

O.L. Vrouwe van Lourdes

<https://hdl.handle.net/1874/236369>

O. L. VROUWE VAN LOURDES.

DOOR

J. J. VAN DER HORST.

DERDE, MET VIER HOOFDSTUKKEN VERMEEERDRDE DRUK

DOOR

E. H. VAN DER HEIJDE.

MET VIJF PLATEN.

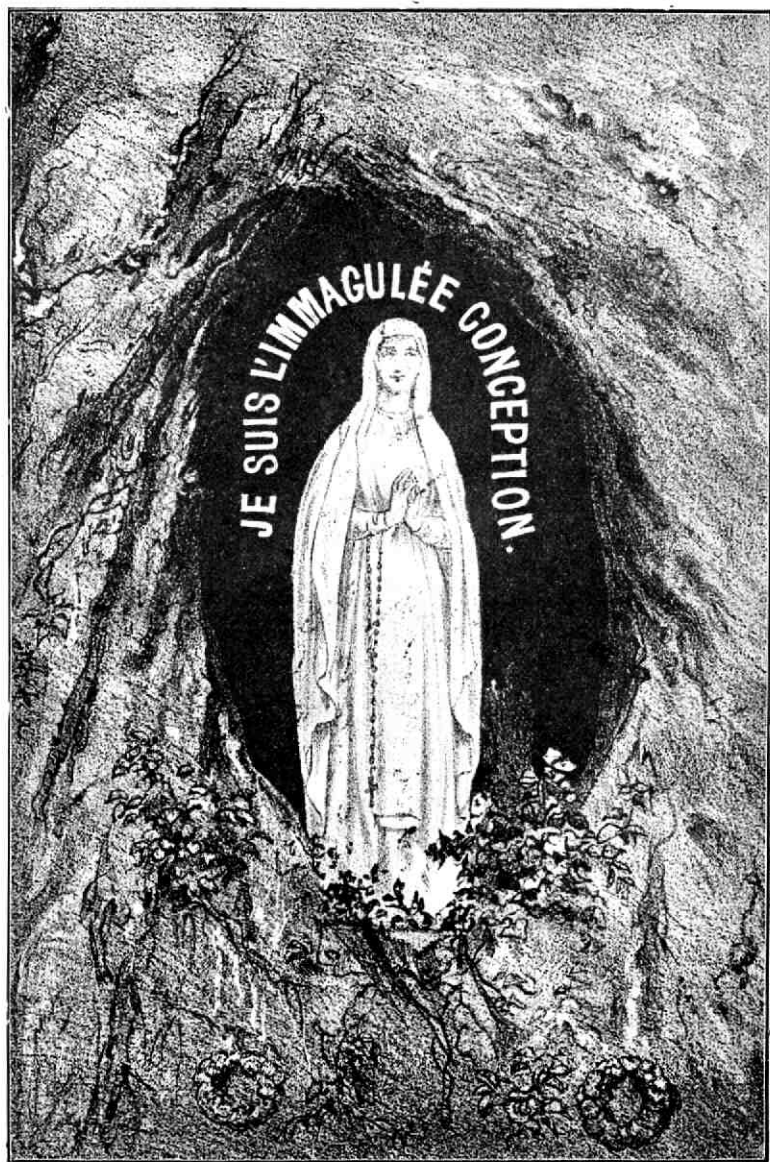
LEIDEN,
J. W. VAN LEEUWEN,

Uitgever en Antiq. Boekh., Hoogewoerd 89.

1899.

Pastorie Boschje,
Rotterdam.

HET BEELD

Onze Lieve Vrouw

HOURDES

DOOR

J. J. VAN DER HORST.

DERDE, MET VIER HOOFDSTUKKEN
VERMEERDERDE DRUK

door

E. H. VAN DER HEIJDE.
MET VIJF PLATEN.

LEIDEN, J. W. VAN LEEUWEN,
Aitg. en Antiq. Boekh. Hoogewoerd 89.

1899.

BIBLIOTHEEK UNIVERSITEIT UTRECHT

2949 825 4

HW Vek III
327

O. L. VROUWE VAN LOURDES.

DOOR

canon Josephus
J. J. VAN DER HORST.

DERDE, MET VIER HOOFDSTUKKEN VERMEERDERDE DRUK

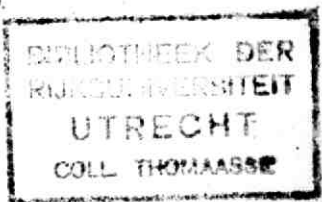
DOOR

E. H. VAN DER HEIJDE.

MET VIJF PLATEN.

LEIDEN,
J. W. VAN LEEUWEN,
Uitgever en Antiq. Boekh., Hoogewoerd 89.
1899.

VERKLARING.

In geheele onderwerping aan de voorschriften en bepalingen der H. Kerk, verklaar ik de uitspraak van den Apostolischen Stoel niet te willen vooruit loopen in het bevestigen van wonderen, verschijningen en openbaringen, of in het waardeeren der feiten, die als miraculeus in dit boek worden medegedeeld. Ik onderwerp zonder eenig voorbehoud dezen arbeid geheel en in alles aan het oordeel der H. Kerk.

Noordwijk, 6 April 1887.

J. J. VAN DER HORST.

E. H. VAN DER HEIJDE.

IMPRIMATUR.

HARLEM 8 Aprilis 1887.

† CASPAR
EPISCOPUS HARLEM.

GOEDKEURINGEN VAN DEN EERSTEN DRUK.

Volgaarne geven Wij onze goedkeuring aan het werk getiteld: „O. L. Vrouwe van Lourdes”, daar Wij niet twijfelen, of het zal onder Gods zegen veel bijdragen tot meerdere verheerlijking van de Allerheiligste Maagd en Moeder Gods Maria, alsook tot bevordering der godsvrucht en van het vertrouwen op hare voorspraak.

Gegeven te Haarlem, 4 Maart 1873.

† G. P. WILMER,
Bisschop van Haarlem.

Gaarne verleen Wij onze goedkeuring aan het werk van den W.Eerw. Heer J. J. VAN DER HORST, Pastoor te Zaandam, getiteld: „O. L. Vrouwe van Lourdes”. Wij vertrouwen, dat het moge strekken tot meerdere eer van de Allerheiligste Maagd en Moeder Gods Maria, en tot bevordering van de godsvrucht en het vertrouwen der geloovigen op hare voorspraak.

Gegeven te Utrecht, den 7 Maart 1873.

De Aartsbisschop van Utrecht,
† A. J. SCHAEPMAN.

Gaarne verleen Wij onze goedkeuring aan het werk van den WelEerw. Heer J. J. VAN DER HORST, Pastoor te Zaandam, getiteld: „O. L. Vrouwe van Lourdes”. Wij twijfelen niet of het zal, onder Gods zegen, veel bijdragen tot meerdere verheerlijking van de Allerheiligste en Onbevleete Ontvangene Maagd en Moeder Gods Maria, alsook tot bevordering der godsvrucht en van het vertrouwen der geloovigen op hare voorspraak.

Breda, 9 Maart 1873.

† J. VAN GENK,
Bisschop van Breda.

AAN DE

ONBEVLEKTE ONTVANGENIS,

DE

MOEDER VAN MIJNEN HEER EN GOD,

JESUS CHRISTUS;

AAN DE

KONINGIN DES HEMELS

EN DE

HULP DER CHRISTENEN,

AAN

M A R I A

TOEGEHULDIGD DOOR HAAR DANKBAAR KIND,

DEN SCHRIJVER.

VOORREDE.

De bede, waarmede ik in 1873 dit boekje de wereld inzond, is overvloedig vervuld: honderden mijner landgenooten hebben den langen pelgrimstocht naar Lourdes ondernomen, en de liefde, de godsvrucht, de vereering van O. L. Vrouwe van Lourdes is ook in ons vaderland algemeen geworden. Daaraan moeten wij het toeschrijven, dat van den eersten druk, die het aanzienlijk getal van tweeduizend exemplaren uitgaf, geen enkel exemplaar meer overig is, terwijl de aanvragen altijd blijven aanhouden.

In deze nieuwe uitgaaf heb ik rekening gehouden met hetgeen sedert 1872 in Lourdes is veranderd; ook eenige bijzonderheden vermeld betrekkelijk den dood van pastoor Peyramale en hetgeen daarop volgde; eindelijk er een nieuw hoofdstuk bijgevoegd over de buitengewoon vele wonderen, die te Lourdes zijn gebeurd en nog voortdurend worden verkregen. Wat tegenwoordig van algemeene bekendheid is, zooals de reis, de kosten, de literatuur, heb ik achterwege gelaten ¹⁾.

En nu, den lezer heil! mijn boekje Gods zegen!

Noordwijk, 6 April 1887.

DE SCHRIJVER.

¹⁾ Zal men in het 3e en 4e Hoofdstuk vinden. E. H. v. d. H.

EEN WOORD VOORAF

AAN

de 3e uitgave van Pastoor van der Horst'

O. L. VROUW VAN LOURDES.

Veertig jaren zijn voorbij sinds de wondervolle verschijningen en gebeurtenissen te Lourdes.

Vijf-en-twintig jaren is het geleden, dat voor het eerst de bij het volk geliefde Schrijver, Pastoor van der Horst, die feiten op zijne wijze, dat is: in schoone taal en boeienden stijl vertelde aan het Nederlandsche volk.

Het kon niet bij mij opkomen, eene nieuwe geschiedenis van Lourdes te schrijven; het werk van Pastoor van der Horst is niet verouderd; het vraagt slechts aanvulling.

Want in die 40 en 25 jaren, wat al strijd over hetgeen Dr. Lasalle noemt: *het vraagstuk van Lourdes*.

Inderdaad, zou er één vraagstuk zijn in dezen tijd, dat meer de belangstelling, de begeestering en den harts-tocht wekt, dan de gebeurtenissen, welke daar plaats hadden en nog dagelijks plaats grijpen; — dan dit vraagstuk, dat der menschelijke wetenschap, in den meest uitgebreiden zin genomen, is voorgelegd door het arm, eenvoudig kind van Lourdes: Bernadette Soubirous?

De wetenschap heeft alles aangewend om Lourdes aan te vallen en te doen vallen. Tegen haren willeverde echter diezelfde wetenschap het bewijs voor de waarheid der gebeurtenissen te Lourdes.

De ongeloovige wetenschap heeft hare vindingen en genezingen van den laatsten tijd in zake zenuwziekten als zoovele en als hare laatste pijlen afgeschoten op Lourdes; doch de beoefenaars en vereerders der geloovige wetenschap hebben die opgevangen en toruggeworpen op de aanvallers.

Ziedaar de taak aangegeven, welke ik mij heb voorgesteld; en het onderwerp, waarmede ik gedacht heb het verhaal van Pastoor van der Horst aan te vullen en te vermeerderen.

Uit de laatst verschenen werken ¹⁾ wilde ik de opwerpingen, bijzonder tegen Bernadette, en de genezingen, alsook de weerlegging daarvan, onder het bereik van een ieder brengen, zonder in herhaling te vervallen van hetgeen alreeds door de meesterlijke pen van Pastoor van der Horst is medegedeeld.

In een derde en vierde Hoofdstuk zal ik trachten te beschrijven wat *heden*, na het verschijnen van van der Horst' O. L. Vrouw van Lourdes, te Lourdes merkwaardigs te zien en te doen is.

Mijn werk is gewijd aan de vereerders van O. L. Vrouw van Lourdes niet alleen, maar wordt aanbevolen aan allen, die prijs stellen op *waarheid*.

Woudrichem, 8 Dec. 1898.

E. H. VAN DER HEIJDE.

¹⁾ Dr. Boissarie „Lourdes depuis 1858”, „Genezingen te Lourdes” en „Zola” — Dr. Lasalle, „Le problème de Lourdes. — Mgr. Ricard, Lettres à Mr. Zola.

I N H O U D.

	bladz.
I. Genezing van het kind van Roger Lacassagne . . .	1
II. Genezing en bekeering van Henri Lasserre . . .	20
III. De familie Soubirous, Bernadette . . .	33
De eerste Verschijningen . . .	34
Bernadette bij de politie-. . .	43
Bernadette bij den Pastoor van Lourdes . . .	44
De wonder-bron . . .	49
Eerste wonder, genezing van Louis Bourriette . . .	51
Bernadette andermaal bij den Pastoor . . .	52
Tweede wonder, genezing van het kind van Jan Bouhohorts	55
De elfde verschijning (Ik ben de Onbevleete Ontvangenis.)	56
Het wonder der kaars . . .	57
IV. De strijd . . .	59
De liberalen van Lourdes (Hallucinatie) . . .	60
Het volk . . .	64
De Commissaris van politie en Estrade. . .	65
De maire (burgemeester) van Lourdes . . .	77
V. De Baron Massy (prefekt) . . .	78
De Bisschop van Tarbes . . .	85
Vallende ziekten, slaapwandelen, zinsbegoochelingen, krankzinnigheid . . .	86
De Deken beschermt Bernadette . . .	89
Plundering der Grot . . .	92
Onderzoek van het water der bron . . .	97
Verbod van den maire. . .	103
VI. De vervolging . . .	107
De menigte bezoekers . . .	110
Valsche zieners . . .	113
De Minister van Eeredienst Rouland en de Bisschop van Tarbes . . .	114

	bladz.
Onderzoek van het water door Filhol	122
De Amsterdamsche Courant, het Handelsblad en Lourdes	128
Keizer Napoleon	131
Heropening der Grot	135
VII. De Bisschoppelijke Commissie	137
VIII. Bernadette	155
Ondervraging door de Bisschoppelijke Commissie . .	156
Hare belangeloosheid	161
Onderzoek naar hallucinaties, bedrog enz.	162
IX. Wonderbare Genezingen	166
Louis Bouriette	166
Jeanne Crassus	170
Fabien Baron	170
Het kind van Justin Bouhohorst	170
Benoite Cazeaux	176
Blaissette Soup enne	177
Henri Busquet te Nay	178
Het kind van Denys Bouchet te Lamarque	181
Catherine Latapie Chouat te Loubajac	181
Marie Domenge te Bordères	185
Jean-Marie Tambourné te Saint-Justin	187
Madeleine Rizan te Nay	191
Moreau de Sazenay te Tartas	198
Paschaline Abbadie te Rabasteins	205
X. De Uitspraak	206
Brief van den Bisschop van Tarbes	208
Aankoop van de terreinen der Grot	223
XI. De Kerk	225
Plannen van Durand	226
Effening der terreinen	229
De Onderkerk (Krypte)	231
De Basiliek	232
De Vaan der Nederlandsche pelgrims	236
XII. Het Beeld	238
Verandering der terreinen	241
Plechtige plaatsing van het beeld	241
XIII. De Bedevaarten	244

	bladz.
Eerste nationale fransche bedevaart	251
XIV. Lourdes	288
Geschiedenis van Lourdes	289
Aardbevingen in en om Lourdes	304
XV. Mijn Pelgrimstocht.	307
Reis van Nederland naar Lourdes	307
XVI. Te Lourdes.	310
De Parochiekerk	319
Bezoek aan Deken Peyramale	322
Plan der Nieuwe Kerk	327
De dood van den Deken	327
De nieuwe Pastoor Barrère	329
XVII. Andere Bezoeken	334
Het huisje van Bernadette	335
De Zusters van Nevers	336
Wonderlijke genezingen van een kind door Zuster Maria Bernard	339
Het huis der Missionarissen	340
Louis Bourriette en Justus Bouhohorst	343
Zeden en gebruiken der inwoners van Lourdes	343
De Grotten te Lourdes	346
XVIII. De vele wonderen te Lourdes	348
 Eerste Hoofdstuk. Bernadette.	361
I. Hallucinatie	363
II. Krankzinnigheid	368
III. Hysterie	373
IV. Waarheidsliefde	377
 Tweede Hoofdstuk. De wonderbare genezingen.	382
I. Deze zijn onbetwistbaar zeker	384
II. Wat is het geneeskundig bureau te Lourdes?	386
III. Wat wordt verstaan door buitengewone genezing?	388
1. De genezingen knnnen niet worden toegeschreven aan de geneeskundige kracht des waters	389
2. Noch aan de behandeling met koud water	390

3. Suggestie geeft ook geene verklaring der wondere genezingen	391
Genezing van Mej. Coirin te Parijs	392
Genezing van Yvonne Aumaitre te Lourdes	394
4. De genezingen te Lourdes zijn bewezen door overtuigende bewijsstukken	396
IV. De genezingen, niet door het water uitgewerkt	399
V. De genezingen, niet te Lourdes verkregen.	401
Derde Hoofdstuk. Lourdes in 1898	407
I. Lourdes	409
Bevolking, bedrijf: hotels enz.	411
Landbouw	412
Bestuur der stad	414
Onderwijs	415
Post en telegraaf	417
Spoor en rijtuigen, uitstapjes	418
II. De Grot en de haar omringende heiligdommen	420
Godsdienstige toestand	421
De Missen op de Zon- en feestdagen	422
Viering der Feestdagen	423
Vereenigingsleven	425
Basiliek, Rozenkranskerk, Krypte	427
Altaar en orgel der Rozenkranskerk	423
Kapel en Altaar der Geeseling (Geschenk van Nederland)	429
„Abri des pelerins”	431
De Annalen en het „Journal” van Lourdes	432
Bureau van inschrijving in broederschappen	432
Geneeskundig bureau	433
Doktoren te Lourdes	433
Dr. Boissarie	435
Magazijn en winkel der Paters	436
De fonteinen en badplaatsen der Bron.	436
Ziekenverplegers en -verpleegsters	437
De Grot	440
Het Huis der Missionarissen	442
Bureau voor water, giften, intenties	443

	bladz.
De Spelonken	443
„De Hospitalité”	444
De Kalvarieberg	445
Vierde Hoofdstuk. De Geestelijke oefeningen.	446
Missen, Communiën	448
Baden der zieken	451
De processie en zegening der zieken met het H. Sa- crament	456
Genezing van Jeannette Tulasne door het H Sacrament.	459
De flambouwenprocessie	460
De nachtelijke Aanbidding	462
 AANHANG. De Nederlandsche Bedevaart naar Lourdes	 464
De Commissie.	465
De Commissie voor goedkoope bedevaarten naar Lour- des en Rome	470
Naar Lourdes.	472

I.

HET WONDER.

't Was in den zomer van 1867, dat een welgekleed heer te Bordeaux de rue du chais des Farines insloeg, en na eenig zoeken de bel van het huis met n°. 6 geteekend in beweging bracht.

— „Mijnheer Roger Lacassagne woont hier en is te huis?” was zijne vraag; en zijn naamkaartje moest een klein onderhoud verzoeken.

Het kaartje werd naar eene achterkamer gedragen, die in zekere wanorde verkeerde door velerlei reisbenoodigdheden, die hier en daar verspreid lagen. Te midden van dat alles stond mijnheer Roger Lacassagne, een man van middelbaren leeftijd, groot en fors van lichaamsbouw, streng en zelfs stuursch van gelaat, met breede reeds grijzende knevels, en de korte stekelige haren door een pet met gouden band bedekt. 't Was een van die mannen, welke geboren schijnen om bevel te voeren, en in wien men, ook al zijn zij in burgerlijke kleeding, altijd den officier herkent. Hij was geplaatst bij de douanen te Bordeaux. Onaangenaam gestoord in zijne ongewone bezigheid van inpakken, las hij met gefronste wenkbrauwen op het kaartje den naam des onwelkomen bezoekers.

— „Henri Lasserre? dien ken ik niet. Hoe ziet hij er uit?”

— „Het schijnt een fatsoenlijk en zelfs deftig heer te zijn,” antwoordde de dienaar.

— „Henri Lasserre? Maar het doet er niet toe: laat hem hier komen.”

Met die eenigszins korte en ruwe beleefdheid, welke den man van tucht veelal eigen is, vroeg hij den binnentredende wat de reden van zijn bezoek was.

— „Mijnheer!”, antwoordde de vreemdeling, „ik heb het verhaal van uwe reis naar de grot van Lourdes gehoord en ben zoo vrij tot u te komen, om — in het belang van een werk, dat ik over O. L. Vrouwe van Lourdes schrijf — die geheele geschiedenis nog eens uit uw eigen mond te vernemen.”

Op het woord van „de grot van Lourdes” waren de strenge plooiën eensklaps van dat krijgsmans-gelaat verdwenen, en hadden plaats gemaakt voor de uitdrukking eener teedere en gevoelige herinnering.

— „Ga zitten!”, riep hij uit en vloog op den vreemdeling toe, „reik mij de hand. . . . Gij vraagt mij naar O. L. Vrouwe van Lourdes. . . . Gij wilt daar een boek over schrijven? O God, welk een geluk! Mijnheer wees er voor gezegend en gedankt!”, en hij drukte hem nogmaals hartelijk de hand.

Lassere was getroffen door de teedere en kinderlijke vreugde van den uiterlijk ruwen krijgsman, en zeide:

— „’t Is ter vervulling eener belofte aan Onze Lieve . . .”

— „Dan hebt ook gij de wonderkracht der bron van Lourdes ondervonden?”, viel de ander hem in de rede.

„Gij zult mij uwe geschiedenis ook verhalen.... Maar verschoon mij dat ik u hier zoo ontvang in eene kamer, die in wanorde ligt. Mijn gezin vertrekt vandaag naar Archachon, en gij treft ons in al de drukte van het inpakken.”

— „Bekommer u daarover niet, mijn brave heer!” antwoordde de bezoeker: „maar ik ben brandend nieuwsgierig om uwe geschiedenis te vernemen, die ik slechts ten halve ken.”

— „En ik voor mij, ik zal er mijn geheele leven geen enkele bijzonderheid, geen stipje zelfs van vergeten,” verzekerde Lacassagne met eene stem, waarin men tranen hoorde. „Maar vergeef mij, edele heer! ik ben schier geheel in de war en heb verzuimd te vragen, wiens bezoek mij vereert en zoo gelukkig maakt.”

Lasserre maakte zich bekend als mederedacteur van de *Revue du monde catholique*, den trouwen medewerker en strijdenoot van Louis Veuillot.

— „Mijnheer!”, begon nu de ambtenaar na een oogenblik zwijgens, „ik heb slechts twee zoons. De jongste, over wien alleen ik u te spreken heb, heet Jules. Hij zal zoo aanstonds wel hier komen, en gij zult met eigen oogen zien hoe zachtaardig, hoe goed, hoe onschuldig hij is.”

Lacassagne vertelde niet dat vooral dit kind zijn lieveling was; maar de toon, waarop hij sprak en die hoe langer hoe zachter, teederder en zelfs als 't ware liefkoozend werd, openbaarde genoeg de diepte van zijne vaderlijke liefde voor Jules.

— „Hij is altijd gezond geweest tot aan zijn tiende jaar; toen overviel hem eensklaps en zonder eenige uiterlijke oorzaak eene kwaal, waarvan ik al het rampzalige volstrekt

niet begreep. Den 25sten Januari 1865, toen wij ons avondmaal gingen nemen, klaagde Jules over pijn in de keel, zoodat hij moeilijk slikken kon. Daar de pijn ook den volgenden dag aanhield en het kind bijna niets gebruiken kon, ontbood ik een der meest gevierde geneesheeren van Toulouse — ik was destijds daar geplaatst —, dokter Noguès.

— „Niets dan zenuwen”, zeide de arts, en hij verzekerde mij een spoedig herstel. Korte dagen daarna was dan ook werkelijk de pijn verdwenen, en kon het kind weder behoorlijk de spijsen doorzwelgen; maar allengs kwam de kwaal terug en hield met min of meer geregelde tusschenpoozen tot het einde van April aan. Van toen af aan werd de ziekte aanhoudend, zoodat het arme kind nacht noch dag rust had van de pijn en niets dan zeer dunne melk en flauw vleeschnat kon gebruiken, waarin zelfs geen verkookt brood of vermicelje mocht zijn. De kleine vermaerde en verzwakte dan ook bij den dag.

„De geneesheeren — ik had er nu twee, daar ik den kundigen dokter Roques had gesmeekt met mijnheer Noguès samen te komen —, verwonderd over den hardnekkigen tegenstand der keelontsteking, zochten tevergeefs er den aard van te doorgronden, ten einde er een zeker geneesmiddel aan toe te dienen. Zij stelden alles in het werk, maar verklaarden eerlijk dat alles zonder baat bleef.

„Eens, 't was den 10den Mei — ja, mijnheer! ik heb zooveel geleden en zooveel gedacht aan die rampzalige ziekte, dat ik alle datums van buiten ken —, zag ik Jules in den tuin buitengewoon hard loopen en van tijd tot tijd met hevige schokken en stooten vooruitspringen. Ik vreesde

de minste vermoëning voor het zwakke kind, liep daarom haastig naar hem toe, vatte hem bij den arm en gebood hem dat hij bedaard zou wandelen. Maar hij ontsnapte mij en antwoordde, altijd voortdravende :

— „Vader! dat kan ik niet. Ik moet het doen; ik kan mij niet tegenhouden.”

„Toen droeg ik hem in huis en zette hem op mijne knieën. Zijne beenen en armen bewogen zich stuipachtig, en iets later begon hij ook zijn gezicht op de akeligste wijze te vertrekken en te verdraaien. De ware aard zijner ziekte had zich dus eindelijk geopenbaard: mijn ongelukkig kind had den zoogenaamden Vitus-dans!

„De zetel van dit kwaad, zooals gij wellicht weet, is vooral de slokdarm. Maar helaas! ofschoon de geneeskunde nu den aard der ziekte kende, zij was toch niet bij machte haar te overwinnen; ten hoogste wist zij, na vijftien maanden behandeling, de uiterlijke stuiptrekkingen van armen, beenen en hoofd tot bedaren te brengen; of liever — als ik u mijn gevoelens oprecht mag blootleggen — dezen hielden van zelf op. Wat de ontsteking en vernauwing van het keelgat betreft, dezen bleven aanhouden en wederstonden alle geneesmiddelen. De gansche apotheek waren wij, zooals men 't noemt, doorgeloopt; de mildere lucht van het buitenleven, de baden van Luchon, alles was gedurende twee jaren met veel opoffering beproefd, maar strekte slechts om de ziekte te verergeren.

„Als laatste redmiddel waren eindelijk de zeebaden aanbevolen, en mijne vrouw ging met den ongelukkigen kleine naar Saint-Jean-de-Luz. 't Is overbodig u te zeggen, dat de zorg voor zijne lichamelijke beterschap alle andere

zorgen verdrong; wij wilden dat hij zou genezen en leven: ziedaar onze eenige gedachte, onze eenige bezigheid. Daarom hadden wij hem van den beginne af aan alle studie of arbeid ontzegd, en behandelden of liever koesterden hem als een teeder kastplantje. Hij nu had een levendigen, werkzamen en leergierigen geest, zoodat die berooving van alle bezigheid hem schromelijk verveelde. De arme kleine schaamde zich daarenboven over zijne kwaal; de andere kinderen zag hij gezond en vroolijk, waardoor hij zich iederen dag ongelukkiger gevoelde, weldra meende een verstooteling te zijn, en zich allengs meer en meer afzonderde."

Hier onderbrak de heer Lacassagne een oogenblik het verhaal, om meer vastheid te geven aan zijne stem, die langzamerhand het gevoel zijner bewogene ziel bij al die droevige herinneringen begon te deelen.

— „Hij zonderde zich af," zoo hernam hij, „en was droefgeestig. Het eenige, wat hem nog kon opbeuren of verstrooien, was het lezen. Te Saint-Jean-de-Luz vond hij eens op de tafel eener dame, die in de buurt woonde, een kort verhaal der verschijning te Lourdes; hij las het en was er zeer door getroffen. Des avonds zeide hij tot zijne moeder, dat de heilige Maagd hem toch wel genezen kon; maar mijne vrouw sloeg geen acht op die woorden, welke zij als kinderpraat beschouwde.

„Bij hunne terugkomst te Bordeaux — ik was in dien tusschentijd naar hier overgeplaatst — trof ik mijn kind nog volkomen in denzelfden toestand. Dat was in de maand Augustus van het verleden jaar.

„Gij zult wel begrijpen, mijnheer! dat wij nu ten einde raad en geheel moedeloos waren; waarom wij ook met

alle geneesmiddelen ophiielden, om den verderen loop der ziekte aan de natuur over te laten, en ons voor te bereiden tot den onvermijdelijken slag, dien de Voorzienigheid ons scheen toegedacht te hebben. Maar gij begrijpt tevens, dat onze liefde voor het ongelukkig kind, dat als een martelaar leed, als 't ware was verdubbeld, en dat mijne vrouw en ik wedijverden in zorg zoowel bij nacht als bij dag. Het verdriet en het lijden hebben ons dan ook verouderd en vóór den tijd grijs gemaakt; want gelooft gij wel dat ik, zooals gij mij ziet, mijnheer! niet ouder ben dan zes-en-veertig jaar?"

De redacteur beschouwde dat mannelijk gelaat, waarop de smart zulke diepe groeven geploegd had, en was tot in de ziel bewogen. Hij drukte den vader met hartelijkheid de hand en prees zijne liefde.

— „Intusschen," zoo begon mijnheer Lacassagne weder „intusschen verminderden de krachten van het kind zichtbaar; want bijna gedurende twee jaren had het geen stevig voedsel meer geproefd. Het was verschrikkelijk mager en akelig bleek; geen bloed vloeide meer onder de huid, die als van was scheen te zijn. 't Was duidelijk dat de dood met rassche schreden naderde en reeds zeer nabij was. En toen, hoe overtuigd ik ook was van de onmacht der geneeskunde, ging ik nogmaals aan dezelfde deur kloppen, want ik kende geen andere op de wereld.

„Mijnheer Gintrac, de voornaamste dokter van Bordeaux, onderzocht en peilde met de uiterste zorgvuldigheid de keel van het kind en bevond dat, behalve de vernauwing van het keelgat, nog zeer gevaarlijke rimpels en ontstoken knubbels aanwezig waren. Hij haalde zijne

schouders op en gaf mij geen hoop. Toen hij mijn bittere smart zag zeide hij :

— „Ik zeg niet dat het kind niet genezen kan, maar het is meer dan ernstig ziek.” Dat waren zijne eigene woorden.

„Hij oordeelde het bepaald noodzakelijk plaatselijke middelen aan te wenden, zooals inspuiting en stippen met ether. Doch die behandeling sloopte het kind nog meer, zoodat de heelmeester van het hospitaal, mijnheer Sentex, zelf aanraadde er mede op te houden.

„Reeds lang had ik eene gedachte gekoesterd, die ik eindelijk eens aan den dokter openbaarde.

— „Ik zou meenen,” zeide ik hem, „dat als Jules wilde hij ook wel kon zwelgen. Misschien komt die moeilijkheid van slikken alleen uit de vrees voor pijn, en doet hij 't vandaag niet omdat hij 't gisteren ook niet gedaan heeft. Dan zou het eene ziekte van den geest zijn, die alleen door zedelijke middelen kan genezen worden.”

„Maar de kundige arts ontnam mij ook deze laatste hoop en verzekerde mij, dat het kind niet kon slikken; want dat de vernauwing van het keelgat zoo groot was, dat er slechts een weinig vocht met moeite kon doorgaan, en dat, als zij nog een paar strepen toenam, de zieke zeer zeker stikken moest.

„Met deze woorden vertrok de dokter; en ik, ik had den dood in de ziel. Wat immers nog te beproeven? Wij hadden ons gewend tot de uitstekendste geneesheeren van Toulouse en Bordeaux: en niemand wist raad. De noodlottige zekerheid stond ons voor de oogen: ons arm kind was ter dood veroordeeld, en wel zonder beroep of hoop van genade!

„Mijnheer! zulk eene wreede overtuiging dringt zich moeilijk op aan de ziel van een vader. Nog altijd poogde ik mijzelven te bedriegen, sprak er met mijne vrouw over, en wilde nog eens de waterkuur beproeven; maar toen was 't dat Jules, ons plan vernemende, op den toon van het meest vaste vertrouwen, en als met eene volstreckte zekerheid tot zijne moeder de volgende woorden sprak:

— „Zie moeder! mijnheer Gintrac noch eenig dokter kan iets aan mijne kwaal doen; maar de allerheiligste Maagd, die zal mij genezen. Zend mij naar de grot van Lourdes, en gij zult zien dat ik beter word. Ik ben er zeker van, lieve moeder!”

„Mijne vrouw kwam mij terstond die woorden overbrengen, waarna ik uitriep:

— „Wij hebben niet te aarzelen: wij moeten hem naar Lourdes vervoeren en wel zoo spoedig mogelijk.”

„Dat zeide ik niet omdat ik geloof had, mijnheer! Ik geloofde niet aan wonderen en meende, dat zulk eene buitengewone tusschenkomst der Godheid niet mogelijk was, ten minste nooit voorviel. Maar wat zal ik zeggen? ik was vader: en geene kans, hoe zwak dan ook, hoe nutteloos zelfs, wilde ik verzuimen. De engel verlangde het, en dat was mij genoeg. Ik hoopte, dat het voldoen aan deze kinderachtige kuur misschien een weldadigen invloed op het kind zou uitoefenen; maar aan genezing dacht ik in de verste verte niet.

„'t Was nog winter, in het begin van Februari, en zeer slecht weder; waarom ik een beteren dag wilde afwachten.

„Sinds ons kind, acht maanden geleden, te Saint-Jean-de-Luz dat kleine boekje had gelezen, was de overtuiging, die hij ons nu openbaarde, bij hem gevestigd. Toen er geen acht op was geslagen, als hij haar voor de eerste maal uitte, had hij er niet meer van gesproken, maar toch die gedachte altijd levendig bij zich gehouden, en — gelijk hij ons later verklaarde — dagelijks gebeden, opdat zij nog eenmaal bewaarheid mocht worden.

„Dat vertrouwen was zooveel te merkwaardiger, omdat wij ons kind volstrekt niet godvruchtig hadden opgevoed. Mijne vrouw vervulde hare godsdienstplichten, en ziedaar alles; wat mij aangaat, ik heb u reeds gezegd dat ik geheel andere wijsgeerige denkbeelden had.

„De vroege morgen van den 12den Februari beloofde een schoonen, helderen dag, waarom wij plaats namen op den spoortrein naar Tarbes. Gedurende de gansche reis was het zieke en zwakke kind vroolijk, zelfs blijde en vol van het zekere geloof in zijn herstel.

— „Ik zal genezen,” herhaalde hij mij ieder oogenblik, „gij zult het zien. Anderen zijn wel genezen, waarom ook ik niet? De heilige Maagd zal het wel doen, ik ben er zeker van.”

„En ik, mijnheer! ik onderhield, zonder het evenwel te deelen, dat vertrouwen in hem, alleen omdat het hem blijde en gelukkig maakte; een vertrouwen, dat ik voor mij onzinnig noemde, maar dat toch door den goeden God hem was ingegeven.

„In het logement Dupont, dat wij te Tarbes binnengingen, had men al dadelijk mijn bleeken en vermagerden Jules, die er toch zoo geduldig en zoo lief uitzag, opge-

merkt; men hield van hem en had medelijden met hem reeds op het eerste gezicht. Ik vertelde den vriendelijken waard het doel onzer reis, en zou er bijna toe gekomen zijn, in de goede wenschen dier brave lieden een voorbode van ons aanstaand geluk te begroeten. Bij ons vertrek naar Lourdes was het, of zij er van verzekerd waren dat het kind genezen zou, en schenen met ongeduld onze wederkomst te verbeiden.

„Ik kan mijzelven geen verklaring geven van hetgeen ik deed, en hoe het kwam weet ik niet, maar ik nam, niettegenstaande mijn twijfel en mijn ongeloof, toch voorzichtigheidshalve een klein trommeltje met beschuit mede.

„Als wij aan de kapel kwamen, die boven de grot staat, werd juist de heilige Mis gelezen. Jules wierp zich op de knieën en bad met een geloof en een vertrouwen en een vuur, die meer dan kinderlijk waren. De arme engel was als van gedaante veranderd en droeg de kenteekenen van den hemelschen gloed, die in zijne zuivere ziel brandde, op het vroeger bleeke maar nu helder roode aangezicht. De priester moet voorzeker zijne innige godsvrucht hebben bemerkt, want terstond na de heilige Mis verliet hij de sacristie en kwam tot ons. Eene goede gedachte was hem ingevallen, toen hij het ongelukkige kind zag.

— „Mijn lieve jongen!” zoo vroeg hij minzaam en streefde Jules over de bruine haren, „wilt gij, dat ik u aan de heilige Maagd opdraag?”

— „O, als het u beliest! gaarne!” was de uitroep. En de priester deed de plechtige opdracht, en sprak de voorgeschreven gebeden over mijn kind uit.

— „En nu”, riep het met het zekerste vertrouwen

uit, „en nu, lieve vader! zult gij zien dat ik zal genezen!”

„Wij daalden naar de grot af. Jules knielde voor het beeld van de heilige Moeder Gods nederen bad weer innig en met vuur. Ik stond ter zijde en sloeg hem aandachtig en angstig gade. Mij dunkt, ik zie nog de uitdrukking van zijn gelaat en zijne godvruchtige houding, met de vermagerde handen te zamen gevouwen. Eindelijk stond hij op; wij gingen naar de bron.

„Dat was een vreeselijk oogenblik voor mij. . . .

„Hij waschte zijn hals en zijne borst; vervolgens nam hij het glas en dronk een teug van het wondervolle water. . . .

„Terwijl hij dat deed, was hij bedaard, gerust en als vooruit verzekerd van hetgeen er met hem plaats zou grijpen, terwijl blijdschap en geluk hem uit de schitterende oogen straalden. Ik voor mij beefde en was vol angst bij deze groote proef, maar onderdrukte met geweld mijn gevoel, om volstrekt geen twijfel aan het arme kind te laten blijken.

— „Beproof nu eens te eten”, fluisterde ik, bevende van angst en twijfel, en reikte hem een beschuit toe. Hij nam ze aan. Ik keerde mijn hoofd om, ten einde geen getuige te zijn van de zekere mislukking; want daar zou het leven of de dood van mijn dierbaar kind beslecht worden. Op dat oogenblik, zoo verschrikkelijk voor het hart eens vaders, speelde ik — als ik het dus zeggen mag — mijn laatste kaart op: zoo ik verloor was mijn lieve Jules eene prooi des doods. . . .

„Maar spoedig werd ik uit mijn angst opgewekt door de stem van het kind, die vol vreugde riep:

— „Vader! ik slik, ik kan eten! o, ik was er wel

zeker van; ik wist het wel dat O. L. Vrouw mij zou genezen!”

„Welk eene gebeurtenis, mijnheer! Mijn kind, reeds de prooi van het graf, was behouden en dat wel plotselijk, op één oogenblik. En ik, ik zijn ongeloovige vader, was bij die wondervolle verrijzenis tegenwoordig. . . . Maar ik had de wilskracht om mij in het geheel niet verwonderd of ontsteld te toonen, ten einde het vertrouwen van Jules niet te schokken.

— „Ja, mijn lieve jongen! dat was ook wel zeker en kon ook niet anders,” antwoordde ik met eene stem, die ik met geweld bedaard deed zijn. Doch een verschrikkelijke storm woedde intusschen in mijn binnenste, en in mijne ziel werd een vreeselijke strijd geleverd.

„Wij herhaalden nog eens de proef: hij at weder eenige beschuiten niet alleen zonder moeite, maar zelfs met een toenemenden eetlust, zoodat ik genoodzaakt was hem tegen te houden. En toen, toen brandde het mij in de borst alsof zij geheel in vuur stond; ik had behoefte om mijn geluk als 't ware uit te schreeuwen en God, wiens wonder ik met eigen oogen zag, te danken.

— „Wacht mij hier,” zeide ik tot Jules, „en bid tot de heilige Maagd, terwijl ik even naar de kapel opklim.” En ik liet hem voor een oogenblik alleen, geknield voor de grot, om den priester het gelukkig nieuws mede te deelen. Ik was in eene soort van verwarring en kende mijzelven op dat oogenblik niet. Daar was mij een geluk overkomen, zoo groot, zoo onverwacht, zoo plotselijk, dat het bijna vreeselijk scheen; en daarbij greep er in mijne ziel eene omwenteling plaats, die al mijne wijs-

geerige ideeën deed wankelen en eindelijk voor altijd verdreef.

„De priester daalde haastig met mij naar beneden en zag Jules zijn laatste beschuit eten. Toevallig bevond zich dien dag ook de bisschop van Tarbes daar; en toen deze de wondervolle genezing vernomen had, verlangde hij mijn kind te zien en de gansche geschiedenis zijner wreede ziekte te hooren. Allen liefkoosden en zegenden het kind en verheugden zich met mij in zijn herstel.

„Intusschen dacht ik aan zijne moeder en het geluk, dat zij zou smaken; daarom liep ik haastig naar het telegraafbureau en seinde het eene woord: *Genezen!*

„Nauwelijks echter was het telegram vertrokken, of ik gevoelde berouw van zoo haastig te zijn geweest: de kwaal toch kon terugkeeren; want de genezing was zoo onverwacht en volkomen, dat ik bijna niet durfde gelooven dat zij ook volhardend zijn zou. Het kind daarentegen was gelukkig, zonder den minsten twijfel, vrees of ongerustheid, het sprong van vreugde en huppelde langs den weg, mij telkens herhalende:

— „Gij ziet wel, vader! dat er niemand was dan de heilige Maagd alleen, die mij genezen kon. Ik was er wel zeker van toen ik het u zeide.”

„In de herberg at hij weder met goeden smaak, zoodat ik mij niet verzadigen kon met hem te zien eten. Daar hij verlangde nog eens naar de grot terug te keeren, wandelden wij des middags te voet derwaarts.

— „Gij zult nu wel altijd dankbaar zijn aan uwe heilige Bevrijdster?” vroeg hem de priester, en wees naar het beeld en vervolgens naar den hemel.

— „O, ik zal nooit vergeten wat O. L. Vrouw mij vandaag gedaan heeft”, riep Jules luide uit.

„Te Tarbes stapten wij weder af aan het hotel, waar wij den vorigen dag vertoefd hadden. Men verbeidde, gelijk ik u gezegd heb, met een blijd voorgevoel onze terugkomst en verdrong zich om den engel heen, die gisteren niet dan met veel moeite en pijn een weinig vocht doorzwelgde en nu met graagte alle spijzen at.

„Die ziekte, mijnheer Lasserre ! waarop al de wetenschap der bekwaamste geneesheeren had schipbreuk geleden, en die nu zoo wonderbaar op één oogenblik volkomen was genezen, had geduurd twee jaren en negentien dagen.

„Wij hadden natuurlijk haast om moeder terug te zien, en namen den sneltrein naar Bordeaux. Bij onze tehuiskomst des avonds, was het kind meer dan vermoeid en afgemat door de reis en al de aandoeningen van Lourdes, zoodat het dadelijk verlangde naar bed te gaan zonder iets te willen gebruiken. Dat viel mijne vrouw bitter tegen en deed ook mij pijnlijk aan ; zij barstte in tranen uit en verweet mij dat ik haar bedrogen had, daar Jules niet genezen was ; terwijl ik alle moeite aanwendde om haar tot bedaren en geduld te brengen, maar zelf ook niet gerust was. Den volgenden ochtend echter, toen het kind, gezond en geheel uitgerust, nevens ons aan de ontbijttafel plaats nam en met het grootste gemak, zelfs met honger, van alles at wat was opgediend, toen kende hare vreugde geen palen ; zij schreide van blijdschap en geluk, en omhelsde ons in de overmaat van haar moederlijk gevoel.”

— „En na dien tijd hebt gij niets meer van de oude kwaal ontdekt?” vroeg de redacteur.

— „Volstrekt niets meer; zij was op één oogenblik volkomen weggenomen en voor altijd verdwenen. Bij de behoorlijke voeding, die hij nu genieten kon, namen de gezondheid en de kracht zijns lichaams met iederen dag toe, zoodat zelfs spoedig de laatste sporen van zijn langdurig lijden waren weggevaagd.”

— „En de geneesheeren? Die hebben zeker eene verklaring afgegeven aangaande den vroegeren ongeneeslijken toestand van uw kind? Dat was in allen gevalle toch billijk en eerlijk.”

— „Dat meende ik ook, mijnheer”, was het antwoord: „en ik ging daarom zelf naar den dokter hier te Bordeaux, die hem het laatst had behandeld. Maar deze trok zijne schouders op, grimlachte spottend en weigerde mij bepaald. Dokter Roques te Toulouse echter, dien ik onmiddellijk alles geschreven had, haastte zich openlijk te verklaren, dat het kind door geen geneeskundige hulp kon herstellen, en dat dus hier niets anders dan eene wonderdadige tusschenkomst van God moest erkend en aangenomen worden. Maar wacht: ik zal u zijne eigene woorden laten lezen; den brief heb ik bij de hand, hij is van den 24sten Februari.”

En mijnheer Lasserre las het volgende schrijven van dokter Roques:

„Staande voor het feit van deze genezing, zoolang be-
„geerd en zoo op één oogenblik verkregen, hoe dan niet
„den engen horizon der wetenschappelijke verklaringen
„verlaten, om zijne ziel te openen voor de erkenning van
„zulk eene buitengewone gebeurtenis, waarin de Voorzie-
„nigheid schijnt te gehoorzamen aan het geloof van een

„kind Als geneesheer verwerp ik nadrukkelijk de theorieën, welke men in dergelijke gevallen niet verzuimt in te roepen, als daar zijn: overprikkeling der zenuwen, „speling der verbeelding, enz.; om in dit feit openlijk te erkennen de rechtstreeksche en bepaalde handeling „van een hooger Wezen, dat zich hierin openbaart en aan „het geweten opdringt.” (1)

— „Overigens, mijn waarde heer!” ging de gelukkige vader voort, „overigens is alles, wat ik u verhaald heb, van openbare bekendheid zoowel te Toulouse als hier in de stad. En ik voor mij, die vroeger aan niets geloofde dan alleen aan bloot natuurlijke oorzaken, middelen en gevolgen, ben nu in mijne ziel overtuigd, dat men sommige verklaringen alleen in eene hoogere orde moet zoeken en kan vinden; en iederen dag kniel ik neder, om mijne dankbare gebeden naar God op te zenden, die mij door een waarachtig wonder tot zich heeft getrokken.”

— „Ja, ik begrijp u en geloof met u, dat God in zijne oneindige barmhartigheid en wijsheid dat alles zoo beschikt heeft, om den vader van het kind tot zich te voeren.”

Beide mannen zwegen eene wijle en schenen in gedachten

(1) En presence de cette guérison, si longtemps désirée et si promptement obtenue, comment ne pas quitter l'étroit horizon des explications scientifiques pour ouvrir son âme à la reconnaissance sur un événement si étrange, dans lequel la Providence semble obéir à la foi d'un enfant Je repouse énergiquement, comme Médecin, les theories qu'on ne manque pas d'invoquer en pareille circonstance; stimulation morale, effet de l'imagination, etc., pour proclamer avec franchise dans ce fait l'action précise, positive, d'une existence supérieure, se révélant et s'imposant à la conscience.”

verzonken. Maar als vanzelf was het gesprek weldra weder op de wondervolle genezing van het kind terug gekomen; want het vaderhart werd er als onwederstaanbaar heenge-trokken, evenals de kompasnaald naar het noorden.

— „Sedert dien tijd,” zoo begon Lacassagne weder, „beoefent hij eene engelachtige godsvrucht. Gij zult hem zoo op 't oogenblik zien. De adel zijner deugdzame gevoe-lens ligt op zijn aangezicht te lezen. Hij is welgemaakt, fiks opgegroeid, een beeld van een jongen; niet bekwaam tot een leugen, veel minder tot eene laagheid. Hij gaat school hier in de buurt bij mijnheer Conangle in de rue du Mirail, en heeft spoedig ingehaald wat hij ten achter was geraakt. Hij is de eerste van zijn klas en heeft bij de laatste prijsuitdeeling den hoogsten prijs behaald. Maar zeer zeker is hij ook de wijste, de zachtaardigste, met één woord: de beste van al de scholieren; waarom hij ook de lieve-ling is van zijne meesters en kameraden. Hij is onze vreugd, onze troost, onze”

De deur werd geopend, en Jules trad met zijne moeder binnen. Lasserre liep op den knaap toe, omvatte zijn hoofd met beide handen en kustte het. Dan bleef hij in ontroering hem aanstaren en was weldra overtuigd, dat de vader niet te veel had gezegd van het kind, door God zoozeer be-genadigd. Gezondheid straalde van dat rond en blozend gelaat; het voorhoofd was breed, hoog en open; zijne hou-ding zedig maar tevens ferm; en zijne groote, levendige en schitterende oogen teekenden verstand, zuiverheid en eene schoone ziel.

— „Gij zijt een gelukkig vader!” riep de schrijver uit.

— „Ja mijnheer! wel gelukkig!” was het antwoord, „maar

wij hebben ook veel geleden, mijne vrouw en ik”

— „Beklaag u daar niet over. De weg van bitter lijden was immers de weg, die u van de duisternis bracht tot het licht, van den dood tot het leven, van uzelfen tot God? Te Lourdes heeft de heilige Maagd zich tweemaal als de moeder der levenden getoond: want zij heeft aan uw kind het tijdelijke, en aan u het waarachtige, het eeuwige leven geschonken.”

— „Ja, gij hebt gelijk: God is oneindig in barmhertigheid voor mij geweest. Maar, waarde heer! gij kent nu mijne geschiedenis: duld dat ik op mijne beurt even nieuwsgierig ben naar hetgeen O. L. Vrouwe van Lourdes voor u heeft gedaan. Mijne vrouw en Jules kunnen wel met een lateren trein vertrekken, en moeten eerst ook uwe geschiedenis kennen.”

Mijnheer Lasserre deed toen het volgende verhaal.

II.

DE GELOFTE.

„Ik heb mij altijd mogen verheugen in een best gezicht, zoodat ik de voorwerpen op zeer verwijderden afstand met groote nauwkeurigheid kon waarnemen, zoowel als de kleinste dingen van nabij. Noch het licht eener gloeiende zon, noch de felle vlam van het gas, noch de voortgezette studie van een halven nacht vermoeiden ooit mijne oogen. Gij zult dus mijne ontsteltenis begrijpen, toen ik in Juni 1862 eensklaps mijne oogen voelde verzwakken, bij de minste inspanning moe en allengs meer en meer onbruikbaar worden, zoodat ik ten laatste volstrekt niet meer lezen of schrijven kon. Ik raadpleegde verscheidene geneesheeren en onder anderen ook de vermaarde oogartsen Desmares en Giraud-Feuillon, maar vond geen baat bij hunne behandeling. Mocht ik soms na vele dagen van volslagen rust en strenge onthouding des morgens weder een boek ter hand te nemen, des middags was de verzwakking zóó toegenomen, dat ik geen letter meer onderscheiden kon. Zoowel uit- als inwendige middelen bleken onmachtig te zijn om eenige beterschap te schenken; en voelde ik eene enkele maal eenige verlichting, dan was dat slechts voor

een kort oogenblik, zoodat de ziekte mijner oogen allengs meer en meer het karakter van eene ongeneeslijke kwaal aannam. Ik had dan ook op raad der dokters mijne oogen tot volslagen rust veroordeeld, droeg langs den weg een donker blauwen bril en had Parijs verlaten, om bij mijne moeder te Coux, aan de boorden van den Dordogne, de buitenlucht te genieten. Een kleine, vlugge knaap werd mijn secretaris, las mij uit de boeken, die ik moest raadplegen, en schreef wat ik hem vóórzeide. Zoo werd het September, zonder dat eenige verbetering in mijn toestand zich openbaarde; mijne bloedverwanten en vrienden beijverden zich wel om mij onophoudelijk moed in te spreken, en de hoop op een langzaam herstel in mij levendig te houden; maar ik begreep weldra, dat zij evenmin als ik die verwachting koesterden. Wij verborgen voor elkander onze angstige vermoedens.

Ik had een goeden vriend, aan wien ik van mijne kindsche jaren op de innigste wijze was verbonden, en wien ik al mijne geheimen toevertrouwde; hem schreef ik door mijn kleinen secretaris een brief, waarin ik mijn ongelukkigen toestand en mijne gegronde vrees te kennen gaf.

Mijnheer *** zoowel als zijne vrouw was protestant. Den 15den September ontving ik zijn antwoord; maar wie beschrijft mijne verwondering, als ik door den knaap hoorde lezen:

„Ik ben eenigen tijd geleden van Canterets terugkeerende door Lourdes, dicht bij Tarbes, gereisd en heb daar ook de beroemde grot bezocht. Men heeft mij daar zooveel wonderlijke dingen verhaald van onverklaarbare genezingen door het water, vooral ook van oogziekten, dat ik u ten

zeerste aanraad daar eens naar toe te gaan. Als ik katholiek was en uw geloof bezat, en ik was ziek: ik zou geen oogenblik aarzelen die proef te nemen. Wanneer het waar is, dat zieken daar oogenblikkelijk genezen zijn, dan kunt gij verhoplen er het getal van te vermeerderen; en is het niet waar, wat waagt gij met het te beproeven? Ik wil u eerlijk bekennen, dat ik er zelfs een persoonlijk belang in stel dat gij er heengaat; want als gij eens genezen werd, welk belangrijk feit zou ik niet aan te teekenen hebben! Ik zou staan tegenover een waarachtig mirakel, of ten minste tegenover eene gebeurtenis, wier getuigen onder geen verdenking kunnen vallen. Naar ik vernomen heb, is het niet eens noodig zelf naar Lourdes te gaan; gij kunt het water vragen aan den pastoor van Lourdes, die het u zeker toezendt. Vooraf moet gij eenige voorwaarden of formaliteiten verrichten, die ik niet ken, maar die u door den pastoor wel zullen aangegeven worden. Laat dan tevens het kleine boekje van den grootvicaris van Tarbes komen, waarin de voornaamste wonderbare genezingen beschreven zijn."

Was dat een brief van mijn protestantschen vriend, een man zeer beschaafd en verlicht, daarbij altijd even bedaard en verstandig, zonder zich ooit door iets te laten innemen of medeslepen? De zaak was mij zóó vreemd, dat ik eindigde met er niets van te begrijpen en eenvoudig te antwoorden: „Ik gevoel mij op dit oogenblik iets beter; en als die beterschap langzamerhand toeneemt en blijft aanhouden, heb ik voor ditmaal het buitengewoon middel niet noodig, hetwelk gij mij aanraadt, en waarvoor ik overigens het noodige geloof niet bezit."

Maar laat ik oprecht zijn, en ter mijner vernedering u de geheime reden mijner weigering blootleggen.

Het geloof ontbrak mij, Goddank! niet en ik had de zekere overtuiging, dat God te Lourdes evengoed wonderbare genezingen kan schenken als op andere bevoorrechte plaatsen; ik had van het eerste oogenblik, waarop de brief mij werd voorgelezen, het geheime maar zekere voor gevoel dat ik door dat water zou genezen; maar juist dat vreesde ik. Ik deinsde terug voor zulk eene buitengewone gunst van den hemel, die mij ook eene buitengewone verantwoordelijkheid zou op de schouderen leggen. Immers werd ik op natuurlijke wijze genezen, dan voldeed ik aan mijne verplichting met den dokter te betalen; maar genas God mij op bovennatuurlijke wijze, dan zou eene geheel andere verplichting op mij rusten. Dan zou God met volle recht van mij eischen dat ik mijne oogen, nu voor de tweede maal van Hem, ontvangen, ook geheel voor Hem en voor Hem alleen gebruikte; dat ik ze dus zou sluiten voor alles, wat tot de wereld behoort en mij zoo vaak aangenaam aandoet; met één woord: ik was bevreesd dat ik dan een heilige zou moeten worden, en daartoe gevoelde ik de kracht niet....

In het begin van October moest ik naar Parijs, en trof daar toevallig mijn vriend met zijne echtgenooten aan, die eenige dagen bij zijne zuster vertoefde.

— „En hoe staat het met de oogen?” vroeg mevrouw *** terstond.

— „Volstrekt niet beter; en ik vrees zeer, dat ze voor altijd verloren zijn.”

— „Maar waarom hebt ge dan ook het middel niet

aangewend, dat wij u hadden aangeraden?" knorde mijn vriend." Ik weet niet welke geheime stem mij zegt, dat gij te Lourdes genezen zult."

— „In allen gevalle," hernam ik, „ik stel geen groot vertrouwen in al die voorgewende verschijningen. Alles is bij God mogelijk, en ik loochen dan ook niets; maar daar ik die verschijningen en die wonderen te Lourdes slechts uit de nieuwsbladen ken en ze volstrekt niet onderzocht heb, zoo kan ik er maar niet toe besluiten om uwen raad, hoe goed gemeend ook, te volgen."

— „Maar hoe heb ik het met u?" vroeg mijn vriend verwonderd. „Volgens uwe godsdienstige beginselen moet gij gelooven en gelooft gij ook aan de mogelijkheid van zulke wonderen: waarom zoudt gij er dan de proef niet van nemen? Gelukt het niet, gij verliest er niets bij en kunt er geen kwaad mede, want het is zuiver en natuurlijk water, zooals na scheikundige onderzoekingen gebleken is; en moogt gij genezen, welk een geluk dan voor u, en welk een geducht wapen hebt gij dan tegen mij!"

De vrouw van mijn vriend, zoowel als zijne zuster en haar echtgenoot, voegde hare beden en drangredenen bij de zijnen, zoodat ik ten laatste wel gedwongen was hem de geheime drijfveeren mijns harten te openbaren en eerlijk te bekennen, dat ik terugschrikte voor de verantwoordelijkheid, die ik met eene wonderbare genezing op mij zou laden; zoodat ik dus niet vreesde dat het mirakel niet zou plaats grijpen, maar juist vreesde dat het wel zou geschieden.

Men gaf echter geen kamp, veel minder gewonnen spel, en betoogde mij dat ik aan den eenen kant de verant-

woordelijkheid overdreef, om die aan den anderen kant te licht te nemen; want dat ik, ook als de dokter mij met natuurlijke middelen genas, toch aan God het herstel van mijne oogen zou te danken hebben. Ik deed nog wel eenige pogingen om mijne stelling te verdedigen, maar werd allengs zóó overreed, dat ik eindelijk moest beloven aan hun verlangen te zullen voldoen.

— „Zoodra ik te huis ben,” zeide ik, „zal ik mijn secretaris een brief laten schrijven aan den pastoor van Lourdes.”

— „Dat is niet noodig,” hernam mijn vriend, stond op, vatte papier, pen en inkt en sprak, terwijl hij met gemaakte deftigheid voor mij boog: „als mijnheer zich gewaardigen wil te dicteeren, zal zijn secretaris de eer hebben alles nauwkeurig en net op te schrijven.”

Wat zou ik doen? Ik was gevangen, en dat wel door mijne protestantsche vrienden. Ik dicteerde hem een brief, en deze vertrok nog denzelfden middag met de post.

Den volgenden dag was mijnheer *** weder vroegtijdig bij mij.

— „Mijn goede vriend!” zoo begon hij, „het is dan nu besloten dat gij de proef zult doen; maar nu moet gij haar met ernst en zoo goed mogelijk doen, door alle voorwaarden, die daartoe vereischt worden, stipt te volbrengen; anders toch zou de geheele onderneming ijdel en van geen gevolg wezen. Spreek de vereischte gebeden, ga biechten, breng uwe ziel in de noodige gesteltenis en volbreng al de oefeningen, die de godsdienst u oplegt.”

— „Gij hebt volkomen gelijk,” antwoordde ik, „en ik zal het trouw doen. Maar men moet toch zeggen dat gij een vreemdsoortig protestant zijt. Gisteren prediktet ge mij het

geloof, en nu de oefeningen van godsvrucht. Als iemand ons hoorde, u den protestant en mij den katholiek, hij zou verstomd staan en zeker niet ten mijnen gunste ons beoordeelen."

— „Hoor eens," hernam hij lachend, „ik ben een man van de wetenschap en wil derhalve heel natuurlijk, dat wij bij het nemen van een proef ook al de vereischten en voorwaarden, die gevorderd worden, trouw vervullen. Ik handel hier dus volkomen op dezelfde wijze, alsof het eene natuur- of scheikundige proef gold."

Intusschen haastte ik mij niet om te gaan biechten, en was zelfs flauw en traag in het godsdienstige, in stede van mij op waardige wijze voor te bereiden tot de buitengewone genade, die ik van God door de voorspraak van de allerheiligste Maagd ging vragen. Dagelijks kwam mijn vriend vernemen of ik nog geen antwoord had ontvangen; en toen eindelijk een brief van den pastoor van Lourdes berichtte, dat het water uit de grot mij langs den spoorweg zou worden toegezonden, was het ongeduld mijner protestantsche vrienden veel grooter dan het mijne.

Op vrijdag ochtend, den 10den October 1862, wandelde ik in de galerij van Orleans bij het Palais-Royal heen en weder, om mijnheer *** te wachten, met wien ik afspraak had gemaakt elkander daar te treffen. Vermits ik te vroeg was, keek ik hier en daar naar de uitgestalde winkels en trachtte de groote aanplakbiljetten te lezen, waarop eenige nieuw uitgekomen werken van Dentu werden aangekondigd. Maar mijn gezicht was zoo verzwakt en verduisterd, dat zelfs het lezen van die groote dikke letters mijne oogen vermoeide en pijn veroorzaakte. In den namiddag dicteerde ik mijnen vriend nog drie brieven en

ging ten vier ure naar huis. Toen ik den trap, die naar mijne kamers leidt, zou opgaan riep de portier :

— „Daar is een klein kistje van den spoorweg voor u gebracht.” Ik trad oogenblikkelijk bij hem binnen en vond een klein kistje van ruw hout, waarop mijn adres was geplakt met de woorden: *n a t u u r l i j k w a t e r !*

Toen gevoelde ik eene innerlijke ontroering en nam de zaak met vollen ernst op. In den staat van lauwheid, van strijd zelfs tegen Gods genade, waarin ik de laatste dagen verkeerd had, kon ik van God geen wonder vragen, veel minder verwachten; ik liet dus het kistje onaangeroerd en spoedde mij de deur uit naar de woning van mijn biechtvader, mijnheer Ferrand de Missol. De waardige priester was wel te huis maar had veel menschen te spreken, en daarenboven nog een bloedverwant onverwacht overgekregen; waarom ik gehoor gaf aan zijne dienstbode, die mij aanraade liever tegen den avond omstreeks zeven ure terug te komen.

Weder aan mijn huis genaderd, bleef ik in tweestrijd staan, of ik zou binnentreden om te bidden, of een goeden vriend bezoeken. Ik gevoelde een sterken trek om mij te gaan verstrooien, maar vernam tevens eene geheime stem, die mij de stille afzondering gebod. De goede geest zegenvierde echter; ik trad binnen en nam het kistje, waarbij een kort verhaal van de verschijningen te Lourdes was gevoegd, mee naar boven.

Op mijn kamer gekomen, plaatste ik het kistje op den schoorsteen, wierp mij voor mijn ledikant op de knieën neder en begon te bidden, niettegenstaande ik mij onwaardig gevoelde om mijne oogen ten hemel te heffen en tot

God te spreken. Toen stond ik op en beschouwde nog eens het kistje, waarin het geheimzinnige water was gesloten, terwijl het mij voorkwam alsof in die stille kamer op dat oogenblik iets groots ging gebeuren. Ik durfde met mijne onreine handen het hout niet aan te raken, dat de toekomst van mijn geheele leven verborg; en tevens had ik de hevigste bekoring om het kistje te openen en niet te wachten, totdat ik dienzelfden avond gebiecht had. Wat zou ik doen? Ik wierp mij andermaal op de knieën en bad met vuur en vertrouwen:

„Ja, o mijn God! ik ben een ellendig zondaar, niet waardig om mijne stem tot U te verheffen en een voorwerp aan te raken, dat door U gezegend is. Maar de overmaat van mijne ellende moet immers uwe barmhartigheid nog meer opwekken. Mijn Heer en mijn God! ik kom tot U en tot de H. Maagd Maria vol geloof en vertrouwen, en smeeke tot U uit de diepte mijner ellende. Dezen avond zal ik mijne fouten aan uwen dienaar gaan belijden; maar de zekere hoop, die ik koester, maakt mij ongeduldig en belet mij langer te wachten. Vergeef mij, Heer! en genees mij. En gij, Moeder van barmhartigheid! kom uw ongelukkig kind te hulp.”....

Na mij door dit kinderlijk gebed versterkt te hebben, durfde ik het kleine kistje open te maken. Ik vond daarin eene flesch vol water. Ik ontkurkte haar, goot een weinig van het water in eene kom en nam een handdoek uit de kast. Dat alles — ik herinner het mij nog levendig — verrichtte ik met eene zorg, met een ernst en met eene zekere plechtigheid, die mijzelven troffen en waarvan ik mij geen rekenschap wist te geven. Ik voelde het, in die

kamer was ik niet alleen; God was daar ook en de H. Maagd, door mij zooeven aangeroepen, moest er ook zijn. Een levendig en vurig geloof had zich van mij meester gemaakt. Toen alles zoover gereed was, knielde ik nogeens neder en bad overluid:

„O heilige Maagd Maria! heb medelijden met mij en genees mijne lichamelijke en geestelijke blindheid!

En terwijl ik die woorden sprak, de ziel vervuld met het zekerste vertrouwen, waschte ik mijne beide oogen en mijn voorhoofd met den handdoek, dien ik gedoopt had in het water van Lourdes.

Maar ik was er nauwelijks mede begonnen, of verstommend hield ik op, terwijl ik de hand op mijn hart moest leggen om het onstuimig bonzen te onderdrukken; want niet zoodra had het wonderdadige water mijne oogen en mijn voorhoofd bevochtigd, of ik voelde mij eensklaps op één oogenblik genezen en wel zoo spoedig, dat ik de snelheid er van niet beter vergelijken kan dan bij den bliksem.

Wonderlijke tegenstrijdigheid in de menschelijke natuur! Een oogenblik tevoren geloofde ik aan mijn voorgevoel, dat genezing beloofde, en nu kon ik niet gelooven aan mijne ziennen, die mij verzekerden dat ik reeds genezen was. Ik bleef nog eenige oogenblikken mijne oogen waschen en bidden, als vreesde ik op te staan en mijne genezing waar te maken. Na verloop van tien minuten liet de kracht, die ik in mijne oogen gevoelde, en het verdwijnen van alle pijn en zwaarte in de oogleden mij geen twijfel meer, en buiten mijzelfen van geluk en vreugde riep ik uit:

— „Ik ben genezen ! Ik ben genezen !”

Terstond ging ik een boek vatten om te lezen ; en welk ander had ik kunnen kiezen dan het kort verhaal der verschijningen, dat nog op mijn schoorsteen lag. Ik las daarvan honderd-en-vier bladzijden zonder op te houden, of mijne oogen ook maar in 't minst te vermoeien. Een kwartier vroeger had ik geen drie regels kunnen lezen. En zoo ik eindigde op blz. 104, dan was het, omdat het reeds half zes had geslagen, en op dat uur is het den 10den October te Parijs reeds donker. Toen ik het boekje dan ook dicht sloeg, werd het gas reeds ontstoken in de winkels aan de overzijde van de straat.

Des avonds sprak ik mijne biecht en verhaalde aan den eerwaarden heer Ferrand de groote genade, die God mij door zijne lieve Moeder had bewezen. Ofschoon ik — zooals ik reeds zeide — mij niet genoeg bereid gevoelde om tot de tafel des Heeren te naderen, zoo oordeelde mijn biechtvader toch dat ik den volgenden dag communiceeren moest, om God te danken voor deze buitengewone weldaad, en om tevens de goede en heilige voornemens te versterken, die ik na dit wonder gemaakt had.

Mijnheer en mevrouw *** waren, gelijk gij denken kunt, bovenmate getroffen door deze gebeurtenis, waaraan de Voorzienigheid hun zulk een werkdadig deel had geschonken. Wat is er bij hen omgegaan ? Wat hebben zij gedacht, verlangd, gebeden ? Ik weet het niet : dat is een geheim tusschen hen en God !

Vijf jaren zijn nu verloopen sedert mijne wondervolle genezing. Mijn gezicht is uitmuntend ; en noch aanhoudende noch nachtelijke arbeid vermoeien mijne oogen ooit.

God schenke mij de genade, dat ik ze ook nooit gebruike dan alleen ter zijner eere.

Toen ik op den ochtend na mijne genezing van de communiebank op mijne plaats was teruggekeerd met Jesus in mijn hart, toen heb ik in mijn dankgebed beloofd, de geschiedenis van de verschijningen te Lourdes zelf te zullen onderzoeken, en ze tot glorie der Onbevleete Moedermaagd te zullen beschrijven. Dat is mij nu eene heilige taak. Ik ben te Lourdes langen tijd geweest, heb alles gezien, heb allen gesproken en alle officieele stukken gelezen; nu reis ik overal heen waar iemand woont, die te Lourdes eene wonderbare genezing heeft mogen erlangen, om uit zijnen mond de barmhartigheid des Heeren, de veelvermogende hulp van Maria en de waarachtige verheerlijking van O. L. Vrouw van Lourdes te vernemen."

Hier eindigde de brave redacteur zijn verhaal, en sprak nog veel met Jacassagne over meerdere wonderen, die te Lourdes waren geschied en van wier waarheid hij zich overtuigd had.

Wat hij zich eene heilige taak noemde, de vervulling zijner gelofte, heeft hij met de uiterste nauwkeurigheid en den zorgvuldigsten ijver volbracht. *Notre-Dame de Lourdes par Henri Lasserre* mocht in weinige maanden reeds drie-en-twintig uitgaven zien, en werd vereerd met de apostolische goedkeuring van den H. Vader zelve.

Het boek is met een liefdevol en dankbaar hart geschreven; daar zijn bladzijden in, tintelend van vuur en schitterend van stijl; terwijl de karakterschetsen van de

handelende personen in den eersten strijd over de waarheid of onwaarheid der verschijningen en wonderen meesterlijk zijn gegeven.

Als wij eenige aanmerking wilden maken, zou die zijn dat het werk, door de zucht om alles, ook de kleinste bijzonderheden der voorvallen, zoo nauwkeurig mogelijk weder te geven, wel hier en daar wat langwijlig is geworden. In den loop der elf boeken, waarin het verdeeld is, wordt meermalen het verhaal onderbroken door mededeelingen of voorstellingen die, hoe waar of schoon op zichzelve, den gang der gebeurtenissen stremmen of verlammen, en het geduld van den lezer soms op eene zware proef stellen. De stijl is de *style coupé* der schrijvers van de *Univers*; ook die schitterende zinnen, welke wij bij de eerste en vluchtige lezing bewonderen, maar later bij bedaarde ontleding voller van geest dan van denkbeelden oordeelen, heeft hij van zijn grooten meester, Louis Venillot, overgenomen. Dit belet evenwel niet, dat het een werk van hooge verdiensten is, dat veel, zeer veel heeft bijgedragen tot de vereering van O. L. Vrouw van Lourdes, welke thans zoo algemeen in Frankrijk is; dat door duizenden en nogmaals duizenden is gelezen, ja verslonden; en dat nog aanhoudend wordt herdrukt en opnieuw uitgegeven.

III.

DE VERSCHIJNINGEN.

Wat is er te Lourdes gebeurd?

François Soubirous bewoonde een armelijk huurhuisje in de rue des Petits-Fossés. Molenaar van beroep, had hij vroeger een kleinen meelmolen ten noorden der stad aan een der vele beekjes, die in de Gave uitloopen, gedreven; maar de beek was vele maanden van het jaar zonder water, en de arbeiders waren gewoon op krediet hun graan te laten malen, waardoor de arme Soubirous met den dag achteruitging en eindelijk genoodzaakt werd, de huur van den molen op te zeggen en als daggelder werk te zoeken. Zijne vrouw, Louise Castérot, was even godvruchtig als verstandig; zij wist met zorg en beleid het schamele huishouden te bestieren en moed en vertrouwen in te boezemen, waar de nood vaak dreigde die te rooven. Vier kinderen waren de zegen van hunnen echt. De oudste, Bernadetta geheeten, ongeveer veertien jaren oud, was van af hare geboorte in het naburige dorp Bartrès opgevoed; zij was zwak en tenger en daarbij door het asthma geplaagd, had niets geleerd dan den rozenkrans te bidden en de schapen langs de helling der bergen te weiden, en was sinds korte dagen in de ouderlijke woning

terug gekeerd, om zich tot de eerste H. Communie te bekwamen; Marie was het tweede kind, en de beide jongsten waren jongens, waarvan de laatste niet meer dan drie jaren telde.

't Was 11 Februari 1858, de donderdag, welke de vasten voorafgaat en in Frankrijk de vastenavondfeesten opent. Heerschten overal in de straten reeds drukte en levendigheid, in de woning van Soubroux was het stil en treurig: en in stede van iets te hebben om een feestmaal te bereiden, was er zelfs geen hout voorhanden om het schrale middageten te koken.

— „Marie!” sprak de moeder, toen de kerkklok elf uren sloeg; „ga eens naar den oever van de Gave en zoek wat dood hout.”

Het kind trok zijn klompen aan en ging gehoorzamen, toen Bernadetta verzocht te mogen medegaan.

— „Neen,” antwoordde Louise: „gij hoest en het is te guur voor uw gestel.”

Op hetzelfde oogenblik trad een buurmeisje, Jeanne Abadie, ongeveer vijftien jaren oud, de woning binnen en zeide, dat ook zij uitgezonden was om hout te sprokkelen. Op het aanhouden der kinderen kreeg eindelijk Bernadetta verlof om mede te gaan, maar moest zich eerst nog wat warmer kleeden, door kousen aan te trekken en haar witten capulet om te hangen. ⁽¹⁾

(1) De vrouwen in de Pyreneën — zoowel Fransche als Spaansche — dragen een zakdoek, meestal van lichte kleur, om het hoofd zeer sierlijk gestrengeld en daarover, vooral wanneer zij ter kerke gaan, haar capulet, een soort van capuchon uit wollen stof, die het geheele hoofd bedekt en langs rug en schouders als een sluier nederhangt. De

De drie meisjes verlieten de stad, gingen de brug over en kwamen alzoo aan den linkeroever van de Gave, een geweldig bruischende stroom, die het bergwater der Pyreneeën langs steile rotsen en groenende velden naar Pau heenrolt, om het in de Adour te werpen en den grooten Oceaan weer te geven. Langs den houtzaagmolen van mijnheer de Laffite, welke schrijlings over een afgeleid kanaal is gebouwd, op het eilandje du Chalet gekomen, begonnen zij vol ijver haar werk maar vonden slechts een enkel brandhoutje; waarom zij besloten door het smalle kanaal te waden, dat op die plaats bijna droog was, daar men het water had afgesloten om aan den molen de noodige herstellingen te kunnen geven. Marie en Jeanne trokken de klompen uit en waren spoedig aan den overkant, waar overvloed van dood hout lag; maar Bernadetta moest eerst haar kousen uittrekken en zette zich daartoe neder op een steen. Terwijl zij daarmede bezig was, meende zij opeens een geweldigen windruk te vernemen en zag verschrikt om zich heen; maar bladstil stonden daar de populieren aan den oever van de Gave. Andermaal begon zij zich van hare kousen te ontdoen, en andermaal hoorde en voelde zij een harden windruk; en als zij weer opkeek, bleef zij verstommend staan, met starre blikken naar de overzijde van het kanaal heenziende, terwijl zij over al

armen — zoo ook Bernadetta — dragen meestal een witten, soms ook een grijzen of bruinen capulet, de meer gegoeden een rooden of blauwen, zeer sierlijk met zwart fluweel afgezet. Bij guur of koud weder worden de twee zelfkanten, die over den schouder hangen, onder de kin vastgehaakt; en dan heeft men de zedige gesluisde figuur, waarin de Spaansche landbewoonsters doorgaans worden afgebeeld.

hare ledematen begon te beven. Vol ontzag en eerbied viel zij op de knieën, trok haren rozenkrans uit den zak, sloeg zich een kruis en begon met de diepste ingekeerdheid het gebed der eenvoudigen, maar altijd de oogen gewend naar de Massabiella-rotsen, die zich met hare drie grotten aan de overzijde verhieven. 't Was juist het uur, waarop door al de klokken van Lourdes het Angelus werd geklept. Toen al de korallen langzaam door hare vingers waren gegleden, stond zij haastig op, ontdeed zich van haar kouzen en stapte door het water naar haar zusje en vriendin, die reeds een grooten bundel dor hout hadden bijeengeraapt vlak voor de grot, waarheen Bernadetta onbewegelijk had gestaard, toen zij haar rozenhoedje bad.

— „Hebt gij niets gezien?” vroeg zij, verwonderd over de bedaardheid der beide meisjes, die nu in de grot waren getreden om wat te spelen.

— „Nee, hebt gij dan wat gezien?” was het antwoord der kinderen, die haar hadden zien bidden en nu ook bemerkten, dat zij zeer ontsteld en gejaagd was.

— „Nu, als gij niets gezien hebt dan heb ik u ook niets te zeggen,” sprak zij en hield het geheim voor zich.

Maar onder het wederkeeren naar de stad drong het vriendinnetje, dat van nieuwsgierigheid brandde, er op aan, dat zij toch vertellen zou, wat zij gezien had en waardoor zij zoo ontsteld was; want het was duidelijk dat zij toch iets vreemds moest ondervonden hebben. En de goedhartige Bernadetta vertelde eindelijk, maar onder beding dat het een geheim zou blijven, in eenvoudigheid des harten, dat zij in de middelste grot van de rots, waar de wilde rozelaar zijn takken uitschoot, eensklaps een helder licht

had gezien, waarin eene hemelschoone vrouw met engelzoet gelaat stond, die haar met een vriendelijken glimlach aanstaarde, een kruisteecken maakte en aan de melkwitte koralen van een rozenkrans bad. Een lang wit kleed omplooidde de ranke gestalte en werd door een blauwen gordel, wiens slippen tot de voeten afhingen, omstrengeld. De twee blauwe oogen had zij ten hemel geheven, de handen voor de borst samengevouwen, en op de maagdelijke voeten droeg zij twee gouden rozen. De verschijning had ongeveer een kwartier geduurd, immers den tijd, dien het bidden van een rozenhoedje vraagt.

De kinderen twijfelden volstrekt niet aan de waarheid van hetgeen hun verteld werd, maar waren bang en maakten het voornemen om niet meer naar de grot te gaan. Te huis gekomen, konden zij het toevertrouwde geheim niet lang bewaren en hadden weldra alles aan de moeder verteld. Deze trok hare schouders op, verklaarde alles voor kinderachtige verbeelding en verbood hare dochter in het vervolg naar de Massabiella-rotsen te gaan om hout te sprokkelen.

Zondags daarna was het helder en schoon weder toen de Hoogmis geëindigd was; en Bernadetta, die de verschijning maar niet uit de gedachten kon zetten en er telkens over sprak, trachtte hare vriendinnetjes over te halen om verlof te vragen, nog eens naar de grot weder te keeren. Na lang aanhouden gaf vrouw Soubirous eindelijk hare toestemming; en de kinderen namen in hunne onnoozelheid een fleschje wijwater mede, om in allen gevalle, als de verschijning misschien van den boozen geest mocht komen, een middel ter verdrijving bij de hand te hebben.

Zij kwamen aan de rots en vonden noch zagen iets vreemds.

— „Laat ons den rozenkrans bidden,” sprak Bernadetta; en allen knielden neer en deden het eenvoudig gebed.

Maar eensklaps veranderde het gelaat van de veertienjarige zienster, en maakte eene buitengewone ontroering zich van haar meester; zij stak de handen vooruit naar de grot en riep tot hare genooten:

— „Ziet, ziet! daar is zij, dezelfde hemelschoone vrouw, in dezelfde prachtige kleeding en met den voet op de rots!”

Doch wat de kleinen ook rondkeken en in de grot staarden, zij zagen niets dan de takken van den wilden roze-laar in de ledige holte van de rots. Zij beefden van angst en blikten nu eens naar Bernadetta, dan weder naar de geheimzinnige grot, totdat een der meisjes haar het wijwater in de hand gaf en haar vermaande, om nu volgens afspraak de verschijning daarmede te besproeien en te roepen: „indien gij van God komt, nader dan; maar als gij van den duivel komt, ga dan heen!”

Het kind deed wat haar gezegd werd maar hield de laatste woorden terug, begon opnieuw den rozenkrans te bidden en stond, toen de laatste koraal tusschen de vingers was gegleden, vol verrukking en blijdschap op, zeggende, dat de verschijning verdwenen was. Maar de kinderen, die gezien hadden hoe haar wezen geheel van gedaante was veranderd, waren opnieuw beangst geworden en keerden vol vreeze huiswaarts, andermaal zich voornemende, daar nooit weder te komen.

Het kon niet uitblijven, of deze vreemde historie moest allengs door de stad verspreid worden en de verschillend-

ste oordeelvellingen uitlokken, verre het grootste gedeelte der burgers verwierp haar als hersenschimmige verbeeldingen van een jong en zeer dom meisje ; de eenvoudige volksklasse echter begaf zich naar de woning van Soubirous, om meer bijzonderheden van de verschijning te vernemen en sloeg er veel geloof aan ; terwijl enkele godvruchtige zielen er ernstig in het gebed over nadachten. Tot deze laatsten behoorde mejuffrouw Antoinette Peyret, lid van de congregatie der kinderen van Maria, en mevrouw Millet. Dezen gingen naar Bernadetta, lieten zich alles verhalen wat er gebeurd was, en vroegen haar een volgende keer te mogen vergezellen.

— „Wij zullen schrijfgerief medenemen,” spraken zij ; „gij moet aan die vrouw vragen wie zij is en wat zij wil ; en als gij het niet begrijpen mocht, zeg haar dan dat zij het voor u op schrift stelle. Misschien is het wel eene ziel uit het vagevuur, die ons om hulp komt smeecken”

Daags na aschdag, den 18den Februari, voelde het kind zich weder hevig getrokken naar de geheimzinnige grot, vroeg verlof en spoedde zich, na de H. Mis van half-zes te hebben bijgewoond, met genoemde juffrouwen daarheen. Daar de herstelling van den molen voltooid en bijgevolg het kanaal niet meer doorwaadbaar was, moesten zij langs een anderen weg over moeilijke rotssteenen langs de berghelling der Espélugues ⁽¹⁾ heenklauteren ; maar Bernadetta,

(1) De grotten der Espélugues zijn beroemd en het beklimmen van den hoogen en steilen steenberg overwaardig. 't Is of de natuur daar haar meesterstuk in de gothiek, zoowel van gangen en ruime hallen als van kruisgewelven en kolommen, heeft willen bouwen. Drie groote openingen,

hoe zwak en kortademig zij anders wezen mocht, scheen daarvan nu niets te voelen en ijelde hare geleidsters vooruit. Toen dezen hijgend en afgemat bij de rots kwamen, lag de kleine zienster reeds op de knieën den rozenkrans te bidden, met de oogen strak naar de grot gewend. Op eens gaf zij een gil en geraakte als in geestvervoering.

— „Ziet, daar is zij !” riep zij uit ; „zij roept mij en geeft mij een teeken om naderbij te komen !”

— „Vraag haar of wij hier blijven mogen, anders zullen wij heengaan,” sprak mevrouw Millet.

Bernadetta scheen een oogenblik te luisteren en zeide dan : „Gij kunt blijven.”

Intusschen knielden ook de beide juffrouwen neer, ontstaken eene gewijde waskaars en aanstaarden sprakeloos het kind, dat geheel verslonden scheen, in hetgeen het aanschouwen en vernemen mocht. Zij konden zich eindelijk niet onthouden tot haar te zeggen :

— „Maar nader dan toch als zij u roept en tot zich wenkt. Vraag haar, wie zij is en waarom zij hier verschijnt. Vraag haar, of zij eene ziel uit het vagevuur is, die een gebed of eene heilige Mis verlangt. Verzoek haar, op dit stuk papier alles te schrijven wat zij begeert ; en wij beloven plechtig alles te zullen doen, wat ter harer rust vereischt wordt.”

Bernadetta nam het papier, den inkt en de pen aan, naderde tot de rots en ging zelfs de onderste grot binnen,

fraaie en regelmatige spitsbogen, geven toegang tot een hooge en breede spelonk, wier wanden en vloer zeer gelijk en glad zijn, en waarin andere hooge en smalle gangen uitloopen. Zij hebben den architect het bouwplan ingegeven voor de kapel en kerk boven de Massabiella-rotsen.

waarin de middelste opening, die altijd de verschijning bevatte, uitkwam; verhief zich op de teenen en stak de handen omhoog als om hetgeen zij droeg over te reiken. Maar spoedig keerde zij uit de grot terug tot hare gezellinnen en verhaalde, dat de heilige vrouwe haar geantwoord had:

— „Wat ik u te zeggen heb, behoef ik niet te schrijven: bewijs mij slechts de gunst van gedurende veertien dagen hier te komen.” (1)

Vervolgens had de heilige vrouwe beloofd haar gelukkig te zullen maken, niet in deze maar in de andere wereld.

— „Zij ziet u op dit oogenblik aan,” zeide Bernadetta tot Antoinette Peyret, terwijl zij hare blikken weder op de middelste grot gevestigd hield.

De godsdienstige congreganist was geheel ontroerd en sprak bevend:

— „Vraag haar, of wij u gedurende die veertien dagen vergezellen mogen.”

Het kind herhaalde die vraag en zeide dat het antwoord luidde:

— „Zij mogen vrijelijk u vergezellen en meer anderen ook; ik wensch zelfs veel toeloop van volk te zien.”

Nu stond zij op, want de verschijning was verdwenen.

Bernadetta verhaalde aan hare ouders welke belofte zij had afgelegd, terwijl Antoinette Peyret en mevrouw Millet niet konden zwijgen, van hetgeen zij aan de Massabiella-

(1) Dit is de zin der eerste woorden in de landtaal, welke Bernadetta van de verschijning vernam: *hé-mé* of *hé-mè la gracia*; in 't Fransch: *fais moi le plaisir, la gracieuseté*; in 't Hollandsch: doe mij het genoegen, bewijs mij de gunst.

rotsen hadden bijgewoond, en van de geestvervoering des kinds; zoodat het gerucht van al die vreemde dingen spoedig door de gansche stad verspreid en, daar het juist marktdag was, (1) dien avond ook tot alle omliggende plaatsen, als Bagnères, Farbes, Cauterets, Saint-Pé en Nay was doorgedrongen. Geen wonder dan ook, dat reeds den volgenden ochtend honderden nieuwsgierigen het kind bij de grot stonden op te wachten; zaterdags waren er zeker vier- of vijfhonderd, en zondags eenige duizenden.

En wat zagen, wat hoorden die allen? Niets, volstrekt niets dan een arm kind, dat op de knieën lag en den rozenkrans bad, de blikken onafgewend op de middelste grot gevestigd; een arm ziekelijk kind van veertien jaren, dat in geestvervoering en als geheel buiten zichzelf scheen en dat beweerde, iets te zien en te hooren.

Op den eersten zondag van de vasten werd Bernadetta reeds bij het krieken van den dag door eene ontelbare menigte aan de grot opgewacht; zij verscheen daar met hare ouders, die den vorigen dag getuigen waren geweest van hare geestvervoering en nu ook aan de verschijningen geloofden. Een der uitstekendste artsen van Lourdes, dokter Dozous, was insgelijks aanwezig en plaatste zich onmiddellijk naast het kind, toen het zich op de knieën

(1) Lourdes heeft om de 14 dagen des donderdags een zeer belangrijke markt, waarop vooral veel vee wordt aangevoerd. Ik heb zulk een markt bijgewoond, die wel een bont maar allerschoonst mengelmoes van de nationale Spaansche en Fransche kleederdracht der bergbewoners te aanschouwen geeft, en aan de breede wegen, die door de Pyreneën slingeren, nu eens stijgende dan weder dalende, eene levendigheid en kleurenpracht schenkt, als wij Nederlanders niet kennen.

wierp, de kaars ontstak, die het in de hand werd gegeven, en begon te bidden. Zoodra Bernadetta in vervoering geraakte, het teeken, dat zij de verschijning weder zag, voelde hij haar den pols en sloeg met opmerkzaamheid al de bewegingen gade, die hem eene of andere ziekelijke aandoening konden aangeven; maar hij moest eerlijk bekennen, dat de pols zeer regelmatig bleef, dat er geen schijn van zenuwtoevallen of hallucinatie aanwezig was, en dat hier iets plaats greep, wat in de geneeskunde niet bekend was. Het was hem toch gebleken, dat zij zich bewust was van hetgeen rondom haar voorviel; want toen haar kaars was uitgewaaid, hield zij die ter zijde om weder aangestoken te worden; en als iemand met een stok tot de grot ging om naar de opening, waarin de schoone vrouw verscheen, te slaan, schrikte zij en maakte eene beweging om het te beletten, terwijl groote angst op haar gelaat te lezen stond. De geleerde arts wist er zich geen rekenschap van te geven, getuigde er niets van te begrijpen, en verliet de plaats met het voornemen, zijn onderzoek in de volgende dagen voort te zetten.

Toen de verschijning was verdwenen zeide Bernadetta, dat de schoone vrouw haar had geboden, voor de zondaars te bidden.

Daar de politie er zich dezen dag mede ging bemoeien en vader Soubirous met vervolging had bedreigd, als hij zijn kind niet te huis hield, werd Bernadetta's maandags naar school gezonden en ook door de zusters duchtig onder handen genomen. Maar zij antwoordde altijd, dat zij beloofd had, veertien dagen lang te zullen komen, en dat zij den aandrang niet kon wederstaan, die haar soms

eensklaps naar de grot dreef. In het middag-uur, als de kinderen naar huis gingen om het middagmaal te nemen, ging zij dan ook, niettegenstaande het verbod der zusters, van haren vader en van den commissaris van politie, weder derwaarts, maar wachtte en bad tevergeefs, want zij bekende al weenende, dat de heilige vrouw haar niet verschenen was. Vader Soubirous, ziende dat zijn kind onwederstaanbaar naar de grot getrokken werd, hief zijn verbod op, en dinsdags beweerde de kleine zienster de verschijning weder gehad te hebben, en dat de schoone vrouw had gesproken :

— „Ik heb u iets te zeggen wat alleen u aangaat, en dat gij altijd moet geheim houden.” En toen dat geheim was medegedeeld, voegde zij er bij : „en nu, mijne dochter ! ga en zeg aan den priester, dat ik hier ter mijner eere eene kapel wil gesticht hebben.”

De deken van Lourdes, de eerwaarde heer Peyramale, was een uitstekend priester, dien ik heb leeren hoogachten en liefhebben in de weinige dagen, die ik bij hem heb doorgebracht. Van nature voortvarend, ja onstuimig in zijne liefde voor het goede, was hij door de genade zacht en wijs in het stichten daarvan. Ofschoon van een vast karakter en veel wilskracht, was hij toch uiterst omzichtig, zelfs tot overdrijving toe ; hoe groot en vurig zijn ijver ook wezen mocht, nooit zou hij de voorzichtigheid uit het oog verliezen. Streng en onbuigzaam wanneer hij meende tegen misbruiken of kwade gewoonten zich te moeten verzetten, even streng en even onbuigzaam was hij, om de verdrukte onschuld te verdedigen, en het goede door te zetten, dat hij noodzakelijk oordeelde. Zonder aanzien van persoon, zonder zich

aan het oordeel van anderen te storen, ging hij immer recht op het doel af, dat zijn plicht hem gesteld had, en wist met groot beleid alle hinderpalen uit den weg te ruimen en alle moeielijkheden te overwinnen. Daarbij was hij zeer onbaatzuchtig en droeg den armen een medelijdend en milddadig hart toe, zoodat zelfs de liberalen van die dagen van hem getuigden: „hij is niet altijd gemakkelijk, maar hij is liefdadig en hangt niet aan het geld. Als hij geen toog droeg, zou hij de beste mensch van de wereld zijn.”

Deze ijverige, ferme, apostolische man was door de goddelijke Voorzienigheid als herder over de parochie gesteld, toen Bernadetta de verschijningen kreeg. Ofschoon van alles kennis dragende, wat er in de laatste dagen was gebeurd, had hij zich met opzet van alle uitspraak of oordeel onthouden, en zelfs aan zijne onderhoorige geestelijken verboden, naar de grot te gaan, of zich over die zaak uit te laten.

Toen de arme zienster in hare schamele kleeding bij hem binnentrad, vroeg hij op strengen toon:

— „Zijt gij niet Bernadetta, het dochttertje van den molenaar Soubirous?”

— „Ja, mijnheer pastoor!” antwoordde het kind.

— „Welnu dan, Bernadetta! wat wilt gij? wat komt gij hier doen?” vroeg hij weder, haar met scherpe oogen aanziende.

— „Mijnheer pastoor!” hernam zij: „ik kom van de vrouwe, die mij bij de grot van Massabiella verschijnt....”

— „Ah ja!” viel de deken haar ruw in de rede: „gij

beweert verschijningen te hebben en brengt met uwe histories de geheele wereld in beweging. Wat moet dat alles beduiden? Wat kan u sedert eenige dagen overkomen zijn? Wat zijn dat voor zonderlinge zaken, die gij bevestigt en door niets bewijst?"

Het kind schrikte van die harde woorden en beefde zichtbaar; maar spoedig herstelde het zich weder en scheen in zijn onschuld allengs de noodige kracht te vinden, om met bedaardheid en in eenvoudigheid des harten alles te vertellen, wat het gezien had en gehoord.

De verstandige priester, ofschoon innerlijk getroffen door het ongekunsteld verhaal van het onnoozel meisje, dat met eene overtuiging sprak, alsof er geen zweem van twijfel mogelijk ware, liet niets van zijne gemoedsbeweging blijken en deed zichzelven geweld aan, om den vorigen harden toon tegenover Bernadetta vol te houden.

— „En gij kent den naam van die vrouw niet?"

— „Neen, zij heeft mij niet gezegd wie zij is," antwoordde zij.

— „Zij die u gelooven, verbeelden zich, dat het de heilige Maagd Maria is," hernam de deken. „Maar weet gij wel dat, zoo gij leugenachtig beweert haar in de grot te zien, gij groote kans hebt, haar nooit in den hemel te zien? Hier zegt gij alleen haar te zien, en daarboven, zoo gij liegt, zullen alle anderen haar zien, gij alleen niet; want dan zult gij voor uwe bedriegerijen eeuwig van haar verwijderd en naar de hel verwezen worden...."

— „Ik weet niet of het de heilige Maagd is, mijnheer pastoor!" was het argeloos antwoord; „maar ik zie de verschijning zooals ik u zie, en zij spreekt tot mij, gelijk

gij tot mij spreekt. En ik kom u van harentwege zeggen, dat zij eene kapel wil gebouwd hebben op de rotsen van Massabiella, waar zij zich aan mij vertoonde."

De laatste woorden deden den pastoor glimlachen. Had hij straks al eenig geloof aan hare verzekeringen gehecht, thans twijfelde hij weder en gebod haar woordelijk nog eens te herhalen, wat de verschijning bevolen had. Zij zeide letterlijk :

— „Nadat zij mij het geheim had toevertrouwd, dat mij betreft en dat ik u niet openbaren mag, heeft zij er bij gevoegd : en ga nu aan de priesters zeggen, dat men mij hier eene kapel bouwe."

De deken bleef eene wijle zwijgend als om te overwegen, wat er van deze geschiedenis kon waar zijn; eindelijk sprak hij;

— „Als de vrouw, waarvan gij spreekt, inderdaad de koningin des hemels is, dan zal ik mij gelukkig achten, met al mijn vermogens er toe bij te dragen, dat haar eene kapel gesticht worde; maar uw woord is voor mij geen zekerheid, niets verplicht mij u te gelooven. Ik weet niet eens wie die vrouw is, en alvorens mij bezig te houden met hetgeen zij verlangt, wil ik weten of zij er recht op heeft. Vraag haar derhalve eerst dat zij mij een bewijs van hare macht geve. Gij zegt, dat zij met den voet staat op een wilden rozelaar: 't is Februari, zeg haar dan van mijnentwege dat, als zij eene kapel verlangt, zij den roze-struik nu doe bloeien."

En hij zond haar weg.

Den volgenden dag was eene ontzettende menigte, waaronder ook de vrijdenkers van Lourdes, bij de rots vergaderd,

in afwachting of het teeken, door den pastoor gevraagd, zou gegeven worden. Bernadetta scheen hare gewone verschijning te hebben, maar de rozelaar bleef zijn dorre takken in de grot uitsteken.

— „Welnu, hebt gij haar vandaag gezien?” vroeg de pastoor, toen zij van de grot terugkeerende bij hem binnentrad; „en wat heeft zij u gezegd?”

— „Ik heb de verschijning weder gezien,” hernam het kind, „en haar gezegd: mijnheer de pastoor verzoekt u eenige bewijzen te geven, bijvoorbeeld, den rozelaar, die onder uwe voeten groeit, te doen bloeien, omdat mijn woord den priesters niet voldoende is en zij zich niet op mij verlaten willen. Toen heeft zij geglimlacht maar zonder een woord te spreken. Daarna heeft zij mij bevolen voor de zondaars te bidden en tot binnen in de grot te gaan. En zij heeft tot driemaal uitgeroepen:” boetvaardigheid! boetvaardigheid! boetvaardigheid!” welke woorden ik herhaalde, op mijn knieën tot binnen in de grot kruipende. Daar heeft zij mij nog een tweede geheim, dat mij persoonlijk aangaat, geopenbaard en toen is zij verdwenen.”

— „En wat hebt gij binnen in de grot gevonden?” was nogmaals de vraag.

— „Niets dan de kale rots en op den grond eenige weinige grasspieren, die te midden van het stuifzand opschieten.”

De priester bleef in gedachten verzonken en besloot eindelijk met de woorden:

— „Wij zullen zien en afwachten,”

Des avonds vertelde de pastoor aan zijn kapelaans en eenige vreemde geestelijken, die bij hem waren, wat het

meisje hem gezegd had, en werd niet weinig geplaagd, omdat hij zoo weinig van de H. Maagd kon verkrijgen en zij daarenboven om zijne vraag geglimlacht had, wat als een slecht voorteeken werd beschouwd. De deken wist zich echter met zijne gewone gevatheid te redden en be-
weerde :

— „Als het O. L. Vrouw is die daar verschijnt, dan is haar glimlach een goed teeken voor mij, want zij steekt met niemand den spot en zou niet glimlachen als ik iets gevraagd had, dat haar onaangenaam was.

„Intusschen, de zaak is mij nog duister, en zoolang ik geen stellig bewijs heb voor of tegen, zoolang moeten wij het stilzwijgen blijven bewaren en er ons volstrekt niet mede inlaten.”

Toen Bernadetta in den vroegen ochtend van donderdag den 26sten Februari aan de Massabiella-rotsen verscheen, was daar weder eene ontelbare menigte verzameld, om getuige te zijn van hetgeen er met de kleine zienster zou plaats grijpen ; te meer, daar men altijd nog het teeken, door den pastoor gevraagd, wachtte. Zij knielde neder, begon te bidden met de oogen naar de grot gewend en geraakte weldra in verrukking. De menigte, welke voor een groot gedeelte met haar op de knieën lag, zag haar naar de rots kruipen en wel naar den rechterkant, waar het gewelfsel der grot in afdalende richting nederloopt. Daar was niets dan rotsgrond en stuifzand, waaruit hier en daar een armoedig busseltje spichtig gras, dorine geheeten, zich verhief. De kleine zienster begon daar met hare tengere en zwakke vingers den harden steengrond los te krabben en in de aarde te wroeten. De toeschouwers wisten niet

wat daarvan te denken, en begonnen voor het grootst gedeelte te lachen; maar weldra zagen zij vol verbazing hoe de bodem van het kleine kuiltje, door de zwakke hand van het kind gegraven, vochtig werd, en hoe een geheimzinnig water dwars door de rotsblokken en aardkorsten druppel voor druppel kwam opborrelen, om spoedig de gemaakte holte te vullen. Dit water, vermengd met de losgewroete steenaarde, vormde in den beginne niets dan slijk, zoodat Bernadetta, die tot driemalen toe beproefde te drinken, het niet kon binnenzwelgen. Na eene korte poos echter gelukte het haar, zij dronk er van, waschte er zich mede en at ook een weinig van het wilde gras. Toen begon allengs het water over de boorden van den kleinen kuil heen te loopen, en met een dunnen straal te vloeien van de grot af naar de plek, waar het verwonderde volk stond. Die straal was echter zóó dun en arm, dat de grond, waarover hij voortschoof, den ganschen dag het water opslurpte en slechts een vochtige streep ten teeken overliet.

Toen Bernadetta's verrukking geëindigd was, stormde de menigte naar de grot om het kuiltje te zien, dat nu immer overliep van water, om er den zakdoek in te bevochtigen of het water aan de lippen te brengen. Overstelp't van vragen, vertelde het kind, dat de verschijning haar eerst nog een derde geheim had geopenbaard, dat zij niet mocht mededeelen, en daarna had gezegd :

— „En nu, ga drinken en u wasschen aan de fontein, en eet het gras dat daar ter zijde groeit.”

Toen Bernadetta om zich heen zag en geen ander water bespeurde dan de Gave, wilde zij zich derwaarts begeven maar de verschijning sprak weder :

— „Niet daarheen: ik heb niet gezegd, ga drinken aan de Gave, maar aan de fontein die hier is.”

Toen had zij in den harden steengrond gekrabbeld, en het water was verschenen. En de pas ontstane bron, wier rand men steeds afgroef en wijder maakte, werd spoedig een waterplas, die wel vermengd was met zand en gruizel, maar steeds in volheid toenam naarmate er water uit geschept werd. Het volk riep mirakel en zong en juichte, Gode en der heilige Vrouw ter eer; en het vervulde de stad, waar juist dien dag groote markt werd gehouden, met de wondervolle gebeurtenis waarvan het getuige was geweest; zoodat vele vreemdelingen te Lourdes bleven vernachten of nog dienzelfden dag wederkeerden, om den volgenden ochtend tijdig bij de grot te zijn.

Vijf of zes duizend menschen stonden dan ook bij het eerste morgenkrieken de arme zienster af te wachten en riepen juichend toen zij naderde: „daar is de heilige, „daar is de heilige!” en zochten al ware het slechts haar armoedige kleederen aan te raken. Allen knielden met Bernadetta neder; de bron borrelde steeds op, was merkelyk grooter en de daaruit vloeiende waterstraal veel breeder geworden; — maar het kind bleef kalm en bedaard, en verklaarde droevig, dat de schoone vrouw haar niet verscheen.

In den loop van dien ochtend werd verteld, dat er enkele wonderbare genezingen door het water van de nieuwe bron hadden plaats gegrepen, en dat Louis Bourriette, een arme steenhouwer, die reeds twintig jaren het gebruik van zijn rechteroog miste en daardoor niet werken kon, op eens volkomen was hersteld. Dit deed de geestdrift der burgers nog hooger stijgen, zoodat zij luid

biddende, zingende en jubelende met groote scharen naar de rotsen van Massabiella heentogen. Tegen den avond trokken inderdaad de steenhouders, met den herstelden Bourriette aan het hoofd, de stad uit, gewapend met bijlen en houweelen om den steilen heuvel, die den weg naar de rotsen belemmerde, weg te kappen en een effen pad daarheen te openen. Vervolgens plaatsten zij een houten goot voor de bron en groeven een kleinen langwerpigen vergaarbak van ongeveer een half el diep, om het immer aanvloeiend water op te vangen. En als de laatste zonnestralen achter het gebergte waren verdwenen, werd de grot als bij tooverslag verlicht door duizenden kaarsen. Armen en rijken, mannen, vrouwen en kinderen, vreemdelingen, soldaten en burgers dwarrelden biddend en zingend dooreen en riepen de echo's der Espélugues wakker, bij het statig en plechtig aanheffen der litanie van O. L. Vrouwe.

Ook de volgende dagen werd dit tooneel herhaald; de verschijning had, zooals Bernadetta verzekerde, weder plaats; de bron werd, zooals allen konden zien, iederen dag ruimer, het water vloeiende aanhoudend in dikker straal, en de wonderbare genezingen, zooals men verhaalde, werden telkens menigvuldiger.

Dinsdag, den 2den Maart, kwam Bernadetta andermaal aan den deken zeggen:

— „De schoone vrouw wil, dat men eene kapel stichte en processies houde.”

De brave priester had nu, ofschoon zijn verzoek om den rozelaar te laten bloeien niet was ingewilligd, bewijs genoeg voor de echtheid harer zending; hij antwoordde

evenwel dat die zaak niet door hem, maar door den bisschop moest beslist worden.

Op den laatste der veertien dagen, den 4den Maart waren des morgens meer dan twintig duizend menschen uit de Pyreneën naar de oevers van de Gave heenge trokken, om getuigen te zijn van hetgeen daar zou gebeuren. Langzaam klom de voorjaarszon achter het gebergte op om een tooneel te beschijnen, dat het oude Lourdes, hoe grijs en ondervindingrijk, nog nooit had aanschouwd. Daar stond een oude montagnard, gebogen door de jaren en eerbiedwaardig als een patriarch te midden der zijnen, leunende op den zwaren met ijzer beslagen stok; naast hem de huismoeder, het oud en gerimpeld gelaat half verborgen in den langen zwarten mantel, en het waakzaam oog op de jongsten van het gezin gevestigd, om ze tegen allen aandrang te beveiligen. Tallooze maagden met haar roode en witte en blauwe Capulets vormden bevallige groepen, en lieten de korallen van den rozenkrans door de vingers glijden of baden stillekens in het gebedenboek, en hadden groote bezorgdheid voor de kruik, die zij bij zich droegen, om haar met water uit de wonderdadige bron te vullen. Hier zaagt ge den boer van Gers met zijn breed hoofd en reuzenschouders naast het tenger en fijn gelaat van een Béarnier; de Basquers met hun vooruitspringende borst en hooge schouders staken het onbewegelijk hoofd boven allen uit, en schenen als standbeelden op den grond geplant. Rondom hen dwarrelden heeren in deftige kleeding, als magistraten, kooplieden, notarissen, advocaten en geneesheeren. De rijk gekleede dames, die in grooten getale aanwezig waren, droegen de voile over het gelaat getrokken,

de handen in den bonten mof gestoken, en liepen heen en weer, verkleumd van de koude ochtendlucht.

Deftig en onstoorbaar, van de schouders tot de voeten in hun lange mantels met vaste plooien gewikkeld, stonden hier en daar Spanjaarden verspreid, en wachtten met alle waardigheid en ernst de gebeurtenis af. Onbewegelijk hielden zij het oog op de grot gevestigd en baden. Ook soldaten van Lourdes en ruiters van Tarbes waren in troepen opgedaagd, en liepen bedaard met hun veelkleurige rokken en glimmende helmen tusschen de bonte menigte. Te midden van al die geloovigen hadden ook eenige vrijdenkers, onverschilligen en godloochenaars zich eene plaats uitgezocht; de keizerlijke procureur en de commissaris van politie hadden post gevat op eene kleine hoogte, van waar zij alles konden overzien; de substituit liep in ambtsgewaad met den sjerp om het lijf heen en weder, en de dienders en maréchaussés waren hier en daar op wacht gesteld.

Daar gaat eensklaps de kreet op: „de heilige!” en de aandrang van het volk om haar te zien en zoo mogelijk aan te raken is zoo groot, dat de maréchaussés haar en harer moeder een doortocht moeten banen.

Bernadetta knielde neer en al het volk wierp zich rondom haar op den grond; de grootste stilte heerschte onder de duizenden, en werd slechts gestoord door het ruischen van de stroomende rivier en het murmelen van de zacht vloeiende bron. Op hetzelfde oogenblik zag men de zienster weder in geestvervoering, en hoorde haar aan de verschijning haren naam vragen. Dan stond zij op, waschte zich weder in de bron, dronk van het water, proefde

nogmaals van het wilde gras en ging vervolgens den pastoor weder waarschuwen, dat de heilige vrouw herhaald had eene kapel ter harer eere te begeeren, doch haren naam nog niet geopenbaard had.

Terwijl dien ganschen dag het bezoeken der grot aanhield, en vele duizenden de plaats tot in de kleinste bijzonderheden onderzochten, werd eensklaps het gerucht onder de menigte verspreid, dat er een buitengewoon groot wonder aan de bron had plaats gegrepen. Men verhaalde immers, dat het mismaaakte en verlamde tweejarige kind van Jean Bouhohorts stervende, ja, volgens sommiger bewering reeds overleden, naar de bron was gedragen, in het wonderdadig water was gedompeld, en levend en hersteld naar huis was wedergekeerd. Dit verhaal verhoogde de geestdrift des volks in geen geringe mate, en werd bijna dagelijks gevolgd door meerdere soortgelijke verhalen, het eene nog al wondervoller dan het andere. Daar men echter in de volgende dagen niet meer hoorde dat Bernadetta verschijningen had, en het sedert 5 Maart veel sneeuwde en guur weder was, werd de grot allengs minder bezocht. Het meisje ging er van tijd tot tijd heen om van de bron te drinken en daar eene wijle te bidden, zooals anderen ook deden; op O. L. Vrouwe-Boodschap echter voelde zij weder de geheimzinnige aandrift om naar de grot te gaan en ijde, gevolgd van eene overgroote menigte, derwaarts. De lucht was klaar, en vriendelijk klom de voorjaarszon aan den helderen hemel. De sneeuw was in de dalen gedooid, maar kroonde nog de toppen der hoge steenbergen en glinsterde in zilveren stralen het gouden zonlicht tegen. Met een blijd hart en vol hope van de

schoone vrouw weder te zien, kwam het kind aan de grot, en vond daar Louis Bourriette, de weduwe Crozat, Blaisette Soupenne, Benoite Cazeaux, Auguste Bordes en nog een twintigtal anderen, die God loofden en prezen, omdat zij aan de wonderdadige bron hunne genezing te danken hadden.

Zoodra Bernadetta zich op de knieën had geworpen, geraakte zij in geestverrukking en zag de verschijning weder in de grot boven den rozelaar. Gulden stralen omgaven de hemelsche figuur, schitterend wit waren kleed en sluier, zacht hemelsch blauw haar gordel, en de rozen op haar voeten zacht geel van kleur.

— „O mijne vrouwe!” riep de kleine zienster: „wil de goedheid hebben mij te zeggen, wie gij zijt, en hoe uw naam is!”

De verschijning glimlachte maar antwoordde niet. Nogmaals herhaalde Bernadetta dezelfde bede, en nogmaals vernam zij geen antwoord. Zij smeekte ten derdemale:

— „O mijne vrouwe, wil de goedheid hebben mij te zeggen, wie gij zijt en hoe uw naam is!”

Maar ook ten derdemale glimlachte de verschijning en zweeg. Toen riep het kind, uit het diepste der ziel smeevende:

— „Ach mijne vrouwe, ik bid u, wil de goedheid hebben mij te zeggen, wie gij zijt en hoe uw naam is!”

En de verschijning liet haar witten rozenkrans over den arm glijden, strekte hare armen naar den grond uit, als om hare zegenrijke handen aan de aarde te toonen, hief ze vervolgens ten hemel en sloot ze weder met innigheid op de borst te samen, de oogen naar omhoog geslagen, en sprak:

— „Ik ben de Onbevleete Ontvangen!s!”

Dit gezegd hebbende was de verschijning verdwenen, en het kind zag evenals de omstanders niets dan een kale rots. Vol blijdschap stond het op, en spoedde zich naar de stad, gedurig de woorden herhalende: „Ik ben de Onbevleete Ontvangen!s,” om ze niet te vergeten maar getrouw aan den pastoor te kunnen overbrengen.

Elf dagen daarna, op den tweeden Paaschdag, 5 April, vernam het kind nogmaals de inwendige roepstem en ijde, gevolgd van eene ontzaglijke menigte, naar haar geliefde grot. Zij knielde neder en hield eene brandende waskaars in de handen. Die kaars was zeer groot en steunde op den grond; maar als de kleine zienster in geestvervoering geraakte en zich aanbiddend voorover boog, hief zij haar beide handen langs de kaars omhoog, zoodat die de brandende pit aanraakten. En toen zag men duidelijk dat de vlam tusschen hare vingers speelde, die aanraakte, er boven uitschoot en door den wind onophoudelijk van de eene hand naar de andere werd bewogen, zonder dat het kind er iets van scheen te bemerken, veel minder te voelen.

Dokter Dozous, die daar aanwezig was, naderde zoo dicht mogelijk om het vreemde verschijnsel waar te nemen, en telde met het horloge in de hand vijftien minuten, gedurende welke hare vingers in gestadige aanraking met de vlam der kaars waren. Toen liep er eene lichte rilling over haar lichaam en de vervoering was voorbij, terwijl hare gelaatstreken den gewonen vorm terug erlangden. Om zich te zekerder te overtuigen van het wonderbare, dat hij aanschouwd had, nam de dokter dezelfde brandende kaars uit Bernadetta's hand, en hield die als bij

ongeluk haar tegen de vingers; doch zij trok ze onmiddellijk terug, zeggende:

— „Maar mijnheer! gij brandt mij.”

Op 16 Juli, het feest van O. L. Vrouw van den berg Carmel, had de laatste verschijning plaats des avonds ten 8 ure. De Onbevleete Ontvangenis vertoonde zich in al haren hemelschen luister, maar slechts voor een kort oogenblik en sprak geen enkel woord. Na dien tijd hielden de verschijningen op.

Zoo verhaalde dus het arme meisje Bernadetta Soubirous, dat zij achttien malen eene verschijning had gehad van eene schoone Vrouwe, die zich de Onbevleete Ontvangenis noemde, en eene kapel ter harer eere wenschte gesticht te hebben. Maar daar was tegelijkertijd op vreemde wijze eene immer watergevende bron ontstaan naast de grot, waarin de verschijningen hadden plaats gegrepen; en bij honderdtallen werden de wonderbare genezingen verhaald, die bij de bron op de voorspraak der Onbevleete Ontvangenis gebeurden.

IV.

DE STRIID.

Lourdes is door haar aanhoudend verkeer met de duizenden van reizigers, die uit alle landen naar de warme baden der Pyreneën trekken, tot een vrij hoogen trap van hedendaagsche verlichting en beschaving opgeklommen. Het volk is goed onderwezen; daar is niemand, die niet volledig onderricht heeft genoten; daarbij is het eenvoudig, rechtschapen en godsdienstig. De hogere klasse daarentegen, geleid door de ambtenaren, had reeds in de dagen, die onze geschiedenis voorafgaan, begrepen, dat de wetenschappelijke richting der koffiehuisen en liberale dagbladen haar meer gelijkenis zou geven aan de groote wereld, die zooveel weelde en geluk ten toon spreidde en zooveel voorspoed aan het kleine stedeke schonk. Naast veel goeds vond men in Lourdes dan ook veel kwaads. De rechtbank van eersten aanleg, het kantongerecht, het stedelijk bestuur, de politie, het garnizoen van het oude kasteel, de advocaten, de dokters en de redacteurs van de stedelijke courant hielden eene sociëteit, waarop de liberale bladen van Parijs gelezen, en de groote vraagstukken van den dag volgens de hedendaagsche beginselen werden behandeld; terwijl de geestelijkheid en de burgers zich vergenoegden met hun

broederschappen en gilden, met niet liberale dagbladen en het degelijk onderwijs, dat op de fratersschool en door de zusters van Nevers gegeven werd.

De eersten, die zich bezighielden met de wonderbare verschijningen van Bernadetta Soubirous, waren de steenhakkers — zeer talrijk in Lourdes —, de arbeiders, de naaisters, de dienstboden, met één woord: de armere klasse, waarvan sommigen er den draak mede staken, terwijl anderen er aan geloofden. Later werd de vreemde zaak vooral door eenige godvruchtige burgervrouwen besproken en overwogen; totdat zij eindelijk na de derde verschijning overal ruchtbaar werd, en de aandacht van allen begon te vragen. Weldra hoorde men dan ook overal in het openbaar over de grot van Massabiella spreken, en kwam bij het grootste gedeelte der burgers zich de overtuiging vestigen, dat de heilige Maagd Maria daar wezenlijk verscheen.

Het kon niet uitblijven, of deze wonderbare geschiedenis moest ook op de sociëteit, waar al wat zelfdenkend was of wilde schijnen vergaderde, in het breede behandeld worden. De moderne wijsgeeren meenden gerechtigd te zijn het eerste woord te spreken en zeiden:

— „Dat kind heeft nog niet eens de jaren om een eed te kunnen afleggen; voor de rechtbank zou men het, zelfs wanneer het iets zeer onbeduidends verklaarde, ter nauwernood aanhooren: en nu zou men het gelooven, terwijl er sprake is van eene onmogelijkheid, eene verschijning? . . . Is het niet duidelijk, dat hier comédie wordt gespeeld door de ouders of misschien ook wel door de priesterpartij, om geld te krijgen? Men heeft niets meer dan twee goede

oogen noodig om dit ellendig spel te ontmaskeren, en ieder onzer heeft daartoe geen tien minuten werks."

Zij wilden zelfs in hun overmoed de proef op de som leveren en gingen daarom, met hun twee goede oogen gewapend, Bernadetta zien, ondervragen en zelfs bij hare geestvervoeringen tegenwoordig zijn. Maar helaas! de antwoorden van het kind waren zoo eenvoudig en natuurlijk, zoo vrij van tegenspraak, en droegen zoozeer het kenmerk der waarheid, dat zij wezenlijk wel in staat waren om zelfs de meest vooringenomen geesten van hunne oprechtheid te overtuigen. En wat de geestvervoeringen betrof: men moest erkennen dat de kunst, ook der grootste actrices van de Parijsche Opera, zoover niet reikte; zoodat dus de verklaring der wijsgeeren geen vier-en-twintig uren oud werd.

De eigenlijke geleerden van Lourdes verkneuterden zich in de nederlaag hunner filosofische vrienden, en kwamen nu met hunne uitlegging voor den dag, de eenige, die volgens hun beweren waar en mogelijk was.

— „Wij kennen dat alles; daar steekt niets vreemds in; niets is natuurlijker!" riepen zij triomfantelijk uit. „Dat kleine meisje is oprecht in hare antwoorden, volkomen oprecht; maar zij lijdt aan hallucinaties: zij meent iets te zien en te hooren, en zij hoort of ziet niets. En wat die geestvervoeringen betreft: die zijn volstrekt niet door kunst of comediespel te verklaren, maar alleen door de geneeskunde. Eene beroering in spieren en zenuwstelsel veroorzaakt haar eene verwarring in de hersenen; zij heeft vallende ziekte, zij is cataleptiek."

De redacteur van de *L a v e d a n*, het weekblad van Lour-

des, sprak niets en bewaarde zijne opvatting van het feit voor het volgend nummer, dat volgens gewoonte een paar dagen te laat verscheen. Daarin gaf hij dan ook een meesterlijk staaltje van de wijze, waarop vrijdenkers de geschiedenis schrijven, en van de goede trouw, die hen bij het behandelen van zaken bezielt. De courant van 18 Februari behelsde het volgende bericht :

— „Drie jonge kinderen waren takken gaan rapen van de boomen, die laatst buiten de stad zijn omgehakt. Toen zij door den eigenaar werden betrapt, vluchtten zij in allerijl in een der grotten, die bij den boschweg van Lourdes gelegen zijn.”

Niet waar? dat was een meesterlijke slag : Bernadetta was eene diefegge, bijgevolg kon er van bovennatuurlijke dingen geen sprake zijn. Het zou bespottelijk zijn geweest, er nog langer van te reppen. Ongelukkig echter voor den vindingrijken redacteur volgden gedurende veertien dagen de verschijningen bijna onafgebroken elkander op, en spoedden zich de nieuwsgierigen met duizendtallen naar de grot heen, om getuigen te zijn van de geestvervoering des armen kinds. Hij moest dus ondervinden, dat zijne beschuldiging bij niemand ingang had gevonden en door niemand ernstig werd opgenomen. Maar daarom nog niet beschaamd : hij was nederig genoeg om aanstonds van batterij te veranderen, en zich bij de geleerden van het vak aan te sluiten. Met een voornaam medelijden schreef hij in de courant, die allengs uit hare traagheid was opgestaan, om voortaan zelfs een paar dagen vroeger de pers te verlaten.

— „Wij zullen niet verder gewagen over de verschil-

lende lezingen, die in omloop zijn aangaande het door ons medegedeelde feit; wij zullen alleen vermelden, dat het jonge meisje iederen morgen voor den ingang van de grot gaat liden, met eene brandende kaars in de hand, en omgeven van meer dan vijfhonderd personen. Daar ziet men haar van de grootste ingekeerdheid tot een zacht glimlachen overgaan, en vervolgens in een staat van de hoogste geestvervoering vervallen; tranen wellen uit haar strakke oogen, die zij onbewegelijk op de middelste grot gevestigd houdt, waar zij de H. Maagd meent te zien. Wij zullen onze lezers op de hoogte houden dezer gebeurtenis, die dagelijks nieuwe aanhangers vindt. Alles doet veronderstellen, dat het kind lijdt aan catalepsie”...

De geleerden behielden dus de baan en ventten overal hunne verklaring uit. „Weet wel,” zoo luidde hunne uitspraak, „dat er niets bovennatuurlijks hier beneden bestaat, en dat alleen de wetenschap zeker is en alles verklaart. Zij vergelijkt, zij oordeelt, zij beschouwt slechts het feit. Het bovennatuurlijke was goed in die eeuwen van onwetendheid, toen de wereld geheel in het bijgeloof lag verzonken, toen men nog niet wist waar te nemen en te onderscheiden, toen men de krachten en werkingen der natuur nog niet wist te achterhalen; maar thans... wij dagen het uit, zich te vertoonen; wij zullen er bij zijn! Doch ziedaar nu de domheid van het volk: omdat een arm en volslagen onwetend kind ziek is: omdat het in zijne koorts ijlt en vreemde dingen vertelt, roepen al die dwazen mirakel. Men moet waarlijk van zijn verstand beroofd zijn, om eene verschijning te zien waar niets verschijnt, en eene stem te hooren, waar geene stem is. Dat die be-

weerde verschijning de zon doe stil staan gelijk Josue ; dat zij de rots aanrake gelijk Moyses, en er water uit voortbrenge ; dat zij ongeneeslijke zieken gezond make, of het een of ander aan de natuur bevele : en wij zullen haar gelooven. Maar wie weet niet, dat zulke dingen nooit zullen gebeuren, gelijk zij nooit gebeurd zijn? . . .”

Eenige weinigen echter, zooals dokter Dozous, de advocaat Dufo, de president der rechtbank Pougat, meenden dat deze redeneering niet doorging, en dat men geen feiten, die gezegd werden plaats te grijpen, zonder onderzoek in naam der moderne kritiek als fabels of bedriegeryen mocht verwerpen ; waarom zij besloten zelve die feiten zoo nauwkeurig mogelijk waar te nemen en te onderzoeken.

Intusschen gingen de verschijningen geregeld haren gang ; duizenden kwamen van alle kanten om bedevaarten naar de grot te doen ; men hoorde bijna van niets anders spreken dan van bovennatuurlijke zaken ; en dat in den vollen glans van onze verlichte negentiende eeuw! . . . 't Was immers een gruwel ? en zoo het domme volk niet wilde luisteren naar de taal der wetenschap, dan was het meer dan tijd, dat de burgerlijke overheid een einde aan al die bijgeloovigheid maakte. Zoo dachten de keizerlijke procureur Dutour, de vrederechter Duprat, de substituut, de commissaris van politie en meer anderen. Verbeeld u ook, een mirakel durft zich zoo maar onverwacht in de negentiende eeuw vertoonen, zonder voorafgaand verlof of machtiging van de wijzen der eeuw ! Dat is immers eene bittere belediging aan de beschaving, en een aanval op de veiligheid van den staat ? De eer derhalve van onze

verlichte eeuw vordert dringend dat daaraan paal en perk worden gesteld.

Maar hoe er de hand des gezags op te leggen? De orde werd, niettegenstaande de duizenden van bezoekers, niet in het minste gestoord; de vrijheid van geweten gaf iedereen verlot om te bidden wanneer en waar hij verkoos; en niemand kon een kind beletten, verschijningen te ontvangen, noch het volk, om aan die verschijningen te gelooven. De commissaris van politie, mijnheer Jacomet, nam het op zich, dit vraagstuk op te lossen.

Het worde ter zijner eere gezegd: hij was een man, geboren voor zijn ambt en bezat, ofschoon nog jong, zijns gelijke niet in het opsporen van misdadigers en het ontwarren van moeilijke en ingewikkelde gevallen. Tegenover boosdoeners en fielten was hij gevat, geslepen en welsprekend; tegenover brave en fatsoenlijke menschen echter was hij bedeesd, verlegen en zonder kracht. Hij stond verslagen als hij de waarheid en oprechtheid voor zich zag staan, en meende bijna dat het eene beleediging voor hem was, wanneer men onschuldig durfde zijn. List, bedrog, veinzerij, zelfs schijnheiligheid zag hij overal en in alles; en zijn rusteloos streven was, die zooveel mogelijk aan het daglicht te brengen, ten einde door vele schitterende blijken van bekwaamheid en ijver de aandacht op zich te trekken, en eene hoogere betrekking te verdienen. Hij bemoeide zich dan ook met alles en bezat zulk een invloed, dat de procureur, de maire en zelfs de prefekt van het departement, de baron Massy te Tarbes, niet anders zagen dan door de oogen van Jacomet.

Op den eersten zondag van de vasten waren de vespers

in de parochiekerk gezongen, en Bernadetta spoedde zich naar huis. Eensklaps voelt zij zich bij den schouder gegrepen, en ziet met schrik een agent van politie naast zich staan.

— „In naam der wet!” roept de snorbaard uit.

— „Wat wilt ge?” vraagt het onnoozele en bevende kind.

— „Ik heb order u te vatten en op te brengen.”

— „En waar naar toe?”

— „Naar den commissaris van politie, volg mij,” luidt het harde antwoord.

Een kreet van verontwaardiging gaat uit de menigte op, die haar nog dienzelfden ochtend in geestvervoering heeft aanschouwd; eenigen zelfs willen haar losrukken en in bescherming nemen; maar een priester, die met hen de kerk verlaat, vermaant ze tot kalmte en bedaardheid en gebiedt, dat men het gezag vrij late handelen. Men gehoorzaamt, hoewel met tegenzin, en volgt het gevangen meisje, om voor de deur van het commissariaat den afloop van het verhoor af te wachten. Een oogenblik daarna staat Bernadetta voor mijnheer Jacomet.

De commissaris verwierp geheel en al het gevoelen der geleerden en wilde van geen catalepsie, noch van hallucinaties, noch van eenige ziekelijke aandoening der hersenen hooren. Immers de eenvoudige verhalen van het kind en de verklaringen van dokter Dozous waren niet overeen te brengen met deze veronderstelling. Aan de mogelijkheid van bovennatuurlijke verschijningen geloofde hij evenmin; want nog nooit had hij, met al zijne sluwheid, God achter een bovennatuurlijk feit ontdekt. In zijne ziel dus overtuigd, dat het niet anders dan valsche verschijningen konden zijn, wilde hij der geheele wereld

eens toonen, dat zijne wetenschap de hare ver overtrof, en dat hier aan niets anders dan bedrog moest gedacht worden. Misschien zou hij tevens de gelegenheid hebben om te ontdekken, in hoeverre ook de geestelijkheid daarin de hand had; want al hadden zijne spionnen verklaard, dat het kind nooit aan de pastorie kwam en ook nog nooit den biechtstoel was ingegaan, dit bewees nog volstrekt niet, dat er geen verdenking mocht bestaan.

Toen Bernadetta binnentrad, nam hij met zijn arendsblik haar geheel op, en trachtte reeds terstond de bedriegerijen te lezen, die op den bodem van haar hart noodzakelijk moesten schuilen. Maar ook op hetzelfde oogenblik gaf hij aan zijn gelaat eene vriendelijke en goedgunstige uitdrukking, terwijl hij haar deed nederzitten en vroeg:

— „Het schijnt, dat gij eene schoone vrouw bij de grot van Massabiella ziet, mijn lieve kleine? vertel mij daar eens alles van.”

Terwijl hij nog sprak, werd de kamerdeur zacht geopend en trad er iemand binnen; 't was de ontvanger der indirecte belastingen, mijnheer Estrade, een der voornaamste en verstandigste inwoners van Lourdes. Deze ambtenaar bewoonde hetzelfde huis van Jacomet en was uiterst nieuwsgierig naar het verhoor, dat de kleine zienster ondergaan zou, daar hij geheel en al het gevoel van den commissaris deelde en bedrog als zeker hier aannam. Ja, hij was zoozeer overtuigd van het bespottelijke der zoogenaamde verschijningen en geestvervoeringen, dat hij zich niet eens gewaardigd had om naar de grot heen te gaan en te onderzoeken, wat daar gebeurde. Onze wijsgeer zette zich in een hoek der kamer neer, wenkte zijn vriend om

zich niet te storen, en strekte dus als getuige van hetgeen daar gevraagd werd en geantwoord.

Op de vraag van Jacomet hief het kind zijne schoone en onschuldige blikken naar den gevreesden man op, en verhaalde in zijn landelijke taal en met eene zekere be-deedsheid, die nog meer overtuiging aan zijne stem schonk, de buitengewone gebeurtenissen der laatste dagen. De commissaris luisterde met aandacht naar het meisje, bleef zich vriendelijk en beleefd voordoen, en teekende van tijd tot tijd het een en ander op een groot vel papier aan. Toen haar verhaal geëindigd was, stelde hij met honigzoet gelaat haar eene menigte vragen voor, maar kort en overhaast, zonder eenige orde, alleen om haar den tijd te benemen er over na te denken. Op al die vragen echter antwoordde Bernadetta zonder verwarring of aarzeling, met de rustige zekerheid van iemand, die een tafereel beschrijft, hetwelk hij voor oogen heeft; somtijds voegde zij er een of ander gebaar bij, als om aan de ongenoegzaamheid harer antwoorden te hulp te komen.

De commissaris van politie had intusschen altijd door geschreven, en deed hopelooze pogingen om het kind in de war of in tegenspraak te brengen; eindelijk stond hij op, trok een bar en dreigend gezicht en riep hardop als in toorn :

— „Gij liegt en bedriegt de gansche wereld; en als gij niet terstond de waarheid zegt, laat ik u door de gendarmen oppakken.”

Het meisje verschrok hevig, maar herstelde zich spoedig en antwoordde bedaard :

— „Mijnheer, gij kunt mij door de gendarmen doen

opbrengen, maar ik kan niet anders zeggen dan ik gedaan heb. Dat was de zuivere waarheid."

— „Dat zullen wij zien!" donderde de teleurgestelde politieman, begrijpende, dat hij met bedreigingen niets won. Hij ging dan weder zitten, nam het papier met aantekeningen in de hand, herhaalde nog eens alle vragen in omgekeerde orde, zeer kort en soms ingewikkeld; doch hij ontving altijd hetzelfde antwoord van vroeger zonder de minste afwijking. Afgemat van vragen, beschaamd voor mijnheer Estrade, die niet wist wat meer te bewonderen, de geslepenheid van den commissaris of de diepe overtuiging van Bernadetta, en met kwalijk verborgen spijt in de ziel zeide hij eindelijk:

— „t Is wel; ik zal het proces-verbaal opmaken en u voorlezen."

Hij schreef dan ook haastig twee of drie bladzijden, telkens zijne aantekeningen raadplegende, en vlocht er opzettelijk eene menigte onnauwkeurigheden in meestal omtrent kleine bijzaken of nietsbeteekenende omstandigheden. Maar als hij vervolgens onder het voorlezen vele malen even afbrak, om te vragen:

— „Zoo is het, niet waar? ja, zoo was het immers?" dan antwoordde zij immer onverdroten en zonder aarzeling:

— „Neen, dat heb ik niet gezegd, maar het was zoo en zoo."

— „Maar dat hebt ge daar straks toch gezegd," be-
weerde dan de commissaris: „en ik heb het opgeschreven op het oogenblik, toen gij het verhaaldet. Zoo hebt gij het ook aan andere menschen in de stad meermalen verteld."

Doch het kind hield vol en herhaalde hare eerste ver-

klaring, zonder zich ooit te vergissen of ook maar twijfelachtig te schijnen.

— „Nee,” riep zij telkens uit: „dat heb ik zoo niet verteld; dat heb ik niet kunnen doen, want het is de waarheid niet.”

De gevreesde man moest het opgeven en bezat geen ander middel meer, om aan deze ergerlijke historie een goed einde te maken, dan bedreiging van geweld. Hij sprak dan ook met donderende stem:

— „Gij hebt het hart niet meer om naar de grot te gaan, of ik zal u in de gevangenis laten sluiten; en gij gaat hier niet vandaan, of gij zult mij eerst beloofd hebben daar niet terug te keeren.”

— „Dat kan ik niet beloven,” antwoordde het kind: „want ik heb aan de verschijning beloofd, daar weer te komen; en als dat oogenblik komt, dan word ik, door ik weet niet wat, er naar toe getrokken.”

Nog altijd stond de schare buiten op straat naar den afloop van het verhoor te wachten en begon, daar het reeds een vol uur geduurd had, ongeduldig te worden en door schreeuwen en bonzen en zelfs dreigen aan hare opgewondenheid lucht te geven. Eensklaps wordt er hard op de deur geslagen, en 't is of men haar met geweld wil openstooten. De commissaris, vertoornd over zooveel oneerbiedigheid voor de politie, vliegt op en opent zelf de deur, gebiedende:

— „Niemand komt hier binnen.” En een werkman vlak voor zich ziende staan, snauwt hij:

— „Wat moet gij hier?”

— „Ik wil mijne dochter hebben,” antwoordt Soubi-

rous, met geweld binnen de deur dringende en naar zijn kind ijlend. Maar ziende dat zij daar rustig en kalm nederzit, bedaart hij spoedig, neemt zijn pet af en frommelt die tusschen de ruwe vingers, terwijl hij het antwoord van den gevreesden commissaris afwacht.

Deze nam dat op voor een teeken van vrees, klopte den man gemeenzaam op den schouder en zeide met gemaakte hartelijkheid :

— „Pas op, vader Soubirous ! pas op, man ! pas op ! Uwe dochter speelt gevaarlijk spel, en is op weg naar de gevangenis. Ik wil haar voor dezen keer nog vrij laten, maar op voorwaarde, dat gij haar verbiedt, langer die komedie aan de grot te spelen. Als het weer gebeurt zal ik onverbiddelijk zijn ; en gij weet, dat mijnheer de keizerlijke procureur niet gekscheert.”

— „Daar gij het zoo wilt, mijnheer Jacomet !” antwoordde de vreesachtige molenaar, „zal ik het haar verbieden en haar moeder ook, zij is ons altijd gehoorzaam geweest en zal dat ook nu wel zijn.”

— „In allen gevalle, als zij er weder heen gaat en dat schandaal herhaalt, dan zal ik u zoowel als haar oppakken”, dreigde de commissaris op harden toon en gaf het teeken dat zij konden vertrekken.

Een luid gejubel van de buiten staande menigte begroette vader en dochter, toen zij het commissariaat verlieten. De ontvanger hield haar voor oprecht en bewonderde hare innige overtuiging ; de politiemann hield haar voor eene bedriegster en bewonderde hare geslepenheid.

Het verbod van Jacomet werd weldra overtreden, en vader Soubirous had zijner dochter weder verlof gegeven.

om aan de geheime inspraak gehoor te leenen en naar de grot te gaan, zoo dikwijls zij zich daartoe getrokken gevoelde. De commissaris dit vernemende was woedend, ontbood vader, moeder en dochter op zijn bureel en deed de verschrikkelijkste bedreigingen, zoo dat komediespel niet ophield. Doch tot zijne niet geringe bevreemding trof hij in Soubirous niet meer den vreesachtigen molenaar, maar den vastberaden vader aan.

— „Mijnheer Jacomet!” sprak hij op vasten toon : „Bernadetta heeft nog nooit gelogen; en als de goede God, de heilige Maagd of een der Heiligen haar roept, mogen wij haar niet tegenhouden. Stel u in onze plaats, mijnheer de commissaris! de goede God zou er ons immers voor straffen!”

— „Gekke praat!” riep Jacomet uit : „gij zelf zegt dat de verschijning is weggebleven, wat voert ge daar dan uit?”

— „Ik heb beloofd daar gedurende veertien dagen te zullen komen,” antwoordde het kind.

— „Gekheid, anders niet!” donderde de verbitterde commissaris; „en ik laat u alle drie in de gevangenis werpen, als die kinderachtige zotternijen niet ophouden en zij de menigte blijft opwinden.”

— „Mijn hemel!” hernam Bernadetta : „ik ga daar geheel alleen naar toe om te bidden; ik vraag nooit iemand om mede te gaan; en als er veel volk komt, heb ik er niet de minste schuld aan. Dat komt omdat men zegt, dat het de heilige Maagd is die daar verschijnt; maar ik heb dat nooit gezegd.”

De listige en geslepen commissaris voelde nogmaals zijne

onmacht en begreep dat hij andere krachten moest te hulp roepen, om aan deze ellendige zaak een einde te maken.

— „Domme zaak !” riep hij stampvoetend uit, zond de Soubirous weg en ijlde zelf naar den keizerlijken procureur.

Mijnheer Dutour had even grooten afkeer van bijge-loovigheid als Jacomet, maar kon geen enkel artikel in het wetboek vinden, dat hem gerechtigde om de kleine zienster te vervolgen, en zond den commissaris ongetroost heen zeggende : dat hij niets doen kon zoolang Bernadetta er geen geldzaak van maakte, of er bij de grot geen ongeregeldheden plaats grepen. Onder het naar huis keeren brak er toch een flauwe lichtstraal door de duisternis, die den politiemann omgaf : — „als er eens eene geldzaak van kon gemaakt worden” prevelde hij bij zichzelf : en den ganschen avond zat Jacomet met het hoofd in de hand, als in diepe gedachten verzonken, misschien wel zoekende naar het middel, om er eene geldzaak van te maken.

Een paar dagen daarna trad op een stillen avond een deftig gekleed vreemdeling de armoedige woning van den molenaar binnen, en vroeg uiterst beleefd verschooning voor de vrijheid die hij nam ; maar de belangstelling in de wonderbare verschijning, waarvan hij had hooren vertellen, dwong hem om zelf uit hunnen mond het verhaal daarvan te gaan vernemen. Bernadetta voldeed aan zijn verzoek en verhaalde alles tot in de kleinste bijzonderheden. De vreemdeling was getroffen, geraakte zelf meer-malen in geestvervoering en wist zijne tranen niet te bedwingen. Hij loofde God en wenschte het arme meisje geluk met de buitengewone genade, haar door den Hemel

geschonken, en bezwoer haar voor hem te bidden. Einde-
lijk, als kwam hij tot bezinning, zag hij het vertrek rond
en gaf zijn medelijden te kennen met de armoede, waarin
het gezin gedompeld was.

— „Ik ben rijk en door God met vele goederen ge-
zegend,” sprak hij met bewogen stem: „gun mij u te
gemoet te komen en uwe armoede een weinig te lenigen.”
En een zware beurs met goud gevuld, die hij op tafel
legde, bewees de oprechtheid van zijnen wensch.

Het bloed van verontwaardiging steeg Bernadetta aan-
stands naar het gelaat.

— „Neen, mijnheer!” riep zij schielijk uit; „strijk dat
geld weder op; ik neem niets aan.”

— „’t Is niet voor u, mijn lieve kind!” hernam de
vreemdeling verteederd, „maar voor uwe ouders die be-
hoeftig zijn; en gij kunt mij toch niet beletten dat ik
hun tracht goed te doen?”

— „Noch Bernadetta noch wij nemen iets van u aan,”
riepen vader en moeder tegelijk.

— „Maar gij zijt arm,” hield de weldoende heer vol:
„ik heb u dezen avond opgehouden en u last veroorzaakt:
’t is niet meer dan plicht, dat ik u daarvoor schadeloos
stel. Of is het misschien uit hoovaardigheid dat gij weigert?”

— „Volstrekt niet,” hernam de vader, „maar wij nemen
niets aan, volstrekt niets.”

— „Laat ik het u dan geven om het aan andere
armen uit te reiken. Ik ben hier vreemd in de stad, en
zou toch gaarne ter eere van O. L. Vrouw eene weldaad
bewijzen,” sprak nogmaals de vreemdeling.

— „Aalmoezen kunnen wij niet geven maar gij wel,

mijnheer! Behoud dus uw geld of geef een aalmoes aan den pastoor, die al de armen van de gemeente kent," was het laatste woord van den vader. En de vreemdeling verliet schokschouderend het huis.

Wie die weldadige heer was, is nooit iemand ter oore gekomen. Waarschijnlijk echter dat mijnheer Jacomet hem wel kende. Maar was het dan niet voor den commissaris van politie om er het verstand bij te verliezen?

Daar werd den 25sten Februari eensklaps het gerucht door de stad verspreid, dat er aan de grot van Massabiella eene bron is ontsprongen, terwijl er vóór dien tijd nooit eene bron was ontdekt, zooals zelfs bleek uit het nummer van de *Lavedan*, dat dienzelfden dag uitkwam; en reeds een paar dagen daarna sprak men van verscheidene wonderbare genezingen, die door het water van die bron waren gebeurd, en zelfs door dokter Dozous en professor Vergez van Tarbes als zoodanig werden erkend.

Des avonds was de sociëteit drukker dan anders bezocht, en de bezorgdheid der vijanden van alle bijgeloovigheid was niet gering.

— „'t Is water, dat met dit vochtige weder langs de rots komt sijpelen en bij toeval eene kleine kom heeft gevormd onder den grond, en nu ook bij toeval is ontdekt," was de natuurkundige verklaring van eenigen. En die verklaring scheen hun zoo afdoende, dat het noodeloos zou zijn eenig verder onderzoek in te stellen.

— „Ja, maar men zegt, dat het water opborrelt en vloeit," waagde er een in te brengen.

— „Volstrekt niet," riep men van alle kanten: „wij

zijn er geweest: 't is dood eenvoudig eene kleine plas water. Het volk met zijn overdrijving beweert, dat het water loopt; maar dat is niet waar. Wij zelven hebben er ons den eersten dag den besten van overtuigd."

— „En dan die wonderbare genezingen?" vroeg er een spottend.

— „Niets van waar!" luidde het in koor, onder veel schouderophalen en medelijdend glimlachen.

— „En Bourriette de steenkapper dan?"

— „Bourriette is niet genezen," antwoordde de een.

— „Hij is nooit blind aan het eene oog geweest," beweerde een tweede.

— „Hij verbeeldt zich genezen te zijn en meent nu dat hij ziet," verzekerde een jong leerling van Renan.

— „De verbeelding heeft soms de vreemdste uitwerking op de zenuwen," zeide een physiologist.

— „Allemaal gekheid! Bourriette bestaat niet," riep een pas binnentredende brutaal uit.

Hiermede was het onderzoek en de verklaring dezer geleerde vergadering afgelopen. Wel waren er eenige ernstige en zeer ontwikkelde mannen, zooals Dufo, de deken der advocaten, dokter Dozous, mijnheer Estrade, de commandant van het garnizoen, de militaire intendant de Laffite, die de onbegrijpelijke zwakheid hadden van de meening des volks te deelen en mirakel te roepen; maar daar moest zeer zeker eene of andere geheime reden van eigenbelang achter schuilen, waarom zij, tegen betere overtuiging in, aldus spraken. Echter bleef altijd nog de vraag: hoe een einde aan al die bijgeloovigheid te maken? De geleerde heeren braken er zich het hoofd over en kwamen eindelijk tot

de zekerheid, dat dit niet bij de wetenschap te huis behoorde maar geheel en alleen bij de politie.

Mijnheer Jacomet zorgde dan ook dat Bernadetta weldra voor de rechtbank stond, maar moest er, helaas ! getuige van zijn, hoe de keizerlijke procureur, de subsituut en de rechters, met al hun waardige deftigheid en met al hunne gevatheid en kunst om vragen te verwarren, het kind evenmin in tegenspraak konden brengen als hij zelf. Met grooten spijt moesten dan ook eindelijk de rechtbank en de politie verklaren, dat het buiten hun werkkring lag, een einde aan die bijgeloovigheid te stellen.

Maar het stedelijk bestuur dan ? Als de maire eens een verbod uitvaardigde om nog langer naar de Massabiellarotsen te gaan, daar zij stadsgrond zijn ? Vooreerst, hij heeft daartoe het recht ; vervolgens, het opgewonden volk zal dat verbod zeer zeker overtreden en dus gelegenheid geven tot tallooze processen-verbaal ; dan zal er gisting, tegenstand onder het volk komen, en men zal tot gevangenneming kunnen overgaan ; en is men eenmaal zóó ver gekomen dat men de hand er maar in heeft, dan zal men alles kunnen, daar dan het gerecht, de politie en de regeering te zamen handelen.

Mijnheer Lacadé, de maire van Lourdes, was een voortreffelijk man en verdiende volkomen de achting, die hem algemeen werd toegedragen. Ieder burger deed hulde aan zijne persoonlijke hoedanigheden, en vooral ook aan zijne zucht om zooveel mogelijk allen tevreden te stellen ; ofschoon sommigen meenden dat hij wel eens te veel doberde, en niet ferm dorst te kiezen tusschen twee tegenovergestelde partijen ; terwijl ook enkelen de meening koes-

terden, dat de oorzaak van dit laatste moest gezocht worden in een weinig te veel gehechtheid aan zijn burgemeesterschap. Hoe dit zij: hij weigerde bepaald en verklaarde, dat het aan den bisschop behoorde om de godsdienstige zijde van de zaak te behandelen, en aan den prefekt van het departement om de maatregelen te nemen, die de regeering mocht noodig oordeelen. Hij zelf wenschte buiten de zaak te blijven.

De baron Massy was prefekt van de Hautes-Pyrénées, en mijnheer Rouland minister van Eeredienst.

V.

DE BARON MASSY.

De baron Massy, prefekt der Hautes-Pyrénées, was — zoo-als hij zelf meende — een oprecht katholiek, maar tevens een aartsvijand van al wat hij dweeperij of bijgeloovigheid geliefde te noemen. Hij kwam er openlijk voor uit, dat hij al de wonderen, door de Evangelien en in de Handelingen der Apostelen verhaald, aannam en voor waarachtig hield; maar behalve die als 't ware officieele mirakelen erkende hij geen bovennatuurlijke voorvallen meer. Die wonderen waren nu eenmaal noodig geweest voor de vestiging der Kerk; thans kwamen zij niet meer te pas; en God zou, volgens zijne meening, al zeer verkeerdt handelen, als Hij de orde — door Hemzelve eenmaal gesteld — door eene ongewone en rechtstreeksche tuschenkomst kwam storen. Hij was dus zeer orthodox, maar vreesde in de theorie altijd voor de overmacht van het bovennatuurlijke; hij was zeer godsdienstig, maar vreesde in de praktijk altijd voor de overdrijving der godsvrucht; hij was zeer voorkomend, zelfs vriendschappelijk voor de geestelijken, maar vreesde altijd voor hun te grooten invloed bij het volk. Overigens bestuurde hij zijn departement met veel beleid en groote zorg, en wist meestal

met één oogopslag den waren staat der zaken te onderkennen. Ongelukkig echter gebeurde het wel eens, hoewel zeldzaam, dat hij door die vlugheid van begrip misleid werd, en daardoor ook een ondoordachten en geheel verkeerden maatregel nam; maar nooit zou hij dan erkennen gedwaald te hebben, en dreef alles door wat hij eenmaal had bepaald, zonder ooit terug te treden. Met den bisschop van Tarbes leefde hij op den besten voet, en bewonderde in dezen de kunst om alle wrijving met het tijdelijk gezag te vermijden of te voorkomen; terwijl hijzelf, om zijn zedelijk gedrag en huiselijke deugden, de achting zoowel van den prelaat als van de burgers der stad wegdroeg.

Aangaande de gebeurtenissen te Lourdes werd de baron door den commissaris van politie Jacomet, in wien hij een blind vertrouwen stelde, geregeld op de hoogte gehouden; maar hij volgde niet het wijs en voorzichtig voorbeeld van den bisschop, die meende, dat de tijd van oordeelen uitspraak nog niet gekomen was, en dat er eerst een grondig onderzoek moest worden ingesteld. Volstrekt niet geloovende aan de mogelijkheid van zulke verschijningen of zulke wonderen, en zich verbeeldende dat hij, als 't hem beliefte, die volksbeweging aanstonds kon tegenhouden, besloot hij die bijgeloovigheid reeds in hare wieg te smoren.

— „Ware ik prefekt van Isère geweest,” zeide hij meermalen, „toen die zoogenaamde verschijningen van Salette plaats hadden, ik zou er spoedig een dam voor gesteld hebben; en met dat geheele verdichtsel zou het juist gegaan zijn, als het zal gaan met dat van Lourdes; ik zal die dweeperij den kop inknippen.”

Daar hij echter begreep, dat het onderzoek zoowel als het oordeel in deze soort van zaken eigenlijk den bisschop toekwam, meende hij voorzichtig te doen, met in den beginne niets anders voor te schrijven, dan dat men dag en nacht bij de grot zou waken, om te ontdekken, welke menschelijke behendigheid schuldige was aan het voortbrengen van de bron en het water, die er vroeger toch niet geweest waren. Toen deze maatregel echter niets aan het licht bracht, achtte hij het zijn plicht om te zorgen, dat er bij die overgroote samenkomsten van vreemdelingen en ingezetenen, als dat kind aan de grot van Massabiella ging bidden, geen ongeregeldheden plaats grepen en de orde niet in het minst werd gestoord. En zoo schreef hij dan ook den maire van Lourdes aan, op 3 Maart den commandant van het fort te gelasten, tegen den volgende morgen de troepen van het garnizoen ter zijner beschikking te stellen. De soldaten moesten met het geweer in den arm den weg en de toegangen tot de grot bezetten, en zouden daarin worden bijgestaan door de gendarmen en alle agenten van politie. 't Was echter alles vruchteloos: meer dan twintig-duizend menschen waren dien ochtend, den laatste der 14 dagen, getuigen van Bernadetta's geestvervoering, zonder dat er schijn van eenige ongeregeldheid of wanorde gegeven werd; en wat nog erger was: de gendarmen en soldaten deelden al zeer spoedig de godsvrucht en de overtuiging van het geloovige en biddende volk, niettegenstaande de procureur en de commissaris van politie op eene hoogte hadden post gevat, en het oog op alles gevestigd hielden.

De baron Massy, tot ernstiger maatregelen wenshende

over te gaan, schreef den 12den en den 26sten Maart naar den minister, verwittigde dezen van hetgeen door hem was verordend, en van hetgeen er nog dagelijks bleef plaats grijpen. Mijnheer Rouland, minister van Eeredienst en Openbaar Onderwijs, zou zich geschaamd hebben, ook maar één oogenblik aan de mogelijkheid van de voorgewende verschijningen en wonderbare genezingen te gelooven, en meende volgens de regels der hedendaagsche filosofie gerechtigd te wezen, om zonder onderzoek, zonder genoegzame kennis, alleen afgaande op de korte verslagen van den prefekt, een alles afdoend oordeel te vellen over de dingen, die op een afstand van tweehonderd-en-vijftig uren gebeurd waren. Den 12den April zond hij zijne uitspraak aan den prefekt, was schijnheilig genoeg om het belang van den katholieken godsdienst als beweegreden zijner maatregelen voorop te zetten, en gaf met veel scherpzinnigheid een nieuw middel aan, om de godsdienstige beweging te Lourdes op eens te stuiten. Immers hij schreef:

„Mijnheer de prefekt! — Ik heb uw twee rapporten van „12 en 26 Maart over eene beweerde verschijning der „heilige Maagd, die zou plaats gehad hebben in eene grot „nabij de stad Lourdes, met aandacht nagegaan.

„Volgens mijn gevoelen is het noodzakelijk een einde „te maken aan die dingen, welke zouden eindigen met de „ware belangen van het Katholicisme te schaden, en het „godsdienstig gevoel bij het volk te verzwakken.

„Volgens het recht, mag niemand een bedehuis of open- „bare plaats voor het uitoefenen van den godsdienst ope- „nen, zonder de tweevoudige vergunning van het burgerlijk „gezag en van de kerkelijke overheid. Men zou dus, streng

„genomen, gerechtigd zijn, onmiddellijk de grot te sluiten,
„die in een soort van kapel is veranderd.

„Maar wellicht zouden er groote moeielijkheden ontstaan,
„als men met geweld van dit recht gebruik wilde maken.
„'t Zal beter zijn zich er bij te bepalen, dat de jonge
„zienster helet wordt nog langer naar de grot te gaan, en
„die maatregelen te nemen, welke onopgemerkt de aandacht
„der menigte van de grot aftrekken, door met iederen dag
„het bezoeken dier plaats te doen afnemen. Voor het
„overige, mijnheer de prefekt! kan ik u op dit oogenblik
„geen bepaalde voorschriften geven; 't is eene zaak die
„vooral beleid, voorzichtigheid en veel wilskracht vraagt,
„welke ik niet noodig heb u aan te bevelen.

„'t Zal noodig zijn dat gij u verstaat met de geestelijk-
„heid; doch ik moet u vooral en ten zeerste aanraden, deze
„teedere zaak persoonlijk met Mgr. den bisschop van Tarbes
„te behandelen, en machtig u uit mijnen naam den prelaat
„te zeggen dat ik van oordeel ben, dat er geen vrijen
„loop mag gelaten worden aan een staat van zaken, die
„niet zal nalaten tot voorwendsel te strekken voor nieuwe aan-
„vallen tegen de geestelijkheid en tegen den godsdienst.” (1)

„Il importe, à mon avis, de mettre un terme à des actes qui fini-
„raient par compromettre les véritables intérêts du Catholicisme et affaiblir
„le sentiment religieux dans ses populations.

„En droit, nul ne peut constituer un oratoire ou lieu public de culte,
„sans la double autorisation du pouvoir civil et du pouvoir ecclésiastique.
„On serait donc fondé, dans la rigueur des principes, à fermer immé-
„diatement la Grotte, qui a été transformée en une sorte de chapelle.

„Mais il y aurait vraisemblablement des inconvénients graves de vou-
„loir user brusquement de ce droit. Il convient de se borner à empêcher

De baron Massy was zeer tevreden over den inhoud van dezen brief en spoedde zich naar den bisschop, om hem te verzoeken aan Bernadetta vormelijk te verbieden langer naar de grot te gaan, er op wijzende dat anders de regeering zou genoodzaakt zijn de grot, waarvan men eigenmachtig een openbaar bedehuis gemaakt had, te sluiten. Mgr. Laurence echter bemerkte terstond den strik, die hem gespannen werd, en wist met groot beleid te vermijden zoowel uitspraak te doen over het ware of valsche van hetgeen te Lourdes gebeurde, als de regeering aanleiding te geven, om met geweld tusschen beide te treden. Hij schreef eenvoudig aan den pastoor van Lourdes, om Bernadetta te verzoeken en aan te raden de grot niet meer te bezoeken, als zij ten minste geen onwederstaanbare roeping in zich gewaar werd. Meer deed de bisschop niet, uit het verslag van den deken wetende dat de verschijningen en wonderen, in stede van den godsdienst tot schade te zijn, het geloof en de godsvrucht der gemeentenaren buitengewoon hadden opgewekt en verlevendigd.

Juist omtrent dezen tijd begreep onze goede baron, dat zijn paarden niet ruim en luchtig genoeg waren gestald,

«la jeune fille visionnaire de retourner à la Grotte, et à prendre les mesures qui pourront insensiblement détourner l'attention du public en rendant chaque jour les visites moins fréquentes.

«Il sera indispensable que vous vous concertiez avec le Clergé, mais je ne saurais trop vous engager à traiter directement cette affaire délicate avec Mgr. l'évêque de Tarbes, et je vous autorise à dire, en mon nom, au prélat, que je suis d'avis de ne pas laisser un libre cours à un état de choses, qui ne manquerait pas de servir de prétexte à de nouvelles attaques contre le Clergé et la Religion.”

en noodzakelijk een beter en sierlijker verblijf behoeften. Ongelukkig was het terrein niet groot genoeg om iets schoons te bouwen, ten minste zoo hij niets van zijn plein en tuin wilde afnemen. De prefektuur van Tarbes ligt vlak naast de kathedraal, en is daarvan gescheiden alleen door het oude kerkhof voor de kanunniken en priesters dier kerk. Mijnheer Massy zag die plek gronds, zoo geheel voor zijn paardenstallen geschikt, met begeerige blikken aan en hield zich weldra overtuigd, dat hij als prefekt haar gerust in bezit kon nemen. Aanstonds toog men aan het werk : en de schedels en beenderen der overledene priesters werden omgewoeld, om plaats te geven aan de grondslagen der nieuwe stallen, die werden opgetrokken vlak bij een der oude ingangen achter de kathedraal.

Luide deed de bisschop zich tegen deze onrechtmatige inbezitneming hooren en verlangde, dat deze schending van het eigendom der kerk en de verstoring van de rust der dooden terstond zouden ophouden; maar — gelijk wij vroeger reeds aangaven — terugtreden deed de baron nooit. Toen meende Mgr. Laurence den overmoed van den prefekt te moeten fnuiken en hem te dwingen het eigendom der kerk te eerbiedigen, en schreef daarom aan den minister, eischende dat het gebouwde oogenblikkelijk afgebroken en het kerkhof in zijn behoorlijken staat zou hersteld worden. Dat had mijnheer Massy niet verwacht, maar werd nu ook, volgens gewoonte, nog veel hardnekkiger in het volharden en doorzetten van zijn plan. Hij vloog zelf naar Parijs, draafde van den eenen minister naar den anderen, zocht de zaak voor den staatsraad te brengen, won onophoudelijk rechtskundige adviezen in, putte gedurende eenige weken

zijne vindingrijkheid uit, om het proces tegen den bisschop te winnen; maar, helaas! niets hielp: met verkropten spijt en een bloedend hart moest hij naar Tarbes wederkeeren en zijn stallen afbreken. Nu groeit daar weder het groene gras en zegt een treurwilg aan den wandelaar, dat daar de asch van dooden in vrede te rusten ligt. Maar de baron Massy zou zich wreken en hield woord.

Dat er eene wet bestond, die den prefekt het recht in handen gaf om de grot, als zijnde zonder verlof van de overheid tot een openbaar bedehuis gemaakt, buiten toegang te stellen, hebben wij reeds uit den brief des ministers gezien; daarbij was er nog eene wet van 30 Juni 1838, die hem machtigde om, op het getuigen van twee geneesheeren, Bernadetta als krankzinnige in een gekkenhuis op te sluiten: wat kon hij meer verlangen? 't Was nu beslist: de schandelijke dweeperij en bijgeloovigheid zouden spoedig geheel hebben opgehouden.

Twee geneesheeren, die natuurlijk geen bovennatuur aannamen, blokten op zijn verlangen drie lange weken, om allerlei theorieën over catalepsie, somnambulisme, hallucinaties, enz. op te duiken en in toepassing te brengen zoowel op de geestverrukkingen van het kind, als op het ontspringen van de bron en de vele genezingen, die daar plaats grepen; maar zij moesten telkens bekennen, dat de wetenschap hier geen afdoende verklaring geven kon. Eindelijk vervoegden zij zich, met den lastbrief van den prefekt in den zak, aan de hut der Soubirons, om een laatst onderzoek in te stellen naar de vermogens van Bernadetta. Zij doorliepen het systeem van Gall, ondervroegen het kind, onderzochten haar zenuwgestel en den omloop van

haar bloed, met één woord: alles, wat ook maar in de verte eenigen invloed op de hersenen kon uitoefenen, maar vonden niets dan haar oude kwaal, het asthma. Hunne verklaring aan den prefekt was dan ook, dat bij Bernadetta volstrekt geen teekenen van krankzinnigheid waargenomen werden, maar dat het misschien mogelijk was, wjl zij altijd nog bleef volhouden die gewaande verschijningen te hebben gehad, dat zij soms aan hallucinaties leed.

Hoe zwak het wapen ook moge schijnen, dat hiermede den baron Massy in handen werd gegeven, hij meende dat het sterk en scherp genoeg was, om er den beraamden doodslag mede toe te brengen.

Den 4den Mei reisde hij naar Lourdes, om daar de gewone jaarlijksche vergadering met de maires van het kanton als ook de conscriptie te houden. Na afloop der werkzaamheden sprak hij eene redevoering uit over de buitengewone dingen, die in de hoofdplaats van het kanton voorvielen, en toonde aan, hoe het belang der Kerk zoowel als van den staat, van den paus zoowel als van den keizer, het dringend noodzakelijk maakte, daaraan paal en perk te stellen.

„Mijne gevoelens, heeren!” zoo voegde hij er ten slotte bij, „kunnen bij u niet verdacht zijn; want een ieder in „dit departement kent mijn diepen eerbied voor den gods- „dienst. Daarvan heb ik — naar ik meen — genoeg be- „wijzen gegeven, zoodat het onmogelijk is mijne bedoelingen „verkeerd uit te leggen.

„Het zal u dan ook volstrekt niet verwonderen, mijne „heeren! dat ik aan den commissaris van politie heb be- „volen al de voorwerpen, die in de grot zijn geplaatst,

„weg te nemen en naar het stadhuis te brengen, waar ze „ter beschikking zullen zijn van de eigenaars.

„Vervolgens heb ik goedgevonden dat al de personen, „die zich als ziensters voordoen, zullen worden aangehouden „en naar Tarbes vervoerd, om daar op kosten van het „departement als zieken te worden behandeld: terwijl ik „al degenen, die zullen bijgedragen hebben om die be- „spottelijke sprookjes rond te venten, zal doen vervolgen „als verspreiders van valsche berichten.”

Zoo begon de baron Massy zijn Meimaand en keerde nog denzelfden dag, uiterst over zichzelf voldaan, naar Tarbes terug.

Wie minder over den prefekt tevreden was? — Mijnheer Lacadé, de maire van Lourdes. Met de uiterste zorg had hij alles vermeden, wat aanleiding kon geven om hem eene of andere meening over de vreemde gebeurtenissen van die dagen toe te schrijven; nooit had hij er zich in het openbaar over uitgelaten, nooit deel genomen aan de algemeene geestdrift van het geloovige volk, maar ook nooit de betamelijke uiting daarvan verhinderd. En nu werd van hem niets minder gevorderd, dan Bernadetta als krankzinnig aan te houden en door de gendarmen naar Tarbes te laten vervoeren. . . . Welke gevolgen moest hij niet vreezen? Zou het opgewonden volk bij de gevangenneming en wegvoering van Bernadetta rustig toezien en niet met geweld haar willen bevrijden? 't Is waar, de prefekt had gezegd dat er een escadron ruitery zou gereed staan, om bij de minste verstoring der orde tusschen beide te komen, maar dat verminderde de moeilijkheid niet; want aan den anderen kant stond immers ook de wonderdadige bron met al die

wonderbare genezingen. Hij was hier derhalve geplaatst tusschen den prefekt, het volk en het bovennatuurlijke: en hoe het aan te leggen om met alle drie in vrede te blijven? Hij ijldes naar zijn vriend, den keizerlijken procureur Dutour om goeden raad in te winnen, en ging vervolgens met hem naar den pastoor van Lourdes, om dezen mee te deelen wat er op orde van den prefekt moest plaats grijpen. Mijnheer Dutour verzuimde niet er nadrukkelijk op te wijzen dat de baron, volgens de wet van 30 Juni 1838, volkomen in zijn recht was.

De deken was verontwaardigd en moest zich geweld aandoen, om niet in toorn te ontsteken.

— „Dat kind is onschuldig!” riep hij luide uit; „en het bewijs daarvan, mijnheer de keizerlijke procureur! is dat gij, met al uwe verhooren en rechterlijke onderzoeken, niet de minste aanleiding hebt kunnen vinden om het aan te houden en te vervolgen.”

— „’t Is ook niet de rechterlijke macht, die hier handelt,” zoo verontschuldigde zich mijnheer Dutour; „de prefekt doet Bernadetta als krankzinnig, op het getuigen van twee geneesheeren, opsluiten om haar te genezen. Dat is een eenvoudige maatregel van de regeering, die in niets den godsdienst raakt, daar noch de bisschop noch de geestelijkheid zich hebben uitgelaten over de gebeurtenissen, die ook trouwens geheel buiten hen hebben plaats gehad.”

— „Zulk een maatregel”, antwoordde de priester, allengs driftiger wordende, „zou de hatelijkste van alle vervolgingen zijn; en nog zooveel te hatelijker, omdat hij een schijnheilig masker aanneemt en zegt te willen beschermen, terwijl hij niets anders doet dan een arm kind treffen,

dat zich niet verdedigen kan. Indien de bisschop, de geestelijkheid, ik zelf, indien wij wachten met een oordeel uit te spreken over het karakter der dingen, die hier dagelijks gebeuren, totdat er meer en helderder licht over is opgegaan, waarom haast de regeering zich om zonder onderzoek, zonder genoegzame kennis van zaken maar te beslissen, dat hier niets bovennatuurlijks geschiedt, en dat alles bedrog of begoocheling is? Uwe dokters hebben bij Bernadetta niet het geringste gebrek ontdekt, dat recht geeft om haar krankzinnig te verklaren, en bij gevolg heeft de prefekt ook niet het minste recht om haar op te pakken en weg te voeren."

— „t Is toch wettig...."

— „t Is onwettig!" donderde mijnheer Peyramale; en zich op de borst kloppende, vervolgde hij op plechtigen toon: „als priester, als deken en als pastoor van Lourdes, behoor ik allen toe en vooral den armen en zwakken. Als ik een gewapend man zag, die een kind geweld aandeed, dan zou ik dat kind verdedigen ook met gevaar van mijn leven; want ik ken de verplichting van den goeden herder om zijne schapen te verdedigen. Weet dan, dat ik datzelfde zal doen, ook al is die aanvaller mijnheer de prefekt, en al heeft hij zich gewapend met het ongelukkig artikel van een ongelukkige wet. Gaat dan, mijne heeren! en zegt aan den baron Massy, dat zijn gendarmen mij op den drempel van de hut dier arme menschen vinden zullen, en dat zij eerst mij zullen moeten omverstooten, mij onder hunne voeten vertreden en over mijn ontziend lichaam heenstappen, eer zij een haar zullen krenken op het hoofd van dat arme onschuldige kind."

— „Intusschen....."

— „Daar zijn hier geen intusschens! Stelt een onderzoek in, spant alles in wat tot zekerheid en klaarheid kan geleiden; daar zijt gij vrij in, en de geheele wereld zal zeggen dat gij goed handelt. Maar,” en hier stond hij op en vertoonde zich in zijne volle lengte, met zijn breede schouders, krachtige armen, mannelijk gelaat en bliksemende oogen, „maar als gij wilt vervolgen, als gij onschuldigen wilt treffen, weet dan wel dat gij, alvorens den geringste van mijne kudde aan te raken, eerst met mij zult moeten beginnen....”

De procureur en maire bleven verstomd staan, geheel onder den indruk van 's priesters woorden. Eindelijk gewaagden zij nog van den maatregel, die met de grot zou genomen worden.

— „Wat de grot betreft,” hernam de pastoor kalm en met waardigheid: „als mijnheer de prefekt, in naam der wet en in naam van zijne eigene godsvrucht, haar wil plunderen van de voorwerpen, die duizenden van bezoekers daar ter eere van O. L. Vrouwe hebben neergelegd, laat hij zijn gang gaan. De geloovigen zullen er bedroefd, misschien verontwaardigd over zijn; maar dat hij zich gerust stelle: zij weten het gezag te eerbiedigen, ook als het zich te buiten gaat. Men zegt dat te Tarbes een eskadron gezadeld staat, gereed om op den eersten wenk naar Lourdes te draven: laat dat eskadron gerust afzitten. Hoe heet sommige hoofden ook mogen zijn, hoe verontwaardigd sommige gemoederen mogen trillen: allen hooren toch naar mijne stem; en zonder militaire macht sta ik u borg voor de rust van mijn volk; maar met militaire macht sta ik voor niets in.”

Hiermede liep het gesprek ten einde; de procureur verklaarde onder het huiswaarts keeren, dat verder de zaak hem volstrekt niet meer aanging, en liet dus al het gewicht weder op de schouders van den maire drukken. Mijnheer Lacadé was in de ziel overtuigd dat de pastoor zijn woord zou houden, en dat de gansche stad de partij van haren waardigen herder zou trekken. Moest hij nu als maire, om den prefekt te believeu, de stad in rep en roer brengen en zichzelf gehaat maken? Na veel overwegen, gaf hij zelf op deze vraag een ontkennend antwoord, en schreef aan den baron Massy wat er bij den pastoor was verhandeld; waarna hij bepaaldelijk weigerde om Bernadetta gevangen te nemen, ook al zou hij daarom als burgervader moeten aftreden. Zoo de prefekt meende, dat het kind als krankzinnig toch moest vervoerd worden, dan moest hij de orders daartoe maar zelf aan de gendarmen beteekeuen.

Terzelfder tijd, dat in de pastorie over de vrijheid van Bernadetta werd gehandeld, was de commissaris van politie, Jacomet, in groot tenu en met den sjerp om de lenden van het bureel gestapt om, gevolgd van zijn dienaren, zich naar de Massabiella-rotsen te begeven en het tweede deel van des prefekts verordening, de plundering van de grot, ten uitvoer te brengen. Reeds was het in de stad bekend geworden dat de baron Massy bevolen had alles, wat in de grot lag, op te ruimen en naar het stadhuis te brengen; en eene groote menigte volks, waaronder de voltallige straatjeugd, was op de been om getuige te zijn van de heiligschennis, die ging gepleegd worden.

De voorwerpen, in de grot geofferd, waren zoo aanzienlijk

en veelvuldig, dat het onmogelijk was die door politie-dienaren naar de stad te dragen; waarom Jacomet zich naar het posthuis begaf, om van mijnheer Barioge kar en paarden te vragen.

— „Ik verhuur mijn paarden niet voor zulk werk,” antwoordde de postmeester kortaf.

— „Maar gij kunt uwe paarden niet weigeren, als men u betaalt,” bracht de commissaris in.

— „Dat kan wel zijn; maar mijn paarden zijn voor den postdienst bestemd en niet voor zulke dingen. Daarenboven wil ik volstrekt niet de hand hebben in hetgeen gij gaat bedrijven. Gij kunt mij vervolgen en mij een proces aandoen als gij verkiest, maar mijn paarden krijgt gij niet.”

Jacomet ijde naar een anderen stalhouder, doch ontving dezelfde weigering, zoodat hij weer verder moest, altijd gevolgd van een troep jongens, die victorie schreeuwden zoo dikwijls zij hem zonder gerij zagen afgewezen. Zijn toestand werd ondragelijk wreed; want nooit had hij kunnen vermoeden dat alle stalhouders zoowel als alle deftige burgers, die rijtuig hielden, hem, Jacomet, kar en paard zouden durven weigeren, als hij die in zijne hoedanigheid van politie-commissaris kwam vorderen. Hij had toch aan een armen voerman dertig francs geboden, en de stijfkop had verachtelijk geantwoord, dat de Zaligmaker ook voor dertig stukken zilvergeld was verkocht. . . .

Bovenmate vernederd en ziedende van toorn, draaft hij de stad uit en vindt gelukkig aan een hoefsmederij de dochter van het gezin alleen tehuis; tegenover deze voelt hij zijn kracht herleven, en spoedig dan ook heeft hij paard

en kar van het zwakke en bevreesde meisje voor dertig francs gehuurd.

Nu naar de grot. Jacomet gaat weder met hoog opgeheven hoofd vooruit; dan volgt de kar, omgeven van politiedienaren, en eindelijk het volk en de straatjeugd, niet meer zingend en juichend, maar morrend en zwijgend.

De kar kan niet tot de grot gevoerd worden en blijft dus op eenigen afstand staan.

In de benedenste opening der grot brandden hier en daar kaarsen, gestoken op houten kandelaars, met bloemen en veelkleurige linten versierd; kruisen, Maria-beelden, schilderijen, halskettings en kleinoodiën stonden en lagen hier en daar verspreid; zijden en fluweelen behangsels versierden reeds de naakte wanden, omzoomd met slingers van frisch groen en geurige bloemen; terwijl een paar teenen korven een vracht van koperen, zilveren en gouden geldstukken bewaarden, die als eerstelingen waren geofferd voor het heiligdom, dat men der Moeder des Heeren wilde bouwen, en waarnaar, ofschoon eenige duizenden guldens waard en nacht en dag onbewaakt liggende, nog geen begeerige of roofzieke hand was uitgestoken.

De commissaris sprong over het hekje, dat de steenkappers voor de rots hadden geplaatst, en trad in de grot. Hij was bleek en scheen ontsteld, ten minste zijne handen beefden, toen hij de korven met geld in bezit nam. Toen blies hij een voor een de kaarsen uit en begon het goed aan zijne dienaren over te reiken, die het naar de kar brachten. Daar het werk door den tamelijk verren afstand van het voertuig slechts langzaam vorderde, riep Jacomet eenige jongens, om ook de handen uit den mouw te steken

en voorwerpen naar de kar te dragen. Een der jongens stak zijne handen uit en vatte een kleine schilderij aan; maar dadelijk riep een ander hem toe:

— „Ongelukkige! wat gaat ge doen? Onze Lieve Heer zal u straffen!”

De jongen liet de schilderij vallen, en tevergeefs riep, gebod of bedreigde de commissaris: niemand wilde hulp verleen.

Toen de grot leeg geplunderd was, wilde Jacomet ook nog het hekje sloopen en liet aan het werkvolk van den molen bijl en hamer vragen. Ook die werden hem geweigerd. Hij zelf moest dus weder den weg op, om een armen werkman te dwingen het noodige gereedschap ter leen te geven, en begon toen zelf het sloopingswerk.

Eene vreeselijke stilte had er tot dusverre onder de menigte geheerscht; maar bij de eerste hamerslagen ging er een trilling door aller ledematen heen; het volk liet een schreeuw en drong onwillekeurig op Jacomet aan, terwijl eene stem overluid riep, dat de rivier de Gave daar vlak bij lag.

De commissaris wendde zich om en vertoonde een gelaat, misvormd van vreeze en angst, en bleek als van een lijk.

— „Wat ik doe,” sprak hij sidderend en bijna huilend: „wat ik doe, doe ik niet uit mijzelf, maar op bevel van mijnheer den prefekt. Ik doe het met den grootsten tegenzin en alleen omdat ik er toe genoodzaakt ben. Ik ben er dus niet verantwoordelijk voor en gij kunt het op mij niet verhalen.”

— „Wees bedaard! geen geweld! denk aan het woord

van den pastoor! laat alles aan God over!” hoorde men vele stemmen wijselijk vermanen. En de kalmte was terug gekeerd.

De kar met offers werd naar het stadhuis gevoerd en daar ontladen, terwijl het geld aan den maire werd ter hand gesteld. Maar des avonds wilde het volk openlijk zijne afkeuring doen blijken en trok in groote menigte naar de grot, biddende en zingende, met bloemruikers en kaarsen in de hand.

Des anderen daags grepen er twee treffende voorvallen plaats, die de stad in verslagenheid brachten. Het meisje, dat de kar verhuurd had, viel van den hooizolder en brak haar dij; en den werkmán, die de bijl geleend had, werden beide beenen verbrijzeld door een zwaren balk, dien hij op de schaaftank wilde tillen. . .

De baron Massy ontving den volgenden morgen het verslag van Jacomet aangaande de berooving van de grot, en tevens de verklaring van den maire dat hij liever als hoofd der gemeente aftrad, dan de hand op Bernadetta als krankzinnige te leggen.

Dit laatste schrijven verbitterde hem, vooral, omdat hij voor de tweede maal tegenover een geestelijke het onderspit moest delven. Van terugtreden kon echter geen sprake zijn; alleen moest er een ander middel bij de hand worden gevat om tot het doel te komen; en nog denzelfden dag was dat middel gevonden.

Tallooze genezingen werden gezegd aan de bron plaats te hebben, sommige oogenblikkelijk, andere langzamerhand na herhaald gebruik van het water. Iets bovennatuurlijks schuilde daarin niet, dit stond vast; maar waarom zou dat

water geen natuurlijke geneeskracht kunnen hebben evenals zooveel bronnen in den omtrek, die zelfs beroemd en zeer gezocht waren? Bezat die bron inderdaad minerale bestanddeelen, dan mocht zij niet zonder voorafgaand onderzoek en machtiging van de regeering voor het publiek worden ten gebruike gesteld; daarenboven waren de Massabiella-rotsen bijzonder eigendom van de stad Lourdes, en konden dus door het bestuur worden afgesloten. Het kwam er nu maar op aan, een scheikundige te vinden, die eene natuurlijke geneeskracht aan het water der bron van Lourdes zou toekennen.

De prefekt kende zijne mannen en ging in allerijl mijnheer Latour de Tria spreken. Reeds den volgenden dag mocht hij zich dan ook verheugen in het verslag van een scheikundig onderzoek, waarin aan het helder en reukeloos water van de grot te Lourdes heilzame minerale eigenschappen werden toegeschreven, en wel in die ruime mate, dat de tijd niet ver meer verwijderd moest zijn, waarop door de geneeskunde eene bijzondere geneeskracht aan dat water zou worden toegekend; zoodat men mocht verhoplen, dat de bron der Massabiella-rotsen den rijkdom van het departement aan minerale wateren weldra zou vermeederen. ⁽¹⁾

(1) EXAMEN CHIMIQUE.

«L'eau de la Grotte de Lourdes est très-limpide, inodore et sans saveur tranchée. Sa pesanteur spécifique est très-voisine de celle de l'eau distillée (sa température à la Source est de 15° cent).

«Elle contient les principes suivans :

- «1°. Chlorures de soude, de chaux et de magnésie : abondants ;
- «2°. Carbonates de chaux et de magnésie ;
- «3°. Silicates de chaux et d'alumine ;

Het moet erkend worden, de baron Massy wist met zijn tijd te woekeren : immers den 4den Mei hield hij zijne redevoering voor de maires te Lourdes en gaf zijn eerste bevelen ; den 5den ontving hij het schrijven van mijnheer Lacadé en Jacomet ; en reeds den 6den had hij het meesterlijke stuk van den scheikundige in handen. Maar — laat ons rechtvaardig zijn — ook mijnheer Latour de Trie bezat eene vlagheid, die niet kan geëvenaard worden, daar hij op één dag naar Lourdes heen- en terugreisde — daar was toen nog geen spoorweg —, te huis zijne proeven nam en het water ontleedde, en eindelijk het gewenschte verslag den prefekt in handen gaf. Men was nu voor goed van de bovennatuur verlost: de bron, door Bernadetta toevallig ontdekt, behoorde niet aan den godsdienst, maar aan de geneeskunde.

„4°. Oxide de fer ;

„5°. Sulfate de soude et carbonate de soude ;

„6°. Phosphate : des traces :

„7°. Matière organique : ulmine.

„Nous constatons dans la composition de cette eau absence complète du sulfate de chaux ou sélénite.

„Cette particularité, assez remarquable, est toute à son avantage, et doit nous la faire considérer comme étant très-légère, facile à la digestion et imprimant à l'économie animale une disposition favorable à l'équilibre de l'action vitale.

„Nous ne croyons pas trop préjuger en disant, vu l'ensemble et la qualité des substances qui la constituent, que la science médicale ne tardera peut-être pas à lui reconnaître des vertus curatives spéciales, qui pourront la faire classer au nombre des eaux qui forment la richesse minérale de notre département.”

„A. LATOUR DE TRIE.”

Ongelukkig echter kan ook den bekwaamsten prefekt wel eens iets door het hoofd gaan; en zoo had de baron vergeten, aan het prefektoraal dagblad van zijn departement kennis te geven van het scheikundig onderzoek. Dit kleine verzuim had het noodlottige gevolg, dat de *Ère Impériale* op denzelfden dag, waarop mijnheer Latour verklaarde, dat het water uit de grot van Lourdes zeer helder was en eene bijzondere geneeskracht bezat, aan zijne lezers de stellige verzekering gaf, dat het niets anders dan vuil en ongezond water was.

„Het spreekt van zelf,” schreef genoemd blad van 6 Mei, „dat de beruchte grot de wonderen met stroomen „uitgiet, zoodat ons departement er van overstelpt is. „Alle oogenblikken ontmoet gij menschen, die u duizend „genezingen verhalen, welke door het gebruik van dat vuile „water zijn verkregen. Weldra zullen dan ook de genees- „heeren niets meer te doen hebben; lijders aan rhumatiek „of borstkwalen zullen spoedig uit ons departement ver- „dwenen zijn, enz.” (1)

Een ongeluk komt zelden alleen: dit ondervond ook de prefekt. Niet alleen, dat zijn eigen courant de verklaring van den chemist tegensprak, maar ook andere scheikundigen van naam, zooals Thomas Pujo en eenige professors, kwamen tegen de ontleding van Latour op en beweerden,

(1) „Il va sans dire, que la fameuse Grotte verse à flots les Miracles, et que notre département en est inondé. A tout bout de champ vous rencontrez des gens qui vous racontent les mille guérisons obtenues par l'usage d'une eau malpropre. Bientôt les médecins n'auront plus rien à faire, les malades rhumatissans ou poitrinaires auront disparu du département, etc.”

dat het niets anders was dan zuiver en gewoon natuurlijk water. Daarenboven had die verklaring zelve na hare bekendmaking de tegenovergestelde uitwerking van die, welke van haar verwacht mocht worden; want niet alleen, dat de katholieken haar als valsch en partijdig verwierpen en in grooten getale de bron bleven bezoeken; maar nu trokken daar ook de ongeloovigen en de volgelingen der hendaagsche wijsbegeerte heen, om door het gebruik dier minerale wateren genezen te worden. De stroom van bedevaartgangers en vreemdelingen werd dus met den dag grooter, vooral toen de tijd aanbrak, waarop veel badgasten naar de naburige bronnen reisden en meestal te Lourdes stilhielden. Ook ging er bijna geen dag voorbij, of men wierp nieuwe offers van geld, bloemen en sieraden in de geplunderde grot, en Jacomet moest dagelijks met zijn agenten terugkeeren om de gaven van godsvrucht naar het stadhuis te dragen of, als ze hem te onbeduidend voorkwamen, in de Gave te werpen. De koffiehuis-bezoekers en sociëteitsmannen waren dan ook vol zorg over de vergaande bijgeloovigheid der groote menigte, en konden maar niet begrijpen waarom de prefekt niet doortastte; zij meenden zelfs dat, wanneer hij geen afdoenden maatregel eindelijk nam, het gemeentebestuur daartoe moest overgaan. Eenigen hunner brachten die meening dan ook in den stedelijken raad ter tafel en trachtten hun medeleden te overtuigen, dat de stad er het hoogste belang bij had om door deskundigen te doen uitmaken, of de bron aan de Massabiellarotsen werkelijk minerale bestanddeelen van genezende kracht bezat. Gaf het onderzoek een bevestigend antwoord, dan kon de stad een groot voordeel van de bron trekken; leverde

het een ontkennend antwoord, dan moest de regeering haar afsluiten en buiten toegang stellen. Dit had dan ook het gewenschte gevolg, dat de maire den 3den Juni aan den raad voorstelde :

„Men heeft te Lourdes, aan den linkeroever van de „Gave, een water ontdekt, dat gezegd wordt bijzondere „geneeskracht te bezitten.

„Dat water is beknoptelijk ontleed door mijnheer Latour, „uitstekend scheikundige van dit departement, die daaraan „zulke eigenschappen heeft toegekend, dat de geneeskunde „het wellicht zal voegen bij het getal der wateren, die „den rijkdom van dit land uitmaken.

„De stad heeft er een groot belang bij, de bestanddeelen „te kennen die het bezit, evenals ook zijne eigenaardigheid.

„t Is daarom, dat ik u machtiging kom vragen, om het „op nieuw te doen ontleden en aan een scheikundig onder- „zoek te onderwerpen.”

Na rijp beraad werd besloten het voorstel van den maire aan te nemen, en den burgervader te machtigen, het water scheikundig te doen onderzoeken door mijnheer Filhol, hoogleeraar in de scheikunde te Toulouse, en de kosten daarvan te betalen uit den post van onvoorziene uitgaven. (1)

(1) L'an 1858 et le 3 Juin, le Conseil municipal de la ville de Lourdes s'est réuni au lieu ordinaire de ses séances, sous la présidence de M. A. Lacadé, maire.

Étaient présents: M. M. Normande, Capdevielle, adjoints, Claverie, Latapie, Cousté, Duprat, Dupot, Rouy, Rives Jean, Labayle, Gesta, Lepère, Pagès.

M. le Maire, après avoir ouvert la séance, a exposé au conseil les faits suivants:

De burgervader schreef daarop terstond aan:

„Mijnheer Filhol! overeenkomstig het verlangen van den „stedelijken raad, die alle vertrouwen stelt in uwe kundigheden, heb ik de eer u te verzoeken wel te willen ontleden „het water van eene bron, die kortelings in deze stad is „ontdekt.” (1)

On a découvert à Lourdes, sur la rive gauche du Gave, une eau que l'on dit avoir des vertus curatives spéciales.

Cette eau a été succinctement analysée par M. Latour, chimiste distingué de ce département, qui lui a reconnu des propriétés telles que la science médicale pourrait peut-être la classer au nombre des eaux, qui font la richesse de ce pays.

La Ville a un grand intérêt à connaître les principes qui la constituent ainsi que sa propriété.

Dans ces circonstances, je viens vous demander l'autorisation de la soumettre de nouveau à une analyse.

Le Conseil considérant que la proposition faite par M. le Maire doit être accueillie:

Considérant que l'analyse à laquelle M. Latour s'est livré constate que cette eau paraît avoir des principes minéraux:

Considérant qu'ayant déjà l'opinion de M. Latour, l'intérêt bien entendu de la commune est de la faire analyser de nouveau par un autre chimiste aussi distingué, afin d'avoir l'opinion de deux hommes spéciaux:

A délibéré que M. le Maire était autorisé à faire faire l'analyse de cette eau par M. Filhol, chimiste à Toulouse, et lui payer ses honoraires au moyen des fonds libres....

N'ayant plus rien à soumettre au Conseil, M. le Maire a levé la séance, et les délibérants ont signé. (Volgen de handteekeningen.)

Uittreksel uit de notulen der raadsvergaderingen van den stedelijken raad van Lourdes.

(1) „Monsieur Filhol! Conformement au désir du conseil municipal, qui „a toute confiance dans vos lumières, j'ai l'honneur de vous prier de „vouloir bien analyser une eau provenant d'une Source, découverte de- „puis peu dans cette ville.”

Dat had de baron Massy niet verwacht: was dan de verklaring van zijn chemist niet voldoende? en moest men de zaak niet voor beslist houden, wanneer hij, de prefekt, daarover uitspraak had gedaan? Die mijnheer Filhol was wel een man van de moderne wetenschap, maar toch altijd ook een eerlijk man; en dan die analyse van mijnheer Latour... met één woord: de baron was niet gerust en begreep, het onderzoek van den nieuwen chemist, zoowel als het oordeel van den raad, te moeten voorkomen zoo niet onmogelijk te maken. Daarbij kwam nog, dat de brieven van den minister Rouland hoe langer hoe meer er op aandrongen, dat aan het schandaal van Lourdes een einde werd gemaakt; terwijl ook de minister van financiën, de heer Fould, op reis naar zijne goederen, te Tarbes vertoefde en een lang onderhoud met den prefekt had. De wereld moest dan nu maar eens ondervinden, wie de baron Massy, prefekt van de Hautes-Pyrénées, was:.... en de burgers van Lourdes lazen den 8sten Juni met ergernis de volgende publicatie, die door de geheele stad was aangeplakt:

„De maire der stad Lourdes,

„Gezien de voorschriften hem door de Regeering toegezonden; gezien de wetten van 14—22 December 1789, van 16—24 Augustus 1790, van 19—22 Juli 1791, en die van 18 Juli 1837, op het stedelijk bestuur;

„Overwegende dat het noodzakelijk is, in het belang van den godsdienst, een einde te stellen aan de ergelijke tooneelen, die plaats grijpen aan de grot van Massabiella, gelegen te Lourdes aan den linkeroever van de Gave:

„Overwegende van den anderen kant, dat het de plicht

„is van den maire, te waken over de openbare plaatselijke gezondheid :

„Overwegende dat een groot getal zijner onderhoorigen „en vreemdelingen water komt putten uit eene bron van „genoemde grot :

„Overwegende dat er gegronde redenen bestaan om te „meenen dat dat water minerale bestanddeelen bezit, en „dat het voorzichtig is, alvorens daarvan het gebruik toe „te staan, te wachten totdat eene wetenschappelijke ontleding bekend maakt, welk gebruik daarvan door de geneeskunde zou kunnen gemaakt worden ; dat bovendien „de wet het openen van minerale waterbronnen aan eene „voorafgaande machtiging van het gouvernement onderwerpt :

„BESLUIT :

„Artikel 1.

„Het is verboden water uit de genoemde bron te putten.

„Art. 2.

„'t Is insgelijks verboden te loopen op den stadsground, „genaamd : de oever van Massabiella.

„Art. 3.

„Aan den ingang der grot zal een hek geplaatst worden „om het intreden te beletten.

„Insgelijks zullen er palen geplaatst worden met de woorden : „HET IS VERBODEN DIT EIGENDOM IN TE GAAN.

„Art. 4.

„Iedere overtreding van dit besluit zal gestraft worden „volgens de wet.

„Art. 5.

„Mijnheer de commissaris van politie,

„De gendarmen,
 „De veldwachters,
 „En de overheid der gemeente,
 „Blijven met de uitvoering van dit besluit belast.
 „Gedaan te Lourdes, ten stadhuize, den 8sten Juni 1858.
 „De maire, A. Lacadé.
 „Gezien en goedgekeurd :
 „De prefekt, O Massy.” (1)

Juist om dezen tijd was het feest in de kostbare woning van den prefekt, want het traktement van baron Massy

(1) „Le maire de la ville de Lourdes,

„Vu les instructions à lui adressées par l'Autorité supérieure; vu les lois du 14—22 décembre 1789, du 16—24 août 1790, du 19—22 Juillet 1791, et celle du 18 Juillet 1837, sur l'Administration Municipale;

„Considérant qu'il importe, dans l'intérêt de la Religion, de mettre un terme aux scènes regrettables, qui se passent à la Grotte de Massabielle, sise à Lourdes, sur la rive gauche du Gave;

„Considérant d'un autre côté, que le devoir du Maire est de veiller à la santé publique locale;

„Considérant qu'un grand nombre de ses administrés et de personnes étrangères à la commune viennent puiser de l'eau à une source de ladite Grotte:

„Considérant qu'il y a de sérieuses raisons de penser que cette eau contient des principes minéraux, et qu'il est prudent, avant d'en permettre l'usage, d'attendre qu'une analyse scientifique fasse connaître les applications qui en pourraient être faites par la Médecine; que d'ailleurs la Loi soumet l'exploitation des Sources d'eau minérale à l'autorisation préalable du Gouvernement;

„ARRÊTE :

„Article 1.

„Il est défendu de prendre de l'eau à la dite Source.

werd verhoogd en gebracht op 25,000 francs; terwijl een vlelend schrijven van den minister Rouland hem prees om zijnen ijver, hem aanmaande op den ingeslagen weg voort te gaan en toch, het kostte wat het wilde, een einde te maken aan de mirakelen van Lourdes' grot. Ook Jacomet, de commissaris van politie, deelde in de vreugde van den prefekt, door het ontvangen van eene aanzienlijke gratificatie.

„Art. 2.

„Il est également interdit de passer sur le communal dit „rive de „Massabielle.”

„Art. 3.

„Il sera établi à l'entrée de la Grotte une barrière pour en empêcher „l'accès.

„Des poteaux seront également placés qui porteront ces mots: IL EST „DÉFENDU D'ENTRER DANS CETTE PROPRIÉTÉ.

„Art. 4.

„Toute contravention au présent Arrêté sera poursuivie conformément „à la loi.

„Art. 5.

„M. le Commissaire de Police,

„La Gendarmerie,

„Les Gardes-champêtres,

„Et les Autorités de la commune,

„Demeurent chargés de l'exécution du présent Arrêté.

„Fait à Lourdes, en l'hôtel de la Maire, le juin 1858.

„Le maire, A. Lacadé.

„Vu et approuvé.

„Le préfet, O. Massy.”

DE VERVOLGING.

Mijnheer Lacadé had de publicatie niet willen onderteekenen, of zij moest aan het hoofd de woorden dragen: „gezien de voorschriften hem door de regeering toegezonden,” en door den prefekt zelven mede onderteekend zijn. Nu mocht niemand hem over den maatregel, die voorzeker veel beweging en ontevredenheid in de stad zou veroorzaken, lastig vallen, want hij deed niets anders dan gehoorzamen; terwijl de verantwoording van alles op den baron Massy bleef rusten.

Jacomet, de commissaris van politie, was minder angstvallig en toog vol blijdschap met zijne dienaars en eenige timmerlieden naar buiten, om een rasterwerk te slaan rondom de Massabiella-rotsen, en aldus den toegang tot de grot en de bron af te sluiten. Ook werden hier en daar, langs de grenslijn van de stadsgronden rondom de rots, lange palen in den grond gestoken, die met groote letters verboden verder te gaan, op straffe van boete volgens de wet. Politiedienaren en veldwachters hielden nacht en dag daar wacht bij en maakten proces-verbaal op, zoodra iemand zulk een paal durfde voorbijgaan, om in den omtrek der grot neder te knielen en te bidden.

Gelukkig was de vrederechter Duprat even groot vijand van het bovennatuurlijke als de heeren Massy, Dutour en Jacomet, en bezat daarbij een niet te evenaren talent, om in het strafwetboek te lezen wat er niet in stond, en eene straf op te leggen die niet verdiend was, vooral wanneer hij, zooals hier het geval was, in het hoogste ressort vonnisde en er geen appèl was toegelaten. Hij veroordeelde alle overtreders van bovenstaand verbod tot vijf francs boete, maar wist met veel behendigheid allen, die gedurende een zelfden dag werden betrapt, in een en hetzelfde vonnis bij elkander te nemen, en aldus ieder in het bijzonder voor allen te samen tot de bepaalde kosten te verwijzen.

Dat was eene meesterlijke vinding; want wanneer er nu eens honderd waren, die gedurende denzelfden voormiddag de grenspalen hadden overschreden, dan konden zij er van verzekerd zijn niet alleen tot vijf francs, maar ieder in solidum tot het geheel van aller gerechtskosten veroordeeld te worden. Het deed volstrekt niets af, dat de verschillende overtreders op verschillende uren de grot bezocht hadden, van verschillende plaatsen afkomstig waren, elkander niet kenden en zelfs nooit gezien hadden: mijnheer Duprat sprak het vonnis uit, en daar was geen verhaal op. ⁽¹⁾

(1) Zie hier onder anderen zulk een vonnis: „Le Tribunal de simple police du canton de Lourdes a rendu le jugement suivant :

„Entre M. Jacomet, Commissaire de Police du canton de Lourdes, remplissant les fonctions de Ministère public près ce tribunal, demandeur, comparant en personne d'une part ;

„Et le sieur D. M. C. domicilié à Auch, demoiselle M. C. demeurant

Nog nooit had mijnheer Duprat zooveel schuldigen voor zijn rechterstoel gedaagd, of zich kunnen voorspiegelen, dat hij zooveel aanzienlijken uit de voornaamste landen van Europa als schuldig zou mogen veroordeelen. De arme lieden, 't is waar, vreesden voor de hooge sommen, die als straf werden opgelegd, en gingen daarom aan de overzijde van het kanaal vlak tegenover de rots op het weiland nederknielen, wat hun door de eigenaars werd toegestaan; maar de meergegoeden overtraden vaak moedwillig en in het bijzijn van Jacomet of zijne politiedienaars de verordening, en wierpen hun naamkaartje voor de voeten

«à Lectoure, dame B. propriétaire et rentière domiciliée à Bordeaux, D.
 «L. enfant mineur, domicilié à Bagnères-Adour. etc. etc., défendeurs et
 «défaillants d'autre part:

«En fait.....

«Attendu que l'arrivée sur le communal et devant la Grotte Massabielle
 «desdits prévenus venant ensemble de Lourdes établit que la contravention
 «a été commise conjointement et d'accord entre tous les prévenus;

«Attendu que les prévenus condamnés doivent supporter les dépens;

«Attendu qu'il est de principe que les auteurs et complices d'une même
 «contravention doivent être condamnés solidairement aux dépens, ainsi
 «que les personnes civilement responsables;

«Par ces motifs

«Nous Juge de Paix jugeant en matière de police, avons condamné et
 «condamnons par défaut et en dernier ressort, le sieur D. M. C. domicilié à
 «Auch, M. C. domiciliée à Lectoure, dame B. propriétaire et rentière domici-
 «liée à Bordeaux et D. L. enfant mineur, domicilié à Bagnères-Adour, etc.,
 «chacun à cinq francs d'amende et solidairement aux dépens, en confor-
 «mité des art. 471 no. 15 du code pénal, 162 du code d'instruction
 «criminelle, et 156 du décret du 11 juin, 811 et 1384 du code Napa-
 «léon.

«DUPRAT, Juge de Paix."

der gerechtsmannen, opdat dezen proces-verbaal zouden kunnen opmaken. Bij het openen der baden van den omtrek kwamen niet alleen aanzienlijke Franschen, maar ook Engelschen, Duitschers, Spanjaarden en zelfs Russen naar Lourdes, om de plaats te zien, waarvan zooveel wonderlijks werd verhaald, en gaven luide hunne ontevredenheid te kennen, dat hun zelfs belet werd aan eene onschuldige nieuwsgierigheid te voldoen; zoodat ongeloovigen zoowel als geloovigen bijna dagelijks als overtreders voor mijnheer Duprat te recht stonden, en niet weinig bijdroegen, om de reeds bestaande gisting onder het volk te vermeerderen, als zij zich zeer hevig tegen den prefekt uitlieten en zijne maatregelen hard, wreed en onwettig noemden.

Enkele malen gebeurde het dan ook, dat eene dreigende menigte zich aan de grenspalen verzamelde en onheilspellende kreten deed hooren; eens zelfs werden op een onbewaakt oogenblik in den nacht de palen uit den grond gehaald en was het rasterwerk kort en klein geslagen; maar het eskadron ruitery dat, zooals men wist, te Tarbes gereed stond om klem te geven aan het verbod van den prefekt, hield de gemoederen in toom; en de politiedienaars werden door den prefekt met ontslag bedreigd als zoo iets weder gebeurde.

't Was intusschen een treffend tooneel, de armen hunne zieken naar het eiland te zien dragen, welks eigenaar, mijnheer de Laffite, zich verzekerd hield, door dit verlof Gods zegen over zijne akkers te zullen verkrijgen. Zij legden de zieken op het gras neder tegenover de wonderbare rots, staken hunne armen uit naar de grot, waarin de Onbevleete Ontvangenis was verschenen, en smeekten over-

luid om hulp en genezing. En die wat moediger waren, waadden zelfs door het kanaal om het wonderwater uit de bron te halen, dat reeds aan zoovelen tot heil had verstrekt. Met verkropten spijt en ziedenden toorn zag Jacomet het aan, onmachtig om dit alles te beletten, te meer, daar ook velen zijner dienaars en alle veldwachters, ja, tot zelfs de soldaten van het kasteel met het volk meeheulden en meestal op de knieën lagen te bidden, waar zij op wacht moesten staan, om de overtreders te betrappen. Daarbij kwam, dat er zich van tijd tot tijd personen vertoonden en aan overtreding schuldig maakten, tegen welke hij geen proces-verbaal durfde opmaken, en die hem dus in de harde noodzakelijkheid plaatsten, van met tweeërlei maat te moeten meten.

Zoo gebeurde het, dat zijne mannen eens vrij ruw een aanzienlijken vreemdeling, die de grenspalen wilde voorbijgaan, bij den kraag pakten en hem toevoegden:

— „Gij moogt hier niet voorbij.”

De vreemdeling, een man met edele maar scherpe geelaatstrekken, een breed voorhoofd en fonkelende oogen, rukte zich los en antwoordde:

— „Dat zult gij zien, dat men hier wel voorbijgaat”; en hij stapte bedaard, tot verbazing der politiedienaars, de palen voorbij.

— „Uw naam?” vroeg Jacomet woedend: „ik maak terstond proces-verbaal tegen u op.”

— „Ik heet Louis Veuillot,” verklaarde de vreemdeling, niet eens omziende.

Maar terwijl de commissaris bezig was met den beroemden naam op te teekenen, overschreed eene rijk gekleede

vrouw de verboden lijn en knielde voor het rasterwerk neer, dat de bron afsloot. Door de latten heen hield zij het vochtig oog op de grot en het immer ruischend water gevestigd, en bad met vuur. Jacomet was verbaasd over zooveel vermetelheid, liet mijnheer Veuillot los en stormde naar de godvruchtige vrouw, haar toesnauwende :

— „Mevrouw 't is niet geoorloofd hier te bidden. Gij wordt op heeter daad betrapt en moet voor den vrederechter verschijnen om veroordeeld te worden. Ik maak proces-verbaal tegen u op. Uw naam?”

— „Gaarne!” antwoordde de edele vrouw : „ik ben de echtgenoot van admiraal Bruat, gouvernante van zijne hoogheid den keizerlijken prins.”

Jacomet verstomde, liet het potlood uit de handen vallen, draafde beschaamd en morrend naar huis, en maakte geen procesverbaal op.... Is het wonder, dat het volk wraak riep over de onrechtvaardigheid van zijne overheid, en des nachts de rasters ging verbreken, om in de grot te bidden en het water van de bron te halen?

De maatregel van den prefekt had alzoo eene geheel tegenovergestelde uitwerking, daar zij de belangstelling in de Massabiella-grot en de ontstane bron veeleer vermeerderde dan verminderde. Daar moest dus al weder een ander middel worden gezocht, om toch eindelijk een goed einde aan deze droevige zaak te maken. Jacomet, vindingrijk als hij was, meende eindelijk alles gewonnen te hebben, wanneer hij de geheele historie belachelijk maken en der verachting van alle verstandigen kon prijs geven. Zoo gebeurde het dan ook op een goeden morgen, dat drie of vier kleine jongens door de stad liepen, uitroepende, dat

ook zij eene verschijning van de heilige Maagd gehad hadden. Het volk stroomde samen en volgde de knapen, die de stad uittogen en beweerden door eene inwendige macht naar de grot gedreven te worden; en als de menschen aan de gehate grenspalen bleven staan, namen de nieuwe zieners de rozenkranzen, schapulieren en medaljes van hen aan, om die aan de wondergrot aan te strijken of in het water van de bron te dompelen, waarvoor zij dan eene geldelijke belooning vroegen en ontvingen; terwijl de wachters hen volstrekt niet moeiden of beletten het verboden terrein te betreden. Alles ging naar wensch, want het onnoozele volk liet zich door de kleine leugenaars verleiden; en wat zou er na deze handtastelijke bedriegerij nog geloofd kunnen worden van Bernadetta's vermeende verschijningen? 't Moest nu immers aan de geheele wereld duidelijk zijn dat het een geldzaak was, en dat de politie het grootste recht had met alle gestrengheid te handelen?

Ongelukkig echter had Jacomet al weder niet gerekend op den pastoor van Lourdes: deze toch had aanstonds het onedel gedrag van de politie doorschouwd en begrepen. Toen het katechismus-uur was geslagen en de jeugdige bedriegers tusschen de andere knapen hadden plaats genomen, verscheen Pastoor Peyramale zelf in de kerk en gebod hun voor hem te verschijnen. Met streng gelaat en indrukwekkende stem verweet hij hun de heiligschendige bedriegerij, waartoe zij zich hadden laten omkooopen, verklaarde hen onwaardig om tot de eerste heilige communie te worden toegelaten; beval de ingezamelde aalmoezen in de offerbus der armen te werpen en dreigde dat hij, als zij ooit weder verschijningen durfden te hebben, openlijk

zou bekend maken wie hun die verschijningen bezorgde en betaalde. Een der jongens, die misdienaar was, vatte hij bij de ooren en joeg hem met schande van het altaar weg. En van dien dag afaan had niemand meer eene verschijning.

Zoo liep dus alles den prefekt en commissaris van politie tegen, en met iederen dag werd het hun duidelijker, dat zij met al hunne gewelddadige maatregelen het geloof aan het bovennatuurlijke niet konden beletten. Wel had men er met zijne vrienden voor gezorgd, dat er ook valsche wonderbare genezingen onder het volk verspreid werden, om die later met veel ophef te kunnen tegenspreken en alzoo bewijzen te hebben tegen het geloof der menigte, maar alles tevergeefs: de toeleg was spoedig ontdekt en had geen andere uitwerking, dan het mistrouwen en den haat tegen de overheid te vergrooten.

Maar waarom zweeg het kerkelijk gezag? De deken van Lourdes noch de bisschop van Tarbes schenen zich er mede in te laten, terwijl het toch als eene kerkelijke en godsdienstige zaak vooral hun aanging. Waarom stelden zij dan geen paal en perk aan al die bijgeloovigheid? Dit moest verkregen, desnoods geëischt worden; en daarom stelden de baron Massy en mijnheer Jacomet lange verslagen op van hetgeen er te Lourdes in den laatsten tijd geschied was, en zonden die schrifturen naar den minister van Eeredienst op.

Mijnheer Rouland bezat nog wel geloof, maar had zijn geloof verplaatst; immers, geloofde hij niet aan de wonderen en genezingen bij de Massabiella-rotsen, hij geloofde zooveel te meer aan de romantische verdictselen van den prefekt en den commissaris van politie. Deze twee heeren droegen

daar kennis van en bleven dan ook niet in gebreke hem uitvoerig te schetsen, dat tegenwoordig kinderen de bediening van priesters uitoefenden en aan de bron voorwerpen van godsvrucht zegenden; dat het gemeen, vertegenwoordigd door vrouwen van slechte zeden, die kinderen kroonde en met bloemen bestrooide; met één woord: dat er een schandelijk spel met den godsdienst werd gespeeld en dat het meer dan tijd was, dat de bisschop tusschenbeide trad om die heiligschennis, welke alle ware godvruchtigen met droefheid vervulde, te doen ophouden. Ook verheelden zij hem niet het onmachtige en vruchteloze van al hunne maatregelen, en gaven als hunne innige overtuiging te kennen, dat alleen de veroordeeling van dat alles door den bisschop de gewenschte uitwerking kon hebben. Zij dreven dus den minister op de baan, waarop hij zich gaarne bewoog; want zich in godsdienstige en kerkelijke zaken mengen en den bisschoppen de les lezen, behoorde tot de welbekende liefhebberijen van mijnheer Rouland. Hij schreef dan ook aanstonds aan Mgr. Laurence, den bisschop van Tarbes:

„Monseigneur! De laatste berichten, die ik over het „geval van Lourdes ontvang, schijnen mij van dien aard „te zijn, dat zij alle oprecht godsdienstige menschen met „diepe droefheid moeten vervullen. Dat wijden van rozen- „kransen door kinderen, die uiterlijke vertooningen, waarbij „men in de eerste plaats aantreft vrouwen van zeer verdachte „zeden, dat kronen van de zienders, die belachelijke „plechtigheden, eene wezenlijke bespottling van onze heilige „godsdienstplechtigheden, zullen niet nalaten vrijen loop „te geven aan de aanvallen der protestantsche couranten „en eenige andere bladen, zoo het centrale gezag niet

„tusschenbeide treedt om de hitte van hun strijd
 „wat te matigen. Die ergerlijke tooneelen onteeren niet
 „minder den godsdienst in de oogen des volks; en ik acht
 „het mij een plicht, Monseigneur! opnieuw uwe aandacht
 „op deze ernstige zaken te vestigen.

„Die betreurenswaardige voorvallen schijnen mij ergerlijk
 „genoeg, om de geestelijkheid te doen opstaan uit de
 „terughoudendheid, die zij tot heden toe heeft in acht
 „genomen. Voor het overige kan ik in dit geval niets
 „anders verrichten, dan een dringend beroep doen op al de
 „voorzichtigheid en al de wilskracht van Uwhoogwaarde,
 „vragende of UwHw. het niet dienstig zou oordeelen, openlijk
 „dergelijke ontheileringen af te keuren. Aanvaard, enz.

„De minister van openbaar Onderwijs en Eeredienst,
 „Rouland.” (1)

(1) «Monseigneur! Les nouveaux renseignements que je reçois sur
 «l'affaire de Lourdes me paraissent de nature à attrister profondément
 «tous les hommes sincèrement religieux. Ces bénédictions de chapelets
 «par des enfants, ces manifestations dans lesquelles on remarque, aux
 «premiers rangs, des femmes aux mœurs équivoques, ces couronnements
 «de visionnaires, des cérémonies grotesques, véritable parodie des céré-
 «monies religieuses, ne manqueraient pas de donner libre carrière aux
 «attaques des journaux protestants et de quelques autres feuilles, si l'Au-
 «torité centrale n'intervenait pour modérer l'ardeur de leur polémique. Ces
 «scènes scandaleuses n'en déconsidèrent pas moins la Religion aux yeux
 «des populations, et je crois de mon devoir, Monseigneur, d'appeler de
 «nouveau, sur ces faits, votre plus sérieuse attention.

«Ces manifestations regrettables me semblent aussi de nature à faire
 «sortir le Clergé de la réserve dans laquelle il s'est maintenu jusqu'à
 «présent. Je ne puis, du reste, sur ce point, que faire un pressant appel
 «à toute la prudence et à toute la fermeté de Votre Grandeur, en lui

De bisschop ontving dezen brief juist op het oogenblik, toen hij bezig was met het benoemen eener commissie, die de gansche geschiedenis van Lourdes zou onderzoeken en daarover verslag uitbrengen. Hij antwoordde den minister dat de geschiedenis geheel anders luidde, dan hem door onvoorzichtige en bevooroordeelde dienaars was medegedeeld; dat de geestelijkheid zich alleen uit voorzichtigheid van alle inmenging of uitspraak had onthouden; dat hij als bisschop geen verbod mocht uitvaardigen, veel minder eene veroordeeling uitspreken, alvorens de zaken in haar geheel onderzocht te hebben en te kennen; en las op zijne beurt den minister eens duchtig de les. Ziehier zijn schrijven:

„Mijnheer de minister! groot was mijne verbazing toen ik uwen brief las. Ook ik ben onderrichtet aangaande alles, wat er te Lourdes is gebeurd, en heb als bisschop er wel het hoogste belang bij om alles af te keuren, wat den godsdienst en de geloovigen kan bedroeven. Welnu, ik kan u verzekeren dat de tooneelen, die gij mij hebt opgehangen, volstrekt zoo niet hebben plaats gegrepen als ze u zijn overgebrieft en dat, zoo er al iets betreurenswaardigs is geschied, het slechts voorbijgaande is geweest en niet de minste sporen heeft nagelaten.

„De feiten, waarop Uwe Excellentie zinspeelt, zouden gebeurd zijn na de sluiting van de grot in de eerste week van Juli. — Twee of drie kinderen van Lourdes begonnen zich als zienders voor te doen en buitensporig-

„demandant si Elle ne jugera pas à propos de réprouver publiquement de semblables profanations. Agréez etc.

„Le Ministre d'Instruction publique et des Cultes,

„Rouland.”

„heden langs de straten te verrichten. Ofschoon de grot „gesloten was, zooals ik zeide, wisten zij toch het middel „te vinden daar binnen te gaan en hunne diensten te ver- „leenen aan de bezoekers, die voor de hekken bleven staan, „door hunne rozenkransen aan de binnenwanden der grot „aan te strijken en daarvoor geld aan te nemen, dat zij „voor zichzelve behielden. Een hunner, die zich het „buitensporigst en minst welvoegelijk vertoonde, was koor- „knaap in de kerk van Lourdes. Mijnheer de pastoor heeft „hem zeer streng bestraft, uit den catechismus en van „het altaar weggejaagd. Die wanorde was dus slechts voor- „bijgaande, en het volk beschouwde het als jongensstreken, „die bij bestraffing terstond ophielden (1). Dit zijn de feiten, „die al te ijverige dienaren in hunne verslagen als voort- „durende ergerlijke tooneelen hebben afgeschilderd.

„Ik zou hartelijk verlangen, mijnheer de minister, dat „gij omtrent de gebeurtenissen van Lourdes inlichtingen „inwont bij eerbiedwaardige personen, die in die stad „hebben vertoefd om de plaatsen zelven te zien, de be- „woners en het kind, dat de verschijningen zou gehad „hebben, te hooren, zooals de bisschoppen van Montpellier „en van Soissons, de aartsbisschop van Auch, mijnheer, „Vène de inspecteur der warme minerale wateren, mevrouw „Bruat, mijnheer Veuillot, enz.

„De geestelijkheid, mijnheer de minister! heeft zich tot „op dit oogenblik niet zoo geheel buiten de gebeurtenissen „der grot gehouden, als gij het wilt doen voorkomen. De

(1) De bisschop sprak dus geen enkel woord van het vrij algemeen ge-
voelen in Lourdes, dat die ergernissen door de politie zelve waren in het
even geroepen.

„geestelijkheid der stad heeft eene voorzichtigheid in acht genomen, die bewonderingswaardig is, door nooit naar de grot te gaan, om daardoor de bedevaart niet aan te moedigen; zij heeft overal waar zij kon de maatregelen, door het burgerlijk gezag genomen, in de hand gewerkt; terwijl zij aan u is voorgesteld alsof zij bijgeloovigheid begunstigde. Ik beschuldig den hoofdambtenaar van dit departement niet, zijne bedoeling is altijd goed geweest; maar hij schenkt in deze zaak zijn vertrouwen alleen aan zijne ondergeschikte ambtenaren.

„In mijn brief van 11 April ll., ten antwoord aan den prefekt, welke brief u is overgelegd, bood ik mijn gereede hulp dien ambtenaar aan, om de zaak tot een goed einde te brengen. Maar ik kon niet, gelijk men van mij verlangde, van den kansel der waarheid zonder onderzoek, zonder navorsching, zonder genoegzame beweegredenen, de personen veroordeelen die aan de grot gingen bidden, noch hun verbieden daarnaar toe te gaan, vooral zoolang daar geen wanorde plaatsgreep, ofschoon er op sommige dagen vele duizenden bezoekers geteld werden. Behalve dat de Kerk altijd haar verbod op voldoende beweegredenen doet steunen, behalve dat ik niet genoeg van alles was ingelicht, had ik nog de zekerheid, dat mijn woord in die dagen van opgewondenheid niet zou gehoord worden.

„Mijnheer de prefekt, den 4den Mei te Lourdes vergadering houdende, deed door den commissaris van Lourdes de voorwerpen en zinnebeelden van godsvrucht, die in de grot geplaatst waren, wegnemen en zeide in eene toespraak, die hij tot de maires van het kanton richtte,

„dat hij dien maatregel genomen had in overeenstemming
 „met den bisschop, welke bewering hij eenige dagen later
 „nog eens herhaalde in het prefektoraal dagblad. Ik droeg
 „van dien maatregel volstrekt geen kennis, voordat de
 „courant en een brief van den pastoor van Lourdes mij
 „die gaven. Ik haastte mij aan den laatste te schrijven,
 „dat hij de orders van mijnheer den prefekt zou eerbiedigen;
 „en ik heb mij noch toen noch later beklagd, dat men
 „mij voor de helft aansprakelijk stelde voor een maatregel,
 „waarvan ik geen kennis droeg. Hoeveel brieven mij
 „ook werden toegezonden, opdat ik de onwaarheid van
 „den prefekt zou tegenspreken, zoo heb ik toch niets
 „willen doen wat de moeilijkheid dier zaak kon vermeer-
 „deren.

„Toen de godsdienstige voorwerpen uit de grot verwij-
 „derd waren, mochten wij hopen dat het bezoek ook lang-
 „zamerhand zou verminderen en dat de bedevaarten, zoo
 „onverwacht opgekomen, weldra zouden eindigen. 't Was
 „echter zoo niet. Algemeen hield men vol, terecht of
 „ten onrechte, dat het water van de grot wonderbare
 „genezingen uitwerkte; de toevloed werd met iederen dag
 „talrijker; men trok er in groote menigten heen van alle
 „naburige departementen.

„Den 8sten Juni nam de maire van Lourdes een besluit
 „om den toegang tot de grot te verbieden. De beweegredenen
 „van dat besluit waren ontleend aan het belang van den
 „godsdienst en der openbare gezondheid. Ofschoon dus
 „hier de godsdienst op de eerste plaats genoemd werd en
 „de bisschop toch volstrekt niet was geraadpleegd, zoo
 „heeft toch deze laatste zich er niet over beklagd; ook toen

„heeft hij het stilzwijgen bewaard om dezelfde redenen,
„die hierboven zijn aangegeven.

„Gij ziet uit dit weinige reeds, mijnheer de minister !
„dat de terughoudendheid der geestelijkheid niet zoo vol-
„komen geweest is als gij wel aangeeft. Zij is volgens
„mijn gevoelen zeer voorzichtig geweest. Waar ik slechts
„kon, heb ik mijn hulp verleend aan de maatregelen van
„het burgerlijk bestuur ; en als deze laatste niet altijd gebaat
„hebben moet men de schuld daarvan niet aan den bis-
„schop wijten.

„Thans, toegevende aan de dringende beden, die mij
„van alle kanten worden gedaan, heb ik gemeend dat het
„oogenblik daar is om mij met vrucht in deze zaak te
„mengen. Ik heb eene commissie benoemd om de noodige
„bescheiden op te delven en te verzamelen, ten einde, voor
„zooveel mij betreft, eene beslissing te geven in een
„vraagstuk, dat het land gespannen houdt en dat, naar
„ik verneem, geheel Frankrijk schijnt belang in te boezemen.
„Ik vertrouw dat de geloovigen haar met onderwerping
„zullen ontvangen, daar zij weten dat ik niets zal verzuimd
„hebben om de waarheid te achterhalen. De commissie
„is reeds sedert eenige dagen aan den arbeid ; ik ben voor-
„nemens mijne verordening door den druk openbaar te
„maken, in de hoop dat zij zal bijdragen om de gemoederen
„te stillen, in afwachting van mijne beslissing en uitspraak.
„Binnen weinige dagen zal ik mij de eer veroorloven van
„Uwe Excellentie een exemplaar toe te zenden. Ik ben, enz.

„† B. S. bisschop van Tarbes.”

Dat had men juist niet verlangd ; en 't was volgens de
meening der heeren vrijdenkers veel eenvoudiger en meer

afdoende geweest, als de bisschop geen commissie tot onderzoek benoemd maar alleen eene veroordeeling had uitgesproken. Wie kon daarenboven verzekeren, dat die commissie niet eene geheel andere bevinding zou overleggen, dan de liberalen en hedendaagsche wijsgeeren à priori hadden vastgesteld? Liep men dan geen groot gevaar de bijgeloovigheid door het gezag gesteund, en het bovennatuurlijke niet alleen als mogelijk maar als wezenlijk bestaande en werkende officieel verklaard te zien? Daarbij kwam nog, dat mijnheer Filhol, de beroemde chemist van Toulouse, aan den stedelijken raad den uitslag zijner onderzoekingen had medegedeeld; en men vertelde vrij algemeen, dat hij aan het water van de bron niet de minste geneeskracht toeschreef. Dit gerucht bleek spoedig de waarheid te behelzen; immers de maire las den 9^{den} Augustus aan zijne medeleden in het stedelijk bestuur den volgenden brief van genoemden chemist voor:

„Ik ondergeteekende, hoogleeraar in de scheikunde aan „de faculteit van wetenschappen te Toulouse, hoogleeraar „in de artsenijskunde en toxicologie aan de geneeskundige „school derzelfde stad, ridder van het legioen van eer, „verklaar ontleed te hebben een water voortkomende uit „eene bron, die in de omstreken van Lourdes ontsprongen is.

„Uit die ontleding is gebleken, dat het water der grot „van Lourdes zoodanig is samengesteld, dat men het kan „beschouwen als een drinkbaar water, gelijk aan het meeren- „deel van wateren, welke men aantreft op de bergen, „wier grond kalkrijk is.

„De buitengewone uitwerkselen, die men verzekert ver- „kregen te hebben ten gevolge van het gebruik van dit

„water, kunnen niet, ten minste bij de tegenwoordige
„hoogte der wetenschap, worden verklaard door de natuur
„der zouten, wier aanwezen de ontleding heeft ontdekt.

„Dit water bevat geen enkel bestanddeel, dat recht geeft
„daaraan bijzondere geneeskrachtige eigenschappen toe te
„schrijven.

„Het kan gedronken worden zonder eenig nadeel.

„Toulouse, 7 Augustus 1858.

FILHOL.” (1)

Die uitspraak was verpletterend voor den baron Massy, want nu verviel de groote reden, waarom hij de grot had laten afsluiten, en werd de verklaring van zijn vriend, den apotheker A. Latour de Trie, gelogenstraft; immers mijnheer Filhol legde tevens aan den raad een uitvoerig

(1) „Je soussigné, Professeur de chimie à la Faculté des Sciences de Toulouse, Professeur de pharmacie et de toxicologie à l'école de médecine de la même ville, chevalier de la Légion d'Honneur, certifie avoir analysé une eau provenant d'une source qui jaillit aux environs de Lourdes.

„Il résulte de cette analyse que l'eau de la Grotte de Lourdes a une composition telle qu'on peut la considérer comme une eau potable analogue à la plupart de celles que l'on rencontre sur les montagnes dont le sol est riche en calcaire.

„Les effets extraordinaires qu'on assure avoir obtenus à la suite de l'emploi de cette eau, ne peuvent pas, au moins dans l'état actuel de la science, être expliqués par la nature des sels dont l'analyse y décèle l'existence.

„Cette eau ne renferme aucune substance active capable de lui donner des propriétés thérapeutiques marquées. Elle peut être bue sans inconvénient.

„Toulouse, le 7 août 1858.

FILHOL.”

rapport over van zijn onderzoek en van de wetenschappelijke gronden, waarop zijne uitspraak rustte. (1)

(1) ANALYSE DE L'EAU DE LA GROTTÉ DE LOURDES.

Je soussigné, Professeur de chimie à la Faculté des Sciences de Toulouse, Professeur de pharmacie et de toxicologie à l'école de médecine de la même ville, chevalier de la Légion d'Honneur, certifie avoir analysé une eau provenant d'une source qui jaillit dans une Grotte aux environs de Lourdes et avoir obtenu les résultats suivants :

PROPRIÉTÉS PHYSIQUES ET ORGANOLEPTIQUES DE CETTE EAU.

Cette eau est limpide, incolore, inodore; elle n'a pas de saveur prononcée. Sa densité est à peine supérieure à celle de l'eau distillée.

PROPRIÉTÉS CHIMIQUES.

L'eau de la Grotte de Lourdes se comporte comme il suit avec les réactifs :

Teinture de tournesol rougie. — Est ramenée au bleu.

Eau de chaux. — Le mélange devient laiteux ; un excès d'eau de la Grotte redissout le précipité qui s'était formé tout d'abord.

Eau de savon. — Est fortement troublée.

Chlorure de baryum. — Pas d'action apparente.

Azotate d'argent. — Très-léger précipité blanc qui se dissout en partie dans l'acide azotique.

Oxalate d'ammoniaque. — Précipité blanc.

Ammoniaque. — Pas d'action sensible.

Soumise à l'action de la chaleur dans un ballon communiquant avec un appareil propre à recueillir les gaz, cette eau a laissé dégager une gaz, que la potasse absorbait en partie. La portion de gaz que la potasse avait refusé de dissoudre a été en partie absorbée par le phosphore ; enfin il est resté un résidu gazeux, jouissant de toutes les propriétés de l'azote.

De strijd dus, door het ongeloof en de moderne wetenschap aan het bovennatuurlijke geleverd, bracht op officieele wijze

En même temps qu'elle laissait dégager les gaz dont il vient d'être question, cette eau s'est légèrement troublée, et a abandonné un dépôt d'un blanc légèrement rougeâtre. Traité par l'acide chlorhydrique, ce dépôt s'est dissous en produisant une vive effervescence. J'ai saturé la solution acide par un excès d'ammoniaque; ce réactif a déterminé la précipitation de quelques flocons légers, de couleur rougeâtre, que j'ai isolés avec soin. Ces flocons ayant été lavés à l'eau distillée, je les ai traités par de la potasse caustique; ce réactif ne leur a rien enlevé. J'ai lavé de nouveau ces flocons, et je les ai dissous dans l'acide chlorhydrique; puis j'ai étendu d'eau la solution, et je l'ai soumise à l'action de quelques réactifs, dont je vais indiquer les effets:

Cyanure jaune de potassium et de fer. — Précipité bleu.

Ammoniaque. Précipité brun rougeâtre.

Tannin. — Précipité noir.

Sulfocyanure de potassium. — Couleur rouge de sang.

La liqueur séparée du précipité floconneux, dont je viens de rapporter l'analyse, a fourni avec l'oxalate d'ammoniaque un abondant précipité blanc.

Ayant séparé ce précipité par le filtre, j'ai versé dans le liquide clair du phosphate d'ammoniaque; ce réactif a déterminé la formation d'un nouveau précipité blanc.

J'ai fait évaporer à siccité cinq litres d'eau; j'ai traité le résidu sec par une très-petite quantité d'eau distillée pour dissoudre les sels solubles. La solution ainsi obtenue ramenait fortement au bleu la teinture de tourmesol rongie.

J'ai de nouveau fait évaporer à siccité la solution ainsi obtenue et j'ai versé sur le résidu de l'alcool que j'ai enflammé. La flamme de l'alcool a présenté une teinte jaune livide, pareille à celles que produisent les sels de sonde. J'ai fait dissoudre de nouveau ce résidu dans quelques gouttes d'eau distillée, et j'ai mêlé la solution avec du chlorure de platine; il s'est produit dans le mélange un très-léger précipité jaune serin. Ayant acidulé par l'acide chlorhydrique deux litres d'eau de la Grotte de Lourdes,

het eerste bewijs aan voor het wonderbare karakter van de vele genezingen, die door het uit- of inwendig gebruik

je les ai fait évaporer à siccité; le résidu, repris par l'eau acidulée, ne s'est dissous qu'en partie. La partie insoluble a présenté tous les caractères de la silice.

J'ai soumis à l'évaporation dix litres d'eau de la Grotte de Lourdes, dans lesquels j'avais fait dissoudre auparavant du carbonate de potasse très-pur; le résidu de l'évaporation a été épuisé par de l'alcool bouillant; la solution alcoolique a été évaporée à siccité et le résidu chauffé au rouge sombre.

Le produit de cette opération a été dissous, après son refroidissement dans quelques gouttes d'eau distillée, et mêlé avec un peu de colle d'amidon.

En traitant ce mélange avec précaution par de l'eau chlorée très-étendue, j'ai vu le liquide prendre une teinte bleue.

Soumise à la distillation, l'eau de la Grotte de Lourdes donne un produit distillé très-légèrement alcalin.

Il résulte des faits qui précèdent que l'eau de la Grotte de Lourdes tient en dissolution:

- 1° De l'oxygène;
- 2° De l'azote;
- 3° De l'acide carbonique;
- 4° Des carbonates de chaux, de magnésie et une trace de carbonate de fer;
- 5° Un carbonate ou un silicate alcalin des chlorures de potassium et de sodium;
- 6° Des traces de sulfates de potasse et de soude;
- 7° Des traces d'ammoniaque;
- 8° Des traces d'iode.

L'analyse quantitative de cette eau a été faite par les procédés ordinaires; elle a donné les résultats suivants:

EAU, UN KILOGRAMME.

Acide carbonique	" 8 cc.
Oxygène	" 5 cc.
Azote	" 17 cc.
Ammoniaque	traces.

van het water uit de bron van Lourdes hadden plaats gegrepen.

Men begrijpt dan ook, dat er veel beweging in het kamp der vrijdenkers heerschte, daar men meende dat het nu vooral hoog tijd was een stap verder te gaan en, het kostte wat het wilde, de gansche beschaafde wereld tegen de wonderen van Lourdes in te nemen.

Wie kon dat reuzenwerk beter ondernemen en tot stand brengen dan de liberale pers? Aanstonds werden dan ook het *Journal des Débats*, de *Siècle*, de *Presse*, de *Indépendance Belge* en andere groote bladen aan

Carbonate de chaux	0 gr. 096 millig.
Carbonate de magnésie	0 012
Carbonate de fer	traces.
Carbonate de soude.	id.
Chlorure de sodium	0 008
Chlorure de potassium.	traces.
Silicate de soude et traces de sili-	
cate de potasse	0 018
Sulfate de potasse de soude, traces.	
Iode	id.

Total 0 gr. 134 millig.

Il résulte de cette analyse que l'eau de la Grotte de Lourdes a une composition telle qu'on peut la considérer comme une eau potable, analogue à la plupart de celles que l'on rencontre sur les montignes dont le sol est riche en calcaire.

Cette eau ne renferme aucune substance active capable de lui donner des propriétés thérapeutiques marquées. Elle peut être bue sans inconvénient.

Toulouse, le 7 août 1858.

signé FILHOL."

het werk gesteld, en leverden lange artikelen ten betooge dat het wonder onmogelijk is, dat Bernadetta aan hallucinaties leed, dat de voorgewende genezingen of niet gebeurd of slechts natuurlijk waren, enz. Een tal van kleinere bladen vulde gretig zijn kolommen met die hooggeleerde uitspraken en verhandelingen, en werd daarin dapper voorgedaan door de *Ère Impériale* van Tarbes onder ingeving van den prefekt, en het ons reeds bekende weekblad van Lourdes, de *Lavedan*. Van deze allen spande echter onze goede oude *Amsterdamsche Courant* ⁽¹⁾ de kroon. Immers zij had de eer, eene nieuwe lezing der gebeurtenis uit te denken en die, hoe dwaas en bespottelijk zij wezen mocht, in allen ernst als de eenige en waarachtige waarheid aan hare lezers voor te stellen. ⁽²⁾

In haar nummer van 9 September 1858 verhaalt zij:

„In het vorige jaar had ik reeds gelegenheid uwe aandacht te vestigen op het naderen van eene nieuwe klerikale manifestatie, bestemd om den ijver der geloovigen voor den dienst van de H. Maagd op te wekken en aan te wakkeren. De beraadslagingen der bisschoppen over dit punt hebben aanleiding gegeven tot dat befaamde mirakel van Lourdes, eene geenszins verbeterde uitgave van de

(1) Lasserre schrijft: „nous trouvons, en effet, parmi les lutteurs jusqu'à une minuscule feuille d'Amsterdam, l'Amsterdamsche Courant.”

(2) Lasserre zegt dan ook: „mais le plus curieux échantillon de la bonne foi et de la libre pensée, ou de sa sagacité d'examen en cette matière, se trouve dans ce journal hollandais, que nous avons nommé plus haut, et dont le grave récit fut reproduit par des journaux français. Voici comment cet ami des lumières éclairait le monde et racontait des événements; etc.”

verschijning te la Salette, welke de rechtbanken als „snakerij „van eenige kwakzalvers” hebben gequalificeerd. Het zal u bekend zijn dat de bisschop van Tarbes eene commissie benoemd heeft tot het instellen van een onderzoek naar de echtheid van het mirakel van Lourdes. De zoogenaamde conclusiën van het rapport dezer commissie — die uit geestelijken en door de geestelijkheid bezoldigde personen bestond — waren reeds lang vóór hare eerste zitting in gereedheid gebracht: zij strekten natuurlijk tot bevestiging van het mirakel. Het stellen van dat lange rapport is aan Dr. Venillot, hoofdredacteur van l'Univers, opgedragen.

„Deze bijzonderheden zijn mij medegedeeld door een reiziger die van Lourdes was gekomen, en mij ook vertelde, dat de voorgegeven herderin Bernadetta, die zegt in altoosdurende gemeenschap met de Maagd te staan, geen onnoozele boerin, maar een jong, zeer beschaafd meisje uit den burgerstand is, zeer listig van karakter en die verscheidene maanden in een nonnenklooster heeft doorgebracht, waar men haar de rol heeft ingescherpt welke zij moest spelen, en waar eenige malen, voor een klein getal ingewijden, proefvoorstellingen van het mirakel werden gegeven, lang vóórdat dit in de grot van Lourdes zich aan de verbaasde geloovigen vertoonde. Zooals ge ziet, aan de comédie ontbreekt niets, zelfs niet de repetitiën, en mocht er eens te Parijs gebrek aan dramaturgen komen, dan zal men onder onze hooge geestelijkheid personen vinden, die opperbest in de behoefte kunnen voorzien. Het wordt nochtans twijfelachtig of de manifestatie wel effect zal hebben. De door l'Univers uitgelokte polemiek over de jeugdige Bernadetta en hare vizioenen is door de liberale pers alhier levendig gehouden,

op zulk eene wijze dat het nieuwe mirakel in het bespottelijkste licht is gesteld; en het is niet onmogelijk dat de geestelijkheid zelve ten laatste zal erkennen, dat haar eigen belang haar voorzichtigheid in deze zaak beveelt, zoodat de werkzaamheden der bovengenoemde commissie misschien wel op de lange baan kunnen geschoven worden. In afwachting van hetgeen gebeuren kan, duurt de bedevaart naar de grot van Lourdes voort. De prefect, die deze plek eerst door troepen had doen omringen, heeft in last gekregen de bedevaartgangers niet te bemoeielijken.

„Ik verneem, dat eenige dagen nadat de gendarmerie hare tusschenkomst bij de grot noodig had geoordeeld, een spotvogel een groot bord boven de grot hing, waarop geschreven stond :

De par la loi, défense à Dieu
De faire miracle en ce lieu.” (1)

Zooveel vindingskracht had men bij de oude sukkel niet verwacht; zij overtrof verre het Handelsblad, dat op 10 September van hetzelfde jaar een nieuwe leugen verzon met te schrijven: „Heden wordt bij geruchte verzekerd, dat de commissie, benoemd door den bisschop van Tarbes voor het onderzoek naar het¹zoogenaamde wonder te Lourdes, haar medelid, den leeraar der scheikunde, verbonden aan het seminarium, heeft belast met het opstellen van het rapport; dat deze laatste daaraan heeft voldaan en de commissie

(1) 't Gezag stond op en schreef dit wetsartikel neer:
Voortaan op deze plaats geen enkel wonder meer.

heeft uitgemaakt, dat er geen wonder heeft plaats gehad." (1)

Terwijl de wereld op deze wijsheid werd vergast, gingen twee uitstekende mannen, Mgr. de Salinis, aartsbisschop van Auch, en mijnheer Rességuier, oud-afgevaardigde, ter audiëntie bij keizer Napoleon, die te Biarritz verbleef. Reeds had de vorst van verschillende kanten verzoekschriften ontvangen, om de onbillijke maatregelen van den prefekt en de onrechtvaardige vonnissen van den vrederechter te doen ophouden. „Sire !” zoo had men gevraagd : „wij vermeten „ons volstrekt niet het vraagstuk der verschijningen van „de H. Maagd te beslissen, ofschoon, afgaande op de „schitterende wonderen, die zij zeggen met eigen oogen „aanschouwd te hebben, bijna allen in dit land aan de „wezenlijkheid dier bovennatuurlijke openbaringen gelooven. „Wat zeker is en buiten alle tegenspraak, is dat de bron, „die eensklaps is ontsprongen en die men ons nu sluit, „niettegenstaande de wetenschappelijke ontleding haar on- „schadelijk heeft verklaard, aan niemand kwaad heeft ge- „daan ; wat zeker is, is dat integendeel een groot getal „verklaart daar de gezondheid te hebben teruggekregen. In „naam der rechten van het geweten, die onafhankelijk zijn „van alle menschelijk gezag, laat de geloovigen daar gaan „bidden als 't hun goeddunkt. In naam alleen der men- „schelijkheid, laat de zieken daar genezing gaan vragen, „zoo dat hun vertrouwen is. In naam der vrijheid van

(1) Hieruit blijkt het bespottelijke van die kleine prulblaadjes, die tegenwoordig de joodsche courantschrijvers nabauwen, en als nieuwe wijsheid leveren wat reeds 14 jaren geleden, zelfs door de oude Amsterdamsche Courant en het Handelsblad, werd uitgedacht.

„oordeel, laat de geesten, die licht vragen van de studie „en het onderzoek, daar heengaan om de dwaling te ont- „dekken of de waarheid te vinden.” (1)

De keizer luisterde aandachtig naar hetgeen beide mannen hem aangaande de gebeurtenissen van Lourdes verhaalden, maar sprak geen enkel woord ; als hij echter de geweldige maatregelen vernam, die door den minister, den prefekt, den commissaris en den vrederechter genomen waren, fronste hij zijne wenkbrauwen, trok zijne schouders omhoog, schreef in haast een paar woorden op het papier en trok hevig aan de bel.

— „Breng dit terstond naar het telegraaf-bureel !” was zijn bevel aan den kamerdienaar.

De telegraaf is niets anders dan de bliksem, zeggen eenige geleerden : de baron Massy deelde dien dag dat gevoel geheel ; immers het keizerlijk telegram viel hem als een onverwachte donderslag eensklaps op het lijf en ontstelde hem zoozeer, dat hij versuft en als wezenloos het

(1) „Nous ne prétendons décider en rien la question des apparitions de „la Vierge, bien que, sur la foi de miracles éclatants, qu'ils disent avoir „vus de leurs yeux, presque tous, en ce pays, croient à la réalité de „ces manifestations surnaturelles. Ce qui est certain, et hors de toute „contestation, c'est que cette source qui a jailli tout à coup, et que „l'on nous ferme malgré l'analyse scientifique qui en proclame l'innocuité „absolue, n'a fait de mal à personne ; ce qui est certain, c'est que, tout „au contraire, un grand nombre déclare y avoir recouvré la santé. Au „nom des droits de la conscience, indépendants de tout pouvoir humain, „laissez les croyants aller y prier, si cela leur convient. Au nom de la „plus simple humanité, laissez les malades aller y guérir, si telle est „leur espérance. Au nom de la liberté des intelligences, laissez les es- „prits qui demandent la lumière à l'étude et à l'examen aller y décou- „vrir l'erreur ou y trouver la vérité.”

noodlottig papier bleef zitten aanstaren. Hij moest toch eindelijk tot het werkelijke leven wederkeeren, en zag zich genooddaakt, op keizerlijk bevel, zijne verordening te herroepen en alle vervolging terstond te doen ophouden.

Toen allengs de kalnte in hem was wedergekeerd, begon hij te hopen dat de keizer misschien wel op zijn bevel zou willen terugkomen, wanneer hij maar eerst door hem en den minister beter was ingelicht. Hij schreef daarom aan den minister Rouland, opdat deze zich naar Biarritz zou begeven, en stelde zelf een schoon en lang relaas van de Lourdessche geschiedenis voor den vorst op. Maar helaas! een tweede telegram boodschapte hem dat de keizer bij zijn bevel bleef volharden, en dat de baron Massy had te kiezen tusschen zijn hoogmoed of zijn prefektschap. Hij deed dan ook die pijnlijke keuze en was nederig genoeg om prefekt te blijven.

Intusschen bedacht hij een middel, om het bevel des keizers zonder openlijke terugtrekking van zijne verordening ten uitvoer te leggen. Op geheime wijze verspreidde hij daarom het gerucht, dat de prefekt op aanhoudend verzoek van den keizer had verkregen, dat voortaan de toegang tot de Massabiella-rotsen weder vrij en open werd. In stilte schreef hij aan Jacomet, om niet langer de wacht te houden bij de grenspalen en ook geen vervolgingen meer in te stellen. Hij verwachtte, dat dan het volk wel van zelf weder naar de grot en de bron zou gaan en het rasterwerk verbreken, terwijl de palen met het verbod van verder te gaan allengs zouden verdwijnen of in stilte konden weggehaald worden. De baron Massy was echter weder even ongelukkig in zijne berekeningen en verwachtingen

als vroeger; want het volk, misschien eene hinderlaag vreezende, bleef op het weiland aan de overzijde van het kanaal bidden en het rasterwerk eerbiedigen; ook geen enkele paal wilde omvallen of werd omvergeworpen. Het werd gevaarlijk nog langer te dralen; want kwam het ter oore des keizers, dan moest hij vreezen een derde telegram te ontvangen, dat hem voor altijd ongelukkig zou maken. De minister Fould kwam juist in deze dagen te Tarbes en bezocht ook Lourdes: was dat om te onderzoeken of het bevel des keizers was ten uitvoer gebracht, of om den prefekt te waarschuwen? Ik weet het niet; maar dit is zeker, dat de baron den 3den October eensklaps gedwee en buigzaam werd als een vertreden stroohalm, en uit naam des keizers den maire van Lourdes beval, openlijk de vroegere verordening te herroepen en de rasters en palen weg te nemen.

Twee dagen daarna werd dan ook bij trommelslag de heugelijke tijding aan de inwoners bekend gemaakt en op de gebruikelijke plaatsen aangeplakt:

„De maire der stad Lourdes,

„Gezien de verordeningen hem toegezonden,

„Besluit:

„Het besluit door hem genomen den 8sten Juni 1858 is „ingetrokken.

„Gedaan te Lourdes, ten stadhuize, den 5den October „1858.

„De maire, A. Lacadé.” (1)

(1) „Le Maire de la ville de Lourdes,

„Vu les instructions à lui adressées,

„Arrête:

Spoedig zag het volk Jacomet opdagen, omgeven van zijn politie-dienaars, die gewapend waren met schoppen, spaden, breekijzers en hamers; de statierok wasaangetrokken, en de driekleurige sjerp liet haar zwierige kwasten rondom het gevest van den parade-degen dartelen. Met opgeheven hoofd stapte hij aan het hoofd zijner manschappen naar de Massabiella-rotsen, ofschoon zijn bleek gelaat wel eenigszins verraadde dat hij zich innerlijk vernederd gevoelde. Aan de grot genaderd, klom hij op een stuk rots en gaf met de hand een teeken, dat hij spreken wilde. De menigte zweeg en naderde hem zoo dicht mogelijk. Toen sprak hij :

„Mijne vrienden! die rasters daar, welke tot mijn bittere „spijt de stedelijke regeering op hooger bevel heeft moeten „stellen, zullen weggenomen worden. Wie meer dan ik be- „treurde die beletsels uwer godsvrucht? Immers ook ik „ben godvruchtig en deel geheel en al uw geloof en uwe „overtuiging. Maar de ambtenaar heeft evenals de soldaat „slechts te gehoorzamen, ook al valt het hem zwaar en „wreed. Doch dan rust de verantwoordelijkheid ook niet „op hem. Welnu, mijne vrienden! toen ik getuige was „van uwe bewonderingswaardige kalmte en van uwen eerbied „voor het gezag en van uw volhardend geloof, heb ik „daarvan de overheid onderricht. Ik heb uwe zaak bepleit „en gezegd: waarom wil men hen beletten aan de grot te „bidden of uit de bron te drinken? Dat volk is braaf en

„L'Arrêté pris par lui le 8 juin 1858 est rapporté.

„Fait à Lourdes, en l'hôtel de la Mairie, le 5 Octobre 1858.

„zal in niets misdrijven. En zoo, mijne vrienden ! is het „verbod opgeheven, en hebben mijnheer de prefekt en ik „besloten, dat die ongelukkige rasters en palen voor altijd „zullen weggenomen worden.”

Zoo Jacomet op eene toejuiching van het volk gerekend had, zag hij zich bitter teleurgesteld ; want niemand sprak een woord, terwijl er velen waren, die de schouders optrokken of zich met een verachtenden glimlach verwijderden.

Palen en rasters werden afgebroken en omvergehaald ; het hout werd bijeengedragen, om des nachts te worden geborgen. En aanstonds was bijna geheel Lourdes naar de geheimzinnige grot uitgetogen ; duizenden van waskaarsen werden ontstoken, en de echo's der Espélugues werden weder opgeroepen, om de litanieën en liederen ter eere der onbevleete Moedermaagd te herhalen.

VII.

DE BISSCHOPPELIJKE COMMISSIE.

't Was reeds vijf maanden, dat al die wondervolle dingen aan de Massabiella-rotsen van Lourdes voorvielen; dat er duizenden en nogmaals duizenden bijna dagelijks heenstroonden; dat zoowel de geleerde als de ambtenaren-wereld, het burgerlijk gezag en de rechterlijke macht, de ministers en de keizer, ja, dat geheel Frankrijk er zich mede bezighielden, en nog was er geen enkel priester van het bisdom van Tarbes aan de grot geweest. Pastoor Peyramale had het zijnen onderhoorigen geestelijken verboden.

— „Wij weten niet wat het is,” — zoo sprak hij: „als het van God komt, dan zal het zich van zelf wel openbaren en heeft onze hulp niet noodig; komt het niet van God, dan zal het van zelf verdwijnen en te niet gaan.”

Intusschen deed hij zich dagelijks verslag geven van al wat er voorviel, en hield ook den bisschop op de hoogte der gebeurtenissen. Zijne houding werd niet alleen goedgekeurd door den prelaat, maar zelfs als regel aan alle priesters van het bisdom aanbevolen. Zoo verviel dan ook reeds aanstonds de lasterlijke beschuldiging, dat de geestelijkheid er de hand in had of ten minste de dweeperij en bijgeloovigheid des volks bevorderde; en werd het haar

later zelfs door den minister tot een verwijt gemaakt, dat zij er zich volkomen had buitengehouden.

Mgr. Bertrand Sévère Laurence, bisschop van Tarbes, was bij uitnemendheid de man van het bisdom. Hij was daarin geboren, opgevoed, priester geworden; als regent van het klein seminarie had hij de studeerende jeugd in godsvrucht en wetenschap opgeleid; later als president van het groot seminarie de jongelingen tot het heiligdom voorbereid, om nu als bisschop zijne voormalige leerlingen voor te gaan en te leiden in het heilig dienstwerk des Heeren. Veertig jaren stond hij dus met bijna al de priesters van zijn bisdom in de nauwste betrekking, en was meer nog hun raadsman, hun vriend en vader, dan hun hoofd en gebieder. Doch had de prelaat een warm hart voor de uitstekende geestelijkheid van Tarbes, door zijne hand gevormd, en voor de eenvoudige, oprechte en godsdienstige geloovigen van zijn bisdom: hij had tevens een koud hoofd; dat met bedaardheid alles aan het onderzoek van de rede onderwierp. Niemand was minder toegankelijk dan hij voor alle begoochelingen der verbeelding en de vervoeringen van eene onbeheerschte geestdrift; zelfs mistrouwde hij de vurige karakters, was een vijand van al het overdrevene, en liet zich nooit door hartstochtelijke taal of bewijsvoering overreden. Was het gevoel de richtsnoer van zijn hart, de rede was de eenige wet voor zijn verstand. Nooit zou hij handelen, of eerst had hij de gansche zaak met de uiterste zorg overwogen, al de gevolgen daarvan nagegaan en de moeilijkheden even nauwkeurig als de voordeelen gemeten. Hij was dan ook de voorzichtigheid zelve, maar had daardoor tevens eene langzaamheid van handelen, die hem weleens als

gebrek werd aangerekend. Immers wanneer zijn oordeel, zijne beslissing of zijne tusschenkomst werd ingeroepen, dan was hij altijd bevreesd nog geen redenen genoeg te hebben om tusschenbeide te treden, of bewijs genoeg om een oordeel uit te spreken; en wel vooral wanneer het gevallen gold, die hem in aanraking met de regeering of de burgerlijke overheid brachten. Bezat evenwel de waardige prelaat eenmaal de overtuiging, dat plicht of ambt hem tot handelen riep of uitspraak vroeg, dan kon niets hem daarvan terughouden, en voegde hij wijsheid en kracht bij de voorzichtigheid, die hem zoolang deed dralen.

Mgr. Laurence liet zich over de gebeurtenissen van Lourdes volstrekt niet uit; hij ontkende niets, wetende dat zulke dingen, hoe zeldzaam ook, toch mogelijk zijn, maar hechte er toch evenmin geloof aan. Als bisschop moest hij wettige bewijzen, geloofwaardige getuigenissen en onwraakbare bevestigingen vragen, alvorens zich te mogen verklaren; en al wat de pastoor van Lourdes, die er zelf nooit getuige van was, kon aanvoeren, waren getuigenissen en verzekeringen uit de tweede of derde hand. Wanneer men sprak van eene commissie van onderzoek, dan was zijn antwoord:

— „Het uur is nog niet daar, waarop de kerkelijke overheid zich met die zaak moet bezighouden. Om het oordeel te kunnen vellen, dat men van ons verwacht, moet men met eene wijze langzaamheid voortgaan, de geestdrift der eerste dagen mistrouwen, tijd geven aan de bedaarde overweging, en licht vragen aan eene aandachtige en verstandige waarneming der feiten.”

Toen eindelijk in de maand Juli zooveel eerbiedwaardige en vertrouwde mannen openbare getuigenis aflegden van

hetgeen zij te Lourdes hadden gezien, gehoord en onder-
vonden; toen zooveel feiten als waarachtig ook door mannen
van wetenschap en geweten werden verklaard; toen de
gansche geestelijkheid zoowel als de geloovigen van Tarbes
met verlangen uitzag en zelfs dringend smeekte, om
het bisschoppelijk woord over de grot en de bron der
Massabiella-rotsen te vernemen, toen oordeelde Mgr. Lau-
rence dat het oogenblik was aangebroken om te spreken,
en trad uit zijn stilzwijgen te voorschijn. Den 28sten Juli
vaardigde hij de volgende ordonnantie uit, welke terstond
door het geheele bisdom bekend gemaakt, en door den
druk overal werd verspreid.

ORDONNANTIE VAN MGR. DEN BISCHOP VAN TARBES,

waarbij wordt aangesteld eene commissie, belast met
het onderzoek der waarheid en van den aard der fei-
ten, die zijn gebeurd binnen ongeveer zes maanden,
ter gelegenheid van eene ware of voorgewende ver-
schijning der allerheiligste Maagd in eene grot,
aan de westzijde der stad Lourdes gelegen. ⁽¹⁾

Bertrand Sévère Laurence, door de goddelijke barmhartig-
heid en de gunst van den apostolischen Stoel, bisschop
van Tarbes:

(1) Ordonnance de monseigneur l'évêque de Tarbes, constitutive d'une
commission chargée de constater l'authenticité et la nature des faits qui
se sont produits, depuis environ six mois, à l'occasion d'une apparition,
vraie ou prétendue, de la très-sainte Vierge dans une grotte, sise à l'ouest
de la ville de Lourdes.

Aan de geestelijkheid en de geloovigen van ons bisdom, zaligheid en zegen in onzen Heere Jesus Christus.

Gebeurtenissen van hoogen ernst, die den godsdienst betreffen, het bisdom in beweging brengen en tot in de verte weergalmen, hebben sedert den 11den Februari ll. te Lourdes plaats gegrepen.

Bernadetta Soubirous, een jong meisje van Lourdes, 14 jaren oud, zou verschijningen gehad hebben in de grot van Massabiella, gelegen ten westen der stad; de onbevleete Maagd zou haar zijn verschenen; eene bron zou zijn ontsprongen; het water van die bron, gebruikt om te drinken en te wasschen, zou een groot getal van genezingen hebben bewerkt; die genezingen zouden als wonderbaar worden aangezien; in groote menigten zijn de menschen opgegaan en gaan nog, zoowel van ons bisdom als van de naburige bisdommen, aan dat water de genezing vragen hunner verschillende kwalen, onder aanroeping van de onbevleete Maagd. Het burgerlijk gezag heeft er zich mede bemoeid. Van alle kanten vraagt men sedert de maand Maart ll. dat de kerkelijke overheid zich verklare over dien onverwachten pelgrimstocht.

Wij hebben toen gemeend dat het uur nog niet gekomen was, om met vrucht die zaak te behandelen; dat, om het oordeel te vellen 't welk men van ons verwacht, het noodig is met wijze langzaamhand voort te gaan, de geestdrift der eerste dagen te mistrouwen, de gemoederen te laten bedaren, en licht te vragen aan eene aandachtige waarneming der feiten.

Drie klassen van menschen doen beroep op onze uitspraak, maar met geheel verschillende bedoelingen. Vooreerst zij

die, alle onderzoek weigerende, in de gebeurtenissen aan de grot en de genezingen, aan het water van de bron toegeschreven, niets anders zien dan bijgeloovigheid, bedriegerij en middelen om te misleiden. 't Is klaarblijkelijk dat wij dat gevoel niet a priori en zonder een ernstig onderzoek kunnen deelen; hunne dagbladen hebben in den beginne geschreeuwd, en wel zoo hard mogelijk, van bijgeloovigheid, bedriegerij, kwade trouw; zij hebben verzekerd dat de gebeurtenissen aan de grot haar reden van bestaan hadden in een laag eigenbelang, eene schuldige geldzucht; en hebben alzoo het zedelijk gevoel van ons christelijk volk gewond. Alles loochenen, aller bedoeling beschuldigen is, wij geven het toe, wel het gemakkelijkst middel om de moeilijkheden weg te nemen; maar behalve dat het niet eerlijk is, zoo is het ook niet redelijk, en meer geschikt om de gemoederen te verbitteren dan om ze te overtuigen. De mogelijkheid van bovennatuurlijke gebeurtenissen loochenen is het volgen eener overjarige school, is het afzweren van den christelijken godsdienst, en het zich werpen in 't wagenspoor der ongelooovige wijsbegeerte van de vorige eeuw. Wij katholieken, wij kunnen in deze omstandigheid geen raad vragen bij lieden, die in God de macht loochenen om uitzonderingen te maken op de algemeene wetten, die Hij heeft vastgesteld tot besturing der wereld, het werk zijner handen; noch kunnen met hen in onderzoek treden, om tot de kennis te komen of een of ander feit bovennatuurlijk is, aangezien zij reeds vooraf uitroepen dat het bovennatuurlijke onmogelijk is. Verwerpen wij daarom over de zaken, waarvan hier sprake is, eene breede, oprechte, gewetensvolle woordenwisseling,

voorgelicht door de wetenschap en hare vorderingen? Voorzeker neen; wij roepen haar integendeel met geheel ons hart in. Wij willen dat die feiten allereerst zullen onderworpen worden aan de strenge regels der zekerheid, welke eene gezonde filosofie toelaat; dat men vervolgens, om te beslissen of die feiten bovennatuurlijk en goddelijk zijn, tot het onderzoeken van die gewichtige en moeilijke vraagstukken ook de hulp in roept van mannen, kundig en ervaren in de wetenschappen der mystieke godgeleerdheid, der geneeskunde, der natuurkunde, der scheikunde, der aardkunde, enz; met één woord: dat de wetenschap gehoord worde en dat zij zich verklare. Wij willen vóór alles, dat er geen middel worde verzuimd om tot de waarheid te komen.

Een tweede klasse vormen zij, die al wat er verhaald wordt noch aannemen noch verwerpen, maar hun oordeel opschorten; zij verlangen, alvorens zich te verklaren, de uitspraak van het wettig gezag te kennen en roepen die dringend in.

Eindelijk, daar bestaat een derde en zeer talrijke klasse, die reeds een innige ofschoon ontijdige overtuiging draagt aangaande de dingen, die ons bezighouden; zij verwacht met levendig ongeduld dat de bisschop van het kerspel in het eerste ressort uitspraak doet in deze gewichtige zaak. Ofschoon zij van onzen kant eene beslissing hoopt, die geheel overeenkomstig is met hare godvruchtige gevoelens, zoo kennen wij genoeg hare onderwerping aan de Kerk, om verzekerd te zijn dat zij ons oordeel, welke het ook wezen moge, aanneemt zoodra het haar zal kenbaar zijn.

Om dan den godsdienst en de godsvrucht van zooveel duizenden geloovigen voor te lichten, om in eene openbare

behoefte te voorzien, de onzekerheden weg te nemen en de gemoederen te bedaren, geven wij thans toe aan de voortdurende beden, die zich sedert lang van alle zijden hernieuwen; wij vragen licht over de gebeurtenissen, die van zoo groot belang zijn voor de geloovigen, voor de vereering van Maria, voor den godsdienst zelven. Ten dien einde hebben wij besloten in ons bisdom eene voortdurende commissie in te stellen, om bijeen te verzamelen en met bewijzen te bevestigen de feiten, die hebben plaats gehad of zich nog zouden kunnen voordoen in of bij de grot van Lourdes; om ze ons in hun waren aard en karakter te doen kennen, en ons alzoo de noodige gronden te verschaffen om tot eene oplossing te komen.

Om die redenen :

DE HEILIGE NAAM VAN GOD INGEROEPEEN,

hebben wij bepaald en bepalen bij deze als volgt :

Art. I.

Eene commissie is in het bisdom van Tarbes ingesteld, om te onderzoeken :

1° Of er genezingen zijn bewerkt door het gebruik van het water der grot van Lourdes, hetzij door het te drinken, hetzij door er mede te wasschen, en of die genezingen natuurlijk kunnen verklaard worden, dan wel of zij aan eene bovennatuurlijke oorzaak moeten worden toegeschreven ?”

2° Of de verschijningen, welke het kind Barnadetta Soubirous voorgeeft gehad te hebben, wezenlijk waren; en zoo ja, of zij dan natuurlijk kunnen verklaard worden of een bovennatuurlijk en goddelijk karakter bezitten ?

3° Of het verschenen voorwerp vragen gedaan en verlangens heeft geopenbaard aan dat kind? Of dat kind belast is die mede te deelen? aan wie? en welke zouden die geopenbaarde vragen of verlangens geweest zijn?

4° Of de bron, die tegenwoordig in de grot vloeit, reeds bestond vóór de verschijning, welke Bernadetta Soubirous beweert gehad te hebben?

Art. II.

De commissie zal ons niets anders voorleggen dan feiten steunende op grondige bewijzen; zij zal ons over die feiten uitvoerige verslagen leveren, die haar gevoelen zullen behelzen.

Art. III.

De HH. dekenen van het bisdom zullen de voornaamste correspondenten der commissie zijn; zij worden verzocht haar te willen opgeven:

1° de feiten, die in hunne respectieve dekenaten zijn voorgevallen;

2° de personen, die getuigenis kunnen afleggen aangaande het bestaan van die feiten;

3° degenen, die door hunne wetenschap de commissie kunnen voorlichten;

4° de geneesheeren, die de zieken vóór hunne genezing behandeld hebben.

Art. IV.

Na voldoende inlichtingen genomen te hebben, zal de commissie tot het instellen van de noodige verhooren kunnen overgaan. De getuigen zullen onder eede gehoord

worden. Als de verhooren op de plaatsen zelfen zullen geschieden, moeten zich ten minste twee leden van de commissie derwaarts begeven.

Art. V.

Wij bevelen der commissie vooral aan, dikwijls in haar midden te roepen mannen, ervaren in de geneeskunde, de natuurkunde, de scheikunde, de aardkunde, enz., om dezen de moeilijkheden te hooren behandelen, die misschien in zeker opzicht tot hun vak zouden behooren, en hun gevoelen te vernemen; de commissie mag niets verzuimen, om alle mogelijk licht te erlangen en tot de waarheid te komen, welke die ook wezen moge.

Art. VI.

De commissie bestaat uit de negen leden van het kapittel onzer kathedraal, de oversten van ons groot en klein seminarie, den overste der missionarissen ⁽¹⁾ van het bisdom, den pastoor van Lourdes, en de professoren van de dogmatiek, van de moraal en van de physica in ons seminarie. De professor van de chemie in ons klein seminarie zal dikwijls gehoord worden.

Art. VII.

Mijnheer Nogaro, kanunnik-aartspriester, wordt benoemd tot president van de commissie. De HH. kanunniken Tabariès en Soulé worden benoemd tot vice-presidenten. De commissie zelve zal uit haar midden een secretaris en twee ondersecretarissen benoemen.

(1) De eerw. paters van de onbevleete ontvangenis, eene congregatie welke te Rome nog niet is goedgekeurd, en eigen is aan het bisdom van Tarbes.

Art. VIII.

De commissie zal terstond in werking treden en zoo dikwijls vergaderen, als zij zal noodig oordeelen.

Gegeven te Tarbes, in ons bisschoppelijk paleis, onder onze handteekening, ons zegel en de handteekening van onzen secretaris, den 28sten juli 1858.

† Bertrand-Sre, bisschop van Tarbes.

Op last van Z. D. H.,

Fourcade, kan. secr.

Reeds spoedig na het uitvaardigen van bovenstaande ordonnantie, kwamen de zestien leden der commissie in het bisschoppelijk paleis te Tarbes bijeen, om de voorbereidende werkzaamheden te beginnen. Mijnheer Fourcade werd tot secretaris benoemd; vervolgens koos men eene subcommissie van vijf leden, welke zich met het onderzoek van Bernadetta, van de grot en de bron zou belasten, en maakte het reisplan op voor de overige leden, die de bisdommen van Tarbes, Auch en Bayonne zouden doortrekken, om op de plaatsen zelve de wonderbare genezingen te onderzoeken, die gezegd werden daar te zijn gebeurd. Behalve den professor in de scheikunde, had de commissie zich nog toegevoegd dokter Vergès, geneesheer aan de baden van Barèges, beroemd hoogleeraar der faculteit van Montpellier, en dokter Dozous van Lourdes, die reeds vroeger uit eigen beweging vele buitengewone gevallen van genezing had nagegaan en onderzocht, en ook meestal bij de verschijningen aan de Massabiella-grot was tegenwoordig geweest. In de volgende vergaderingen werden vaste regels opgesteld, volgens welke het onderzoek zou plaats grijpen; de wijze aangegeven, op welke de commissie zich zou ge-

dragen; en de middelen gekozen, die men zou aanwenden om tot alle mogelijke zekerheid te komen en den bisschop eene eindbeslissing mogelijk te maken, die voor geen tegenspraak vatbaar was. Daarna ging men over tot het lezen, schiften en onderzoeken der verschillende stukken, mededeelingen, verklaringen, rapporten enz., die over de wondervolle gebeurtenissen reeds in menigten bij den bisschop waren ingekomen.

Het verbod van den prefekt stond der subcommissie in den weg, om reeds aanstonds den arbeid te Lourdes te beginnen; daarbij verlangde de bisschop, dat de gemoederen, zoozeer in beweging gebracht door de geweldige maatregelen van den baron Massy en den commissaris Jacomet, eerst zouden bedaren, opdat geen opgewondenheid of hartstochtelijkheid het onpartijdig onderzoek zou bemoeilijken. Zoo werd het dus 17 November, eer de commissie zich naar Lourdes begaf.

Wat het onderzoek der wonderbare genezingen betreft, de commissie hield steeds in het oog, dat alleen het feit met zijne omstandigheden op menschelijke getuigenis berustte, terwijl het natuurlijke of bovennatuurlijke daarvan, ten minste voor een groot gedeelte, door de commissie zelve moest worden uitgemaakt. Zij daagde in de bisdommen van Tarbes, Auch en Bayonne allen voor zich, die als wondervol genezen waren aangegeven. Zij ondervroeg ze met de uiterste zorg naar alles, wat met hunne ziekte en oogenblikkelijke of langzame genezing in verband stond; deed vervolgens dat onderzoek nog eens herhalen door geneeskundigen, en won verdere narichten in bij allen, die hen kenden, of op eenige wijze met hen in betrekking stonden. Was zij eenmaal

tot genoegzame zekerheid aangaande het feit en al zijne omstandigheden gekomen, dan onderwierp zij de waardeering daarvan aan de twee geneeskundigen, dokter Vergès en dokter Dozous.

Ieder geneesheer schreef zijn eigen bevinding, waardeering en beoordeeling van het feit op; verwierp het wonderbare der genezing, om die uitsluitend aan natuurlijke middelen toe te kennen; of verklaarde dat er geene uitlegging mogelijk was, tenzij eene bovennatuurlijke tusshenkomst werd aangenomen; of ook kwam tot geene beslissing, daar het na alle onderzoek twijfelachtig bleef, of de genezing op natuurlijke of bovennatuurlijke wijze had plaats gegrepen. En na op deze wijze volledige kennis van het feit genomen, en de waardeering daarvan door de dokters gelezen te hebben, beraadslaagde de commissie over haar uit te spreken oordeel, en het rapport dat zij daarvan den bisschop zou voorleggen.

Aan iederen getuige, die voor haar verscheen, werden twee voorwaarden tot toelating gesteld, namelijk: dat hij niets zou mededeelen dan alleen wat hij zelf persoonlijk had gezien en bijgewoond: en vervolgens, dat hij zich met eede verbond om niets dan de waarheid en alleen de waarheid te spreken. Op deze wijze was het niet mogelijk dat een valsch mirakel als echt zou worden aangezien, of dat er eene vergissing plaats greep; te meer, daar het ongeloof met scherpe oogen alle handelingen der commissie gadesloeg.

Vermits men de wonderbare genezingen bij honderdtallen verhaalde, was het der bisschoppelijke commissie onmogelijk alle aangewezen gevallen te onderzoeken; zij moest dus eene keuze doen, en bepaalde die tot een dertigtal van die het luidste spraken. Met de uiterste gestrengheid ging zij

bij het onderzoek te werk en liet — als ik mij zoo mag uitdrukken — nooit het bovennatuurlijke toe, zoolang het niet moreel en fysiek onmogelijk was anders te handelen. Daarom verwierp zij zelfs alle genezingen, die niet ten minste bijna oogenblikkelijk waren gebeurd, of terwijl men nog van een of ander natuurlijk geneesmiddel gebruik maakte; want, zoo schreef de secretaris: „ofschoon de ongenoegzaamheid der middelen, door de wetenschap voorgeschreven, voldoende erkend werd, kan men in dat geval de genezing niet onbetwistbaar en uitsluitend aan het water toeschrijven, dat gelijktijdig werd gebruikt.” (1) Ook de wondervolle bekeeringen, die gezegd werden bij de grot te hebben plaats gehad, liet zij onaangeroerd, daar de bewegingen des harten, hoe buitengewoon ook, niet met zekerheid gerechtelijk kunnen bewezen worden.

In overeenstemming met de geneesheeren verdeelde de commissie de genezingen, die zij onderzocht had en uitvoerig in het verslag aan den bisschop behandelde, in drie klassen. De eerste bevatte die, welke, hoe wonderlijk zij schijnen mochten, voor eene natuurlijke uitlegging vatbaar waren. Zij telde er zes.

De tweede klasse bestond uit de genezingen, bij welke de commissie wel geneigd was het bovennatuurlijke aan te nemen, maar die zij toch niet als zekere wonderen durfde verklaren. Haar getal was negen. Van deze getuigde

(1) „Quoique l'inefficacité des remèdes prescrits par la science eût été suffisamment reconnue, on ne pouvait pas en ce cas, rigoureusement et d'une manière exclusive, attribuer la guérison à la vertu surnaturelle de l'eau de la Grotte, simultanément employée.”

het geneeskundig verslag : „Het meerendeel dezer gevallen bezat bijna al de voorwaarden, vereischt om in de bovennatuurlijke orde geplaatst te worden. Men zal misschien meenen dat wij, met ze daar buiten te sluiten, te streng handelden. Maar, wel verre van ons over dat verwijt te beklagen, wenschen wij er onszelfen geluk mede, daar wij ons overtuigd houden dat de gestrengheid in deze zaken door de voorzichtigheid wordt bevolen.” (1)

De gestrengheid der commissie ging dus zóó ver, dat het voldoende was, dat eene natuurlijke verklaring — hoe onwaarschijnlijk dan ook — maar in de verste verte mogelijk scheen, om een geval niet als een waar mirakel aan te nemen. Het feit werd dan in deze tweede klasse gerangschikt.

Tot de derde klasse behoorden de genezingen, die klaarblijkelijk en onloochenbaar een bovennatuurlijk karakter bezaten; vijftien werden voor waarachtige wonderen verklaard. Aangaande deze gevallen zegt het verslag der bisschoppelijke commissie : „De ziekten, waardoor deze menschen, met zulke plotselijke en treffende genezingen begunstigd, waren aangetast, waren grootendeels van verschillenden aard. Zij vertoonden zeer onderscheidene karakters. Zij behoorden, eenigen tot de inwendige, anderen tot de uitwendige ziekte-leer. Hoe verschillend echter, zij werden

(1) „La plupart de ces faits présentent presque toutes les conditions voulues pour être admis dans l'ordre surnaturel. On trouvera peut-être qu'en les excluant nous agissons avec une trop grande réserve, et que nous montrons une conscience trop sévère. Mais loin de nous plaindre de ce reproche, nous nous en félicitons, parce que nous sommes convaincus qu'en pareille matière la sévérité est commandée par la prudence.”

genezen door een en hetzelfde water, dat men uitwendig of inwendig, soms ook op beide wijzen gebruikte. De wetenschap intusschen had na grondig onderzoek verklaard, dat het water volstrekt geen geneeskracht bezit en chemisch niets anders dan gewoon en natuurlijk water is." (1)

Het verslag der beëdigde geneesheeren was niet minder beslissend in zijne gevolgtrekkingen: „Wanneer men” — zegt het — „een oogslag werpt op die gezamenlijke genezingen, dan is men aanstonds getroffen door de gemakkelijke, het spoedige, het oogenblikkelijke, waarmede zij uit hare voortbrengende oorzaak zijn te voorschijn gekomen; door het verkrachten en volkomen omverwerpen van alle geneeskundige methoden, waarmede zij bewerkt zijn; door de tegenspraak welke de voorschriften en voorzieningen der wetenschap ontvingen; door die soort van minachting welke spot met de veroudering, de diepte ende hardnekkigheid der kwaal; door de verborgene maar niettemin wezenlijke zorg, waarmede alle omstandigheden zijn geregeld en samengevoegd, om te toonen dat er in de genezing, die geschiedt, een voorval plaats grijpt, dat geheel en al buiten de gewone orde der natuur is. Zulke verschijnselen gaan het begrip van den menschelijken geest te boven. Hoe zal men toch begrijpen de tegenstelling, die er bestaat:

(1) „Les maladies dont les sujets, favorisés de guérisons si subites et si frappantes, subissaient les atteintes, étaient la plupart de nature différénte. Elles affectaient des caractères variés. Elles appartenaient, les unes à la pathologie interne; les autres à la pathologie externe. Cependant, ces affections si diverses ont été guéris par l'emploi d'un seul et même élément tantôt en lotion, tantôt en boisson, et sur quelques sujets des deux manières à la fois.”

1°. tusschen de eenvoudigheid van het middel en de grootheid van de uitwerking?

2°. tusschen de eenheid van het geneesmiddel en de verscheidenheid der ziekten?

3°. tusschen den korten duur der aanwending van het geneesmiddel en den langen duur der behandeling, voorgeschreven door de kunst of de wetenschap?

4°. tusschen de plotselijke uitwerkingskracht van het eerste en de lange vruchteloosheid der laatste?

5°. tusschen de langdurigheid der kwaal en de oogenblikkelijkheid der genezing?

Daar is dus hier inderdaad eene overigens mogelijke kracht, die hooger staat dan alle andere welke van de natuur voortkomen, en die bijgevolg vreemd is aan het water, waarvan zij zich bedient tot het openbaren van hetgeen zij vermag." (1)

(1) «En jetant un coup d'oeil d'ensemble sur ces guérisons, on est frappé tout d'abord de la facilité, de la promptitude, de l'instantanéité avec lesquelles elles sortent du sein de leur cause productrice; de la violation, du bouleversement complet de toutes les méthodes thérapeutiques qui règnent dans leur accomplissement; des contradictions qui reçoivent les préceptes et les prévisions de la science, de cette espèce de dédain qui se joue de l'ancienneté, de la profondeur et de la résistance du mal; du soin caché, mais réel néanmoins, avec lequel toutes les circonstances sont arrangées et combinées, pour montrer qu'il y a, dans la guérison qui s'opère, un événement tout à fait en dehors de l'ordre habituel de la nature. De tels phénomènes dépassent la portée de l'esprit humain. Comment comprendrait-il, en effet, l'opposition qui existe :

«1. Entre la simplicité du moyen et la grandeur du résultat?

«2. Entre l'unité du remède et la diversité des maladies?

«3. Entre la courte durée de l'application de l'agent curatif et la longueur des traitements indiqués par l'art ou la science?

De, helaas! reeds lang overleden kanunnik en secretaris Fourcade heeft aangaande de werkzaamheden en onderzoekingen der commissie een kort rapport uitgegeven, waaraan wij de nadere bijzonderheden, in de twee volgende hoofdstukken vermeld, ontleenen, met bijvoeging van hetgeen wijzelven te Lourdes hebben gehoord en gezien.

„4. Entre l'efficacité soudaine du premier et la longue inutilité des seconds ?

„5. Entre la chronicité du mal et l'instantanéité de la guérison ?

„Il y a là certainement une force contingente, supérieure à celles qui ont été départies à la nature ; étrangère, par conséquent, à l'eau dont elle se sert pour les manifestations de sa puissance.”

VIII.

BERNADETTA.

Den 17^{den} November 1858 begaf zich de subcommissie van vijf leden naar Lourdes, vooraf allen gewaarschuwd hebbende, die gehoord zouden worden. Om zooveel mogelijk een te grooten toevloed van nieuwsgierigen aan de grot tijdens het bezoek te voorkomen, had men bepaald bij de aankomst in de stad niet te vertoeven, maar terstond naar de grot te rijden en daar Bernadetta af te wachten, die een kwartier later bescheiden was. Deze voorzorg bleek echter vruchteloos, want het was in de stad bekend geworden, dat de commissie de grot bezoeken en daar met Bernadetta spreken zou: en omstreeks vier honderd burgers waren reeds in den vroegen morgen derwaarts heengegaan, om getuigen van het onderhoud te zijn. De commissie ving hare taak aan met het onderzoeken van de grot en de bron; nam alles nauwkeurig op en teekende aan wat zij zag en hoorde; vervolgens ondervroeg zij eenige oude lieden, die altijd in Lourdes gewoond hadden en de Massabiella-rotsen sinds jaren kenden, aangaande de bron die thans daar vloeit en proefde het water. Uit de verschillende verklaringen, daar op de plaats zelve afgelegd, bleek haar, dat er vroeger nooit eene bron in die rots was ge-

zien; dat men er hoogstens een zekere vochtigheid of zweet op de wanden had waargenomen; terwijl het water nu aanhoudend in overvloed stroomde en dagelijks meer dan honderdduizend kan gaf.

De omstanders hielden zich al dien tijd op een kleinen eerbiedigen afstand en waren zeer stil en ingetogen; velen lagen op de knieën te bidden en gaven levendige blijken van hun geloof; anderen waschten zich aan de bron of vulden hunne flesschen met het wonderdadige water; bijna allen hadden den rozenkraus in de hand; en de mannen stonden met ongedekt hoofd en de handen te samen gevouwen, alsof zij in de kerk waren.

Een klein half uur later verscheen Bernadetta, en stelde zich aan de commissie voor in groote zedigheid en kinderlijke eenvoudigheid. Zij was kalm, zonder verlegenheid, en scheen volstrekt niet gehinderd te worden door het groot getal van nieuwsgierigen, dat haar omringde, noch door het gezicht van zooveel eerbiedwaardige en hooge geestelijken, die zij nooit gezien had en wier zending zij kende. De president verzocht haar te vertellen wat zij op die plek gezien en gehoord had, en daarbij tevens aan te wijzen waar en hoe alles had plaats gegrepen. Maar nauwelijks was het kind daarmede begonnen, of de tot nu toe bedaarde menigte kwam onstuimig aanstormen, om een engen breeden kring rondom de commissie te vormen; ieder trachtte vooruit en in de voorste rij te dringen, begeerig om te hooren wat er gevraagd en geantwoord zou worden. Dit gaf zooveel gedruisch, dat het der commissie niet mogelijk was, het onderzoek geregeld en volledig voort te zetten; waarom zij zich bepaalde tot eenige weinige

vragen naar omstandigheden en bijzonderheden, die alleen op de plaats zelve betrekking hadden, en besloot naar de stad terug te keeren en Bernadetta in de sacristie der parochiekerk te laten komen.

Rustig in de ruime sacristie gezeten, aanhoorde de commissie het gansche verhaal der verschijningen, gelijk wij dat hebben wedergegeven. Bernadetta versprak zich nooit en bleef zich tot in de geringste bijzonderheden altijd gelijk. Met kinderlijke openhartigheid en eenvoudigheid legde zij daar voor de priesters hare onschuldige ziel bloot, en sprak met eene innige overtuiging, die geen schaduw van twijfel toeliet. Op alle vragen gaf zij steeds hetzelfde antwoord, en kon door geen enkele strikvraag in tegenspraak met zichzelf gebracht worden.

Nadat het kind vertrokken was, ging de commissie over tot het onderzoek der verschillende verklaringen en uitleggingen, welke aan deze wondervolle gebeurtenis gegeven waren, en werd daarin bijgestaan en voorgelicht door de geneeskundigen die zij ontboden had. Vooreerst kwamen ter sprake Bernadetta's onnoozelheid en oprechtheid. Zij was geboren den 7den Januari 1844; was opgevoed en had hare kindsche jaren doorgebracht in het kleine en onaanzienlijke dorp Bartrès, waar zij in de laatste maanden de schapen had gehoed. Zij had de school niet bezocht, kon lezen noch schrijven en was nog niet, ofschoon reeds veertien jaren oud, tot de eerste H. Communie toegelaten. Sinds korte dagen was zij door haar ouders naar huis ontboden, om het onderricht in de parochiekerk en bij de zusters van Nevers bij te wonen, en zich tot den grooten dag voor te bereiden.

Haar karakter was goedig, in wezenlijkheid oprecht en

zeer naïef. Daar is niemand van al de honderden, welke haar gesproken en ondervraagd hebben, die ooit hare oprechtheid in twijfel getrokken heeft, alleen Jacomet misschien uitgezonderd; en zij is ondervraagd door geleerden en ongeleerden, door ongeloovigen zoowel als geloovigen, door geneesheeren en advocaten, door bisschoppen, priesters en de aanzienlijksten des lands. Die haar verliet was in de ziel overtuigd, dat zij alles ter goeder trouw vertelde, en bewonderde hare naïeve antwoorden. Men vroeg haar in welke taal O. L. Vrouw haar had toegesproken.

— „In onze boerentaal,” antwoordde zij.

— „Neen, mijn kind!” zeide er een: „nu spreekt gij de waarheid niet. Onze Lieve Heer en de heilige Maagd verstaan uw boersch niet en kunnen die leelijke taal niet spreken.”

— „Maar, mijnheer!” hernam zij lachend: „als die het niet kennen, hoe kunnen wij het dan kennen? En als zij het niet verstaan, wie zou het ons dan leeren verstaan?”

Een ander viel haar in de rede en zeide:

— „Hoe kon de heilige Maagd u bevelen om van dat wilde gras te eten? Zij zag u dus voor een schaap of geit aan?”

— „Volstrekt niet,” hernam zij: „gij zelf, mijnheer, eet toch immers ook salade?”

Toen mijnheer de Rességuier, oud-afgevaarde der Basses-Pyrénées haar bezocht, was hij vergezeld van vele rijk gekleede dames en deed aan Bernadetta de zotte vraag:

— „Was die heilige vrouwe zoo schoon als deze dames?”

Het kind liet zijn blikken gaan langs de schitterende rij, trok de schouders op en antwoordde argeloos:

— „O! 't was heel wat anders dan al die dingen!” (1)

(1) »Oh! c'était bien autre chose que tout cela!”

„Al die dingen” — en zij vormden den uitgelezen en uitstekendsten kring van Pau!

— „Als mijnheer de pastoor u nu eens verbood om naar de grot te gaan, wat zoudt ge dan doen?” had er vroeger een gevraagd.

— „Ik zou hem gehoorzamen,” luidde het gereede antwoord.

— „Maar als de verschijning u dan toch gebod er naar toe te gaan, wat zoudt ge dan doen?”

— „Dan zou ik aan mijnheer den pastoor daartoe verlof vragen,” gaf zij zonder aarzelen ten antwoord.

— „Als de paus u nu eens beval om hem het geheim te openbaren, dat gij niet vertellen moogt, dan zoudt ge toch wel gehoorzamen?” vroeg de eerwaarde heer Eugène Boyer.

— „Dat zal de paus nooit doen,” antwoordde het kind met groote zekerheid.

Niets, noch toen noch later, ontnam haar ooit die kinderlijke eenvoudigheid. Nooit sprak zij van de verschijningen, of men moest er haar naar vragen; maar dan ook werd zij het nooit moede om op alle vragen te antwoorden, en liet nimmer ook de minste verveling of het geringste ongeduld blijken, zelfs al waren de bezoekers onbescheiden in hun vragen of lastig door hunne nieuwsgierigheid. Op de school der zusters beschouwde zij zich altijd als de minste, als de geringste van allen, omdat zij in het aanleeren ver bij de andere kinderen achterstond. Met veel moeite kon men haar gebrekkig leeren lezen en schrijven; en de zusters getuigden meermalen, dat het was, alsof de geest van het kind alleen open stond voor al wat de dingen des hemels betrof, maar gesloten bleef voor alles wat betrekking had

tot het leven hier beneden. Gaarne deelde zij, ofschoon reeds veertien jaren oud, de spelen der kinderen; en den vreemdeling, die de school bezocht en aan de zuster vroeg hem de bevoorrechte zienster te wijzen, werd onder de woelige jeugd een arm gekleed meisje aangewezen, dat druk touwtje sprong, bikkelde of krijgertje speelde, zonder zich bewust te schijnen van hetgeen zij boven hare kleine speelmakkerkes van God ontvangen had.

Lang en breedvoerig werd vervolgens besproken de belangloosheid zoowel der ouders als van Bernadetta zelve, welke zooveel te opmerkelijker was, daar de Soubirous in groote armoede verkeerden en onophoudelijk tot het aannemen van vaak rijke geschenken bekoord werden. Van den vreemdeling, die misschien alleen aan Jacomet bekend was, hebben wij reeds gesproken. Soms zijn haar de schoonste en rijkste aanbiedingen gedaan, maar altijd volstandig geweigerd. Eene godvruchtige en rijke vrouw, die van hare belangloosheid had hooren spreken en daarom, hoe getroffen en verteederd zij ook ware, geen geldelijk offer durfde aanbieden, liet ongemerkt twee goudstukken in den zak van Bernadetta glijden; maar oogenblikkelijk stak het kind de hand in den zak, terwijl het rood der schaamte zijn wangen kwam kleuren, en gaf ze terug. Hoe dikwijls men haar ook betere en fraaier kleederen wilde schenken, zij weigerde ze altijd en smeekte zelfs haar schamele kleeding te mogen behouden. Mgr. Cardon de Garsignies, bisschop van Soissons, door Lourdes reizende, verlangde Bernadetta te zien. Hij was zoo getroffen door haar verhaal en zoo overtuigd van hare oprechtheid, dat hij haar bad zijn rozenkrans die met zilver was opgemaakt, als een gedachtenis aan te

nemen en te bewaren, er bijvoegende, dat hij door den paus zelven was gewijd. Doch het was, alsof het kind er eene gelofte van had gemaakt, niets aan te nemen : want zij weigerde in beleefde bewoordingen zoo bepaald, dat de bisschop zijn verzoek moest intrekken. Eene zeer aanzienlijke vrouw uit den hoogsten stand bood aan, Bernadetta als haar eigen kind te benaderen, en opende de schoonste toekomst voor het arme gezin der Soubirous als haar wensch werd ingevolgd ; maar alles tevergeefs : de ouders en het kind weigerden even bepaald. Zelfs namen zij het geld niet aan, dat hun soms opgedrongen werd, om het aan andere armen uit te deelen.

— „Ons past het niet aalmoezen uit te reiken ; doe gij het zelf of geef het aan den pastoor, die alle armen kent,” luidde steeds het antwoord.

Dezelfde priester, van wien wij daar straks gewaagden, E. Boyer, vroeg haar :

— „Zijn er na die verschijningen niet veel wonderen gebeurd ? wonderbare genezingen en onverwachte bekeeringen ?”

— „Ja, mijnheer ! dat zijn er.”

— „Waren dat menschen voor welke gij gebeden hadt ?”

— „Daar weet ik niets van, mijnheer !”

— „Maar hebt ge dan nooit gebeden voor die zoo begunstigd zijn ?”

— „Dat weet ik niet, mijnheer ! misschien wel ; maar het zijn toch in allen gevalle mijne gebeden niet, welke hun die gunsten hebben gegeven,” antwoordde zij en werd stil en neerslachtig, want hare nederigheid was door die vragen gekwetst.

Haar ootmoed was dan ook zeer opmerkelijk ; immers zij sprak over de verschijningen zonder gemaaktheid, zonder vertoon, zonder eenigen schijn van eigenliefde ; en 't was meestal genoeg haar slechts te zien, zonder haar nog te hooren spreken of te kennen, om te begrijpen, dat haar naam zonder eenig gevaar op aller lippen mocht zweven.

Ook bleek het duidelijk, dat de vijanden van het bovennatuurlijke tevergeefs hadden getracht den laster van de *A m s t e r d a m s c h e C o u r a n t* ingang te doen vinden. Nooit was zij onttrokken aan de nieuwsgierigheid van het volk, noch aan den vraaglust der ongeloovigen ; zij was toegankelijk voor iedereen, werd meermalen onverzeld hier of daar in huis geroepen en ondervraagd, en bleef altijd nog bij hare ouders te huis. Daarenboven, bijzondere kennissen of vrienden bezat zij in Lourdes niet, aan de pastorie verscheen zij nooit, of zij moest eene enkele maal ontboden worden, en bij de zusters bezocht zij de school tegelijk met de andere kinderen.

Van veel gewicht was het onderzoek, of Bernadetta zich had kunnen bedriegen, of zij het slachtoffer had kunnen zijn van hallucinaties. Vooral de geneeskunde moest hier uitspraak doen. Het bleek, dat zij volstrekt geen voorbeschikking of aanleg tot zulke begoochelingen bezat, toen zij voor het eerst de verschijning aan de grot bemerkte : zij was met niets bezig dan hout sprokkelen en later met zich te ontdoen van haar schoeisel, om over het kanaal te kunnen komen ; ja zelfs was zij zoo weinig verdacht op iets buitengewoons, dat zij meermalen de oogen wreef, meenende niet goed te zien, en zich eerst gevangen gaf, toen zij ontdekte, dat zij zich onmogelijk bedriegen kon.

Ook had de verschijning niet plaats in het vallen van den avond, of bij het matte licht der maan, maar op klaar lichten dag, terwijl de zon hoog aan den helderen hemel stond, tusschen twaalf uur en half een.

De grot heeft hare hallucinatie begunstigd, had men beweerd, want zij kan zeer gemakkelijk door haar grilligen vorm en gladden steen een glinsterbeeld voor de oogen tooveren van iemand, wiens zenuwen ziekelijk zijn aangedaan. Maar vooreerst: hoe komt het dan, dat nooit iemand anders een dergelijk glinsterbeeld in de grot ontdekt heeft, terwijl er toch onder de vele duizenden, die uren lang in die dagen voor de grot hebben verwoild, wel een enkele zal of liever moet geweest zijn, die vooral in die oogeblikken groote voorbeschikking tot hallucinaties bezat? Maar ten tweede: de ongeloovige wetenschap heeft zelve de proef op de som geleverd, doorte trachten met spiegels en kunstlicht hetzelfde uitwerksel te verkrijgen en zulk een glinsterbeeld voor de oogen der toeschouwers te tooveren; maar 't is haar nooit gelukt, zoodat zijzelve hare bewering heeft laten varen.

Wanneer de verschijning en de geestverrukking van het kind aan hallucinaties moeten worden toegeschreven, waarom had het die dan niet terstond, maar altijd eerst na eenigen tijd aan den rozenkrans gebeden te hebben? Hoe te verklaren, dat Bernadetta dan twee malen onder volmaakt dezelfde omstandigheden getuigde de verschijning niet te zien, en kalm bleef? Waarom heeft zij die dan later niet weder gehad, terwijl zij toch niet onder geneeskundige behandeling is geweest? Daarenboven, hoe dan te verklaren de stem, welke zij hoorde, die haar dingen zeide en

beval, waaraan zij nooit had gedacht of kunnen denken? Zij was onwetend, traag van begrip zelfs, zoo gij wilt; zij had den catechismus nog niet geleerd en kende niets dan den rozenkrans bidden: en daar komt zij eensklaps te voorschijn met het bevel der schoone vrouw, om boetvaardigheid te plegen, om te bidden voor de zondaars, en eene kapel te bouwen op de steenrots. Van de onbevleete ontvangenis der allerheiligste Maagd had zij nog nooit gehoord; zij begreep volstrekt niet wat het was, en moest de woorden onophoudelijk bij zichzelf herhalen, om ze den pastoor te kunnen overbrengen. Geen hallucinatie of catalepsie kan hier voldoende verklaring geven.

Nog werd de vraag geopperd, of de gansche geschiedenis aan de Massabiella-rotsen niet het werk van den geest der duisternis, van den duivel zou kunnen zijn. Twee bedenkingen deden deze veronderstelling verwerpen. In de eerste plaats: de duivel kon er geen voordeel uit trekken. Wel verre dat de verschijningen aan de grot het geloof en de godsvrucht verminderden of wegnamen, vermeerderden en verhoogden zij beiden. De parochiekerk van Lourdes was nooit zooveel te klein geweest als sedert die dagen; de biechtstoelen telden iedere week het dubbele getal van rouwmoedigen; de heilige communiën vermeerderden elken dag; gedurende drie maanden kwam geen enkel misdrijf de rust van de rechtbank storen, iets, wat ongehoord was in de jaarschriften der rechtspleging; honderden wonderbare genezingen en even zooveel bekeeringen ontstaken niet alleen in het bisdom van Tarbes, maar ook in alle naburige bisdommen een nieuw vuur van geloof en liefde in de harten der menschen; en duizenden van pelgrims kwamen ter

bedevaart naar O. L. Vrouwe van Lourdes, om God te loven en te prijzen en zijne onbevleete Moeder te vereeren. Ten tweede: „Ik zal vijandschap stellen tusschen u en de vrouw; zij zal u den kop verpletteren,” (1) had God den duivel gezegd, toen deze als een slang de eerste vrouw verleide; en die vijandschap moest nog zooveel te sterker, nog zooveel te gruwelijker worden, toen de heilige Maagd door eene onbevleete ontvangenis geheel aan het gevolg der eerste verleiding werd onttrokken. En nu zou men willen beweren, dat de duivel de bewerker zou zijn van de verschijningen aan de grot van Lourdes, welke noodzakelijk strekken moesten, gelijk zij ook gestrekt hebben, tot meerdere verheerlijking van de tweede Eva, de Moeder der goddelijke genade, en tot eene openbare belijdenis van het geloof der katholieke Kerk aan de onbevleete ontvangenis? Met deze verklaring te geven, treedt men in de voetstappen van den farizeër, die den Zaligmaker verweet, dat Hij door Beëlzebub de duivelen uitdreef; en geen beter antwoord past daarop, dan hetgeen de goddelijke Meester zelf gaf.

Neen, het kan de duivel niet zijn, die de vereerders van Maria met duizendtallen naar de Massabiella-rotsen gevoerd heeft; hij is het niet, die de aandrift deed ontstaan, om daar op de steenrots een prachtig heiligdom te bouwen, dat slechts ééne beteekenis heeft: — de onbevleete ontvangenis van de heilige Moeder Gods.

(1) Genes. III, 15.

IX.

WONDERBARE GENEZINGEN.

De genezingen, door de commissie in de derde klasse gesteld en als waarachtige wonderen aan den bisschop van Tarbes voorgedragen, waren vijftien in getal, en hadden in acht verschillende gemeenten plaats gegrepen.

1. LOUIS BOURRIETTE was de eerste, die de wonderkracht der bron van Lourdes mocht ondervinden. Ruim twintig jaren geleden had hem een vreeselijk ongeluk getroffen: immers, terwijl hij met zijn broeder Joseph in een der steengroeven van Lourdes aan den harden arbeid was, sprong een verkeerd aangelegde mijn naar twee kanten uit, doodde op hetzelfde oogenblik zijn broeder, en begroef hem zelven onder de neerploffende steenbrokken. Geheel bewusteloos, met verpletterd aangezicht en onkenbaar, werd hij door de mijnwerkers uit de puinhoopen opgedolven en naar het ziekenhuis vervoerd. Was er geen enkel plekje van zijn aangezicht ongeschonden gebleven, zijn rechteroog was half vermorzeld en hing hem op de verscheurde wang, terwijl de hevige pijnen hem bewusteloos deden nederliggen, of wel hem tot een soort van razernij brachten, zoodat hij niet dan met behulp van sterke armen in het bed kon gehouden worden. Dank der liefdevolle en opofferende zorgen

van de ziekenzusters en geneesheeren, kwam hij na verloop van eenige dagen tot bewustzijn en begon langzamerhand te genezen; maar ondanks alle kunstmiddelen en de fijnste operatiën was zijn oog niet te genezen. Na zijn herstel keerde hij tot de steengroeve terug, maar kon, half blind als hij was, zijn vorigen arbeid niet meer verrichten en moest zich tevreden stellen met als sjouwer een schamel stuk brood te verdienen. Ook de tijd bracht geen beterschap aan, maar verzwakte nog meer het reeds verduisterd gezicht. Gelukkig, dat het steenbrekers-gilde hem zeer genegen was en hem menige ondersteuning schonk, gelijk ook de meesten van Lourdes burgers hem uit medelijden vaak iets lieten verdienen: anders had hij zijn brood moeten bedelen.

't Was de dag, waarop in den vroegeu morgen de bron onder de zwakke vingers van Bernadetta was opgeweld en de arme mau de wonderlijke gebeurtenis hoorde vertellen.

— „Ga en haal mij een weinig van dat water”, zeide hij tot zijne dochter. „Als het de H. Maagd is, die daar verschijnt, dan behoeft zij slechts te willen, en ik ben genezen.”

Een half uur daarna kwam het kind met een kan van het troebel water der grot aandragen en sprak:

— „Maar vader! 't is niets dan vuil water, dat wel slijk mag heeten.”

— „Dat doet er niet toe”, was zijn wederwoord, en hij wierp zich op de knieën, begon te bidden en wreef zich het geschonden oog met het water.

Maar nauwelijks was hij daarmede bezig, of hij begon over zijn ge heele lichaam te beven en stiet een schreeuw

uit. Een oogenblikkelijk wonder had daar plaats gegrepen. De dikke duisternis, die zijn oog omringde, was verdwenen en in een doorschijnenden nevel verkeerd ; maar ook die nevel loste zich onder het wasschen allengs op en maakte plaats voor het klare licht der zon, zoodat de halfblinde op eens het volmaakte gezicht had wedergekregen. Geheel buiten zichzelf van vreugde, ijde hij het huis uit en vertelde zijn geluk aan een ieder, dien hij ontmoette ; en allen konden zich van de waarheid overtuigen, daar de diepe voegen en de litteekens der wonden op zijn gelaat nog aanwezig waren.

Den volgenden dag ontmoette hij dokter Dozous, die hem had behandeld, en riep hem reeds van verre toe :

— „Ik ben genezen ! dokter, ik zie door allebei mijn oogen !”

— „Onmogelijk !” verklaarde de dokter : „Gij hebt een organisch gebrek aan het oog, dat ongeneeslijk is. Al wat ik u voorschreef, was slechts om de pijn zooveel mogelijk te stillen, maar niet om u het gezicht weder te geven. Ik herhaal het : dat was onmogelijk.”

— „Ja, maar gij zijt het ook niet, die mij genezen hebt” antwoordde de steenkapper met ontroerde stem : „’t is O. L. Vrouwe van de grot !”

Dokter Dozous haalde zijne schouders op en sprak :

— „Dat Bernadetta onverklaarbare vervoeringen heeft, dat is waar, want dat heb ik zelf gezien ; maar dat het troebele water van de grot, ik weet niet, welke, onbekende kracht zou bezitten om oogenblikkelijk ongeneeslijke ziekten weg te nemen, dat is onmogelijk.”

Dit zeggende, haalde hij zijn aantekenboekje uit den zak, en schreef daarin eenige woorden met potlood ; ver-

volgens legde hij zijne hand op het linkeroog van Bourriette, hield hem het blaadje papier voor en zeide :

— „Welnu, als gij de woorden, die ik hier opgeschreven heb, met het rechteroog leest, zal ik u gelooven.”

Zegevierend zag de wetenschappelijke man om zich heen, verzekerd als hij was, dat hij der verzamelde menigte, die zich allengs om hen had heengeschaard, zou overtuigen dat het onmogelijk was wat hij hier vroeg. Maar wie beschrijft zijne verwondering en ontsteltenis, als hij op 't zelfde oogenblik Bourriette met het blinde oog het potlood-schrift zag lezen en hem de woorden hoorde herhalen, die hij daar straks schreef :

— „Bourriette heeft een ongeneeslijke blindheid, en zal nooit weder door zijn rechteroog zien.”

Dokter Dozous — gelijk de lezer reeds weet, — was een geloovig en godvruchtig geleerde, waarom hij zich dan ook niet schaamde in het openbaar, midden op de straat, ten aanhooren van vele burgers van Lourdes uit te roepen :

— „Nu kan ik het niet loochenen! 't is een wonder, een waarachtig wonder! ik zal dat blijven verklaren tegen mij-zelfen en de geheele geneeskundige faculteit in. Ik moet bekennen, dat het mij geheel in de war brengt; maar ik moet mij toch onderwerpen aan de waarheid, die ik met eigen oogen aanschouw en die hier luide spreekt tegen alles wat de menschelijke wetenschap ooit vermocht.”

Professor Vergez van Tarbes heeft later den armen steenkapper onderzocht en insgelijks verklaard, dat hier geen genezing heeft kunnen plaats grijpen dan alleen op boven-natuurlijke wijze, daar zelfs ook de litteekens verdwenen waren.

Toen later de steenkappers den weg naar de Massabiella-rotsen uithieuwen, ging — gelijk reeds verhaald is — Bourriette als hun aanvoerder met het houweel voorop.

Twee jaren later verscheen hij nogmaals voor de commissie en getuigde, dat het herstelde oog volmaakt gezond en sterk bleef. ⁽¹⁾

2. JEANNE CRASSUS, weduwe Crozat, insgelijks te Lourdes woonachtig, die zich met eigen oogen van Bourriettes genezing overtuigd had, ijde met hetzelfde vertrouwen naar de wonderdadige bron, waschte hare hand, die sinds tien jaren verlamd was, en mocht haar oogenblikkelijk genezen en bekwaam tot allen arbeid, uit het water terugtrekken.

3. Ook FABIEN BARON van Lourdes, die vele jaren met eene ongeneeslijke kwaal op het bed der smarten had gelegen, dronk van het water en verliet op hetzelfde oogenblik bed en huis, om in de kerk haar, die de Behoudenis der zieken wordt genoemd, dank te zeggen voor een volkomen herstel.

4. Op den laatsten der veertien dagen van Bernadetta's bezoek aan de wondervolle grot, toen des morgens meer dan twintig-duizend menschen getuigen van hare geestvervoering waren geweest, en dien ganschen dag rondom de Massabiella-rotsen bleven dwalen, greep er een hartverscheurend tooneel plaats in een armoedige woning van een der achterbuurten van Lourdes. Daar lag een kind van bijna twee jaren, JUSTIN BOUHOHORST, dat geheel mismaakt en vermagerd was, nog nooit een gezonden dag beleefd, nog nooit eene enkele schrede aan de hand zijner

⁽¹⁾ Mijn bezoek bij Bourriette zal ik later mededeelen.

moeder gedaan had, aamechtig te stuiptrekken en te sterven. Dokter Peyrus had met onverdroten volharding alle mid- delen der kunst aangewend, maar altijd te vergeefs, en had den bedroefden ouders daar straks verzekerd, dat Onze Lieve Heer een weldaad deed, met het rampzalige wicht eindelijk naar den hemel op te roepen. De vader stond met kalme droefheid aan de kribbe; de moeder lag er wan- hopend bij geknield: terwijl eene buurvrouw, Françonnette Gozos, reeds bezig was, met het lijkkleedje gereed te maken. Met ingehouden adem zag de moeder, Croisine Duconte geheeten, door hare tranen angstig naar de loodblauwe lippen van haar zieltogend kind, die ophielden zich te bewegen.

— „Justin is dood!” riep de vader, Jean Bouhohorst, nokkend uit.

— „Zoo het kind niet reeds gestorven is, mijn arme vrienden!” sprak de buurvrouw, „dan gaat het toch op 't oogenblik hemelen. Kom, lieve moeder! ga bij het vuur uw lieveling beweenen, terwijl ik hem zal afleggen en in het lijkkleedje wikkelen.”

Maar sprakeloos bleef Croisine Duconte voor de kribbe liggen, met strakke blikken op haar kind starende, niet meer schreiende, niet meer bevende, maar als geheel we- zenloos en van alle gevoel beroofd. Eensklaps springt zij op, grijpt naar het ijskoude lichaampje en gilt uit:

— „Nee, hij is niet dood, en O. L. Vrouw van de grot zal hem wel genezen!”

— „De droefheid heeft haar van hare zinnen beroofd,” spreekt Bouhohorst en schiet toe, om haar het kind uit de handen te nemen. Maar tevergeefs: noch hij, noch de

buurvrouw kunnen het haar ontweldigen, daar zij het reeds in haren boezelaar heeft gewikkeld.

— „Ik ij! naar de bron!” roept zij uit, en toont tegenover haren man eene wilskracht, als hij nog nooit ontmoet had.

— „Maar mijne goede Croisine,” zegt de vader op teerhartigen en medelijdenden toon, „wat gaat gij beginnen? Als onze Justin nog niet gestorven is, dan gaat gijzelve hem nu dooden.”

Doch de moeder ziet hem met fonkelende oogen aan, de gloed der vervoering kleurt haar gelaat, en zij ijlt naar de deur, terwijl zij nog zegt:

— „Of hij hier sterft of aan de grot, dat is hetzelfde. Laat mij toch in Jesus' naam tot de heilige Moeder Gods gaan!”

Niemand ziende of groetende, maar overluid biddende, draaft zij in gehavende kleeding de straten van Lourdes door en de stad uit, zoodat menig vreemdeling medelijdend uit den weg gaat of stil blijft staan, wanende eene krankzinnige te ontmoeten. Met de dierbare kille vracht in haren schoot dringt zij door de dichte menigte van pelgrims heen en komt, hijgende van vermoeienis en begeerte, aan den kleinen langwerpigen vergaarbak, die door de steenkappers was gegraven om het water van de bron op te vangen, slaat het teeken des heiligen kruises over Justin, en dompelt haar kind geheel in het ijskoude water. Een kreet van verontwaardiging en afgrijzen gaat op van de vele honderden, die rondom de grot vergaderd en van die handeling getuigen zijn.

— „De vrouw is krankzinnig!” hoort men van alle

kanten herhalen, terwijl men zich verdringt om haar het kind te ontnemen.

— „Wilt gij dan uw kind vermoorden, rampzalige?” vraagt er een. Maar zij schijnt doof en blijft neergehurkt als een steenen beeld — het beeld der droefheid, des gebeds en des geloofs. Eindelijk schrikt zij op en komt tot zichzelf, want iemand heeft zijne hand op haren schouder gelegd.

— „Laat mij begaan!” roept zij op vasten maar tevens smeehenden toon, „laat mij begaan! Ik wil doen wat ik kan; en de goede God en de heilige Maagd zullen het overige doen.”

— „Het kind is toch reeds dood,” spreken anderen, die de onbewegelijkheid van het verstijfde lichaampje en zijn lijkkleur zien, „laat haar daarom maar begaan. De droefheid brengt die arme moeder in de war.”

Langer dan een kwartier uurs houdt zij haar kind in het kille water gedompeld, zorg dragende, dat alleen het hoofdje boven de oppervlakte blijft; waarna zij het, nog altijd even verstijfd en lijkachtig, weder in haren boezelaar wikkelt en met versnelden spoed naar huis draagt.

— „Ziet gij nu wel, dat het dood is?” vraagt Jean Bouhohorst aan zijne vrouw, als zij het ijskoude kind weder in het kribje heeft gelegd.

— „Neen!” antwoordt Croisine; „het is niet dood. De heilige Maagd zal het wel genezen.”

En weder knielt zij aan het bedje neer, begint ijverig den rozenkrans te bidden en luistert met een scherp oor telkens boven den mond van haren lieven Justin. Eensklaps springt zij op, drukt zich de hand op het hart, om het felle bonzen te bedwingen, en roept uit:

— „Het haalt adem ! Het leeft !”

De vader schiet ijlings toe, buigt zich over het kind en, ja ! Croisine spreekt de waarheid : het kind haalt adem en ligt met gesloten oogjes in een diepen rustigen slaap. Wie beschrijft de vreugd der godvruchtige ouders ? Wakende brachten zij den nacht door en bemerkten, dat de ademhaling allengs geregelder en sterker werd, middelerwijl ook een gezonde bloesde vermagerde koontjes kwam kleuren. Met angst en toch met het zalig gevoel eener zekere hoop verbeidden zij den dageraad ; en nauwelijks was die aangebroken, of het kind ontwaakte, richtte lachend zijne van een nieuw leven tintelende oogen naar de moeder, en vroeg eten. Daarna verlangde het de kribbe te verlaten om door de kamer te wandelen. Maar Justin had nog nooit kunnen loopen en de moeder vreesde, niettegenstaande haar onbegrensd vertrouwen op de hulp der heilige Maagd, dat het kind nog niet volkomen hersteld was en dus nog een of ander doodelijk gevaar kon belooopen ; waarom zij het volstandig den ganschen dag bleef weigeren. De nacht ging in rustigen en gezonden slaap voorbij. Den volgenden ochtend vroeg verliet de vader het huis om zich aan den arbeid te begeven, terwijl ook de moeder zich verwijderde om eenige dringende bezigheden te verrichten ; Justin lag nog gerust in zijne kribbe te slapen. Maar toen Croisine eenigen tijd daarna terugkeerde en de kamerdeur geopend had, bleef zij verstommend staan bij het schouwspel, dat zich aan hare blikken vertoonde. De slaapstede was ledig, het kind was alleen uit de kribbe gekropen en liep nu door de kamer heen, zich aan tafels en stoelen vasthoudende. Schreiende van moederlijk geluk en God lovende,

hurkte zij op de knieën neder en hield de armen uitgestrekt om haren lieveling op te vangen, die schaterende van vreugde zich aan haren boezem kwam werpen.

— „Voorzichtig! voorzichtig! val niet!” riep zij nog met angst, toen de kleine den steun der stoelen verliet, om alleen naar zijne moeder te snellen.

Maar het kind viel niet, want het was volkomen genezen en gezond.

— „Ziet gij nu wel, dat Justin niet dood was, en dat O. L. Vrouw van de grot hem heeft genezen?” vroeg zij haren man naïef, toen hij van den arbeid terugkeerde.

Ook Françonnette Gozos, die bij den kleine gewaakt en het lijkkleedje in elkander had geregen, werd geroepen, en kon zich niet verzadigen met het aanschouwen van 't kind, dat zij reeds overleden waande.

Toen wierpen zij zich op de knieën, en de moeder vouwde de kleine handjes van Justin te samen, hield ze in de hare geklemd en bad het Weesgegroot, dat de kleine godvruchtig nastamelde.

Justin nam iederen dag in sterkte toe, groeide op tot een flinken jongen en bleef voortdurend gezond. Wij hebben den ferm en braven jongeling van 19 jaren opgezocht en gesproken, gelijk wij later verhalen zullen.

Dokter Peyrus aarzelde niet, na alles grondig onderzocht te hebben, te verklaren, dat hier aan niets anders dan aan eene bovennatuurlijke tusschenkomst kon gedacht worden. Ook de geneesheer Dozous en professor Vergez getuigden in hun verslag aan den bisschop, dat deze genezing, gelet op den duur der indompeling, op het onmiddellijk gevolg daarvan, én op het kunnen loopen, zonder vroeger zelfs te

kunnen staan, klaarblijkelijk een bovennatuurlijk karakter bezat. ⁽¹⁾

5. Mejuffrouw BENOÎTE CAZEAUX te Lourdes lag twee lange jaren met aanhoudende koorts en hevige pijn in de zijde op het bed van smarten, en had tevergeefs zoowel de hulpmiddelen der geneeskunde als de wateren der bad-plaatsen gebruikt; zoodat zij eindelijk door de dokters als ongeneeslijk was verklaard en verlaten. In dien wanhopigen toestand neemt zij hare toevlucht tot O. L. Vrouw van de grot, drinkt een paar glazen water van de bron, en verlaat op staanden voet gezond het smartelijk ziekbed.

6. In dezelfde door God begunstigde stad was eene

(1) De laatste schreef: „Si les affusions d'eau froide, surtout quand elles se répètent, peuvent rendre de grands services dans les affections adynamiques graves, ce moyen est soumis à des règles, dont la transgression n'a pas lieu sans des dangers réels pour la vie. En thèse générale, la durée de l'application de l'eau froide ne doit pas aller au delà de peu de minutes, parce que la dépression occasionnée par le froid détruirait tout pouvoir de réaction dans l'organisme.

„Or, la femme Duconte, ayant plongé son enfant dans l'eau de la Fontaine, l'y a maintenu pendant plus d'un quart d'heure. Elle eut donc demandé la guérison de son fils à des procédés absolument condamnés par l'expérience et par la raison médicale, et elle ne l'en a pas moins obtenue immédiatement; car quelques moments plus tard il s'endormit d'un sommeil calme et profond qui ne cessait qu'environ douze heures après.

„Et afin que la plus vive lumière vint éclairer ce fait, pour qu'aucune incertitude ne pût planer sur sa réalité et sur l'instantanéité de sa production, l'enfant, qui n'avait jamais marché, s'échappe du berceau et se met à marcher avec l'assurance, que donne l'habitude, montrant ainsi que sa guérison a eu lieu, sans convalescence, d'une façon toute surnaturelle.”

vijftigjarige vrouw, BLAISSETTE SOUPENNE geheeten, sedert verscheidene jaren door eene chronische oogziekte, die van zeer zorgelijken aard was, bezocht. 't Was eene ontsteking der oogleden, die haar schier het geheele gezicht benam en haar afschuwelijk van gelaat maakte. De beroemdste oogartsen hadden haar hunne zorgen gewijd: de heilbronnen van Barèges, Cauterets en Gazost waren door haar gebruikt; maar niets hielp, de kwaal nam met den dag toe. De natuur kon haar geen geneesmiddelen leveren, waarom zij vol vertrouwen hare toevlucht tot de Moeder van barmhertigheid nam, en het wondervolle water van de bron liet halen. Reeds bij de eerste wassching der oogen met dat water voelde zij verlichting en vermindering van pijn, waarom zij denzelfden dag zelve nog eens naar de bron ging om die te herhalen; en bij de derde op den volgenden dag was zij geheel hersteld. Hare oogen waren droog, de oogleden zuiver en de oogharen kwamen reeds terug. Volgens de verklaring der geneesheeren, die haar onderzochten, was het bovennatuurlijke in deze genezing zooveel te duidelijker, als het kwaad hardnekkiger was geweest. (1) Behalve den 17den November 1858, heeft zij ook den 27sten Juni

(1) De geneesheeren schreven in hun rapport: "La portée de ce fait est d'autant plus considerable, que la lésion matérielle était plus profonde, et qu'au rétablissement rapide des tissus dans leurs conditions organiques et vitales normales, est venu s'ajouter le redressement des paupières. D'ailleurs la maladie dont il s'agit, est des plus rebelles, et au terme où elle était parvenue chez la dame Soupenné, elle réclamait impérieusement l'intervention de la chirurgie agissante: la rescission de la muqueuse palpébrale, ou tout au moins la cautérisation énergique des boursofflements et des bourgeons charnus de cette membrane."

1860 een beëdigd verhoor voor de commissie ondergaan, met al degenen die haar gekend of behandeld hadden; en ook toen werd hare genezing als een wonder erkend.

7. Te Nay, in het departement der Basses-Pyrénées, was een jongeling van vijftien jaren, HENRI BUSQUET, sedert een paar jaren zeer lijdende; immers, na in 1856 een hevige typhus te hebben doorgestaan, had hij een verschrikkelijk groot ettergezwel aan den hals gekregen, dat zich langzamerhand had uitgebreid van de onderkaak tot aan de borst en hem zulk een pijn veroorzaakte, dat hij vaak gillend over den vloer kroop. Dokter Subervielle, die een zeer beroemden naam in het departement droeg, opende het gezwel vier maanden na zijn ontstaan en ontlastte het van eene buitengewone hoeveelheid stof, maar vermocht niet, het kwaad weg te nemen; waarom hij als laatste geneesmiddel de wateren van Cauterets aanraade. Toen in October 1857 de aanzienlijke badgasten vertrokken waren, en de armen langzamerhand daarheen kwamen om genezing te vragen, trok ook de jonge Busquet derwaarts en gebruikte gedurende veertien dagen de baden. Zij schenen hem echter meer tot nadeel dan tot beterschap te strekken, want het gezwel nam steeds in omvang toe, en zoo kwam hij te Nay terug. Op paaschdag, 4 April, brak het open, en dit gaf hem zooveel verlichting, dat hij zelfs het hoogfeest in de kerk kon vieren; maar den 15den April vertoon den zich een paar klierverstoppingen naast de wond, en dreigden op onrustbarende wijze weldra ook het gelaat in te nemen.

In dezen toestand kwam bij den ongelukkigen lijder het verlangen op, om eene bedevaart te doen naar de bron

van Lourdes, van wier wonderdadige geneeskracht hij zooveel had hooren verhalen. Hij wilde den tocht te voet ondernemen, want reisgeld ontbrak hem; en hij ging ook werkelijk op weg, maar moest weldra terugkeeren, daar hij ondervond, te veel op zijne krachten betrouwd te hebben. Dringend smeekte hij zijne ouders hem te willen geleiden, om in kleine dagreizen gezamenlijk den pelgrimstocht af te leggen; maar dezen meenden zich zulk een verlies van verdiensten niet te mogen veroorloven. Intusschen vestigde zich de gedachte dat O. L. Vrouw, die aan Bernadetta te Lourdes verschenen was, hem zou genezen, meer en meer bij Henri en werd allengs eene vaste overtuiging; zoodat hij dan ook alle moeite inspande om iemand te vinden, die naar de wondervolle bron wilde afreizen om een weinig water mede te brengen. Eindelijk werd zijn vurig verlangen bevredigd, en ontving hij op woensdag den 28sten April — men vierde dien dag het beschermfeest van den H. Joseph — een flesch water uit de bron der Massabiella-rotsen.

Tegen acht uur des avonds, wanneer hij zich te rusten zou begeven, knielde hij met zijne ouders en talrijke broeders en zusters — zij waren allen godvruchtige en eenvoudige lieden — voor een klein Maria-beeldje neer, en bad met zulk een levendig geloof en zulk een zekere hoop, dat niemand zijne tranen kon weerhouden; waarna hij zich op het bed nederlegde. De dokter had streng verboden ooit koud water aan de wond te brengen: maar de hoopvolle lijder rukte de zwachtels los, doopte een stuk linnen in het water van Lourdes grot, en begon daarmede zijne vreeselijke wonden te betten.

— „'t Is onmogelijk”, zeide hij met verhelderd gelaat tot zijne ouders, die angstig zijne handeling gadesloegen, „'t is onmogelijk dat de heilige Maagd mij niet geneest; ik weet het zeker.”

Met dit gelukkig vertrouwen sliep hij in en genoot den ganschen nacht een diepe rust. En zie, bij zijn ontwaken was hetgeen hij van de heilige Moeder Gods verwachtte reeds een feit: al zijne pijnen waren verdwenen. Zijne moeder wilde daaraan echter niet gelooven en had het te druk met de verzorging der overige kinderen, waarvan er twee hun eerste H. Communie zouden doen en vier zich voorbereidden tot het ontvangen van het H. Vormsel, om het verband weg te nemen en naar de wonde te zien. Den derden dag echter voldeed zij aan het verlangen van Henri en ontblootte het gezwel: al de wonden waren gesloten, de klieren waren niet meer te bespeuren, en het ettergezwel vertoonde niets meer dan een groot litteken, zoo droog en volkomen genezen, alsof de hand des tijds het langzaam had gevormd. De genezing was volkomen en oogenblikkelijk.

Zoowel dokter Subervielle als de beide geneesheeren, die hem den 29sten November 1858, en later ook nog in Juni 1860 op last van de bisschoppelijke commissie bezochten, aarzelden dan ook niet te verklaren, dat hier niet anders dan eene bovennatuurlijke genezing kon aangenomen worden. ⁽¹⁾

(1) „Toutes les affections de la nature de celle-ci sont lentes à guérir, parce qu'elles se rattachent à la diathèse scrofuleuse, et qu'elles impliquent la nécessité de modifier profondément l'organisme. Cette seule considération mise en regard de la soudaineté de la guérison suffit pour prouver que ce fait s'écarte de l'ordre de la nature. Nous le rangeons

Henri Busquet was, toen ik mijn pelgrimstocht maakte, 29 jaren oud, en genoot voortdurend eene goede gezondheid; niet alleen dat hij nooit meer iets van zijne vroegere kwaal had ondervonden, maar hij oefende zelfs zonder eenigen hinder het stoffig ambacht van stukadoor uit en werd voor een kunstenaar in zijn vak gehouden. Bijna den ganschen dag zong hij onder zijn werk met heldere en schoone stem een lied, en des zondags blaasde hij niet zonder talent de bas trombone bij de harmonie „Orpheus” te Nay.

8. In het vlek Lamarque onderzocht de bisschoppelijke commissie de oogenblikkelijke genezing van het kind DENYS BOUCHET, dat met eene ongeneeslijke verlamming geslagen was, en verklaarde haar op geen andere dan bovennatuurlijke wijze geschied.

9. Drie uren van Lourdes verwijderd ligt het dorp Loubajac. Daar woonde een arme daggelder, wiens vrouw CATHERINE LATAPIE CHOUAT in October 1856 uit een eikenboom, waarin zij voor de varkens eikels plukte, was gevallen en haar rechter-arm en hand zwaar had gekneusd. Spoedige en bekwame hulp had den arm wel geheeld, maar kon eene zekere zwakte niet wegnemen, terwijl twee vingers volslagen lam bleven; zoodat zij niet meer kon arbeiden, wat toch zoo noodzakelijk was, om in de dagelijksche behoeften van het arme huisgezin te voorzien.

In April 1858, terwijl de gansche omtrek vervuld was met wondervolle verhalen van O. L. Vrouwe van Lourdes, lag de arme vrouw op een nacht te bed en dacht met

*parmi les faits qui possèdent pleinement et d'une manière évidente le caractère surnaturel."

ongerustheid aan het naderend oogenblik, waarop zij een derde kind hoopte ter wereld te brengen. Eensklaps schrikte zij op, want zij meende eene stem te hooren, die tot haar zeide en nog eens herhaalde :

— „Ga naar de grot ! ga naar de grot ! en gij zult genezen !”

't Was nog volslagen duister en de torenklok sloeg juist drie uren : maar eene onwederstaanbare kracht dreef haar het bed uit ; zij wekte hare twee kinderen, die reeds groot genoeg waren, om haar te vergezellen, kleepte zich in groote haast en maakte zich gereed, om aanstonds de reis te ondernemen.

— „Blijf gij aan den arbeid,” zeide zij tot haren man, „ik ga met de kinderen naar de grot.”

— „Dat is onmogelijk, en dat moogt gij niet in den staat, waarin gij u bevindt,” zeide haar echtgenoot, „'t is stijf drie uren gaans.”

— „Alles is mogelijk, en 't is zeker : ik zal genezen !” riep zij den vader tot afscheid toe en ijelde met de kinderen de deur uit.

De maan scheen aan den helderen hemel en goot een bleek licht over de sluimerende aarde ; velden en bosschen zwegen, een diepe stilte heerschte alom en beving de kinderen met vreeze. Zwijgend gingen de kleinen aan moeders zijde, en drongen dichter naar haar toe en klemden hare hand vaster tusschen de tengere vingers, zoo dikwijls een of ander ongekend geluid uit het diepe bosch tot hen doordrong. Maar de moeder kende geen vreeze ; zij beurde hare kinderen op, wist hunnen angst door aangename vertelsels te verdrijven en was zelve opgeruimd en vol moed, als gevoelde zij dat zij naar het leven heentoopte.

In den vroegen ochtendstond trad zij Lourdes binnen en ontmoette Bernadetta op de straat. Toen iemand haar aanwees wie de kleine zienster was, drong zij door de menigte heen en raakte eerbiedig het armelijk kleed aan van het kind, dat door God op zulke buitengewone wijze werd begenadigd; vervolgens spoedde zij zich weder de stad uit naar de Massabiella-rotsen, waar reeds niettegenstaande het vroege morgenuur, eene groote menigte van pelgrims was vergaderd.

Catherine wierp zich met hare kinderen op de knieën tusschen de bedevaartgangers en begon met innige godsvrucht te bidden; dan ging zij naar de geheimzinnige bron en dompelde hare hand in het wondervolle water. Op hetzelfde oogenblik voelde zij de kracht en het leven in hare vingers wederkeeren. Zij was echter niet ontsteld maar bleef kalm en rustig, alsof er niets bijzonders met haar geschiedde, wierp zich op de knieën en gebod haren kinderen met haar de goede O. L. Vrouwe te danken en te loven; doch barstte toch in overvloedige tranen uit, toen zij weder, voor het eerst sedert achttien maanden, de vingers van beide handen ten gebed mocht samenvouwen.

Lang bleef zij in haar dankgebed verslonden, maar werd op eens door hevige smarten aan haren belangwekkenden toestand herinnerd; zij voelde de barensweën.... Angstig zag zij om zich heen en wist niet wat te doen. Doch slechts één oogenblik duurde die twijfel. Aanstonds wendde zij zich weder tot de Moeder van barmhartigheid en bad met groote innigheid en in eenvoudigheid des harten:

— „Goede moeder, die mij zulk een groote gunst hebt verworven, spaar mij de schande die mij dreigt, en geef

dat ik ten minste eerst in mijn huis mag wederkeeren."

En 't was weder of dezelfde stem, die zij 's nachts gehoord had, haar andermaal influisterde :

— „Wees gerust ; vertrek met goeden moed ; gij zult zonder ongeval uwe woning bereiken."

— „'t Is nu genoeg, kinderen !" sprak zij daarop met vertrouwen, „laat ons vertrekken."

En zij nam de kleinen weder bij de hand, liep drie uren achtereen zonder eenigen hinder of pijn en deelde de vreugde der kinderen, die huppelden en schaterden van blijdschap omdat moeder genezen was. Geen kwartier na de tehuiskomst was haar een derde zoon geboren. Het behoeft wel niet vermeld¹, dat het kind aan de H. Maagd werd toegewijd en den naam van Maria ontving. ⁽¹⁾

10. In hetzelfde dorp, waar Denys Bouchet woonde, vond noch een tweede wonderbare genezing plaats. Immers

(1) Van dit feit getuigt het verslag der bisschoppelijke commissie :
 „Que la difformité de la main de Catherine Latapie, que l'impossibilité
 „de s'en servir provinssent d'une ankylose aux articulations des doigts,
 „d'une lésion foncière des nerfs ou des tendons fléchisseurs, il demeure
 „indubitablement acquis que cette situation était de la plus haute gravité,
 „par l'inutilité de tous les moyens médicaux employés pendant dix-huit
 „mois, et par l'aveu du médecin qui avait déclaré à cette femme que son
 „état était incurable.

„Cependant, malgré l'insuccès de tentatives si longues et si multipliées,
 „malgré l'emploi des divers actifs thérapeutiques, malgré même la déclara-
 „tion du médecin, cette lésion grave guérit tout à coup, est simulta-
 „nément eulée. Or, cette soudaineté de disparition de l'infirmité, du
 „redressement des doigts, du rétablissement de leur jeu normal, est évidem-
 „ment en-dehors et au-dessus du cours habituel de la Nature, des lois
 „qui régissent l'efficacité de ses agents."

MARIANNE GARROT leed reeds twee jaren aan eenen melkachtigen dauwwurm of huidziekte, die haar geheele gelaat overdekte en afzichtelijk maakte. Dokter Amadou van Pontacq nam alle kunstmiddelen te baat en raadpleegde de uitstekendste geneesheeren, maar zag al zijne pogingen door de hardnekkigheid der ziekte verijdeld.

De ongelukkige vrouw deed water van de wonderbron te Lourdes halen, liet alle geneesmiddelen staan, waschte zich het aangezicht gedurende tien dagen met het water, en was volkomen hersteld, zoodat men zelfs geen spoor der ziekte op haar gelaat meer ontdekken kon. Dokter Amadou getuigde zelf onder eede voor de commissie, dat deze genezing geheel en alleen moest worden toegeschreven aan eene oorzaak, die vreemd is aan de geneeskunde en noodzakelijk tot eene bovennatuurlijke orde moet behooren.⁽¹⁾

11. Te Bordères dicht bij Nay, woonde een arme grijze vrouw van tachtig jaren, MARIE DOMENGE geheeten, weduwe Lanoue. Sedert drie jaren was zij aan de rechterzijde volslagen lam, zoodat zij niet zonder hulp kon staan of eene enkele schrede doen. Zij verzwakte hoe langer hoe meer en moest bittere armoede lijden.

Nadat Dokter Poueymiroo van Mirepoix langen tijd alle middelen had gebezigd om de verlamde ledematen te herstellen, gaf hij de hoop op, schreef haar geen geneesmiddelen meer voor, maar bleef haar toch van tijd tot tijd uit medelijden bezoeken. Een zieke echter geeft zoo spoedig de hoop niet op en blijft vaak nog op herstel hopen, zelfs als er geen herstel meer mogelijk is.

(1) " A une cause étrangère et supérieure aux actifs naturels."

— „Wanneer zal ik dan toch eindelijk beter worden en weder kunnen loopen en werken?” vroeg zij telkens als de goede dokter haar kwam zien.

— „Gij zult genezen zoodra de goede God het wil”, luidde altijd hetzelfde antwoord van den geneesheer, terwijl hij haar eene aalmoes in de hand stopte. Hij vermoedde evenwel niet dat hij dan altijd een voorspellend woord sprak, want God zou het eenmaal willen.

De oude vrouw moest de Meimaand te huis en meestal op hare armelijke legerstede vieren; en dan was het haar een troost, als van tijd tot tijd een paar godvruchtige meisjes bij haar den rozenkrans kwam bidden en over de Moeder des Heeren spreken. Met aandacht luisterde zij vooral naar het verhaal der predikatiën en der vele wonderen, die op de voorspraak van O. L. Vrouw van Lourdes waren geschied.

— „En waarom zou ook ik mijn toevlucht niet tot haar nemen?” vroeg zij eens, „en rechtstreeks haar vermogende hulp inroepen?”

Den volgenden dag ging er iemand naar Lourdes om uit de bron zelve water voor de oude boerin te scheppen. Toen men het bij haar bracht ontroerde zij hevig en verzocht, dat men haar uit het bed zou tillen en op den grond zetten. Met koortsige gejaagdheid werd aan haren wensch voldaan; en toen zij gekleed was steunden twee personen haar onder de schouders, opdat zij volgens haar verlangen zou kunnen staan.

Men bood haar een glas van het water uit de bron aan en zij doopte hare vingers daarin, sloeg zich daarmede een groot kruis en dronk het langzaam ledig, terwijl zij in

stilte een vurig gebed sprak. Zij was bleek en trilde van aandoening, zoodat men vreesde dat zij zou bezwijmen. Maar terwijl men een stoel naderbij schoof om haar daarop zacht te laten nederglijden, herstelde zij zich weder en riep eensklaps met groote blijdschap uit :

— „Laat mij los ! laat mij los ! ik ben genezen en kan wel loopen !”

En terwijl zij, die haar steunden en vast hielden, nog aarzelden, rukte zij zich los en liep met verjongde krachten door het vertrek, alsof zij nooit lam was geweest. Een der omstanders, die vreesde dat de tachtigjarige vrouw te veel op hare krachten steunde, reikte haar een stok toe ; maar moeder Marie nam dien lachend aan en wierp hem verre van zich, als iets dat zij niet meer noodig had.

Van den volgenden dag af aan ging zij weder met werken haar dagelijksch brood verdienen. En als het Juni was, dan wezen de dorpers elkander op het veld, waar de tachtigjarige nog lustig de sikkkel door het koren zwaaide, en volstrekt niet de eerste was die rust behoefde.

Haar geneesheer, de brave dokter Poueymiroo, loofde God om dit tastbaar wonder en onderteekende later met de commissie het verslag, waarin verklaard werd, dat in dit geval noodzakelijk moest erkend worden de rechtstreeksche en blijkbare werking der goddelijke Almacht. ⁽¹⁾

12. De vijfjarige JEAN-MARIE TAMBOURNÉ te Saint-Justin in het departement van Gers, leed sedert eenige maanden geweldig aan een ongelukkig rechterbeen. Hevige pijnen hadden de verschillende leden daarvan verdraaid en krom

(1) „L'action directe et évidente de la puissance divine.”

gebogen en den voet buitenwaarts gewrongen, zoodat deze een rechten hoek vormde met den anderen voet. Door die aanhoudende en scherpe pijnen was het geheele gestel van 't kind ondermijnd; slaap- en eetlust waren reeds lang geweken, een langzame uittering sloopte de laatste krachten en allengs naderde de dood. De ouders, die in zekeren welstand leefden, hadden kosten noch zorgen gespaard om hun kind te behouden; de bekwaamste geneesheeren waren geraadpleegd, de beroemdste badplaatsen bezocht, de voornaamste heilbronnen gebruikt: maar alles zonder baat. En als er soms een oogenblikje beterschap werd waargenomen, dan kwam weldra een nieuw ongeval de kwaal verergeren. Het was dus zeker dat de wetenschap het ongelukkig kind niet kon behouden; maar waarom zouden zij hunne laatste hoop niet vestigen op haar, die men zeide, dat aan de Massabiella-rotsen was verschenen en reeds zooveel wonderbare genezingen had geschonken?

Den 23sten September 1858 nam moeder Tambourné plaats in den postwagen naar Lourdes, om haar kind naar de bron te geleiden. 't Was een lange en vermoeiende reis voor den ongelukkigen kleine. In de stad aangekomen, nam de teedere moeder haren lieveling in de armen en droeg hem met moeite langs den rotsachtigen weg naar de grot. Daar legde zij haren dierbaren last op den grond neder, terwijl zij een vurig gebed tot de Troosteres der bedrukten, de Moeder van smarten opzond, en ging toen haar kind in de bron wasschen.

Jean geraakte oogenblikkelijk in een soort van verrukking, zooals men nooit bij hem had waargenomen en een kind ook zeldzaam hebben zal. Zijne oogen waren wijd geopend en schenen halsstarrig iets aan te staren; ook zijn

mond opende zich, terwijl de kleine bleeke lippen zich zacht bewogen als prevelden zij onhoorbare woorden.

— „Wat is er, mijn kind?” vroeg de moeder beangst, terwijl zij nog altijd het zieke been in de wonderbron gedompeld hield.

— „Ik zie Onzen Lieven Heer en de heilige Maagd”, antwoordde de kleine op fluisterenden toon.

De arme moeder beefde over haar gansche lichaam, het zweet parelde haar op 't voorhoofd en overvloedige tranen lekten haar langs de sidderende wangen, Maar nu was het alsof het kind een schok kreeg; het kwam tot zich zelve, zag zijne moeder lachend aan en riep overluid, zoodat alle omstanders het konden hooren:

— „Moeder ik ben beter! Ik heb geen pijn meer; mijn voet is weer recht; ik kan weer loopen, en ik ben weer even sterk als vroeger.”

De gelukkige Jean sprak waarheid: hij was volkomen genezen. Te voet keerde hij met zijne moeder naar Lourdes, at smakelijk en sliep den ganschen nacht gerust. Den volgenden ochtend vroeg gingen zij andermaal naar de bron, om het wonderwater nog eens te gebruiken; vervolgens hoorden zij de heilige Mis, die in de parochiekerk ter dankzegging werd opgedragen, en trokken daarna huiswaarts, niet met den postwagen maar te voet.

Tegen den avond kwamen zij aan een dorp, waar zij overnachtten, om in een weldadigen slaap nieuwe krachten voor den volgenden dag op te doen; want het kind wilde van geen postwagen hooren en verlangde zijn vader te verrassen, met te komen loopen. Toen zij den derden dag tegen den vooravond Saint-Justin naderden, stond vader

Tambourné voor de deur zijner woning vol ongeduld uit te zien, of er geen rijtuig kwam om de bedevaartgangers te huis te brengen. Het kind herkende hem reeds van verre, verliet de hand zijner moeder en draafde naar zijn vader, het uitschreeuwende:

— „Vader ik ben genezen! de H. Maagd heeft mij beter gemaakt!”

En eer de goede man zich rekenschap kon geven van hetgeen hij zag en hoorde, lag het kind reeds in zijne armen en drukte hem juicheud den kus op de bruine wangen. Gansch het dorp liep uit en gaf der moeder niet eens den tijd om haar huis binnen te treden en van de vermoeienis uit te rusten; want aanstonds wilde ieder vernemen op welke wijze dit groote wonder had plaats gegrepen. En 's avonds was er geen enkele woning te Saint Justin, waar binnen men niet sprak van O. L. Vrouwe van Lourdes en van den gelukkigen Jean-Marie Tambourné. (1)

13. Korten tijd, nadat de toegang tot de Massabiella-

(1) In het 28ste proces-verbaal zegt de bisschoppelijke commissie van dit feit: „Il est possible sans doute de guérir une coxalgie par les moyens et par les procédés que possède la Science. Les eaux sulfureuses naturelles en comptent plus ces sortes de guérisons; mais, dans aucun cas, il ne leur est arrivé de les opérer avec la rapidité de l'éclair. L'instantanéité d'action est tellement en dehors de la force médicale, sans l'intermédiaire de laquelle elles ne sauraient guérir, que l'on peut affirmer qu'il y a fait d'un ordre surnaturel dans tous les cas, compliqués de lésion matérielle, où elle s'est manifestée. Est-il besoin de rappeler que le jeune Tambourné est arrivé à la Grotte porté par sa mère, et que, quelques moments après, il remontait une pente rapide, marchait et courait le reste de la journée sans éprouver la moindre douleur, et avec autant de facilité qu'avant l'invasion de la maladie.”

rotsen op keizerlijk bevel weder was geopend, had een nieuw wonder plaats in hetzelfde stadje Nay, waar Henri Busquet reeds de vermogende hulp van O. L. Vrouw van Lourdes had ondervonden.

Mevrouw de weduwe MADELEINE RIZAN lag op haar uiterste. De laatste 26 jaren hadden haar niets dan pijn en smart opgeleverd. Immers in 1832 door de cholera aangetast, bleef zij na dien tijd lam aan de gansche linkerzijde, zoodat zij zeer mank liep en bijna geen voet in huis verzetten kon, zonder zich aan den wand of de meubelen vast te houden. Zelden, slechts twee of drie malen in het midden van den zomer, waagde zij het met behulp van twee mannen, op wier arm zij leunde of liever half gedragen werd, naar de kerk te gaan, die zeer dichtbij gelegen was, en de H. Mis te hooren; maar zij moest als een kind worden geholpen om te knielen en weder op te staan. Ook een harer handen was volslagen verdord en onbruikbaar; haar gestel was verzwakt en geheel ondermijnd, zoodat zij aanhoudend bloed braakte en geen voedzame spijsen meer kon verdragen. Een weinig vleeschnat, dunne soep en wat koffij onderhielden in haar de kleine levensvonk, die bijna iederen dag dreigde uit te gaan; altijd beefde zij van de koude en zelfs op de heetste Juli-dagen vroeg zij om vuur in den haard, en liet haar ouden ziekenstoel bij den schoorsteen schuiven.

Sinds de laatste achttien maanden was zij zeer verzwakt; de verlamming maakte zich ook van den rechtersvoet meester, terwijl de verdroogde ledematen buitengewoon opzwellen, zooals dat bij waterzuchtigen plaats heeft. Zij had dan ook haar ziekenstoel voor het ziekbed verruild, kon zich niet meer bewegen en had bijna geen gevoel meer, zoodat zij,

als men haar een weinig verlegde, meermalen vroeg waar haar beenen waren.

Twee geneesheeren hadden haar achtereenvolgens behandeld. Dokter Talamon hield haar reeds lang voor ongeneeslijk, en zoo hij haar bleef bezoeken was het alleen als vriend, maar hij weigerde haar langer geneesmiddelen voor te schrijven, overtuigd als hij was, dat geen geneesmiddel eenige beterschap kon aanbrengen. Dokter Subervielle had, op aanhouden van Mevrouw Rizan, nog het een en ander beproefd, maar ook om spoedig alle hoop op te geven.

De geduldige lijderes bezat twee kinderen, eene dochter, Lubine geheeten, die haar nacht noch dag verliet en met de teederste zorg en liefde omgaf, en een zoon, Romain Rizan, die te Bordeaux op een handelskantoor was geplaatst.

Toen de laatste hoop was vervlogen en de geneesheer verklaarde, dat haar nog slechts een paar dagen levens restte, telegrafeerde men haren zoon. De brave jongeling kwam terstond naar Nay, om afscheid van zijne moeder te nemen en haren laatsten zegen te ontvangen. Met de grootste godsvrucht ontving Mevrouw Rizan de laatste heilige Sacramenten, maakte haar laatste beschikkingen, schonk haren moederlijken zegen aan de beide kinderen, die voor haar stervenssponde knielden, en gaf zich vol vertrouwen geheel in de handen van den God van leven en dood over.

Romain werd door zijne kantoorzaken weder naar Bordeaux geroepen en reisde af met de hartverscheurende zekerheid, dat hij zijne moeder niet weer zou zien.

't Was zaterdag-avond, 16 October. De goede zusters van het H. Kruis te Igon, wier overste de schoonzuster van Mevrouw Rizan was, hielden voor de zieke eene novene

ter eere der H. Maagd, en Mevrouw Nessans, eene oude vriendin, was naar Lourdes afgereisd en had beloofd water uit de bron te zullen medebrengen. Maar dokter Saburvielle verzekerde dat het te laat was; want de lijderes lag te sterven en zou den nacht niet overleven. De kapelaan van Nay, de eerwaarde heer Sanarens, kwam haar nog laat in den avond een bezoek brengen, vergezeld van haar biechtvader, mijnheer André Dupont die, het vreeselijk lijden der stervende ziende, bijna door zijne tranen werd belet, om een woord van troost en vertrouwen op de barmhartigheid van Jesus te spreken.

— „Wij zien elkander in het paradijs weder,” was zijn laatste woord, toen hij vertrok.

De nacht had allengs alle vrienden en bekenden, die gedurig naar den toestand der zieke kwamen vernemen, doen verdwijnen, en 't was eenzaam en stil in haar huis geworden. Lubine bleef bij hare moeder waken: 't zou immers de laatste nacht zijn! . . . en geknield voor een Moeder-Godsbeeldje bad zij met vuur en veel tranen, niet om beterschap maar om een zaligen dood. 't Was doodstil in de kamer, en men hoorde niets dan het snikken van de bedroefde maagd en nu en dan eene moeilijke ademhaling der stervende.

— „Mijn kind!” ruischt het van 't ziekbed.

Lubine verheft zich haastig, nadert de stervende en vraagt, terwijl zij de verdorde en ijskoude hand grijpt en kust, wat moeder belooft.

— „Lief kind!” fluistert de zwakke stem: „ga eens naar onze goede vriendin, Mevrouw Nessans, die van Lourdes moet zijn teruggekeerd, en vraag haar een glas van het

water der grot. Dat water, Lubine ! moet mij genezen ; de H. Maagd wil het."

— „Mijn lieve moeder !" antwoordt de maagd : „het is te laat, want het is in het holle van den nacht. Ik mag u niet alleen laten en bij Mevrouw Nessans ligt alles in rust. Maar morgen vroeg, zoodra het daglicht wordt, zal ik het gaan halen."

— „Dan zullen wij wachten," spreekt de stervende met gelatenheid, sluit de oogen en blijft stil en onbewegelijk liggen.

Lubine knielt weder voor het beeldje neer en begint opnieuw de gebeden der stervenden te lezen. Zoo kruipt de stille, lange nacht voorbij en schijnt noode plaats te maken voor de eerste ochtendschemering.

Daar slaat de torenklok zes uren en het a n g e l u s wordt geklept, om den geloovigen het blijde moederschap van Maria nog eens te herinneren en ze naar de vroegmis te roepen.

— „Ziedaar, moederlief ! drink, en dat de heilige Maagd u helpe !" spreekt Lubine, die met het water van Lourdes komt aandragen.

Mevrouw Rizan brengt het water aan hare lippen en drinkt er een weinig van.

— „O mijn kind ! mijn lieve Lubine !" roept zij uit, „'t is het leven wat ik drink. Leven is er in het water ! wrijf mij er het gezicht mee ; wrijf dien arm ; wrijf mij er het geheele lijf mee."

Geheel buiten zichzelf en over het geheele lichaam bevende, doopt de maagd een linnen doek in het wonderwater en wast daarmede het gelaat harer moeder.

— „Ik voel mij genezen !" roept eensklaps de stervende

uit met eene heldere en krachtvolle stem: „ik voel mij geheel genezen!”

Lubine wascht intusschen de verlamde en verdorde ledematen, zoowel als de wonden van het doorliggen en ziet, terwijl eene koude rilling haar door de leden loopt, dat de gezondheid en het leven onder hare handen overal wederkeeren, waar zij met het water wrijft.

— „’t Is of er spranken vuurs uit geheel mijn lichaam vliegen, als gij met dat water wrijft,” zegt de moeder.

In twee minuten tijds keert dat stervende lichaam tot zijne vroegere gezondheid en kracht terug.

— „Ik ben genezen! geheel en al genezen!” roept de blijde vrouw uit. „Wat is de heilige Maagd toch goed! wat is zij toch vermogend!”

En ten eeken van haar volkomen herstel, vraagt zij aanstonds:

— „Maar Lubine, mijn goede Lubine! ik heb honger, ik zou wel iets willen eten.”

— „Belieft ge koffie of wijn of melk?” stamelt de maagd, verschrikt door het wonder dat zij aanschouwt, en vreesende dat het misschien slechts eene begoocheling is.

— „Neen; wat brood en vleesch, mijn kind! dat heb ik in geen 24 jaar geproefd.”

En toen zij smakelijk daarvan had gegeten, hernam zij.

— „En nu wil ik opstaan.”

— „Dat is onmogelijk, moeder!” antwoordde Lubine, nog maar niet kunnende gelooven aan de wezenlijkheid van hetgeen zij zag en misschien meenende, dat de wonderbare genezingen even langzaam geschieden als de bloot natuurlijke.

Doch Mevrouw Rizan hield vol en verlangde hare kleederen.

Sinds langen tijd waren die niet meer gebruikt, en men had ze zorgvuldig opgevouwen en in eene aangrenzende kamer geborgen, verzekerd als men was, dat ze niet meer noodig waren. Lubine ging ze halen: maar als zij een kort oogenblik daarna weder binnentrad, bleef zij verstomd op den drempel staan en liet de kleederen uit hare hand vallen. Hare moeder had het bed verlaten en lag op de knieën voor den schoorsteen, waarop het Moeder-Godsbeeldje stond, met uitgerekte armen haar dankgebed te spreken. 't Was Lubine alsof zij een doode uit het graf had zien verrijzen; zij was niet in staat hare moeder in het aankleeden te helpen. Maar dat was ook niet noodig, want de gelukkige vrouw kleeedde zichzelf in korte oogenblikken en knielde andermaal voor het beeld van O. L. Vrouwe neer. Toen barstte Lubine in tranen los en weende overluide.

't Was ongeveer zeven uur in den ochtend en de vroegmis was geëindigd. De kerkgangers hoorden het luid schreien der maagd en zeiden tot elkander:

— „Arm kind! haar moeder is zeker overleden; zij zou den nacht niet doorkomen.” En eenigen, onder welke ook twee zusters van het H. Kruis, traden binnen om het meisje te troosten. Maar wie beschrijft hunne verwondering toen zij, in plaats van eene doode, eene gezonde en sterke vrouw voor den schoorsteen op de knieën vonden liggen? Gansch Nay liep uit en wilde zich met eigen oogen overtuigen, dat O. L. Vrouw van Lourdes inderdaad een nieuw en groot wonder had gewrocht. Ook dokter Subervielle haastte zich naar Mevrouw Rizan en verklaarde luide ten aanhooren van allen, dat hier bepaald eene bovennatuurlijke tusschenkomst moest erkend en aangenomen worden.

Intusschen verwachtte mijnheer Romain Rizan te Bordeaux met angst de doodstijding zijner geliefde moeder en barstte uit in luid geweën, toen de post hem op een ochtend een brief uit Nay bezorgde, waarvan het adres door den eerwaarden heer Dupont, den biechtvader zijner moeder, was geschreven.

— „Helaas ! ik heb geen moeder meer ; zij is overleden,” snikte hij tegen een vriend, die toevallig bij hem was, en liet den brief ongeopend liggen.

— „Wees sterk, mijn vriend !” sprak de ander : „Gij hebt geloof en moet u onderwerpen aan den wil van God, die alles met liefde en barmhartigheid bestuurt.”

Eindelijk verbreekt hij het zegel, en kan zijne oogen niet gelooven, als hij leest : „De o g r a t i a s ! A l l e l u j a ! „Verheug u, mijn vriend ; uwe moeder is hersteld, volkomen „hersteld. De heilige Maagd heeft haar op wonderdadige „wijze genezen” enz.

Romain, zoowel als zijn vriend, was hevig getroffen, loofde den God van alle barmhartigheid en dankte haar, die de Troosteres der bedroefden en het Behoud der zieken is.

— „Geef mij dien brief,” vroeg de vriend ; „want de wonderen des Heeren moeten openbaar gemaakt en de glorie van O. L. Vrouwe van Lourdes moet verbreid worden.”

Na eenig tegenstribbelen van Romain ontving hij den brief, en maakte dien een paar dagen daarna openbaar in de *Messenger Catholique*.

Oogenblikkelijk telegrafeerde Romain naar Nay, dat hij den volgenden dag met den postwagen zou overkomen. En toen hij vol verlangen met drift uit het rijtuig sprong, om in allerijl naar huis te loopen, toen stond hem aan

het posthuis eene vrouw af te wachten, die snel en lachend op hem toeschoot, hem om den hals viel en vurig kuste : . . . 't was zijne moeder. (1)

Toen de commissie, vergezeld van dokter Vergez, in Juni 1860 haar opnieuw bezocht, bleek hare volkomene genezing andermaal, terwijl er geen spoor van hare vroegere kwaal was overgebleven.

14. Een paar dagen daarna zaten mijnheer en mevrouw MOREAU DE SAZENAY te Tartas in hunne huiskamer treurig bijeen. 't Was een deftig en rijk gemeubeld vertrek, hoewel slechts flauw verlicht, daar een dikke groene kap de heldere stralen der lamp, die op de tafel stond te branden, binnen een engen kring gevangen hield. In een donkeren hoek der kamer op een sofa zat, of liever lag een meisje van 16 jaren, bleek en lijdende, met een groot scherm voor de oogen ; 't was Marie, de oudste hunner twee dochters. Dat kind, door de voorspraak der heilige Moedermaagd, van den Hemel onder uiterst gevaarlijke omstandigheden verkregen en ten dank daarvoor naar haar vernoemd, had

1) De genesheeren verklaren in hun verslag aan den bisschop van Tarbes :
 „Toutes les circonstances de ce fait portent le sceau de surnaturel Il
 „est impossible d'échapper à cette conviction lorsque, d'un côté, on con-
 „sidère la chronicité du mal, dont l'origine remonte à 1834 ; la force
 „de la cause qui l'a engendré, le choléra ; le siège de quelques-uns de
 „ses symptômes dans un organe important de la vie, l'estomac ; l'inutilité
 „des traitements ordonnés et conduits par un médecin capable, M. Su-
 „bervielle ; l'abaissement progressif des forces, suite inévitable de la dys-
 „pepsie et des soustractions faites à l'inervation par des douleurs presque
 „continuelles ; et que, d'un autre côté, on met en regard de toutes ces
 „circonstances l'efficacité de l'eau naturelle, employée seulement une fois
 „et l'instantanéité du résultat obtenu.”

te Bordeaux bij de Dames du Sacré-Coeur ter kostschool gelegen, maar was voor eenige maanden teruggekeerd met eene zeer gevaarlijke oogziekte.

Toen Marie in Januari voor 't eerst pijn in de oogen gevoelde en haar studie moest onderbreken, meende men dat het slechts een zinking zou zijn: maar weldra bleek het, dat de ziekte een hardnekkig karakter aannam en het ergste deed vreezen. Op het eene oog vertoonde zich de zwarte ster, het werd geheel blind; terwijl ook het andere de voorwerpen slechts als door een duisteren nevel aanschouwde. De geneesheer van het gesticht oordeelde het dan ook raadzaam om dokter Bermont, een beroemd oogkundige van het hospitaal te Bordeaux, te raadplegen; doch toen ook deze na eenigen tijd verklaarde, dat zijne wetenschap te kort schoot en geen verdere middelen hier schenen te kunnen baten, deelde men den ouders den ongelukkigen toestand van hun kind mede. Mevrouw Moreau — Adèle de Chauton geheeten — kwam terstond naar Bordeaux en nam hare lieveling naar het ouderlijk huis mede, om haar in den schoot der familie met de grootste zorg volgens de voorschriften der geneesheeren te behandelen, opdat ten minste het ééne oog mocht behouden worden. Maar de geneesmiddelen, de zeebaden, de heilbronnen, met één woord: alles wat de wetenschap aan de hand gaf, het was tevergeefs. De lente en de zomer waren in dat ijdel pogen voorbijgegaan, en men moest nu vreezen, dat volslagen blindheid het einde der ziekte zou zijn. Het ouderhart intusschen blijft zoo gaarne nog hopen en grijpt ten laatste nog de zwakste stroowisch vast. Een laatste poging zou men nog wagen, namelijk naar Parijs gaan en daar

de beroemdste professoren raadplegen. Zoo zaten dan mijnheer en mevrouw Moreau met hunne dochter in de duistere kamer, den avond voor hun vertrek naar de groote wereldstad.

Het gaf aan de bedrukte gemoederen eenige afleiding dat de postbode de courant bracht, de *Messenger Catholique*, een deugdelijk blad, dat eens in de week te Bordeaux uitkomt. De vader nam het nieuwsblad in de hand en begon zonder erg te lezen. Maar eensklaps houdt hij op, schuift zijn stoel dichtcr bij de lamp en begint overluid den brief van den eerwaardigen heer Dupont te lezen, waarin deze aan Romain Rizan de wondervolle genezing zijner moeder door het water der bron van Lourdes omslachtig mededeelt, en welke brief — zooals wij reeds verhaald hebben — door zijn vriend aan de *Messenger Catholique* was opgezonden.

De goede vader was bleek en beefde zichtbaar toen hij eindelijk met lezen ophield, zich achterover in den stoel wierp en de handen samenvouwde.

— „Ziedaar, vrouw!” sprak hij eindelijk: „ja waarachtig! ziedaar de deur, waaraan wij moeten kloppen. Het is duidelijk,” zoo ging hij met bewonderingswaardige eenvoudigheid voort: „’t is duidelijk: als de H. Maagd wezenlijk te Lourdes is verschenen, dan heeft zij er belang bij om daar wonderbare genezingen te doen plaats hebben, want daardoor wordt de wezenlijkheid der verschijningen bewezen. En dat moet zij vooral in den beginne doen, als het feit nog niet algemeen bekend en aangenomen is. Laat ons dus geen tijd verliezen, maar ons haasten om tot O. L. Vrouw van Lourdes onze toevlucht te nemen. Lief kind! de H. Maagd, die u zoo zichtbaar heeft beschermd

toen gij ter wereld kwaamt, o ! zij zal u niet verlaten als wij haar nu met hetzelfde vertrouwen weder voor u aanroepen.”

Dienzelfden avond nog werd door de godvruchtige ouders besloten, dat men den volgenden dag niet naar Parijs afreizen, maar eene novene ter eere van de Moeder van barmhartigheid beginnen zou, en dat men de vriendinnen en bekenden van Marie zou verzoeken die godvruchtige oefening met hen mede te houden. Een priester in de stad had een flesch water uit de bron van Lourdes en daarmede zou de zieke haar oogen wasschen, terwijl vader en moeder de plechtige gelofte deden dat zij, zoo hunne dochter door de alvermogende voorspraak van de H. Maagd mocht genezen, terstond een bedevaart naar Lourdes zouden ondernemen en hun kind een jaar lang de kleuren van Maria, wit en blauw, doen dragen, gelijk het om een vorige belofte tot zijn derde jaar reeds gedragen had.

De novene nam een aanvang in den avond van 8 November ; doch Marie geloofde volstrekt niet dat het iets helpen zou ; de moeder durfde niet hopen ; alleen de vader vertrouwde en had wel dat zekere vertrouwen, aan hetwelk Gods barmhartigheid nooit wederstaat. Het geheele huisgezin kwam in de kamer van mijnheer Moreau, om gezamenlijk de godvruchtige oefening te beginnen en voor een beeldje van de H. Moedermaagd te bidden. Toen het gebed was geëindigd, vertrokken de dienstboden en ook de moeder met hare dochter stond op, om naar de slaapkamers te gaan : buiten den drempel echter bleven zij staan en hielden weldra den adem in, om naar het gebed te luisteren dat de vader, wanende geheel alleen te zijn, met groote vurigheid overluid sprak.

— „Heilige Maagd !” zoo bad hij uit de volheid des harten en met den grootsten eenvoud : „allerheiligste Maagd „Maria, gij moet mijne dochter genezen ! Ja, inderdaad, „gij moet ; gij zijt dat verplicht en zult het daarom niet „weigeren. Herinner u dat ik, tegen het verlangen van „allen in, mijn kind uwen naam heb gegeven en dat ik „een hevigen strijd heb te strijden gehad, omdat ik u als „hare patrones had gekozen. Welnu, goede Moeder ! zoudt „gij dat kunnen vergeten ? Kunt gij vergeten dat ik het „als met geweld en volharding heb doorgedreven, dat zij „Marie zou heeten, omdat ik er zeker van was dat uw „heilige naam haar geluk zou aanbrengen ? — ’t Was mijn „kind en ik heb er uw kind van gemaakt : kunt gij dat „vergeten ? Verplicht u dat dan niet om ons te hulp te „komen nu ik ongelukkig ben, nu ik u bid en smeeek „voor ons en voor uw kind ? Zult gij ze nu blind laten „worden, nadat ik zooveel vertrouwen in u getoond heb ? „Neen, neen ! dat is niet mogelijk, gij zult haar genezen „en het gebed eens vaders niet verstooten, die smeekt voor „zijn kind, dat drie jaren lang uw kleed heeft gedragen „en voor al de dagen zijns levens u is toegewijd !”

Het sloeg tien uren.

De ongelukkige Marie doopte, voor zij zich te rusten begaf, een linnen doek in het wonderwater der grot van Lourdes, legde dien op de oogen en knoopte hem aan het achterhoofd vast. Zij was sterk bewogen en zenuwachtig ; immers, zonder het vast vertrouwen haars vaders te deelen, begon zij toch te meenen dat de heilige Maagd, als zij wilde, haar toch wel de genezing kon verwerven, en voedde allengs de hoop dat zij misschien nog eens, wie weet ?

bij het einde der novene het gezicht zou wederkrijgen. Dan verrees echter ook de twijfel en meende zij geen wonder waardig te zijn, maar wel altijd blind te zullen blijven. Hoop en vrees, vertrouwen en twijfel woelden in haren geest dooreen en verdreven den slaap, zoodat zij eerst in den laten nanacht insluimerde.

Toen zij ontwaakte, was haar eerste werk den doek los te maken; hopend, ja! maar ook eene bittere teleurstelling vreezende, lichtte zij hem langzaam op, hare oogen gesloten houdende. Maar nauwelijks had zij het gewaagd die te openen, of zij gaf een harden schreeuw, die tot alle kamers doordrong. Zij zag klaar en helder alles wat in de kamer was bij het licht van den reeds aangebroken dag. Het zieke oog was bevrijd van zijn duisteren nevel, en het blinde oog was volkomen hersteld en weder ziende.

— „Martha, Martha!” riep zij tot haar jongere zuster, die in de naastgelegen kamer sliep: „ik kan zien, ik ben genezen!”

Martha vloog het bed uit en naar haar toe; en zij zag, hoe de oogen van Marie geheel bevrijd waren van hun bloedig vlies en weder zwart en schitterend fonkelden als weleer. Van blijdschap opspringende en in hare handen klappende, riep zij met luide stemme:

— „Vader! moeder! komt hier, komt hier! Marie kan weer zien!” Doch haar zuster gebood, dat zij bedaard zou blijven.

— „Geef mij liever eerst een boek, opdat ik mij overtuige, dat ik geheel en al genezen ben en weder lezen kan,” sprak zij.

Martha gaf haar een boek en Marie las zonder eenige moeite. De genezing was volkomen.

Toen de gelukkige ouders het wonder aanschouwden, dat O. L. Vrouw van Lourdes had gewrocht, vielen zij bij het bed van hun kind op de knieën neer, om de allerheiligste Maagd te danken, dat zij het vertrouwen des vaders niet beschaamd had.

Dokter Bermont kwam in allerijl van Bordeaux om het feit, waarvan men hem nog denzelfden dag kennis had gegeven, te onderzoeken, en gaf eene schriftelijke verklaring, dat de geneeskunde onmachtig is om zulk eene genezing te bewerken. ⁽¹⁾

Het zal wel niet noodig zijn te vermelden, dat de godvruchtige ouders korte dagen daarna met hunne dochters ter bedevaart gingen naar O. L. Vrouw van Lourdes. Marie legde daar hare kleederen op het altaar der H. Maagd en

(1) In zijn rapport van 8 Februari 1859 zegt dokter Bermont: "quant à l'instantanéité de cette guérison, telle qu'elle s'est produite, c'est un fait hors ligne, qui sort tout-à-fait des procédés au pouvoir de la science médicale."

Dokter Vergez voegde daar later bij: "On ne peut s'empêcher de s'associer pleinement à cette conclusion. Car, indépendamment de l'instantanéité du résultat, qui forme toujours, quand elle existe, le trait caractéristique des faits qui se produisent en dehors de l'ordre de la nature, on trouve dans cette guérison, tous les éléments nécessaires pour constituer une conviction forte; la gravité du mal vaincue par l'eau physiquement et chimiquement naturelle; l'inanité des efforts de la science médicale, et la persistance de la guérison en dépit de la tendance du mal aux récidives."

De maire van Tartas verklaarde schriftelijk aan de commissie: "qu'il est à sa connaissance que Mademoiselle Marie Moreau, dont les yeux malades donnaient les plus vives inquiétudes, a été guérie radicalement et instantanément, dès le commencement de la neuvaine en l'honneur de Notre-Dame de Lourdes."

nam de kleuren weder aan van haar, die ten tweede male haar zoo wonderdadig had bijgestaan. Vervolgens keerde zij ter voltooiing harer opvoeding naar de Dames du Sacré-Coeur te Bordeaux terug.

Tot aan haar huwelijk bleef zij het kleed der onbevleete Moedermaagd, blauw en wit, dragen; en haar huwelijksreis was naar Lourdes, waar zij haar Maria-kleederen wenschte te schenken aan het arme kind, dat de bron had gegraven, wier wondervolle wateren haar het licht en het leven hadden wedergeven. Dit is het eenige geschenk, dat Bernadetta ooit heeft aangenomen.

't Is nu 29 jaren geleden: Marie Moreau noemt zich thans mevrouw d'Izarn de Villefort; zij is moeder van frissche gezonde kinderen met schoone en heldere oogen, en heeft er voor gezorgd, dat allen bij den H. Doop den naam van Marie hebben ontvangen.

15. De laatste genezing, welke door de bisschoppelijke commissie als wonderbaar is aangenomen, is die van PASCALINE ABBADIE te Rabasteins. Tot ons leedwezen hebben wij geen bijzonderheden van dit feit kunnen achterhalen. Daar deze genezing geschied is nadat het eerste onderzoek der bisschoppelijke commissie reeds was geëindigd, zoo heeft de secretaris Fourcade daarvan geen melding kunnen maken in zijn rapport. De eerw. paters te Lourdes hadden mij beloofd, nog te zullen onderzoeken wat er van bekend is; maar een brief, kort daarop ontvangen, meldt mij het vruchteloze van hun pogen. Ook de heer H. Lasserre wist mij geen bijzonderheden op te geven.

X.

DE UITSpraak.

In het voorjaar van 1859 had de commissie haar taak volbracht en een volledig verslag aan den bisschop overgelegd, met al de processen-verbaal der verhooren en het onderzoek op de verschillende plaatsen. Mgr. Laurence deelde geheel het gevoelen, dat in het verslag werd uitgesproken, en was thans overtuigd van het bovennatuurlijk karakter der verschijningen aan de Massabiella-grot, zoowel als van de wonderkracht des waters uit de op wonderbare wijze ontstane bron, zoo onloochenbaar gebleken uit de talrijke genezingen, door de commissie onderzocht. De prelaat dreef echter de hem eigene voorzichtigheid zoo ver, dat hij ook nog aan den tijd een bewijs vroeg voor de waarachtigheid der feiten, en het rapport drie jaren te rusten legde.

In 1860 riep hij op nieuw de commissie te samen, en gebod haar nog eens dezelfde gebeurtenissen te onderzoeken en te zien of de genezingen, die als ware mirakelen waren voorgesteld, niet door den ijd werden geloochend.

Opnieuw werden dus de vroeger verhoorden gedagvaard, en onder eede gevraagd naar alles, wat zij vroeger verklaard

hadden ; ook de geneesheeren, die de zieken gezien en behandeld hadden, zoowel ná als vóór hunne vroegere genezing, werden verzocht rapport omtrent hunne bevindingen uit te brengen ; niets werd voorbij gezien, niets verzuimd van alles, wat maar eenig licht over de gebeurtenissen kon verspreiden.

Eerst in de laatste maanden van 1861 was de commissie met haren tweeden arbeid gereed, en moest getuigen dat het nieuwe onderzoek, wel verre van iets aan het eerste rapport te ontnemen, het op schitterende wijze bevestigde ; terwijl nog nieuwe onloochenbare wonderen zich als van zelve hadden voorgedaan, om het bovennatuurlijke van de gebeurtenissen te Lourdes te bewijzen. En toen, doch ook toen eerst was de bisschop voldaan en meende met zijn uitspraak niet langer te mogen wachten, maar gehoor te moeten verleen en aan het bevel der Onbevleete Ontvangenis, bij de Massabiella-rotsen gegeven, om daar eene kapel te stichten.

Den 18den Januari 1862 gaf de prelaat eindelijk zijn mandement over de gebeurtenissen van Lourdes uit, en deed het in alle kerken en kapellen van zijn kerspel afkondigen. Dit uitgebreid en schoon gesteld stuk behelst een kort verhaal van al hetgeen te Lourdes gebeurd is ; wederlegt de voornaamste tegenbedenkingen en verklaringen der ongeloovige wetenschap en hedendaagsche wijsbegeerte ; geeft verslag van de werkzaamheden en bevindingen der gemengde commissie, en verordent ten slotte de godsdienstige vervulling van het bevel der Onbevleete Ontvangenis aan de Massabiella-grot.

Wij geven het in zijn geheel.

MANDEMENT VAN MGR. DEN BISSCHOP VAN TARBES,
 OORDEEL VELLEND OVER DE VERSCHIJNING, WELKE
 PLAATS HEEFT GEHAD AAN DE GROT VAN LOURDES.

Bertrand-Sévère Laurence, door de barmhartigheid Gods en de gunst van den H. Apostolischen Stoel, bisschop van Tarbes, adsistent bij den pauselijken troon, enz. enz.

Aan de geestelijkheid en de geloovigen van ons bisdom, heil en zegen in onzen Heere Jesus Christus.

Ten allen tijde, zeer beminde medehelpers en waarde broeders ! hebben er wondervolle mededeelingen plaats gehad tusschen den hemel en de aarde. Reeds terstond na de schepping der wereld verscheen de Heer aan onze eerste ouders, om hun het misdrijf hunner ongehoorzaamheid te verwijten ; in de volgende eeuwen sprak Hij tot de aartsvaders en profeten ; en het Oude Testament is vaak niets anders dan de geschiedenis der hemelsche verschijningen, waarmede God de kinderen van Israël begunstigde.

Die hemelsche gunsten moesten niet ophouden met de Mozaïsche wet ; integendeel, zij moesten onder de wet van genade èn talrijker èn schitterender worden.

Reeds van af de eerste kindsheid der Kerk in de dagen der bloedige vervolging, ontvingen de geloovigen het bezoek van Jesus Christus of van Engelen, die hun nu eens de geheimen der toekomst kwamen openbaren, dan weder van de boeien verlossen, of in den fellen strijd versterken en vertroosten. 't Was op die wijze, volgens een oordeelkundig schrijver, dat God die roemrijke belijders des geloofs bemoedigde, toen de machten der aarde al hare krachten inspanden om de leer te verstikken, die de wereld moest behouden.

Die bovennatuurlijke openbaringen waren echter niet bij uitzondering het bevoorrechte deel der eerste eeuwen van het christendom. De geschiedenis getuigt, dat zij hebben voortgeduurd door alle tijden heen ter verheerlijking van den godsdienst en tot stichting der geloovigen.

Onder de hemelsche verschijningen nemen die der allerheiligste Maagd eene voorname plaats in, en zijn een overvloedige bron van zegeningen voor de wereld geweest. Op zijne reis door de katholieke wereld ontmoet de pelgrim van plaats tot plaats tempels, toegewijd aan de Moeder des Heeren; en velen dier heiligdommen zijn hun oorsprong verschuldigd aan eene verschijning van de Koningin des hemels. Ook wij bezitten reeds zulk een gezegend gedenkstuk, (1) voor vier eeuwen ten gevolge eener openbaring aan eene jeugdige herderin gesticht, werwaarts duizenden van pelgrims jaarlijks voor den troon der verheerlijkte Moeder-Maagd komen nederknielen, om hare voorpraak in te roepen.

Dank aan den Almachtige! Hij heeft in zijne oneindige goedheid ons eene nieuwe gunst voorbehouden. Hij verlangt dat in het bisdom van Tarbes een nieuw heiligdom zal worden opgericht ter eere van Maria. En welk is het middel waarvan Hij zich bedient, om ons zijn barmhartigen wil kenbaar te maken? 't Is nogmaals wat het zwakste is volgens de wereld: (2) een kind van 14 jaren, Bernadetta Soubirous, geboren te Lourdes uit arme ouders.

(Hier volgt het verhaal der verschijningen, gelijk wij

(1) O. L. Vrouwe van Garaison.

(2) 1 Corint. I, 27.

dat hebben medegedeeld in hoofdstuk III. Daarna vervolgt de prelaat :

Dus luidt in hoofdzaak het verhaal, dat wijzelven vernomen hebben uit den mond van Bernadetta, in tegenwoordigheid der commissie, voor de tweede maal ten onderzoek bijeengekomen.

Alzoo zou een jeugdig meisje gezien en gehoord hebben een wezen, dat zich de Onbevleete Ontvangenis noemde, en dat, ofschoon met een menschelijken vorm omkleed, niet gezien noch gehoord werd door iemand der talloze toeschouwers daarbij tegenwoordig. Het zou bijgevolg een bovennatuurlijk wezen geweest zijn. Wat van deze gebeurtenis te denken ?

't Is u niet onbekend, zeer geliefde broeders ! dat de Kerk met eene wijze langzaamheid te werk gaat in het beoordeelen van bovennatuurlijke feiten ; zij vraagt zekere bewijzen, alvorens ze toe te laten en ze als goddelijk te verklaren. Sedert den eersten val is de mensch vooral in deze zaak aan vele dwalingen onderworpen ; zoo zijne verzwakte rede al niet verdoold is, wordt hij toch gemakkelijk het slachtoffer van de list des duivels. Wie toch weet niet, hoe dikwijls deze zich verandert in een engel des lichts, om ons zooveel te gemakkelijker in zijn strikken te vangen ? ⁽¹⁾ Ook de beminde leerling beveelt ons niet iederen geest te vertrouwen, maar te beproeven, of hij van God komt. ⁽²⁾ Die beproeving hebben wij gedaan, beminde broeders ! De gebeurtenis, waarover wij u onderhouden, was gedurende vier

(1) II Corint. XI, 14.

(2) 1 Joan. IV, 1.

jaren het voorwerp onzer zorg; wij hebben haar gevolgd in al hare verschillende omstandigheden; wij hebben ons doen voorlichten door eene commissie, samengesteld uit godvruchtige, geleerde en ervaren priesters, die het kind ondervraagd, de feiten bestudeerd, alles onderzocht, alles gewogen hebben. Ook hebben wij het gezag ingeroepen der wetenschap, en zijn overtuigd gebleven, dat de verschijning bovennatuurlijk en goddelijk is geweest, en dat bijgevolg wat Bernadetta heeft gezien, de allerheiligste Maagd Maria is. Onze overtuiging is gegrond op de verklaring van Bernadetta, maar vooral op de feiten, die daarop gevolgd zijn en geen andere uitlegging toelaten dan eene goddelijke tusschenkomst.

De getuigenis van het jonge meisje geeft ons alle waarborgen, die wij kunnen verlangen, en daarenboven, hare oprechtheid kan niet in twijfel getrokken worden. Wie, die het naderde, bewonderde niet de eenvoudigheid, de zedigheid van dat kind? Terwijl de gansche wereld den mond vol had van de geheimen, die haar zijn geopenbaard, bewaarde Bernadetta alleen er het stilzwijgen over; zij sprak er niet van, of zij moest ondervraagd worden; en dan verhaalde zij alles zonder gemaaktheid, met eene treffende openhartigheid; terwijl zij op tallooze vragen, die men haar deed, altoos klare en bepaalde antwoorden gaf, vol juistheid en als 't ware bezegeld door eene innerlijke overtuiging. Aan zware beproevingen onderworpen, werd zij nooit door bedreigingen in de war gebracht, en beantwoordde de rijkste aanbiedingen steeds met eene edele belangloosheid. Altijd zichzelf gelijk blijvende, heeft zij in de verschillende verhooren, die zij ondergaan heeft, vol-

standig volgehouden wat zij eens gezegd had, zonder daar ooit iets bij te voegen of af te nemen. De oprechtheid van Bernadetta is dan ook onbetwistbaar, of zeggen wij liever: zij wordt niet betwist. Zelfs hare tegenstanders, die zij inderdaad bezat, hebben haar dezen lof gegeven.

Maar, als Bernadetta niet heeft willen bedriegen, zou zij zichzelf niet bedrogen hebben? Heeft zij niet gemeend te zien en te hooren terwijl zij niets zag, niets hoorde? Is zij niet het slachtoffer geweest van eene hallucinatie? Hoe zouden wij dan haar kunnen gelooven? De wijsheid der antwoorden openbaarde in dit kind een gezonden geest, eene kalme verbeelding, een begrip dat boven zijn jaren ging. ⁽¹⁾ Het godsdienstig gevoel heeft in Bernadetta nooit iets overdrevens getoond; en geen aandoening der hersenen noch verstoring der zinnen, geen eigenzinnigheid van karakter noch ziekelijkheid van gestel heeft men kunnen ontdekken, die haar geschikt maakten voor zulke hersenschimmen. Zij heeft de verschijning gezien, niet ééns maar achttien malen; zij heeft haar gezien eensklaps, toen niets haar kon voorbereid hebben tot de gebeurtenis die volgde; en gedurende die 14 dagen, als zij iederen dag de verschijning verwachtte, heeft zij toch twee malen niets gezien, ofschoon zij zich volkomen in dezelfde omstandigheden en omgeving bevond. Daarenboven, wat gebeurde er gedurende de verschijningen? In Bernadetta greep eene groote verandering plaats: haar gelaat nam eene ongewone uitdrukking aan,

⁽¹⁾ De secretaris Fourcade voegt hier aan den voet der bladzijde bij, dat dit moet verstaan worden alleen in betrekking tot de verschijningen, terwijl zij in alle overige zaken zeer onwetend en achterlijk was.

hare oogen vonkelden, zij zag dingen die zij nooit gezien had, zij hoorde eene taal die zij nooit vernomen had, waarvan zij niet eens altijd den zin begreep en waarvan zij toch de herinnering bewaarde. Al deze omstandigheden bij elkander veroorloven niet aan eene hallucinatie te gelooven; zoodat het jeugdige meisje wezenlijk gezien en gehoord heeft een wezen, dat zich de Onbevleete Ontvangenis noemde; en dit verschijnsel op geen natuurlijke wijze kunnende verklaard worden, zoo zijn wij bijgevolg gerechtigd aan te nemen, dat de verschijning bovennatuurlijk is.

De getuigenis van Bernadetta, reeds zoo gewichtig op zichzelf, ontleent nog eene geheel nieuwe kracht, wij zouden zelfs durven zeggen hare bevestiging aan de wondervolle gebeurtenissen, die na de verschijning hebben plaats gegrepen. Als men den boom naar zijne vruchten moet beoordeelen, dan kunnen wij gerustelijk zeggen dat de verschijning, door het jonge kind verhaald, bovennatuurlijk en goddelijk is; want zij heeft bovennatuurlijke en goddelijke gevolgen voortgebracht. Wat toch is er geschied, zeer geliefde broeders? Nauwelijks was de verschijning bekend, of de mare daarvan verspreidde zich met de snelheid des bliksems; men wist dat Bernadetta gedurende 14 dagen naar de grot moest gaan: en ziedaar, de geheele omtrek is in beweging; stroomen volks werpen zich naar de plaats der verschijning; met een godsdienstig ongeduld verbeidt men het plechtig uur; en terwijl het jonge kind in geestverrukking, buiten zichzelf, geheel verslonden wordt door het voorwerp dat het aanschouwt, zijn de getuigen van dat wonder bewogen, verteederd en geheel verloren in bewondering en gebed.

verschijningen hebben opgehouden maar de toeloop houdt vol; de pelgrims, zoowel van verwijderde streken als van nabijgelegen plaatsen, gaan op naar de grot, en men ziet daar bijeen alle leeftijden, alle rangen, alle standen. En welk is het gevoel, dat die talrijke bezoekers daar heen drijft? O, zij komen aan de grot om te bidden en eene of andere gunst aan de onbevleete Moeder-Maagd te vragen; zij toonen door hunne godsdienstige ingekeerdheid dat zij als een goddelijken ademtocht gevoelen, die de van toen af zoo beroemde rots bezielt en doet leven. Brave zielen werden versterkt in de deugd; mannen, ongevoelig door onverschilligheid, werden tot de godsdienst oefeningen terug gevoerd; verharde zondaars hebben zich met God verzoend, nadat men ten hunnen gunste O. L. Vrouwe van Lourdes had aangeroepen. Die wonderen van genade, welke het karakter van algemeenheid en voortdurendheid bezitten, kunnen alleen God tot bewerker hebben. Komen zij dan bijgevolg niet de waarheid der verschijning bevestigen?

Wanneer wij van de gevolgen ten heil der zielen overgaan tot die, welke de gezondheid der lichamen betreffen, hoeveel wonderen hebben wij dan op nieuw te verhalen? Men had Bernadetta zien drinken en zich wasschen op de plaats, aangewezen door de verschijning; en die omstandigheid had de algemeene oplettendheid tot zich getrokken. Men vroeg zich af, of dat niet eene aanwijzing was van eene bovennatuurlijke kracht, gedaald over de bron van Massabiella. Met die gedachte gebruikten de zieken het water der grot, en niet zonder heilzaam gevolg; velen, wier ziekten tegenstand hadden geboden aan de krachtvolste behandelingen, verkregen oogenblikkelijk de gezondheid terug.

Die buitengewone genezingen hadden een ruimen weerklink ; het gerucht daarvan verspreidde zich terstond naar de verte. Zieken van alle landen vroegen, als zijzelf niet aan de grot konden komen, het water van Massabiella. Hoeveel kranken zijn er niet genezen en hoeveel gezinnen niet getroost !... Zoo wij hun getuigenis wilden inroepen, ontelbare stemmen zouden zich verheffen, om met dankbaarheid de genezende kracht van het water der grot uit te roepen. Wij kunnen hier niet de optelling doen van alle verkregen gunsten ; maar wat wij u zeggen moeten is, dat het water van Massabiella zieken heeft genezen, die verlaten en ongeneeslijk waren verklaard. Die genezingen zijn bewerkt door de aanwending van een water dat alle natuurlijke geneeskracht mist, volgens het rapport van bekwame chemisten, die het met alle zorg hebben ontleed. Zij zijn bewerkt, eenigen oogenblikkelijk, anderen na het gebruik des waters twee of drie malen herhaald te hebben, hetzij door te drinken, hetzij door te wasschen. Daarenboven die genezingen zijn duurzaam. Welke is dan de kracht, die ze heeft voortgebracht ? Is het de kracht van het samenstel des waters ? De wetenschap, op dit punt geraadpleegd, heeft ontkennend geantwoord. Die genezingen zijn dus het werk van God. Immers zij staan in betrekking tot de verschijning ; deze laatste is er het punt van uitgang van ; zij heeft dat vertrouwen den zieken ingegeven, zoodat er een innige band bestaat tusschen de genezingen en de verschijning ; de verschijning is dus goddelijk, daar de genezingen een goddelijk merkteeken dragen. Maar al wat van God voortkomt is waarheid. Bijgevolg is de verschijning, die zich de Onbevleete Ontvangenis noemde

en door Bernadetta werd gezien en gehoord, de allerheiligste Maagd Maria! Roepen wij daarom uit: de vinger Gods is hier! *Digitus Dei est hic.* ⁽¹⁾

Hoe hierin niet, zeer beminde broeders! de wijze beschikking der goddelijke voorzienigheid te erkennen? Op het einde van het jaar 1854 kondigde de onsterfelijke Pius IX het geloofstuk der Onbevleete Ontvangenis af. De echos droegen de woorden des Pausen tot de uiteinden der aarde over; de harten der katholieken trilden van vreugde, en overal vierde men dat glorierijk voorrecht van Maria door feesten, waarvan de herinnering voor altoos in ons geheugen is gegrift. En ziedaar, ongeveer drie jaren daarna zegt de heilige Maagd, aan een kind verschijnende: „Ik ben de Onbevleete Ontvangenis.... Ik wil dat men hier eene kapel ter mijner eere bouwe”. Is het niet, alsof zij door een gedenkteeken de onfeilbare uitspraak van Petrus' opvolger heeft willen bevestigen?

En waar verlangt zij dat het gedenkteeken zal worden opgericht? Aan den voet van onze Pyreneeſche bergen, in de streek waar zich de tallooze vreemdelingen verzamelen, die van alle oorden der wereld aan onze warme minerale wateren gezondheid komen vragen. Zou men niet zeggen, dat zij de geloovigen van alle natiën uitnoodigt, om haar te komen vereeren in den tempel, die haar gesticht zal worden?

Inwoners der stad Lourdes, verheugt u! De allerheiligste Maagd Maria gewaardigt zich hare barmhartige blikken op u te slaan. Zij verlangt dat men even buiten uwe stad

(1) Exod VIII, 19.

een heiligdom opricht, waar zij hare weldaden zal verspreiden. Dankt haar voor dit blijk van voorliefde u geschonken en toont, daar zij u hare moederlijke liefde geeft, hare liefhebbende kinderen te zijn, door de navolging harer deugden en door uwe onverbreekelijke trouw aan den godsdienst.

Overigens, en wij getuigen dit met vreugde, heeft de verschijning reeds overvloedige vruchten onder u gedragen. Ooggetuigen van de gebeurtenis aan de grot en van hare gelukkige gevolgen, is uw vertrouwen groot geweest, evenals uwe overtuiging onwrikbaar vast stond. Wij hebben bewonderd uwe voorzichtigheid, uwe gehoorzaamheid om onzen raad te volgen en u te onderwerpen aan het burgerlijk gezag, toen gij gedurende eenige weken uwe bezoeken aan de grot moest nalaten en de gevoelens, die de wondervolle gebeurtenissen gedurende de veertien dagen der verschijningen bij u hadden opgewekt, in uwe harten moest begraven.

En gij allen, zeer beminde diocesanen ! opent uwe harten voor de hoop ; een nieuwe tijdkring van genade begint voor ons ; gij allen zijt geroepen om uw deel te vergaderen van de zegeningen, die ons beloofd zijn. Voortaan zult gij in uwe gebeden en smeekgezangen den naam van Onze Lieve Vrouwe van Lourdes voegen bij de gezegende namen van Onze Lieve Vrouwe van Garaison, van Poeylatin, van Héas en van Piétat.

Van uit die gewijde heiligdommen zal de onbevleete Maagd over u waken en u als beschermster ter zijde staan. Ja, waarde medearbeiders en geliefde geloovigen ! wanneer wij, het hart vervuld van vertrouwen, de oogen gevestigd houden op die sterre der zee, dan zullen wij zonder vreeze

voor schipbreuk de stormen des levens doorzeilen, en gezond en behouden aan de haven des eeuwigen heils aanlanden.

Om die redenen :

Na geraadpleegd te hebben onze eerwaardige broeders, het kapittel onzer kathedrale kerk ;

Den heiligen naam van God ingeroepen ;

Ons grondende op de regels, wijselijk voorgeschreven door Benedictus XIV in zijn werk over de zalig- en heiligverklaring der heiligen, aangaande het beoordeelen van ware of valsche verschijningen ; ⁽¹⁾

Gezien het gunstig verslag, dat ons is overgelegd door de commissie, belast met het onderzoek der verschijning aan de grot van Lourdes en der feiten die zich daaraan vastknoopen ;

Gezien de geschreven getuigenis der medecine-dokters, welke wij geraadpleegd hebben aangaande talrijke genezingen, verkregen ten gevolge van het gebruik des waters van de grot ;

Overwegende vooreerst, dat het feit der geziene verschijning, zoowel bij het jonge meisje dat het heeft medegedeeld, als vooral ook in de buitengewone gevolgen die het heeft voortgebracht, niet anders kan uitgelegd worden dan door de tusschenkomst eener bovennatuurlijke oorzaak ;

Overwegende in de tweede plaats, dat die oorzaak geen andere dan eene goddelijke zijn kan, daar de voorgebrachte gevolgen, waarvan eenige duidelijke teekenen der genade waren, zooals de bekeering der zondaren, andere ophef-

(1) Lib. III, 51.

fingen van de wetten der natuur, zooals de wonderbare genezingen, slechts alleen aan den Heer van alle genade en aan den Schepper der natuur kunnen toegeschreven worden ;

Overwegende eindelijk, dat onze overtuiging versterkt is door den verbazenden en uit eigen beweging ontstanen toeloop van geloovigen naar de grot, een toeloop, die volstrekt niet heeft opgehouden na de eerste verschijningen, en wiens doel is, gunsten te vragen of voor reeds verkregen weldaden te danken ;

Om te voldoen aan het billijk ongeduld van ons eerwaardig kapittel, van de geestelijkheid, van de leeken van ons bisdom en van zooveel godvruchtige zielen, die reeds sedert langen tijd van het geestelijk gezag eene beslissing vragen, welke de voorzichtigheid ons tot dus verre deed uitstellen ;

Willende voldoen aan de wenschen van velen onzer medebroeders in het episcopaat, en van een groot getal hooggeplaatste aanzienlijken buiten ons bisdom ;

Na de verlichting des H. Geestes en den bijstand der allerheiligste Maagd ingeroepen te hebben ;

HEBBEN WIJ VERKLAARD EN VERKLAREN ALS VOLGT :

Art. I.

Wij oordeelen dat de ONBEVLEKTE MAAGD MARIA, MOEDER GODS, wezenlijk is verschenen aan Bernadetta Soubirous den 11den Februari 1858 en volgende dagen, tot achttien malen toe, in de grot van Massabiella nabij de stad Lourdes ; dat die verschijning alle kenmerken der waar-

heid bezit en dat de geloovigen gerechtigd zijn die voor waar te houden.

Wij onderwerpen in alle nederigheid ons oordeel aan het oordeel van den paus, die met het bestuur der gansche Kerk is belast.

Art. II.

Wij wettigen in ons bisdom de vereering van Onze Lieve Vrouwe der grot van Lourdes; maar wij verbieden het uitgeven van een of ander bijzonder gebed, gezang of gebedenboek, betrekking hebbende op deze gebeurtenis, dat niet door ons schriftelijk is goedgekeurd.

Art. III.

Om te voldoen aan den wil der heilige Maagd, verscheidene malen gedurende de verschijningen uitgedrukt, zijn wij voornemens een heiligdom te bouwen op het terrein van de grot, dat het eigendom is geworden der bisschoppen van Tarbes.

Die stichting, gelet op den steilen rotswand en het oneffene der plaats, zal grooten arbeid en betrekkelijk aanzienlijke uitgaven vorderen. Om ons godsdienstig voornemen ten uitvoer te brengen, hebben wij dan ook behoefte aan de medewerking der priesters en der leeken van ons bisdom, der priesters en der leeken van Frankrijk en van het buitenland. Wij doen een beroep op hun edelmoedig hart en in het bijzonder op alle godvruchtige personen van alle landen, die der vereering van de Onbevleete Ontvangenis der heilige Maagd Maria zijn toegedaan.

Art. IV.

Wij wenden ons met vertrouwen tot de gestichten van

beiderlei kunne, gewijd aan het onderwijs der jeugd, tot de congregatiën der kinderen van Maria, tot de broederschap-pen der heilige Maagd en tot alle andere godsdienstige ver-eenigingen hetzij in ons bisdom, hetzij in gansch Frankrijk.

Art. V.

Iedere parochie, iedere vereeniging, ieder pensionaat, ieder geestelijk genootschap, ieder broederschap, iedere persoon, die van zichzelf of van de giften, die hij of zij verzameld heeft, eene som van 500 fr. of daar boven offert, zal den titel dragen van Stichter van het heiligdom der grot van Lourdes. ⁽¹⁾

Zoo de geofferde gift, geschonken op de wijze zooals hier boven is aangegeven, 20 fr. of daarboven bedraagt, zal de titel zijn die van voornameweldoener. ⁽²⁾

De namen der stichters en voornameweldoeners zullen ons worden toegezonden met de giften; zij zullen met zorg worden opgeteekend in een daartoe aangelegd register, daarenboven zullen de namen geplaatst worden op een rood hart, dat aan het hoog-altaar des heiligdoms zal worden opgehangen.

Ten eeuwigen dage zullen iedere week in dat heiligdom des woensdags twee heilige Missen voor de stichters en voornameweldoeners worden opgedragen, en des vrijdags voor allen die door hunne offers, hoe gering zij ook wezen mogen, hebben bijgedragen tot deze stichting. ⁽³⁾

Niet zonder een bijzonder oogmerk van liefde en barm-

(1) Fondateur du sanctuaire de la grotte de Lourdes.

(2) Bienfaiteur principal.

(3) Van het eerste oogenblik afaan waren er reeds maatregelen genomen, opdat deze HH. Missen in de parochiekerk van Lourdes zouden gelezen worden.

hartigheid heeft de heilige Maagd op die plaats de oprichting van een heiligdom ter harer eere gevraagd. Geen twijfel bijgevolg of allen, die door hunne mildheid tot het bouwen van dat gedenkteeken zullen bijgedragen hebben, zullen daarvoor in plaats eene bijzondere gunst, hetzij geestelijke hetzij tijdelijke, terug ontvangen.

Art. VI.

Een groot getal personen, zoowel van ons bisdom als van de verschillende streken van Frankrijk en zelfs van het buitenland, heeft buitengewone gunsten aan de grot van Lourdes ontvangen: velen hunner hebben ons beloofd hunne offers te zullen toezenden, zoodra tot de stichting van het heiligdom op die plaats zou worden overgegaan. Wij doen hun weten, dat dat oogenblik is aangebroken. Wij bidden hun daarenboven, het liefdewerk der grot aan te bevelen bij hunne kennissen en vrienden en zich, als het gevoegelijk kan, te belasten met deze vrijwillige giften, om ze ons te doen toekomen.

Art. VII.

Daar zal eene commissie worden benoemd, samengesteld uit priesters en leeken, ten einde onder ons toezicht dat fonds te beheeren.

Art. VIII.

En zal dit ons mandement worden gelezen in al de kerken, kapellen en bedehuizen van seminariën, collegies en liefdegestichten van ons bisdom, den zondag na ontvangst.

Gegeven te Tarbes in ons bisschoppelijk paleis onder

onze handteekening, ons zegel, en de handteekening van onzen secretaris, den 18den Januari 1862, het feest van Petrus' Stoel te Rome.

† Bertrand-Sre bisschop van Tarbes.

Op last van Z. D. H.

Fourcade, kan. secr.

Ziedaar dan eindelijk het bisschoppelijk woord, waarom de vijanden der bovennatuur zoo lang geroepen hadden; ziedaar eindelijk de kerkelijke uitspraak, waarnaar het geloovig volk zoo vurig had verlangd. Waren echter de laatsten verheugd en maakten zij zich op, om met luister de overwinning te gaan vieren: de eersten waren verslagen en zagen zich ook de laatste plek gronds ontnomen, waarop zij zich als mannen van de wetenschap onwrikbaar gevestigd waanden. De kerkelijke uitspraak toch steunde geheel en al op de wetenschap zelve. Daar schoot hun dus niets anders over dan schelden en lasteren, heiligschendige taal uitbraken en, waar de gelegenheid zich aanbood, door zoogenaamde zedelijke middelen de domme bijgeloovigheid der vereerders van O. L. Vrouwe van Lourdes te bemoeilijken; een werk, dat zij reeds vijftien jaren lang hebben volgehouden, en in onze dagen met vernieuwde kracht doorzetten. ⁽¹⁾

Mgr. Laurence had — zoo als het mandement mededeelt —, zoodra hij van de waarheid der verschijningen en wonderbare genezingen overtuigd was, aan den stedelijken raad van Lourdes voorgeslagen de grot, de bron

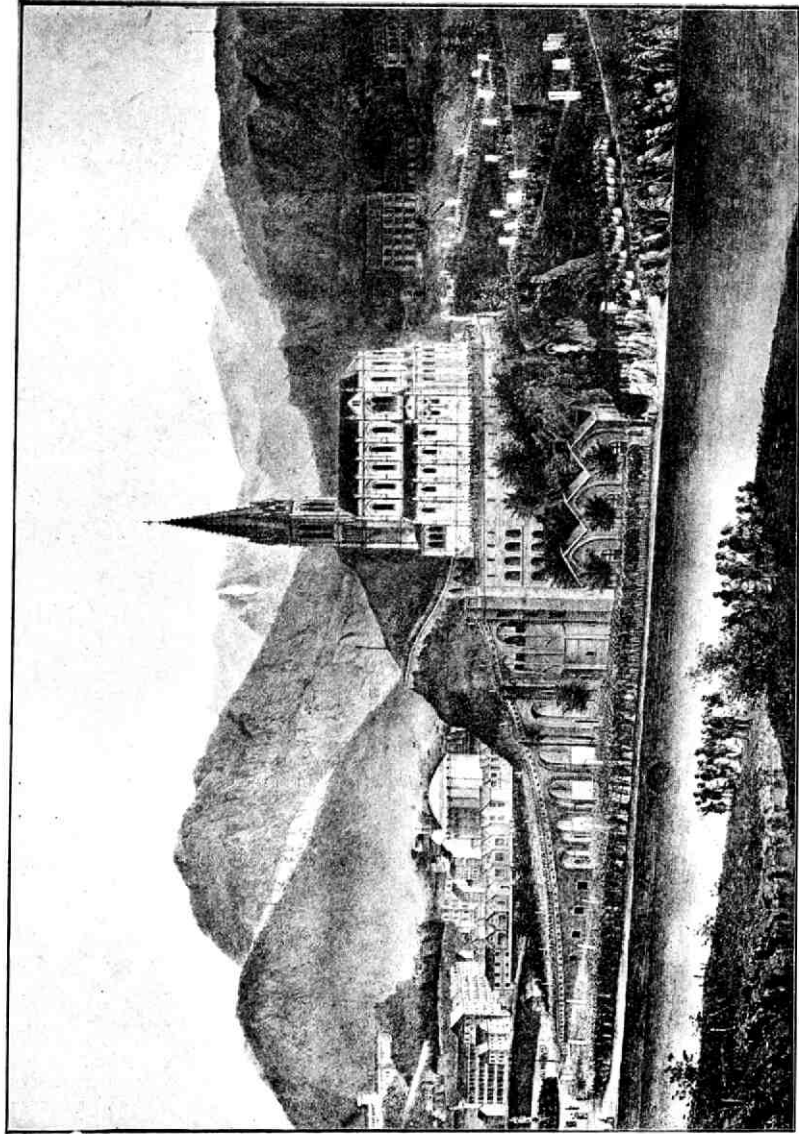
(1) Onder anderen te Nantes, na de groote bedevaart van Frankrijk naar O. L. Vrouw van Lourdes, 6 October 1872.

en de geheele groep der Massabiella-rotsen voor een goeden prijs te koopen, ten einde aan het verlangen der Onbevleete Ontvangenis te kunnen voldoen. De maire Lacadé die altijd gaarne zich aan de zijde schaarde welke de bovenhand hield, was verheugd daarin eene ongezochte gelegenheid te vinden, om te toonen dat hij nooit tegen de vereering aan de grot geweest was en om zijn besluit van sluiting ongedaan te maken; waarom hij het voorstel des bisschops in den raad ondersteunde en, na toestemming, de overdracht zelf onderteekende. De regeering keurde den verkoop goed; en dezelfde minister Rouland, die zoozeer tegen het schandaal van Lourdes geijverd had, moest de keizerlijke toestemming onderschrijven, uitvaardigen en aan den baron Massy ter uitvoering toezenden. Zoo moesten dus de grootste vijanden van O. L. Vrouwe van Lourdes de eerste daad stellen, om op die wondervolle plaats het gedenkteeken van zooveel bovennatuurlijke gebeurtenissen te stichten, en de vereering der Onbevleete Ontvangenis op de Massabiella-rotsen voor Frankrijk mogelijk te maken.

XI.

DE KERK.

Pastoor Peyramale werd door den bisschop aan het hoofd gesteld der commissie, belast met het bouwen van een heiligdom, dat de verschijningen aan Bernadetta moest vereeuwigen, en nam met vreugde en heilige geestdrift dit werk op zich als eene taak, hem door de Koningin des hemels voorgeschreven. Een der bekwaamste bouwmeesters van het rijk, mijnheer Hippolyte Durand, architect van den staat voor het bisdom van Tarbes, werd ontboden, door den pastoor zelve naar de Massabiella-rotsen heengeleid en met het grootsche, men zou bijna meenen onuitvoerbaar plan bekend gemaakt om boven op de rots, in wier grot de verschijningen hadden plaats gegrepen, eene prachtige kerk te bouwen. Ook de beroemdste hovenier van den ganschen omtrek werd naar Lourdes geroepen en moest een ontwerp inleveren, om den moeilijken weg naar de rotsen en de omgeving der grot te herscheppen in breede, effene, sierlijke en bloemrijke dreven, die ook voor rijtuigen toegankelijk zouden zijn. En pastoor Peyramale zelf liep gansche dagen, terwijl de architect en de hovenier het terrein bestudeerden, rondom de wondervolle plaats te dwalen, met papier en teekenstift en maatstok in de hand, om hen

Basiliek, Onderkerk en Rozenkranskerk met de Grot.

(Van bezijden gezien).

voor te lichten en zijn plan duidelijk te maken, den ijzeren wil in zich voedende om een kunststuk te bouwen, dat der Moeder des Heeren welgevallig kon zijn.

Eenige maanden daarna was mijnheer Durand gereed en zou plan en teekening op de plaats zelve, aan de bouwcommissie voorleggen. Pastoor Peyramale verscheen daar vol van zijn grootsch ontwerp, omgeven van de medeleden der commissie en van eenige andere geestelijken, op wier gevoelen en goeden raad hij in deze zaak hoogen prijs stelde. Nauwelijks echter had hij een oogslag gericht op de teekening van het ontwerp, of het bloed steeg hem naar omhoog en hij greep het papier uit 's bouwmeesters handen, frommelde het in een, verscheurde het en wierp de stukken in de Gave.

— „Mijn hemel! wat doet gij?” riep de onstelde architect uit: „gij vernielt mijn geheele plan, den arbeid van zooveel weken”....

— „Gij ziet, mijnheer!” antwoordde de deken, „dat ik rood word van schaamte over hetgeen de menschelijke bekrompenheid aan de Moeder van mijnen God durft aanbieden, en ik vernietig er de uitdrukking van. Wat hier moet gebouwd worden, ter herinnering aan de groote wonderen die hier hebben plaats gehad, mag geen armzalig dorpskerkje zijn, maar moet een tempel wezen van marmer en graniet, zoo groot als het uitgehakte plat der Massabiella-rots kan bevatten, en zoo prachtig en luisterrijk als uw genie het kan ingeven. Ja, dat uw genie alles durve, zich door niets late weerhouden en ons een kunststuk levere, dat door gansch Frankrijk bewonderd wordt! En weet wel, dat — al waart gij ook een Michel Angelo —

uw werk toch altijd zal blijven ver beneden haar, die de hemelen bewoont."

— „Maar deken!" brachten de andere leden der commissie in: „hoe zullen wij de duizenden, of liever millioenen bij elkander krijgen, die zulk een reuzenwerk hier boven op de rotsen kosten zal?"

— „Zij, die uit deze steenrotsen een levende bron heeft doen ontspringen, zal ook de harten der geloovigen weten te openen en vrijgevig te maken," antwoordde pastoor Peyramale met waardigheid en innige overtuiging.

Mijnheer Hippolyte Durand zette zich weder aan den arbeid, maakte een nieuw ontwerp en schetste eene kerk, geheel volgens het grootsche plan van den man Gods, die geen middelmatigheid of bekrompenheid kende. En toen togen honderden handen aan het werk om de steenrotsen weg te kappen, mijnen te doen springen, steenwegen effen te hakken, nieuwe paden aan te leggen, boomen, heesters en bloemen te planten, zelfs het water van de molenbeek te verplaatsen en de grot en de bron te versieren. Graniet en marmer werden uit de bergen gehouwen en door ossen langs den steilen weg opgetrokken; Fransche metselaars en Spaansche opperlieden zetten de kunstig gehouwen steenbrokken vaardig in en op elkander; daar werd gezaagd en getimmerd en gesmeed; en er heerschten eene drukte en een gewoel, die slechts overstemd werden door de hooge en luide gezangen van het werkvolk.

Een man van hooge gestalte, breede borst en sterke armen, met een ernstig en streng gelaat en met een stem als van klinkend metaal, bewoog zich onophoudelijk tusschen die honderden en scheen de beweging te zijn van al dien

arbeid; 't was zelfs, of hij zich wist te vermenigvuldigen om overal tegenwoordig te zijn, ten einde over alles te waken, nieuwe en grootsche denkbeelden in te geven, den ijver op te wekken en meermalen zelf de hand aan het werk te slaan, om een verkeerd gestelden steen of boom te verplaatsen: — 't was de pastoor van Lourdes.

Maar als de avond al de arbeiders van het werk verdreven en eene hoorbare stilte het gedruis der zwoegende menigte had vervangen, dan kwam daar vaak een kind stillekens voor de heilige grot neerknielen en uit de wondervolle bron een handvol water drinken; 't was een kind in schamele kleeding, nederig, arm en zwak; het ging nog op de zusterschool en meestal droeg het een schoolboek bij zich. Dat kind bad dan met vuur zijn rozenhoedje en riep de Onbevleete Ontvangenis aan, opdat zij barmhartigheid en vergeving voor de zondaars zou verwerven. En als het dan gebeden en uit de bron gedronken had, dan dwaalde het eene korte wijle tusschen de bouwwerken daar boven, die het met bewondering aanschouwde, blikte dankbaar en verheugd naar de sterren omhoog en daalde een Maria-lied neuriënde naar de stad weder af: — 't was Bernadetta.

Een reuzenwerk mocht het heeten wat men ondernemen ging, om den wensch der Onbevleete Ontvangenis te vervullen en aan de Massabiella-rotsen eene kerk te bouwen. Waar toch moest zij gesticht worden? De plaats, door de heilige Maagd gewild, was niet de grot, daar deze te weinig ruimte aanbod en volstrekt niet kon gewijzigd of tot eene kapel ingericht worden. Ook de oevers der Gave boden onoverkomelijke beletselen aan; want ternauwernood had men voor de pelgrims een begaanbaren weg kunnen vinden,

door hier een gedeelte van de rotsen af te hakken en ginds den bruisenden stroom te dwingen, achterwaarts te gaan. Daar schoot dus niets anders over dan de rots boven de grot, wier westzijde steilrecht naar beneden loopt. Die kleine rots, gemakkelijk te beklimmen langs de tegenovergestelde zijde van de rivier, is als het konterfort van den hoogen steenberg aan de zuidzijde, die onder zijn platte kruin de schoone grotten der Espélugues verbergt. Over de rots echter liep een bergweg naar vele dorpen in de Pyreneeën, die noodzakelijk moest behouden worden.

De architect Hippolyte Durand zag de mogelijkheid in, om de kruin der Massabiella-rots in een regelmatig plat te herscheppen, groot genoeg, om eene prachtige kerk te bevatten, omgeven van eene gaanderij voor de processies. Ten dien einde hakte hij een nieuwen bergweg langs de helling van den steenberg, bouwde een twee meters dikken muur van twintig meters hoogte langs de noord- en westzijde boven de grot, en effende het daardoor omsloten terrein voor de te bouwen kerk. Geen grond kan ooit den bouwmeester hardnekkiger tegenstand geboden hebben: hier waren diepe kloven of holten, die aangevuld moesten worden; daar was de rotssteen zoo hard, dat men mijnen moest aanleggen om hem te doen springen; ginds was de bodem veel te laag; hier weder steeg hij bovenmate; en als men eindelijk de te hooge laag had weggehakt, dan stond men voor diepe en gulzige hollen. En na twee jaren arbeids en zwoegens, vertoonde de rots nog geen enkelen bouwsteen op hare kruin aan de duizenden van pelgrims, die uit alle oorden der wereld naar de grot der verschijning ter beevaart opgingen.

Intusschen moest men ook maatregelen nemen om de grot te bewaren; want vele vrome pelgrims waren niet tevreden met de wanden of den vloer der grot aan te raken, te bestrijken of te kussen; zij krasten hunne namen in het harde steen en kapten er zelfs brokken uit, om ze als eene gedachtenis te bewaren. De bisschop gebod daaraan een einde te maken door een groot en sierlijk ijzeren hek voor de grot te plaatsen, en het water langs een gemetseld kanaal naar een marmeren fontein te leiden, die buiten het hek uit drie metalen monden aan aller begeerten in overvloed zou kunnen voldoen.

Den 14^{den} April 1864 werden de grondslagen der nieuwe kerk plechtig door den bisschop van Tarbes gewijd, en toen kwam allengs het pronkjuweel van bouworde uit de handen der honderden arbeiders te voorschijn en verrees in statige pracht en ernst omhoog.

De grootsche spitsbogen van den driedubbelen ingang der Espéluques hadden den stijl reeds aangegeven, waarin het gebouw zou worden opgetrokken; en de architect gaf de voorkeur aan dien van de eerste helft der dertiende eeuw. Wij voegen hierbij, dat mijnheer Hippolyte Durand hem gevolgd heeft met eene angstvallige nauwgezetheid, zonder overdaad van versierselen evenzeer als zonder de minste twijfeling in de harmonie der lijnen, die de gedenkteekens van dat groot en schoon tijdperk onzer christelijke kunst kenmerken.

Ofschoon vreemdeling in de bouwkunde, en volstrekt niet vertrouwd met de wetten en regels, zelfs niet met de terminologie der christelijke bouwkunde, zoo wil ik toch, voorgelicht door den geleerden oudheid- en bouwkundigen

groot-vicaris van Auch, mijnheer M. F. Canéto, trachten een vluchtige schets te geven van het heiligdom, dat de pelgrim op de Massabiella-rots bewondert.

Midden op het terrein heeft men een brok rotssteen gespaard, dat ruim 5 meters hoog, 10 breed en 27 lang is; daarboven verheft zich het schip der kerk. Maar aan den voorkant en de beide zijden van dat rotsblok zijn gangen gemetseld, waarin dertien nissen plaatsruimte geven voor even zoo veel biechtstoelen, en die u geleiden naar de crypte of eigenlijke grot-kapel, gebouwd onder het priesterkoor der bovenkerk.

Een heilig schemerduister heerscht in die schoone en treffende onderaardsche kapel en stemt uw gemoed tot ernstige en godvruchtige overweging. Twaalf gekoppelde kolommen dragen op verdubbelde kapiteelen het kruisgewelf, terwijl acht zijkolommen het verlengd gewelfsel steunen, dat de drie beuken overhuift. Twee sacristieën tegenover elkander zijn vlak bij de ingangen geplaatst, en van daar uit opent zich een eerbiedwaardig heiligdom in vijf panden afgedeeld, die vijf prachtige kapellen vormen.

Aanstonds wordt uwe aandacht getrokken door de middelste kapel, de eenige tot heden ⁽¹⁾ nog die gepolychromeerd is: daar rust het aanbiddelijk Sacrament. Zij is toegewijd aan de Onbevleete Ontvangenis en zooveel mogelijk gebouwd boven de grot, waarin de heilige Maagd verschenen is. De twee kapellen aan de zuidzijde zijn toegewijd aan het H. Hart van Jesus en aan den H. Petrus; die aan de noordzijde aan den H. Joseph en den H. evangelist Joannes.

(1) 1872.

In iedere kapel zijn ter zijde van het altaar twee smalle ramen geplaatst die, geholpen door het zwevend licht van acht vergulde godslampen en het knetterend licht van vele geofferde waskaarsen op twee ijzeren pyramiden, het geheimzinnige schemerduister voortbrengen dat, gevoegd bij de heilige stilte die hier heerscht, u tot bidden en overwegen dwingt. In de drie middelste kapellen zijn aan de zijmuren groote vierkante vakken gevuld met marmeren tafels, die in vergulde letters vele gunsten vermelden, op wondervolle wijzen van O. L. Vrouwe van Lourdes verkregen, en die door dankbare handen daar ter eeuwige gedachtenis zijn geplaatst.

Vier trappen, waarvan twee in de sacristieën en twee in den voorsten gang, voeren u naar de bovenkerk, geheel op de wijze als die in de Sainte-Chapelle te Parijs.

De kerk van O. L. Vrouwe van Lourdes heeft de lengte van 51 meters bij 21 breedte buitenwerks, en is gebouwd van witten bergsteen, afgezet met blauw graniet. Zij is niet georiënteerd : vooreerst, omdat het terrein daartoe te groote moeilijkheden opleverde ; vervolgens, omdat men wenschte het altaar der middelste achter-kapel vlak boven de grot der verschijning te plaatsen ; en eindelijk, om den ingang aan de stadzijde te hebben, vanwaar de pelgrims langs den hellenden weg de Massabiella-rots naderen. Het altaar staat vlak in het westen.

De toren geeft een ruim portaal van 6 meters diepte ; doch men heeft de gansche breedte der kerk daaraan toegevoegd ten behoeve der vermoeide pelgrims ; twaalf bogen openen den dikken muur van die gaanderij aan drie zijden, en rusten op 32 gekoppelde kolommen ; zoodat men van daar een prachtig vergezicht heeft naar het oosten, het zuiden en het noorden. Ten oosten ziet ge de stad Lourdes

met hare merkwaardige citadel op de steile hooge rots gebouwd en omgeven van verdedigingsmuren, die schuin afloopen tot aan den oever van de Gave. Aan de zuidzijde verheffen zich de hooge toppen der steenbergten met hun bruine korst, waar achter de blanke sneeuwbergen hun maagdelijke kruinen omhoog steken. En ten noorden rolt en bruischt de Gave met onstuimig geweld, snuift en giert de spoortrein op zijn gevaarlijke baan, en lacht een heerlijk landschap met zijn vruchtbaren plantengroei en kleurigen bloementooi u tegen.

Rondom de kerk heeft men eene gaanderij gespaard, gemiddeld ruim drie ellen breed, om de kapel in processie te kunnen omtrekken; een dikke ballustrade beveiligd de pelgrims zoowel aan de rivier-zijde als aan den steilen west-kant. Wanneer gij langs die gaanderij wandelt, ontwaart gij drie rijen vensters, die de drie verdiepingen der kerk aangeven, namelijk de crypte, de zijkapellen, en den middenbeuk. En al die vensters, ten getalle van vijf in iedere rij, worden afgewisseld door even zoo veel konterforten tot aan de plaats, waar doorgaans de kruisarmen uitspringen.

De Massabiella-rots leende zich niet voor een kruisgebouw, zij was daartoe te smal; toch heeft de architect het kruis uiterlijk aangegeven door den muur een klein weinig uit te bouwen, in een spitsen gevel te doen eindigen en door zwaarder konterforten te steunen. Het breeder muurvak heeft ook grooter ramen en levert overvloedige ruimte voor twee sacristieën. Van daar begint de halve cirkel, omgeven door vijf kapellen, die de geheimzinnige kroon rondom het hoofdaltaar vormen.

De prachtige toren is verdeeld in drie vakken : het eerste gedeelte rijst op tot dezelfde hoogte als de kerk en dient tot basement ; dan volgt de klokketoren, die 12 meters hooger klimt en gedekt wordt door een fraaie spits, die het kruis 24 meters daarboven omhoog heft.

Nog altijd is men bezig aan de volvoering van het grootsche plan, dat de architect Durand heeft ontworpen, zooals de gebouwen op het kerkplein ten gerieve der pelgrims ; den grooten opgang naar de kerk, welke volgens het bouwplan uit meerdere steenen trappen zal bestaan ; evenals de 15 kapellekens van de 15 geheimen van den rozenkrans, die men eerst voornemens was, boven op het plat der Espélugues te doen verrijzen maar die nu aan den voet der rots worden opgetrokken.

Treden wij de kerk binnen.

Het middenschip bereikt eene hoogte van 19 meters bij eene breedte van 10 meters, hetwelk een zeer schoon effect oplevert, daar de hoogte bijna het dubbel van de breedte is. De groepen der hooge kolommen, die zich van af den grond verheffen tot aan de dubbele booggewelven, doen zeer gelukkig het gewelf nog hooger schijnen dan het in werkelijkheid is. Het gewelf is samengesteld uit kruisbogen met scherpe graten, geheel volgens den stijl der dertiende eeuw. Van de zeven sluitsteen draagt die van het heiligdom in half verheven beeldhouwwerk het wapen van paus Pius IX, die van het koor het wapen van Mgr. Laurence, den stichter van het groote werk, en de eerste van den middelbeuk het wapen van Mgr. Pichenot, den tegenwoordigen bisschop van Tarbes, terwijl de overigen eene eenvoudige bladversiering vertoonen.

Wij hebben opgemerkt dat aan den buitenmuur drie lijnen het gebouw in drie verdiepingen verdeelen; datzelfde ontwaart men ook binnen de kerk, te weten: de lijn der groote bogen, die de zijkapellen openen, de lijn der hooge bovenvensters en daar tusschen die van het triforium. In hare lengte is de kerk afgedeeld in tien vakken, vijf in den middenbeuk, en vijf in het heiligdom, gevormd door vijf kapellen, terwijl de breede ruimte daar tusschen ingenomen wordt door de toegemetselde bogen der twee sacristieën.

De zijbeuken geven slechts een smallen doorgang en worden vervolgens ingenomen ieder door vijf kapellen. De muur, die iedere kapel afscheidt, is van boven geopend door een sierlijke rozet, die de gekoppelde spitsbogen kroont, welke gevormd worden door kleine kolommen met gebladerde kapiteelen. Iedere kapel heeft haar eigen venster en biechtstoel. De vijf altaren aan de zuidzijde zijn toegewijd aan den H. Joseph, den H. Joannes den Dooper, den H. Petrus, den H. Franciscus van Assisië, en den H. Bertrandus van Comminges, den patroon van wijlen Mgr. Laurence. Aan de noordzijde zijn zij gewijd ter eere van de H. Anna, den H. Joachim, den H. evangelist Joannes, den H. Franciscus Xaverius en den H. Germanus. De altaren zijn van wit steen, eenvoudig en sierlijk in den stijl der kerk.

Het heiligdom wordt gevormd door den halven cirkel van kapellen, die het koor omgeven en als een krans vlechten om het hoofdaltaar der Onbevleete Ontvangenis. De middelste kapel is toegewijd aan het H. Hart van Jesus; ter rechterzijde zijn de kapellen van O. L. Vrouw van den berg Carmel en O. L. Vrouw der Overwinning; aan de linkerzijde die

van O. L. Vrouw van den Rozenkrans en van Salette. Schoon gebeitelde groepen boven de altaren stellen u de gebeurtenissen voor, waaraan de titels der kapellen zijn ontleend.

Het hoofdaltaar van wit marmer is thans voltooid met het prachtig koperwerk, dat daarop is aangebracht; het is een meesterstuk van grootsche afmeting, zuiveren stijl en onberispelijke uitvoering.

De kerk is niet gepolychromeerd; hare binnenmuren zijn bekleed met het witte marmer, dat men hier uit de bergen houwte; terwijl de stijlen der ramen, de bogen, kolommen, graten enz. uit licht blauw marmer zijn gehouwen; volkomen dus de maagdelijke kleuren, die aan het heiligdom der Onbevleete Ontvangenis betamen; en driehonderd vanen in de prachtigste kleuren, rijk met goud en zilver gestikt, maken alle schildering schier overbodig. De vaan der Nederlandsche pelgrims met de voorstelling der HH. Martelaren van Gorkum hangt vlak boven de communiebank en schittert boven allen uit. De 72 nissen van het triforium zijn gevuld met even zooveel vanen; uit ieder kruisgewelf hangen er vijf, al de muren der 15 kapellen zijn er mede bedekt, en nog staan er in de sacristieën om plaats te vragen. De meeste zijn daar den 6den October van 1872 als eene gedachtenis van Frankrijks bedevaart naar Lourdes achtergelaten, en schenken thans aan de marmeren kerk een kleurenpracht van de rijkste verscheidenheid, die het oog behagelijk aandoet en in sprekende verven het geloof van Frankrijks kinderen en duizenden van pelgrims afmaalt. Boven de twee sacristieën bewondert gij twee groote fluweelen kussens, waarop vele ridderordes prijken, die vroeger de borst van uitstekende mannen ver-

sierden maar door dezen zijn afgelegd en geofferd aan O. L. Vrouwe van Lourdes. Inderdaad, de liefde is vindingrijk en het geloof weet een offer te maken, ook van de ijdelheid der wereld!

XII.

HET BEELD.

Twee jaren waren reeds verlopen, sedert de bisschop de openbare vereering van O. L. Vrouwe van Lourdes toegestaan en het reuzenwerk boven de wondergrot had begonnen, en nog had de Kerk geen bezit genomen van het eigendom der Massabiella-rotsen door eene openbare plechtigheid. De 14de April 1864 werd daartoe bestemd; dan zouden tevens de grondslagen der nieuwe kerk gezegend en het kostbaar beeld van O. L. Vrouwe in de grot worden onthuld en gewijd.

Twee edele en godvruchtige zusters, de jonkvrouwen Lacour uit het bisdom van Lyon, hadden een prachtig beeld van de heilige Maagd doen vervaardigen. Dit beeld, door mijnheer Fabish, een uitstekend kunstenaar van Lyon, uit carariesch marmer gehouwen, stelt O. L. Vrouwe voor, levensgroot en tot in de kleinste bijzonderheden, juist, zooals zij aan Bernadetta verschenen is. Het is geplaatst in dezelfde grot, waarin de Onbevleete Ontvangenis met de voeten op den rozelaar steunende, zich vertoond heeft. Twee harten uit hetzelfde marmer gebeiteld strekken het tot voetstuk.

Prachtig rees de lentezon aan den onbewolkten hemel,

en goot hare warme stralen over de met vlaggen en wimpels versierde steenrotsen en bergen van Lourdes uit. De huizen der stad waren behangen met slingers van groen en bloemen; de straten hieven veelkleurige eerebogen omhoog en de klokken van kerk, kloosters en bedehuizen galmden feestelijk boven de hoofden der hoogtijdvierende burgers en feestelijke vreemdelingen. Eene groote en statige processie, zooals nog nooit bij menschen-heugen in het bisdom van Tarbes was gehouden, trok de parochiekerk uit en begaf zich langs de getooide straten en de met bloemen bestrooide wegen naar de wondergrot heen.

Het garnizoen van het oude kasteel, in groot tenue en schitterende wapenrusting met muziek aan het hoofd, opende den langen trein; dan volgden de gilden en broederschappen, de verschillende vereenigingen en besturen van liefdadigheid uit de stad en den ganschen omtrek met hun kruisen en banieren; daarna de congregatie der kinderen van Maria, wier sleepkleederen wit waren als sneeuw; de zusters van Nevers met haar lange zwarte sluiers; de zusters van liefde met haar groote witte huiken; de zusters van sint Joseph, gedoken in haar somberen mantel; dan de geestelijke mannen-orden, de carmelieten, de broeders der christelijke scholen, burgers en vreemdelingen, mannen, vrouwen, kinderen en grijsaards, meer dan zestig-duizend in getal. Hier en daar waren tusschen de twee lange rijen van biddenden mannen-koren geplaatst die, gesteund door koperen blaas-instrumenten, schoone en krachtige liederen zongen. Eindeindelijk verscheen zijne hoogwaardigheid de bisschop van Tarbes, Mgr. Bertrand Sévère Laurence, met de koorkap om de schouderen, den mijter

op het hoofd en den vergulden kromstaf in de hand, omgeven van vier-honderd priesters met het koorbeeld aangedaan, van zijn groot-vicarissen, de waardigheidsbekleeders en het kapittel zijner kathedraal.

Aller harten waren opgetogen, aller zielen vervuld van vreugde en geluk; want allen begrepen, allen gevoelden dat men eene overwinning vierde, de overwinning van het geloof, de zegepraal van haar die onbevlekt ontvangen is over het ongeloof, de vrijdenkerij en de ongodsdienstigheid der wereld. Van dien dag afaan zal Frankrijk aan de grot van het nederige Lourdes komen nederknielen, om daar zich schoon te wasschen van zijne zonden en boetvaardigheid te plegen; daar zal Frankrijk zijn geloof en onderwerping aan de onfeilbare Kerk van Rome komen belijden, hernieuwen en versterken; daar zal het om ontferming en genade smeecken, als het door de tuchtroede van den barmhartigen God geslagen ter aarde ligt; daar zal het drinken van het water des heils, waaraan de H. Geest de wonderkracht van genezing zoo naar ziel als naar lichaam heeft geschonken; daar zal het zich opnieuw werpen in de armen van zijne hemelsche Patrones, de Onbevleete Ontvangenis. En de bergen weerklinken van de hooggestemde liederen, en de rotsen daveren van de luide feestzangen, en de groenende dalen zijn gevuld met het gejubel der opgetogen menigte, en de wegen met het gebed der vrome pelgrims, waaraan zich de klaterende golven van den bruisenden stroom, en het gemurmel van de molenbeek, en het zacht geruisch der accasia's en populieren, en het zoet gekweel der vogelen komen huwen, Maria ter eere!

Alles was van aanschijn veranderd. Gaf vroeger slechts een smal en moeilijk voetpad over rotsbrokken en steenheuvels toegang tot de grot, thans bracht een breede en effen weg met heesters en bloemen beplant, onder de schaduw van olmen en accasia's, u ongemerkt langs bevallige kronkelingen, nu eens dalende en dan weder rijzende, naar boven. De grot was met een sierlijk ijzeren hek gesloten, en beneden het nog omhulde beeld hing een gouden godslamp te branden, terwijl groote blakers een macht van ontstoken waskaarsen torschten. Ter zijde van de grot zag men de zwart marnieren fontein, die het wonderwater uit drie metalen monden der vragende menigte in overvloed schonk, en in de kleine hut daar neven twee afgesloten waterkommen ten gebruik der zieken vulde.

De zaagmolen was meer stroom-opwaarts verplaatst, de molenbeek was verkort, en de bruisende Gave zelve was gedwongen achteruit te treden, en een breed en effen plein voor de grot te schenken, waarvoor zij als belooning populieren en olmen langs hare oevers heeft ontvangen. Boven op de Massabiella-rots, waar niets dan steen en stuifzand woonden, rezen reusachtige muren omhoog, die de grondslagen vormden voor het pronkjuweel van bouwkunde, dat daar zijn trotsche gewelven zal omhoog heffen, als de vertolker der grootsche gedachte van pastoor Peyramale.

Hoezeer had de van ijver brandende man naar dezen dag verlangd; hoezeer had hij met heilig ongeduld dit plechtig feest trachten te vervroegen; hoe menigmaal had hij verklaard genoeg geleefd te hebben, als hij die glorie van O. L. Vrouwe van de grot mocht vieren! En helaas!

het oog zocht hem te vergeefs in de schitterende rij der priesters, die den bisschop omgaven. Terwijl de gansche stad juichte, omdat eindelijk het oogenblik was aangebroken, waarnaar de dienaar Gods zooveel maanden smachtend had uitgezien, tot welks voorbereiding hij zooveel tijd en zorg en arbeid had besteed, lag de brave deken op het bed van smarten uitgestrekt en scheen den dood nabij. Maar als hij de muziek en het gezang van de processie hoorde, die allengs zijne woning naderden, dan vroeg hij de twee ziekenzusters hem een weinig op te beuren en te ondersteunen, opdat hij toch door de vensters iets mocht zien van Maria's verheerlijking, waarvoor hij zóózeer had geijverd, dat zijne ziekte er het gevolg van was. Maar ook dat was hem niet vergund, want zijne krachten schoten te kort; en weenend viel de sterke man op zijne sponde neder en bracht het grootste offer, dat nog ooit van hem gevraagd was, aan haar, wier Zoon eenmaal had gebeden: „Vader, niet mijn wil, maar de uwe geschiede!”

Ook Bernadetta mocht van dat alles geen getuige zijn. Misschien heeft God zijn uitverkoren kind willen behoeden voor de bekoring van ijdel zelfbehagen, en het daarom belet het schitterende feest te aanschouwen, waarop het ongetwijfeld zijn naam uit den mond van duizenden zegnend zou hebben vernomen. Terwijl de bisschop, de geestelijkheid en het volk bezit gingen nemen van de plaatsen, waar de Onbevleete Ontvangenis haar verschenen was, lag het arme kind, dat nooit eenig geschenk had willen aannemen, in het ziekenhuis op de matras van liefdadigheid tusschen andere schamele zieken, en leed bittere smarten.

Donderend steeg de zegekreet omhoog uit den mond der duizenden, toen het prachtig beeld werd onthuld en door den bisschop gewijd; schetterend klonken de trompetten en bazuinen en werden duizendmaal herhaald door de rotsen en de bergen; en als de rollende baren van den bruisenden stroom daar neven, volgden de antwoorden der litanie ontstuimig op elkaar.

Toen klom de processie in statigen optocht naar omhoog, waar de grondslagen voor het heiligdom van O. L. Vrouwe van Lourdes door Mgr. Laurence met veel plechtigheid werden gezegend; waarna men in dezelfde orde weder stadwaarts trok, om in de parochiekerk met een daverend „Te Deum” den God van barmhartigheid en genade te danken.

XIII.

DE BEDEVAARTEN.

Wij hebben reeds verhaald, dat duizenden van menschen naar Lourdes trokken om getuigen te zijn van de verschijning aan Bernadetta, en dat hun getal merkelijk toenam, toen de wonderkracht van het water der grot bekend werd. Van dat oogenblik dagteekenen de bedevaarten naar O. L. Vrouwe van Lourdes. Uit alle streken van Frankrijk, uit Duitschland en Spanje, Engeland en België, Nederland en Amerika kwamen de geloovigen hulp en troost, genezing en heil vragen aan de onbevleete Moeder-Maagd, en lieten vaak de teekens hunner kwalen als getuigen in de grot achter, of schreven op marmeren tafels in de onderaardsche kapel den dankreet huns harten neer.

Die bedevaarten, in den beginne door enkele personen gedaan, namen allengs een meer algemeen en kerkelijk karakter aan; parochiën trokken op met haar priesters aan het hoofd, broederschappen met haar vanen, gilden met hun overlieden, eindelijk geheele bisdommen met de geestelijkheid van hun kathedraal. Frankrijk is voortdurend het land der bedevaarten geweest naar de verschillende heilighdommen van zijne verheerlijkte Patrones; maar geen dier

bevoorrechte plaatsen heeft ooit duurzaam zooveel pelgrims tot zich getrokken, of heeft misschien zooveel wonderen zoowel ten geestelijk als ten lichamelijk heil zien gebeuren, als O. L. Vrouwe van de grot te Lourdes.

Wij willen hier slechts de dorre optelling geven van de processies, die in de laatste drie maanden vóór de groote bedevaart van Frankrijk aan de Massabiella-rots zijn geweest, volgens de aantekening, die daarvan door de eerwaarde paters van de grot is gehouden; welke optelling op de welsprekendste wijze getuigt, dat het ongelukkige Frankrijk allengs tot het bewustzijn is gekomen, dat het zijn heil en redding te Lourdes moet gaan vragen; en dat het tot geloof en deugd moet wederkeeren, om geluk en vrede te vinden alleen in Hem, wiens Moeder onbevlekt ontvangen is, en in alle eeuwen de Beschermster van het katholieke Frankrijk is geweest.

30 Mei, Heilig-Sacramentsdag: vier bijzondere treinen voerden 2600 pelgrims aan; 600 van Saint-Martory in het bisdom van Toulouse; 400 montagnards, begeleid door den pastoor van Sagos, kwamen te voet van de hoogten van Barège; Béarn trok de Gave langs met 1500 geloo-vigen van Orthez.

4 Juni: 550 pelgrims van Montauban met 30 priesters en vele waardigheidsbekleeders der kathedraal.

5 Juni: eene processie van Vic-de-Bigorre. Kleine meisjes met rozen gekroond en kinderen van Maria in het wit gekleed vergezelden haar; duizend pelgrims gingen te communie. Nog 600 bedevaartgangers uit Mont de Marsan.

6 Juni: 800 pelgrims uit Grenade-sur-l'Adour.

10 Juni: 600 van Cintegabelle en 700 van Castelsarrazin.

11 Juni: de metropool van Toulouse zond 900 pelgrims; allen naderden tot de tafel des Heeren.

12 Juni: 500 bedevaartgangers uit Poitou, die aan de grot Mgr. Mabile, bisschop van Versailles aantreffen.

13 Juni: de pelgrims van Poitou zijn nog aan de grot; 1300 andere komen met den spoortrein aan van Agen, vergezeld van 95 priesters en 30 seminaristen. Allen ontvangen de H. Communie.

17 Juni: 560 bedevaartgangers van Mazamet ontmoeten aan de bron 560 pelgrims van Gironde.

18 Juni: weder 560 leeken en 46 priesters van Gard en Hérault worden aangevoerd door den eerwaardigen heer Vidal, pastoor van Vauvert; waarbij zich nog aansluiten 920 pelgrims van Montastruc, met 32 priesters en 100 leerlingen van het collegie Saint-Stanislas, van Saint-Sulpice.

19 Juni: 470 van Saint-Servin, te Toulouse.

24 Juni: 880 pelgrims van Lavaur.

26 Juni: 608 leeken van Foix en Pamiers, begeleid door 30 priesters; 550 van Saint-Paul te Narbonne met 24 priesters.

27 Juni: 800 pelgrims van Villeneuve-Marsau, in het bisdom van Aire; 608 uit Salies du Salat en uit Saint-Girons, in het bisdom van Pamiers; 160 jonge meisjes der verschillende congregaties van Maria in het aartsbisdom van Auch.

30 Juni: feestdag voor de schoolkinderen. De scholen van Saint-Jacques en Saint-Martin te Pau, te Perpignan en te Montauban. De misdienaars en koorknapen van al de kerken van Bordeaux, en eene menigte kinderen van verschillende collegies, geleid door de Jesuïeten, de broe-

ders der christelijke scholen en de leden der conferentiën van den H. Vincentius van Paulo.

1 Juli: 900 pelgrims van Baumont de Lomagne, in het Bisdom van Montauban; 880 uit de parochie van Dalbade te Toulouse, aangevoerd door pastoor de la Portalière.

2 Juli: bezoek van Mgr. den aartsbisschop van Auch, met zijn groot- en klein-Seminarie en 460 leeken; 760 pelgrims van Béziers en 228 van Perpignan.

4 Juli: 760 bedevaartgangers van Mimbaste en Pouillon, in het bisdom van Aire, en 460 uit de parochiën van den H. Petrus en van den H. Paulus te Auch.

5 Juli: 760 pelgrims van Saint-Louis te Cette, met standaards en vaandels; de geestelijkheid droeg koorkappen en dalmatieken van goudlaken; en de pastoor van Saint-Dénis, de eerwaarde heer Gaffino, voerde de processie aan en verrichtte de plechtigheden.

6 Juli: 514 pelgrims der Magdalena-kerk te Béziers spreidden dezelfde rijke pracht ten toon.

8 Juli: 1100 geloovigen van Castres stapten den spoor-trein uit, waarmede die van Béziers gingen vertrekken.

14 Juli: 2000 pelgrims van Bagnères-de-Bigorre. De vereeniging der oud-gedienden, aangevoerd door den oud-maire, marcheert met slaande trom en wapperende banieren naar de grot.

16 Juli: 1400 geloovigen van Roussillon, begeleid door Mgr. Ramadié, bisschop van Perpignan.

17 Juli: 510 bedevaartgangers van Niort, waaronder men 100 priesters telde.

18 Juli: 700 pelgrims van Bearn.

22 Juli: 640 uit de kerk van Montauban, vergezeld van 20 priesters; en 1100 uit het kanton van Carbonne, in het bisdom van Toulouse.

25 Juli: de vierde bedevaart van Auch, tellende 375 man, en 760 uit de parochiën van Sault, in Béarn.

29, 30 en 31 Juli: de processie van Villefranche-Lauragais, in het bisdom van Toulouse, en het bezoek van vier bisschoppen, namelijk: Mgr. Mermillod, bisschop van Hebron, uit Genève; Mgr. Epivent, bisschop van Aire; Mgr. Rapp, bisschop van Cleveland; en Mgr. Dubreuil, bisschop van Avignon.

3 Augustus: 1100 pelgrims van Saint-Laurent, en uit de vallei van Neste, in het bisdom van Tarbes.

5 Augustus: andermaal eene bedevaart van Cette, groot 640 man uit de parochie van sint Pieter. Ieder pelgrim droeg eene roos of eene lelie van goud of zilver.

6 Augustus: 600 van Médoc, en 750 van Béziers.

8 Augustus: 1100 pelgrims van Cazères; een processie van Carcassonne, aangevoerd door den aartspriester zelven.

10 Augustus: 1000 uit Fazaguet, in Neste.

15 Augustus: processie der stad Lourdes.

16 Augustus: de gansche gemeente van Loney, in het bisdom van Tarbes.

18 Augustus: 500 mannen uit Cette, aangevoerd door den pastoor van sint Joseph.

19 Augustus: 900 pelgrims uit Daurade (Toulouse), 532 van Muret, en 644 van Sainte-Eulalie te Montpelier.

20 Augustus: 600 van Narbonne met 22 priesters;

400 van Hérault, van de sint Andries te Sangonis, van het kanton van Gignac, met 15 priesters; en 600 van de parochie te Nîmes.

21 Augustus: 6000 pelgrims zijn voor de grot verzameld. Zij zijn gekomen van Gard, Saint-Girons in Ariège, Fronton bij Toulouse, Béarn, en 1500 van Poitou, begeleid door 200 priesters. Daar zouden er nog meer gekomen zijn, maar de spoor kon ze niet vervoeren.

22 Augustus: 512 pelgrims van Béziers en 528 van Tarakon.

24 Augustus: 546 bedevaartgangers, vergezeld door pastoor Amiel van Fousseret, in het bisdom van Toulouse.

25 Augustus: 640 mannen, gekomen van Castres.

26 Augustus: 450 pelgrims van Caraman; 880 van Gaillac; 554 van Montpellier; meer dan 100 priesters.

27 Augustus: meer dan 4000 pelgrims voor de grot; die van Montpellier zijn nog gebleven; 1300 kwamen van Niort, Bressuire, de Vendeeën; 640 van Carcassone; 780 van Auterive, in het bisdom van Toulouse; 900 uit de omstreken van Auch.

29 Augustus: 1500 pelgrims van Ariège; 500 van Hérault; 830 van Gers.

31 Augustus: 1300 bedevaartgangers uit het kanton van Labarthe, en de parochies van Barbazen-Débat en van Salles-Adour, uit hetzelfde bisdom.

Wij zouden deze lijst nog kunnen vervolgen tot den 1sten October, toen de spoortrein 1300 pelgrims van Charente naar Lourdes bracht, en spoedig gevolgd werd door een tweeden trein van Anjou, die nog grooter was. Als bij bataljons had Frankrijk zijn leger van biddenden naar

de wondergrot heengezonden, om eindelijk het in zijn geheel daar op te stellen, en een beslissenden slag te leveren aan het ongeloof, de ongodisterij en het zedenbederf. Ja, Frankrijk heeft gezondigd, en heeft misschien het meest gezondigd van alle natiën, zij, de bevoorrechte dochter der Kerk, zij, weleer haar steun en kracht en glorie! In de diepte van haar bederf en in den overmoed van hare zondige weelde, heeft zij zich ten geesel opgeworpen van andere volken, en waande zich de koningin der aarde, de heerscheresse der maatschappij te zijn. Maar de hand, die zij had losgelaten, trok zich ook van haar terug en wapende zich met het vlammend zwaard der goddelijke wraak. En nu, vernederd en ontroond, geslagen en vertreden, ligt zij daar neder hulpeloos, uitgeplunderd door hare vijanden, verscheurd door haar eigen kinderen, bespot en verlaten door de gansche wereld.

. De hand van God, die slaat, zalft tevens; en Gods straf hier beneden is altijd eene genade. De ongelukkige natie kwam tot bezinning en erkende hare schuld; zij zag weder opwaarts en stak de verwonde armen naar omhoog, waar zij zetelt die de Beschermster, de Moeder van Frankrijk altijd is geweest. De moed herleeft, want zij kent hare misdaad, zij kent de oorzaak van haren val en hare vernedering; en aanstonds rijst zij op als met verjongde kracht, grijpt naar de wapens en gordt zich aan ten strijd. Slag zal zij gaan leveren, slag met al de vijanden, die haar ter neder geworpen hebben; slag zal zij leveren op den gedenkdag der overwinning van Lepanto; slag zal zij leveren met hetzelfde onoverwinnelijk wapen, dat toen de zege bevocht — den rozenkrans; slag eindelijk zal zij leveren op de plaats,

waar hare Beschermster van weleer zich als de Onbevleete Ontvangenis heeft geopenbaard.

Aan een priester van Bourgondië, het vaderland van den H. Bernardus, van Bossuet en Lacordaire, den eerwaardigen heer Bailly vicaris van Sainte-Marie te Baune, in het bisdom van Dijon, komt de eer toe, de eerste gedachte eener algemeene bedevaart van Frankrijk naar O. L. Vrouwe van Lourdes te hebben ingegeven, welke terstond door eenige godvruchtige vrouwen werd aangegrepen, om ze tot daad te maken. Op den feestdag der Onbevleete Ontvangenis, 1871, zonden dezen naar alle bisdommen van het rijk de volgende circulaire:

FRANKRIJK.

AAN DE ONBEVLEETE ONTVANGENIS VERSCHENEN
TE LOURDES.

S p e s n o s t r a s a l v e.

Wanneer de christen-volkeren door groote algemeene rampspoeden geslagen worden, dan hebben zij geen grooter vijand te vreezen dan de wanhoop. Is het niet om ons voor dat kwaad te behoeden, dat de H. Maagd, na te Salletta geweend te hebben over de misdrijven en de rampen van Frankrijk, het nu toelacht te Lourdes, als om zijne hoop te verlevendigen?

Dit is ten minste zeer zeker de gedachte van verreweg het grootste gedeelte der pelgrims, die de wondergrot bezoeken.

Eenigen, aangezet door deze gevoelens van vertrouwen op de machtige tusschenkomst der onbevleete Maagd, hebben

het plan gevormd om een openbaar blijk van vertrouwen, door geheel Frankrijk aan O. L. Vrouwe van Lourdes te geven, voor te bereiden.

Een voorloopig comité heeft zich ten dien einde gevormd ; de ondergeteekende leden van dat comité verzoeken :

1°. dat alle kerken in Frankrijk, die aan de H. Maagd zijn toegewijd, zich aan deze manifestatie willen aansluiten ;

2°. dat in ieder departement en, zooveel mogelijk, in ieder arrondissement eenige ijverige personen zich aanbieden, om met het comité in briefwisseling te treden, en zich met de uitvoering van het plan te belasten.

Parijs, 8 December 1871, feestdag der onbevleete Ontvangen.

(was geteekend :) Mme la marquise DE MAC-MAHON,
Mme DE LA MORICIÈRE,
Mme l'amirale DE PARSEVAL,
Mlles DE MONTBRIAN,
Mme MAURICE DE BLIC.

Het edele plan kwam al spoedig ter kennis van Z. H. den paus, en mocht zijn goedkeuring en vaderlijken zegen verwerven, zooals blijkt uit een brief, door kardinaal Pitra aan de markiezin Mac-Mahon geschreven, welke luidt :

„Mevrouw de Markiezin !

„De oproeping van Frankrijk in naam van O. L. Vrouwe „van Lourdes kon de bannelingen en gevangenen van Rome „niet onverschillig laten. De doorluchtigste van allen is „door haar getroost geworden, en heeft niet gearzeld, die „vrome gedachte te zegenen. Ik heb de eer u daarvan „kennis te geven, gelukkig te mogen meenen dat die ken-

„nisgeving, hoewel volstrekt niet officiëel, het uitwerksel „van den apostolischen zegen niet zal verminderen.

„Als de menschen eindigen, begint God; en misschien „begint Hij door de godvruchtige vrouwen, wier stichtende „en lange lijst ik voor mij heb liggen. Ik verheug er mij in „te ontwaren, dat de eerste stap is gedaan in het vader- „land van de H. Clotilde.

„Mag ik mij aan den pelgrimstocht niet aansluiten, het zij „mij toch vergund u het penningske toe te zenden van „een gevangene, die met vertrouwen de zegepraal der Kerk „afwacht, om O. L. Vrouwe van Lourdes te gaan danken.

(geteekend :) „J. B. kard. PITRA,

„Ik bid u, Mevrouw, enz.

„Zaterdag 9 Maart 1872, feestdag van de H. Francisca Romana.”

Honderd-en-twee meest allen adellijke vrouwen uit alle bisdommen van Frankrijk hadden zich aan de vijf genoemde aangesloten, en vormden het algemeen comité voor de groote bedevaart naar Lourdes. In Juni werd de derde circulaire rondgezonden, waarin onder anderen door den secretaris werd gemeld:

„Het comité verzoekt mij mede te deelen aan allen, die „wel gelieven ons in onze onderneming te helpen, dat wij „tot heden overal den levendigsten bijval ondervinden, en „van alle kanten aanmoediging en ondersteuning ontvangen.

„Sedert onze eerste circulaire hebben wij de goedkeuring „erlangd van meer dan 25 bisschoppen, onder anderen ook „van Mgr. den bisschop van Tarbes, en eindelijk den bij- „zonderen zegen van onzen H. Vader, paus Pius IX.”

Den 25sten Augustus schreef het comité zijn laatste circulaire, waarin de voornaamste kerken en parochiën werden opgesomd, die aan de bedevaart zouden deel nemen. De bisschoppen zonden brieven aan de geestelijkheid van hun kerspel, om de godvruchtige onderneming zooveel mogelijk te steunen en te bevorderen, en er zelve ook deel in te nemen. Op vele plaatsen werden bijzondere oefeningen en predikatiën ter voorbereiding gehouden, en op last van het comité werd eene negendaagsche retraite te Lourdes aangekondigd, welke zou worden gegeven door den beroemden Dominikaan, pater Millon, die uit Amerika overkwam.

Daar was dus voor gezorgd, dat de bedevaart van het katholieke Frankrijk naar Lourdes geheel en al een godsdienstig karakter bezat, en luide den laster der ongeloovige pers tegensprak, dat eene politieke demonstratie het hoofddoel zou zijn. Zij, die dit beoogen, meen ik, beginnen niet met eene negendaagsche retraite, en roepen hun partijgenooten niet op om de eeuwige en verschrikkelijke waarheden van den godsdienst te overwegen, ter biecht te gaan en tot den liefdedisch van Jesus Christus te naderen. Wellicht — waarom niet? — heeft deze of gene de herstelling van eene of andere dynastie op den troon den hemel afgesmeekt; maar daartoe heeft ieder burger het recht, zonder dat hem zulks ooit als misdrijf mag worden aangerekend. En hoevelen hebben ook niet even vurig, even oprecht gebeden om het behoud der republiek, die zij met lichaam en ziel aanhangen?

Pater Millon gaf des morgens vroeg eene eenvoudige onderrichting, staande voor het altaar van de cryptkapel; des middags ten twee ure preekte hij in de kerk daar

boven ; en des avonds overwoog hij de geheimen van den rozenkrans, alvorens deze overluid voor te bidden. En God zegende zichtbaar het heilig werk ; want iederen dag werd het getal van deelnemenden grooter ; de biechstoelen moesten vermeerderd worden, en al de bedehuizen van Lourdes waren te klein en konden de biddenden niet bevatten. Zoo werd het zaterdag, de vooravond van den grooten bedevaartsdag ¹⁾.

1) Wij geven het

PROGRAMME
DES FÊTES DE LA MANIFESTATION.
ORDRE DES CÉRÉMONIES.

—
Samedi 5 Octobre.

A 2 heures, réunion générale à la Grotte ; récitation de la première partie du saint Rosaire ; entre les dizaines on chante trois fois : *Regina sine labe concepta, ora pro nobis* : Procession avec une simple croix au chant des litanies de la sainte Vierge à la grande chapelle ou à la prairie, suivant le temps : petites vêpres de la St Vierge. Sermon par le R. P. Chocarne, des Frères Prêcheurs ; salut du Saint-Sacrement.

Mgr. l'évêque de Tarbes autorise tous les prêtres approuvés dans leurs diocèses à entendre les confessions à Lourdes pendant ces fêtes.

Le soir à 7^{1/2} h., illumination à la Grotte et recitation de la deuxième et de la troisième partie du saint Rosaire.

Dimanche 6 Octobre.

Depuis minuit, des messes seront célébrées aux vingt-cinq autels du sanctuaire. La communion sera distribuée à la grande chapelle, à la crypte, à la grotte et sur la terrasse de l'église. A partir de 5 heures du matin, la grande chapelle est réservée aux délégués, munis de cartes.

A 8 heures, des messes de communion seront célébrées par des évêques, à la grande chapelle, à la crypte, à la grotte et sur la terrasse, il y aura homélie à la grotte.

A 10 heures, messe pontificale dans la prairie. Nosseigneurs les évê-

't Was de geheele week regenachtig geweest, en de vrijdagavond eindigde met een verschrikkelijk weder, want

ques s'y rendront avec le clergée en habit de chœur, partant de la grande chapelle. Homélie par Mgr. l'évêque de Tarbes, et après la messe bénédiction apostolique avec indulgence plénière.

Si le temps ne permettait pas de célébrer la messe pontificale dans la prairie, elle aurait lieu à la grande chapelle; et, dans ce cas, une autre messe serait simultanément chantée à la grotte, avec homélie. La bénédiction apostolique serait alors donnée du haut de la galerie extérieure, du côté de la grotte.

Depuis 9 heures jusqu'à 1 heure, les pèlerins peuvent visiter la grande chapelle, et y prier aux intentions du Souverain Pontife.

A 1 heure, les délégués se réunissent à l'église paroissiale de Lourdes; ils partent en procession à 1½ h., avec les bannières et oriflammes, en chantant :

- 1°. Les Litanies de la Ste Vierge;
- 2°. Le cantique Notre-Dame de la Montagne, par M. Dargein;
- 3°. Ave, maris Stella;
- 4°. Le cantique Vierge de Lourdes, par M. Aloys Kunc;
- 5°. Magnificat.

A 1¾ h., les évêques et les prêtres non délégués vont s'habiller à la grande chapelle et descendent à la rencontre de la procession jusqu'au chemin de la prairie.

N. N. S. S. les évêques et le clergé prennent la tête de la procession et se rendent dans l'enceinte réservée avec les délégués. Les autres pèlerins occuperont la prairie.

Vêpres du jour. Sermon par Mgr. l'évêque de Carcassonne. Bénédiction solennelle des oriflammes et bannières, et salut du Saint-Sacrement.

Si le temps ne permettait pas de chanter les vêpres en plein air, on les chanterait dans la grande chapelle pour les délégués, et à la grotte pour les autres pèlerins, avec sermon et salut.

Après le salut donné dans la prairie, la procession formée dans l'ordre suivant; le clergé, les évêques et archevêques, les délégués, les autres pèlerins, se rend à la grotte en passant par le chalet. monte par les

de stormwind hilde tusschen de kruinen der bergen, en de regen viel met stroomen neer in het dal. Maar in het hart van menig pelgrim bleef toch het vertrouwen leven, dat O. L. Vrouwe wel een helderen hemel zou verkrijgen voor den dag, waarop Frankrijk hare onbevleete ontvangenis ging belijden en vieren. En dat vertrouwen werd niet beschaamd: de stormwind had des nachts den hemel schoon geveegd, de overplaste wegen droog gemaakt, en legde bij den dageraad zich te ruste, als de zon in vollen luister statig aan den hemel klom.

De pelgrims van Bagnères, Toulouse en Clermont waren de eersten, die de zich tooiende stad introkken, om terstond O. L. Vrouwe van Lourdes aan de grot te gaan begroeten, maar werden spoedig opgevolgd door duizenden, langs den spoorweg uit alle streken van Frankrijk opgedaagd; zoodat er in den namiddag meer dan twintigduizend

lacets, fait le tour extérieur de l'église par la galerie, monte à la grande chapelle par l'escalier du nord, traverse l'église et redescend par l'escalier du sud.

Le soir, à 7½ h., illumination et recitation du saint Rosaire à la grotte.

Lundi 7 Octobre.

La matinée, ordre du jour précédent. A la messe pontificale, sermon du R. P. Hippolyte, Carme.

A 2 heures, réunion à la grotte et recitation de la première partie du saint Rosaire; procession à la prairie ou à la chapelle, selon le temps: petites vêpres de la Ste Vierge, sermon par le R. P. Didon, des Frères-Prêcheurs, et salut du Saint-Sacrement.

Mardi 8 Octobre.

A 7 heures, messe d'action de grâces à la chapelle et à la grotte. — Instruction et salut.

Regina sine labe concepta, ora pro nobis.

reeds verzameld waren. Ten twee ure bevonden zich allen bij de grot, waar de processie zou gevormd worden, om naar het weiland te trekken, dat aan de overzijde van de molenbeek ter groote en plechtige feestviering was bestemd. Vijf bisschoppen waren reeds aangekomen en hadden hun intrek in het huis der missionarissen genomen, terwijl het getal priesters allengs tot twee-duizend klom. Pater Aboué beklom eene soort van predikstoel, bij de grot opgeslagen, en herinnerde met levendige maar tevens zalvende woorden aan al hetgeen er was geschied op de plaats zelve waar men stond, als met den vinger aanwijzende de plek, waar het was voorgevallen. Vervolgens bad men den rozenkrans voor het heil en de redding van Frankrijk, en trok toen in stillen ernst naar de weide heen.

Aan de uiterste zijde ten oosten van het stuk weiland klom men langs eenige houten treden naar eene ruime verhevenheid of estrade, waarop een altaar was geplaatst; ter wederzijde stond eene menigte banken ten behoeve der geloovigen. Als de processie was aangekomen en zich aan beide zijden voor de estrade had geschaard, daagde de lange rij van bisschoppen en priesters op, in plechtgewaad gekleed, Mgr. de aartsbisschop van Auch, de deftigste en gevierdste prelaat; Mgr. de bisschop van Tarbes, wiens streng uiterlijke u toch onwillekeurig aantrekt; Mgr. de bisschop van Aire, de hartelijkheid en voorkomendheid zelve; Mgr. de bisschop van Carcassone, coadjutor van Bordeaux, wiens edele trekken en beschaafde manieren zoo goed voegen aan de bisschoppelijke waardigheid; de bisschoppen van Agen, Montauban, Luçon, en ook een uit de Indiën; eindelijk de bisschop van Mende, een grijsaard van acht-en-zeventig jaren, bijna

blind, die met gebogen rugen tastende handen kwam achteraan gestrompeld. Mgr. Mermillod had beloofd de leiding der groote plechtigheid op zich te zullen nemen, maar werd, helaas! teruggehouden door den grooten strijd te Genève, en mocht het kampperk van zijn eigen vaderland niet verlaten, waar dezelfde vijanden van Frankrijks heil ook Zwitserlands verderf beoogden.

De bisschoppen beklimmen de estrade, en de priesters nemen plaats op de treden van de breede trap en daar voor; de afgevaardigden der departementen en der heilighdommen van Maria, het teeken hun door het comité overhandigd op de borst dragende, rangschikken zich tusschen de geestelijkheid en het volk. Hier en daar ziet men gendarmen en artilleristen, met het wapen in den arm, heen en weder dwalen als waardige maar overtollige vertegenwoordigers van de orde, die niet zal gestoord worden.

Men zong de vespers van het kleine officie der heilige Maagd; alle stemmen vereenigden zich en smolten samen, om het statig en schoon kerkgezag naar den hemel op te zenden ter eere van haar, die opnieuw als de Patrones van Frankrijk werd aangenomen. Toen trad pater Chocarne, provinciaal der Dominikanen, een der uitstekendste en ijverigste leerlingen van Lacordaire, op de estrade en plaatste zich op de treden van het altaar; maar zoowel de blikken als de stemmen der duizenden riepen hem naderbij en deden hem afklimmen tot op den grooten trap vóór de bisschoppen. Hij sprak met heldere, volle en krachtige stem, zoodat er niemand was, die hem niet van woord tot woord kon volgen.

Hij behandelde drie vragen. Geheel het katholieke

Frankrijk opgegaan ter bedevaart, ziedaar een ongehoord feit, welks beteekenis door vriend en vijand dient gekend te worden. Daarom : welk is het karakter van dit verschijnsel ? Welk is daarvan het godsdienstig en staatkundig gewicht ? Welke lessen liggen daarin opgesloten ? De preek duurde langer dan een uur ; en het gesproken woord scheerde nu eens als een zachte ademtocht, dan weder als een brandende wind over de hoofden der duizenden en opende hunne harten voor de edelste, de heiligste gevoelens van geloof en vaderlandsliefde. Het volk zelf sprak met eigen stem het slotwoord uit ; want als de redenaar, na herinnerd te hebben, dat men om behouden te worden het zelf moet willen, diep bewogen uitriep : „het behoud van Frankrijk, „uw eigen behoud, het ligt in uwe handen : gij hebt slechts „op uzelfen te rekenen, en na God te betrouwen op uwe „eigen kracht en op uwen eigen wil ; welnu : wilt gij gered „worden ? wilt gij dat ?” dan ging er een donderend „Ja !” van uit de schare op, en waren de handen als ten heiligen eed omhoog geheven. Voorzeker, dat „Ja !” zal in de hooge hemelen zijn gehoord en aangenomen door Hem, wiens engelen eenmaal hebben gezongen : „vrede den menschen van goeden wil !”

Daverende toejuichingen vervulden de lucht toen de welsprekende Dominikaan den trap afklom, en het „dank, „eerwaarde pater !” werd van verschillende kanten gehoord. Daar waren ook afgezondenen, die in last hadden op eerlooze wijze den laster der ongeloovige pers tot daad te maken, en eene politieke demonstratie in het leven te roepen. Ofschoon zelven tot de roode republiek behorende, riepen zij eensklaps uit : „leve de koning !” in hope, dat de

opnieuw ontwaakte vaderlandsliefde dien kreet zou doen weerklink vinden in de harten der duizenden. Maar de menigte had hunne ware bedoeling als bij ingeving terstond begrepen, en antwoordde uit éénen mond met de luide kreet: „leve Frankrijk! leve Frankrijk! leve onze Lieve „Vrouwe van Lourdes!” Ten overvloede waarschuwde de heer Henri Lasserre bij openbaar aanplakbiljet tegen deze on-verlaten, en vermaande allen, het godsdienstig karakter der bedevaart niet te verloochenen. Leve Frankrijk! Leve O. L. Vrouwe van Lourdes! ziedaar het woord van orde, ziedaar de eenige zegekreet, het eenig vreugdelied dezer feest-dagen.

„O Maria!” bad nu ten slotte pater Chocarne met eene sidderende stem, die tot aller zielen doordroeg: „O Maria! „gedenk Frankrijk, door uwen Zoon geroepen tot de glorie „van oudste dochter der Kerk te zijn, de eerste tot het „geloof gekomen, de eerste altijd gebleven op het veld „van eer en van gevaar ter verdediging zijner Moeder. O „gij, die den feestdag van de heilige Genoveva, Patrones „van Parijs en van Frankrijk, hebt gekozen om Frankrijk „op dit gebergte toe te lachen; zij, die verschenen zijt „met den rozenkrans in de hand, dat vredig maar vreeselijk „wapen, hetwelk zegevierde over het geweld der Albigenzen „en het barbarisme der Muzelmannen in de wateren van „Lepanto: o, O. L. Vrouwe van Lourdes, gedenk Frank- „rijk, wier Koningin zijt, en red het!

„Aanschouw die vaandels, welke hare kinderen zijn gaau „halen in al de heiligdommen, waar uw naam wordt ver- „eerd en bemind en aangeroepen, om ze aan uwe voeten „neder te leggen. Aanschouw ze, die zegeteekenen uwer

„vroegere overwinningen; lees die namen, welke u uwe „weldaden, uwe liefde en onze dankbaarheid herinneren: „Chartres, Fourvières, Notre-Dame des Victoires, Notre- „Dame de la Treille, en zooveel anderen. Lees, aanschouw, „herinner u, en geef ons, dat wij bij al die namen nog een „glorievoller mogen voegen, die van O. L. Vrouwe van „Lourdes, het heil van Frankrijk!

„O Maria, herstel ons een Frankrijk, waarin uw naam „en die van uwen goddelijken Zoon worden vereerd en be- „mind; een Frankrijk, altijd waardig zijner vroegere en toe- „komende bestemming, en wij zijn verhoord!”

Des avonds was de lucht weder bewolkt, en er vielen van tijd tot tijd regendruppels; maar toch week het zeker vertrouwen niet, dat het den volgenden dag schoon weder zou zijn.

Reeds vroeg in den zondag-morgen had de stad haar feesttooi aangetrokken: vlagg en en wimpels waaiden vroolijk uit alle woningen, groen en loover hing langs deurstijlen en vensters, honderden van houten kramen waren langs den weg getimmerd van Lourdes tot aan de Massabiella-rots, en een sierlijke eereboog stond voor de grot opgericht. Het altaar op de weide was insgelijks met slingers van bloemen omhangen; aan de andere zijde van het stuk land was een groote gallerij op kosten van den heer Lasserre gebouwd, met marmeren tafels en zitbanken voor duizend pelgrims, en een fontein met Maria-beeld in het open middenvak. Hier en daar langs de heuvels, op de grot en overal waar een geschikt plekje was te vinden waren hulp-altaren opgericht, ten getalle van vijf-en-dertig; en van middernacht tot zondags twaalf uren werden daaraan, zoowel als aan de altaren der stad en

der grot onophoudelijk heilige Missen gelezen. Rondom al die altaren lagen honderden en zelfs duizenden geknield, aanbadende het Lam zonder vlek, riepen de Onbevleete Ontvangenis aan, en ontvingen den God van liefde en genade, verborgen in het H. Sacrament, in hunne smeekende en juichende harten. Houten banken, in der haast opgeslagen en met eenen eenvoudigen linnen doek gedekt, dienden voor communiebank; het altaar zelf was de kleedtafel, en die het meest vooraan stonden vervulden den dienst van koor-knapen. Ontelbaar waren de HH. Communien; men heeft mij gezegd, dat honderdduizend hostiën gedurende de feestdagen zijn geconsacreerd.

Geheel Frankrijk was vertegenwoordigd: 8 bisschoppen, 2000 priesters, 25 leden der Nationale Vergadering, eenige generaals, leden van het Instituut en ontelbare leden van den hoogsten en oudsten adel; 400 steden en parochiën hadden hare banieren gezonden met afgevaardigden, en ook vele krijgsoversten met hunne soldaten waren aangekomen, om de vaan der H. Maagd met niet minder fierheid dan de Fransche driekleur op het slagveld te dragen. En hoe zal ik u een denbeeld geven van den ontzaglijken toevloed van pelgrims van allen ouderdom en kunne en staat? Gedurende gansch den nacht en geheel den vroegen morgen had de spoortrein niet opgehouden, stroomden volks naar Lourdes over te brengen; men telde reeds 35 treinen, ieder met minstens 2000 bedevaartgangers, gekomen van noord en zuid, van het westen en het oosten, van Lyon en Marseille, van Bordeaux en Clermont, van Lille en Parijs, van de uithoeken van Frankrijk. Ook de bedaarder middelen van vervoer brachten voortdurend nog honderden

aan, zoodat in Tarbes en Pau geen enkel paard of rijtuig meer voorhanden was. Op de bergwegen golfdén lange karavanen van montagnards in hunne schilderachtige kleeding, en de dalen stuwden onophoudelijk de bewoners van de omstreken op den versierden weg naar de Massabiella grot. De ongeloovige zoowel als de katholieke pers van Frankrijk was talrijk vertegenwoordigd, zooals de *Monde*, de *Univers*, de *Union*, de *Français*, de *Figaro*, de *Patrie*, de *Gaulois*, *Paris-Journal*, de *Soir*, de *Corsaire*, de *Rappel*, de *National*, ook de groote Engelsche bladen, de *Times* en *Morning-Post*, behalve nog eene menigte provinciale couranten. Bijna alle landen van Europa zagen er hunne vertegenwoordigers: Engeland, België, Duitschland, Beijeren, Nederland, Rusland, vooral Spanje, tot zelfs Amerika en Afrika.

Ten 10 ure des morgens vormt de ontzaglijke menigte eene processie, om de bisschoppen van het missionaris-huis af te halen en naar de weide te geleiden, waar de pontifikale Mis zal gezongen worden aan het groene altaar. De sneeuwbergen in het verschiet, met de oude citadel vóór zich, zijn het altaarstuk achter de jonge dennen, de heesters en bloemen, die de altaartafel omkransen; de blauwe heldere hemel als het gewelf; het groene gras als het vloertapijt, het geklater van de Gave als de begeleiding van den kerkzang, de heuvels en rotsen, opvolgend hooger klimmende, en gevuld met duizenden en nogmaals duizenden van biddenden, ziedaar den bedevaartstempel in deze feestdagen. De bisschop van Carcassonne pontificeert, en na het evangelie verheft zich de bisschop van Tarbes op de estrade, en houdt eene treffende predikatie over de collecte

van den dag. ¹⁾ In den schoonsten en welsprekendsten vorm toont hij aan, hoe de Zoon Gods ons heil bewerkt heeft door de geheimen van zijn leven, van zijnen dood en van zijne verrijzenis; die geheimen, herdacht en overwogen in de heerlijke opvolging der gebeden van den rozenkrans, en die in de harten der ware geloovigen nog altijd dergelijke uitwerkselen voortbrengen, als zij de eerste maal gehad hebben in den persoon des Zaligmakers Jesus Christus, die door alle eeuwen heen en voor allen het werk der verlossing hernieuwt: ziedaar de groote en geheimvolle beteekenis van het eenvoudig gebed van den H. Rozenkrans. De godvruchtige prelaat besloot met de volgende hartelijke woorden:

„En nu ga ik eindigen met de woorden, waarmede ik „begonnen ben: O r e m u s, laat ons bidden; want het is „immers daarom alleen, dat wij hier zijn te zamen gekomen „uit alle streken van Frankrijk. Laat ons bidden, O r e m u s: „’t is misschien juist datgene wat ons het meest ontbreekt. „Groote staatsmannen, uitstekende krijgsoversten, trouwe „vertegenwoordigers, wij hebben ze in overvloed; geld be- „zitten wij bij milliarden; maar waar zijn zij, behalve „wij, die bidden? En nochtans is het de eigenlijke zaak „waar het op aankomt. Men heeft gezegd, en ’t is waar: „de menschen handelen, maar ’t is God, die hen beweegt. „Ja, zoo is ’t gelukkig! Maar weet ook: ’t is het gebed, „dat de wereld regeert en dat ook God zelven beweegt. „Ja, door het gebed dwingen wij om zoo te spreken God,

1) De collecte noemt men het kerkelijk gebed, dat aan iederen feestdag of gewonen dag van het kerkelijk jaar eigen is, en den korten inhoud bevat van het geheele officie van dien dag, en er de gansche beteekenis van in weinige woorden samenvat.

„om zich over te geven en met ons in vergelijk te komen.
 „Of heeft Jehovah zich niet teruggetrokken voor het ge-
 „bed van Moyses? Daarom bidden wij, en wij zullen
 „meester zijn van de aarde en van de hemelen. O r e m u s,
 „bidden wij voor Frankrijk zoo vernederd, zoo ongelukkig,
 „en altijd nog waggelende op zijne grondvesten; bidden
 „wij voor den Heiligen Vader, den paus, opdat God hem
 „bescherme! O r e m u s, bidden wij, en bidden wij allen.
 „Beklim weder het altaar, o waardige bisschop! doe den
 „Heer zelve in uwe handen nederdalen, hef de heilige
 „Hostie omhoog tusschen hemel en aarde; om der wille
 „van den Onschuldige zal God aan de schuldigen vergeven,
 „en al wie den heiligen naam des Heeren aanroept zal be-
 „houden worden: O m n i s q u i c u m q u e i n v o c a v e r i t
 „n o m e n D o m i n i s a l v u s e r i t. Begrijpt gij het? Be-
 „houden! ja, behouden in deze wereld en in de andere,
 „voor den tijd en voor de eeuwigheid, Amen!”

Als de pontifikale Mis was geëindigd, stond Mgr. Pichenot, bisschop van Tarbes, andermaal op de estrade, om in naam van Pius IX den pauselijken zegen te geven met vollen aflat. Allen bogen lijf en ziel onder de onzichtbare hand van het Vatikaan, gekluisterd thans door de revolutie; allen trilden van dankbare aandoening voor den doorluchtigen gevangene van Rome; allen dachten aan Pius V en aan den glorierijken dag van Lepanto; allen baden om een nieuwe zegepraal voor de Kerk en voor Frankrijk; en allen stonden op, hunne aandoening niet meer meester; en daverend klonk het langs de Gave, en van uit de weide, en van de rotsen en heuvels: „leve Frankrijk! leve Pius IX!” De plechtigheid was geëindigd, en de bisschoppen werden

door het volk in processie onder het zingen van liederen en het geschal van bazuinen naar hun verblijf teruggeleid.

Ten één ure in den namiddag zou de groote manifestatie van Frankrijk plaats hebben. Met ongeduld werd dat uur te gemoet gezien, en gansch Lourdes had den feesttooi aangetrokken, gelukkig als zij zich gevoelde, het tooneel te mogen zijn van Frankrijks geloof en boete. De vaandels en banieren waren in de parochiekerk verzameld, en van daar zou de groote processie uittrekken; de deuren waren gesloten en alleen de afgevaardigden mochten binnentreden. Talrijke troepen verdrongen zich aan alle hoeken der straten, vooral op het plein en in den omtrek der kerk; alle vensters en deuren der huizen, zelfs de daken waren gevuld met toeschouwers, en ternauwernood kon de ruimte worden behouden, die in de straten noodig was.

Daar openen zich de breede deuren. De banier van het comité is de eerste die verschijnt, voorafgegaan door den pastoor van Saint-Nicolas te Baune, die een groote waskaars draagt, het geschenk zijner communie-kinderen aan O. L. Vrouwe van Lourdes. De banier vertoont den H. Dominicus den rozenkrans ontvangende, en wordt gedragen door pater Chocarne, omgeven van vier Dominikanen en de leden van het comité, die de kwasten dragen. Daverend wordt zij begroet, en aan het gejuich komt schier geen einde. Maar daar klinkt het op eenmaal:

— „Plaats! maakt plaats! aan de Elsas en Lotharingen zij de eereplaats!”

En daar verschijnen drie vanen: twee witte met rouwfloers overdekt, en een geheel zwart — het rouwvaan van de Elsas

Op de eerste, van witte zijde, is het wapen van Straatsburg gestikt, met den naam van Maria daar boven ende woorden: *Spes nostra salve*; ¹⁾ onder het wapen staat: *L'Alsace*. Een rouwsluier van krip hangt van het zilveren kruis. Zij wordt gedragen door den heer de Reinach en omgeven van Elsassers.

Dan volgt de vaan van Lotharingen, waarop het wapen van Metz in schitterende kleuren staat geborduurd, maar overtogen met een zwarten sluier. Onder het wapen leest men de treffende bede: *Miserere civitati*, ²⁾ en aan de andere zijde: *Lorraine. Notre-Dame de Bon-Secours*. ³⁾ Zij is omringd van vier priesters uit Metz.

Eindelijk daar nadert de rouwbanier van de Elsas, door edelvrouwen uit die ongelukkige provincie, onder het geleide van mevrouw Keller, geborduurd op zwart fluweel; een lange rouwfloers daalt van het kruis en omgeeft het geheele vaandel, waarop geleest: *L'Alsace à Notre-Dame de Lourdes*, ⁴⁾ en aan de andere zijde de dringende bede: *Consolatrix afflictorum, ora pro nobis*. ⁵⁾ Een oud krijgsoverste, de borst bedekt met vele ridderkruisen, heft haar fier omhoog, en gaat met vasten tred te midden der biddende Elsassers.

Een schok voer door de menigte, en alles zweeg en hield den adem in; maar het duurde slechts één oogenblik, want de gemoederen werden verteederd bij het zien der

1) Onze Hoop wees gegroet.

2) Ontferm u over de stad.

3) Lotharingen — O. L. Vrouwe van Goede-Hulp.

4) De Elsas aan O. L. Vrouwe van Lourdes.

5) Troosteres der bedrukten, bid voor ons.

mannen, die treurden en rouwden over het verloren vaderland en hier met hunne vroegere medevaderlanders verlossing en erbarming den hemel kwamen afsmeeken ; bij het zien der ongelukkigen, die de straf van Frankrijks zonden droegen en boete kwamen plegen met hunne schuldige broeders ; bij het zien dier edele strijders voor Kerk en Vaderland, die met gevaar des levens op de algemeene kampplaats verschenen, om met hunne oude krijgsmakkers den grooten strijd te leveren. En tranen welden op in menig oog, en men stak de armen uit naar het doek van rouw, en begroette het met stemmen waarin men tranen hoorde, maar die allengs krachtiger en vaster werden, om eindelijk in geestdrift uit te barsten met den hartekreet :

— „Leve Straatsburg ! Leve Metz ! Leve de Elsas !”

Men verhaalt, dat deze vaandels in 't geheim zijn vervaardigd en vervoerd. De Pruisen droegen kennis van het voornemen en hadden den uitvoer verboden, streng wakende op alles wat de grenzen overging. Maar de duistere nacht werd te baat genomen om de grenswachters te verschalken : heimelijk werd een banier Luxemburg binnengesmokkeld, terwijl de andere door Zwitserland den weg naar Frankrijk vonden, ofschoon zij ontdekt en achtervolgd werden. De kreten bleven dan ook aanhouden en werden overal hernieuwd, waar de rouwbanieren verschenen ; de geestdrift was ten top gestegen, en met veel moeite slechts konden de geestelijken en de leden van het comité de uitbarsting daarvan matigen, maar volstrekt niet beletten.

Dan volgden de afgevaardigden van de nationale vergadering, die het zich ten plicht gerekend hadden, het bid-dend vaderland te steunen, zooals de markies de Francieu

afgevaardigde der Hautes-Pyrénées, die zijn broeders had opgeroepen; de Gavardie van Landes, de Rességuier, de Barrau en Dumont van Gers; de Belcastel van de Haute-Garonne; Chesnelong van de Basses-Pyrénées; de Feligonde van Auvergne, die de banier van Clermont droeg, enz. Drie-honderd vanen, omgeven van de afgevaardigden der steden, der parochiën, der gestichten en der kloosters die hen hadden gezonden, verlieten statig de oude kerk en ontplooiden de beden en verzuchtingen, die smeekende handen daarop in goud en zilver en in de schitterendste kleuren hadden gestikt. En gelijk die 300 banieren zich samenvoegden tot één groote processie, zoo klommen ook die 300 beden en verzuchtingen als één gebed ten hemel op voor Frankrijks redding en heil; zoo herhaalden zij gezamenlijk het refrein, dat later door de duizenden en tienduizenden werd gezongen:

„Vierge, notre Espérance,
Sur nous étends ton bras;
Sauve, sauve la France,
Ne l'abandonne pas! 1)''

Honderd-vijftig vaandels waren onderweg aan de stations achtergebleven of vergeten; maar de oude bakermat van het Mahomedanisme Algiers had er voor gezorgd, dat zijn banier van O. L. Vrouwe der overwinning aanwezig was, als eene hulde van den overwonnen Muzelman aan de

1) O Maagd, onze Hoop,
Strek uw arm over ons uit;
Red, red Frankrijk,
En verlaat het niet!

Koningin van het Katholicisme. De meeste vaandels waren van groote pracht en rijkdom; Parijs, Lyon, Marseille, Lille, Algiers en het arme Metz schitterden boven allen uit en hadden schatten gekost; dat van Lyon droeg sterren van smaragden, ter waarde van tienduizend francs. De uitstekendste en aanzienlijkste mannen hadden om de gunst gevraagd van een banier te mogen dragen; en daar tusschen gingen ook eenvoudige werklieden, arme dorpsmeisjes, landbouwers en bergbewoners, om de edellieden, de priesters en religieuzen te helpen in het dragen van de godsdienstige vracht. De krijgshaftige Vendeeërs hadden drie vanen medegebracht; de markies de Cugnac droeg dat van Condom, en de zeeofficier Glaize, versierd met het legioen van eer, hief de banier van Brest omhoog. De zeelieden en de soldaten waren niet achter gebleven, maar vertegenwoordigden in groot getal het leger en de vloot.

De processie schreed langzaam en statig voort in drie rijen, waarvan de banieren de middelste vormden, tusschen eene opeengepakte maar eerbiedige menigte. Buiten de stad werden de toeschouwers met tienduizenden geteld: de breede weg en de vallei konden ze niet bevatten, zoodat de omliggende heuvels en rotsen als bezaaid waren met pelgrims, die zich het hoofd ontdekten en eerbiedig nederknielden, als de processie voorbij trok. Nooit heeft de hemel in Frankrijk treffender tooneel beschenen: daar boog zich het ongelukkige volk, met smeekende handen omhoog geheven, voor de voeten der onbevleete Moeder-Maagd, om voor zijn vaderland de verrijzenis uit de dooden af te bidden. En aller harten weenden, en aller oogen schreiden.

Middelerwijl was eene tweede processie uitgetrokken en

kwam langs den tegenovergestelden weg de eerste te gemoet tot aan den ingang van het weiland : het waren de bisschoppen en de priesters ; het was de Kerk, die het rouwmoedige Frankrijk te gemoet trad. De bisschoppen plaatsten zich met hun talrijk gevolg bij de brug : zij waren in pontifikaal gewaad, met den mijter op het hoofd en den herdersstaf in de hand, en zegenden de voorbij trekkende scharen. De banieren bogen ten eerbiedigen groet, en uit alle rijen klonk het :

— „Avete, Patres ! Resurgentes vos salutant !” ¹⁾

Die processie duurde langer dan een uur. En als het volk weder aan beide zijden voor de estrade in dichte drommen stond geschaard, trok de geestelijkheid de middelruimte door en nam plaats op de treden, terwijl de bisschoppen de verhevenheid beklommen. De driehonderd banieren plaatsten zich in een halven cirkel ten westen vlak over het altaar ; maar de drie rouwvanen volgden langzaam de bisschoppen en werden op de estrade gedragen, waar zij bleven staan, het zwarte vaandel in het midden, de twee andere ter wederzijde. De gezangen en liederen zwegen, het gedruis der plaats zoekenden verstierf allengs, en eene eerbiedige, eene heilige stilte heerschte over de gansche weide : de vespers zijn begonnen. En als deze zijn geëindigd, ligt de aartsbisschop van Auch voor het groene altaar neergeknield en smeekt de verlichting des H. Geestes af, want hij zal het woord gaan voeren.

Toen had er een tooneel plaats, dat allen diep ontroerde. De aartsbisschop, zich tot het volk keerende, ont-

1) Wees gegroet, Vaders ! de verrijzenden groeten u !

dekte de drie rouwvanen en werd tot in de ziel bewogen. Als bisschop van Belley was hij vroeger de geboorteland van de Elzas geweest, en nu zag hij daar de wapens van Straatsburg en Metz met rouwfloers omhangen en de Elzas in rouwe Tranen sprongen hem uit de oogen; hij kon zijne ontroering niet meer verbergen noch zijn verteederd gevoel onderdrukken; met haastige schreden ijelde hij naar de zwarte banier, greep haar vast, kuste het rouwdoek en bevochtigde het met zijn tranen. De afgevaardigden, die hun vanen omringden, werden niet minder bewogen, omarmden den prelaat, weenden insgelijks aan zijne borst en dankten hem nokkend en zwijgend. De aanschouwers weenden allen en barstten uit in herhaalde kreten:

— „Leve de Elsas! leve Lotharingen!”

De geestdrift dreigde de orde te zullen storen en den ernst van de godsdienstige plechtigheid voor een oogenblik weg te nemen, waarom de aartsbisschop zich herstelde en tot voor op de estrade trad, het teeken des H. Kruises sloeg en met bewogen stem verzocht niet meer toe te juichen, daar men bijeen was gekomen om te weenen en te bidden.

De prelaat bracht hulde aan Mgr. Mermillod, wiens predikbeurt hij de eer had te vervullen, en begon het Wees gegroet te verklaren. Mgr. de Langalerie is de zachte en beminnelijke apostel der barmhartigheid en der liefde; hij is vol goedheid en zalving, zijn blik, zijn gelaat, zijne houding, zijne stem, zijn gebaar, alles predikt liefde en barmhartigheid. Wij kunnen ons niet onthouden de sluitrede zijner predikatie voor onze lezers te vertalen.

„O mijne Moeder, o Maria! ja, bid voor ons in de ure des doods. Wat wij heden hebben gezien, de ontroering die zich van onze ziel heeft meester gemaakt, dat alles zal ons voorzeker in ons laatste uur nog versterken. Maria zal ons doen begrijpen, zal ons doen gevoelen dat zij voor ons bidt in de ure des doods; en de gedachte aan Lourdes, de gedachte aan deze bedevaart zal ons eene bemoediging zijn in het oogenblik, waarop wij de verschrikkelijke eeuwigheid ingaan. Bid voor ons in het uur van onzen dood. Neen, wij weigeren niet te sterven, wij nemen den dood aan, wij lachen eenen dood toe, die door Maria wordt beschermd. Bid voor ons, Maria, in het uur van onzen dood. Maar het vaderland? Maar Frankrijk? O Maria onze Moeder, wij willen niet dat het sterve! Neen, neen, bid nu, maar niet voor de ure zijns doods; bid met ons opdat het altijd leve, dat Frankrijk ons zoo dierbaar; wij verhopende het van uwe moederlijke goedheid. Ja, heilige Maagd! gij zult u herinneren, dat Frankrijk het land is der voortplanting van het geloof, het land der missionarissen, van zooveel dappere zielen van welke men gisteren sprak, van haar vooral, die de edele, de groote gedachte hebben gehad van deze bedevaart; 't is het vaderland van al die geloovigen, met zooveel geestdrift en liefde hier gekomen, om te beantwoorden aan de oproeping die hun was gedaan. Neen, wij willen ons vaderland niet laten sterven, wij komen hier om het te behouden. Ik zie neven mij, wel is waar in rouwe maar toch met de hoop in 't hart, de banieren der provincies die ons ontnomen zijn. Zij komen ook haar heil en haar terugkeer tot Frankrijk afsmeeken. Elsas en Lotharingen!

Nauwelijks eenige maanden geleden behoorde ik nog tot de kerkelijke provincie, die ook deze twee edele gewesten in haren kring omsluit. Onze laatste groote bijeenkomst had plaats dicht bij Straatsburg, in een heiligdom der H. Maagd, te Mariënthel; en daar, te midden dier goede Elsassers, al verstonden wij hunne taal niet, wij begrepen volkomen dat zij onze broeders, onze landgenooten waren uit de wijze waarop zij tot Maria baden, waarop zij de bisschoppen behandelden, welke tot die schitterende plechtigheid waren verzameld. O mijn God! o H. Maagd! geef de Elsas en Lotharingen terug aan ons en aan Frankrijk! Gij zult het geheel en al behouden. Wij spreken hier niet van wapenen, van veldslagen; onze gelederen zijn gelederen van gebed en van vrede, zij staan hier geschaard voor u in zachtmoedigheid en godsdienstigheid; maar wij gelooven het vast: eens toch zal dat zwarte krip wegvallen en die rouwkleur verdwijnen, en de Elsas en Lotharingen zullen op een tweede bedevaart hunne bevrijding komen bezingen. O Maria! onze tranen vlieten bij die droevige en treurige herinneringen; wij herinneren ons de eerste tranen die vergoten zijn, die van een doorluchtigen maarschalk bij de eerste nederlaag, welke ons dapper en ongelukkig leger, door overmacht verpletterd, onderging. Men verhaalt dat de held, die het aanvoerde, een oogenblik als geslagen lag onder het gewicht van zijne vaderlandslievende smart; tranen vloeiden hem uit de oogen, en zijne soldaten riepen hem met eene verhevene vrijmoedigheid toe:

— „Waarom weent gij, mijnheer de maarschalk? hebben wij geweigerd te vechten? hebben wij geweigerd te sterven?”

Die tranen, de voorboden van nog zooveel andere, veroorzaakt door onze tweedracht en onze ongelukken, die tranen, ik begrijp ze, ik bewonder ze. Wij ook, wij weenen evenals die groote veldheer; en ook wij, evenals zijn dappere soldaten, weigeren niet te strijden en te sterven. Integendeel wij offeren onze tranen, ons zweet, ons bloed, ons leven voor de redding van ons rampzalig vaderland.

Weenen wij over zooveel rampen, waarvan het 't slachtoffer is, en over zooveel ongelukken, die het nog dreigen ter oorzaak onzer verdeeldheden, en vooral ter oorzaak der ongodsdienstigheid en goddeloosheid van een groot deel zijner kinderen. Weenen wij over den waren oorsprong van onze ellenden, over zooveel versmading van God, van Jesus Christus, van de heilige Kerk.

Weenen wij over het aandeel, dat wij misschien in die boosheden genomen hebben door gebrek aan ijver en stichting, door gebrek aan liefde tot God en aan liefde tot onze broeders.

Doch vermengen wij die tranen vol droefheid en rouwe met de tranen, welke de zoete aandoeningen dezer treffende feesten doen opwellen. Draagt die tranenbronnen met u mede als de schat, die bestemd is om bij God het losgeld te betalen voor het heil van Frankrijk, die bestemd is om onszelf van het verbond met het kwaad en de zonde vrij te koopen.

De bron van Lourdes is het werktuig eener menigte van genaden en wonderen. Dat onze tranen ook de geheiligde bron worden, waarin voortaan onze zielen zich verfrisschen, zich schoonwasschen, waarin zij de krachten terugvinden, die zij noodig hebben om krachtdadig te

arbeiten aan het behoud, aan het geluk van ons dierbaar vaderland, van ons geliefd Frankrijk. Amen."

Allen weenden, en hier en daar hoorde men overluid snikken; de tienduizenden konden hunne aandoening niet verbergen, en als met schokken, onderbroken door tranen, herhaalden zij nog lang het „a m e n" van den bisschop, „amen; zoo zij het! zoo geve het God, amen!"

Nu zou Frankrijk voor hemel en voor aarde, voor God en voor de menschen plechtig zijne stem verheffen. De banieren, die onder de predikatie op den grond hadden gesteeund, werden weder omhoog geheven, en de aartsbisschop staande op de estrade te midden der drie rouwvanen, sprak luide uit naam van het comité, uit naam der pelgrims en uit naam van geheel Frankrijk deze plechtige G e l o f t e uit:

„O Maria, onbevleete Maagd, Onze Lieve Vrouwe van „ Lourdes, gij ziet al uwe kinderen aan uwe voeten.

„Wij zijn gekomen, gezonden van al de departementen „ van ons Frankrijk, om u te herinneren dat ons volk uw „ volk is, en dat het, gehoorzamende aan uwe stem, op- „ nieuw u wil bekend maken dat het in u zijn vertrouwen „ en zijne hoop stelt.

„Wij komen u danken voor uwe wondervolle verschij- „ ningen; wij komen u vragen ons allen tot uwen dierbaren „ Zoon, onzen Heer, terug te brengen; wij komen, opdat „ gij voor Frankrijk vergeving en barmhartigheid verkrijgt.

„Wij beloven opnieuw christenen te worden; wij willen „ openbare en plechtige herstelling geven voor den smaad, „ der godheid van onzen lieven Zaligmaker Jesus Christus „ aangedaan; wij belijden het geloof van ons Frankrijk, en „ wij hebben vertrouwen. Geef ons de liefde, en wij zullen

„leven; wisch de smarten van ons vaderland uit, herstel „Frankrijk door ons onze ongelukkige broeders weer te geven. „Frankrijk is altijd de oudste dochter der Kerk geweest; „zij gelooft, zij bemint, zij bidt: en gij zijt haar Koningin. „Zij is zeker van haar behoud, en zal door u weder de „oude en machtige katholieke natie worden.”

Frankrijk heeft zijn geloof en zijn gebed gesproken, nu zal de Kerk hare stem verheffen, om in die taal, met die woorden, met die plechtigheid en met die majesteit, waarvan zij alleen het geheim bezit, haar smeekgebed en zegen uit te spreken. Zij waren opgesteld in den vorm van Toeujuichingen en Antwoorden. ¹⁾

I.

T. Aan de allerheiligste en ondeelbare Drievuldigheid, aan den Vader en den Zoon en den H. Geest, eer, macht en glorie in de eeuwen der eeuwen.

A. Amen, amen! Dank aan den goeden God, die zijne vreugde aan ons pelgrims heeft medegedeeld en in onze harten heeft vermeerderd.

1) ACCLAMATIONES ET RESPONSIONES.

I.

A. Sanctissimae et individuae Trinitati, Patri et Filio et Spiritui Sancto, honor, virtus et gloria in saecula saeculorum.

R. Amen, amen. Gratias Deo optimo, qui, nobis pie peregrinantibus, gaudium suum innovavit et magnificavit in cordibus nostris.

II.

T. Aan de allerzaligste onbevleete Maagd, aan Maria Moeder Gods, eeuwige lof, eeuwige liefde.

A. Amen, amen! Eindellooze dank aan de allerzoetste Moeder, die van de hoogte dezer bergen het bedroefde Frankrijk blijde te gemoet treedt.

III.

T. Aan den glorieijken Opperpriester en onzen Heer, Paus Pius IX, den vader vol van zachtmoedigheid, genageld aan het kruis door ondankbare kinderen, vrede, zegepraal en vertroosting van den H. Geest.

A. Amen, amen! Dat God de krachten vermeerdere en de jaren verlange van den onverschrokken wachter der Kerk, opdat hij den terugkeer aanschouwe van allen die zijn verdwaald, en het heelal in voortdurenden vrede hersteld.

II.

A. Beatissimae Virgini immaculatae, Dei genitrici Mariae, laus aeterna, aeternus amor.

R. Amen, amen. Matri dulcissimae sempiterna gratia, quae Galliae moerenti de his montibus hilariter occurrit.

III.

A. Gloriosissimo Pontifici et Domino nostro Pio Papae IX, Patri mansueto, ab ingratis filiis cruci affixo, pax, victoria et consolatio de Spiritu Sancto.

R. Amen, amen. Intrepido Ecclesiae custodi Deus vires multiplicet, et annos addat, ut reduces tandem videat omnes errantes, et universum orbem in pace perpetua compositum.

IV.

T. Aan onze geliefde vaders in Christus, aan onze bischoppen, onze roemvolle aanvoerders in den christelijken strijd, groote dankbaarheid, eeuwige gedachtenis.

A. Amen, amen! God vergelde hun, en toone hun zijne groote barmhartigheid.

V.

T. Aan ons rampzalig vaderland, van droefheid overstelt om de menigte zijner zonden, genade en vrede en algeheel herstel in Christus.

A. Amen, amen! Dat God het als zijn eerstgeboren aanneme, boven al de volkeren der aarde verheffe, en dat zijne vijanden de steunbank zijner voeten worden.

VI.

T. Aan ons allen die hier ter bedevaart zijn, en aan geheel het Christen-volk, vermeerdering van geloof, van hoop, van liefde en de eeuwige vreugde.

A. Benignissimis in Christo Patribus et Antistibus nostris in agone christiana ducibus gloriosis, magnae gratiae, aeterna memoria.

R. Amen, amen. Deus retribuat et ostendat illis misericordiam suam magnam.

V.

A. Patriae nostrae infelici, propter peccata multa contritae, gratia et pax et instauratio universa in Christo.

R. Amen, amen. Deus primogenitam ponat illam excelsam prae populis terrae, et inimicos suos ponat scabellum pedum suorum.

VI.

A. Omnibus nobis peregrinantibus, et universo christiano populo, fidei, spei et charitatis augmentum et gaudium aeternum.

A. Amen, amen! Maak uw dienaars zalig, o Heer! en zegen uw erfdeel; en bestier hen en verhef hen tot in eeuwigheid.

Dat zij zoo. Dat zij zoo! Amen. Amen!

Na deze toejuichingen en antwoorden verhieven zich de acht bisschoppen van hunne zetels en plaatsten zich op de estrade voor het altaar; zij droegen den mijter op het hoofd en den kromstaf in de hand, en hadden het gelaat naar het volk, naar de kapel, naar het westen gekeerd. De zon schoot op dat oogenblik haar laatste gulden stralen over de bergen, en omkransde de schedels der prelaten met een schitterend licht. Door eene zelfde beweging hieven de acht bisschoppen tegelijkertijd de handen omhoog, en deden ze zegenend over de knielende duizendtallen nederdalen. Na den zegen met het H. Sacrament werden de bisschoppen uitgeleid tot aan het missionarishuis, en klom de processie langzaam de Massabiella-rots op, om de vaandels en banieren naar de grotkapel te dragen en ze daar tot eene eeuwige gedachtenis achter te laten.

't Is een prachtige en zachte avond. Ten acht ure is de gansche stad als met een zee van licht overgoten; flambouwen, lampions en veelkleurige lantaarns schitteren aan de voorpuien van alle woningen en schenken nieuwe tinten aan vlaggen, slingers en bloemenkransen. De grotweg is aan beide zijden verlicht; het breede plein voor de grot, de houten leuning en populieren langs de Gave

R. Amen, amen. Salvos fac servos tuos, Domine, et benedic haereditati tuae; et rege eos et extolle illos usque in aeternum.

Fiat, Fiat! Amen. Amen!

en de hellingen der bergen gieten een stroom van licht over de juichende menigte heen, en werpen gloeiende spranken en tintelende stralen over de gladde kruinen der bergen en de wiegelende toppen der boomen. Rondom de grot beschrijven Venetiaansche lantaarns, aan onzichtbare draden bevestigd, de schoonste lijnen en vormen eene galerij van vuur voor het heiligdom. De Gave kaatst het licht terug in zijn bruisenden stroom en werpt schitterende diamanten omhoog; terwijl de heldere hemel zijn prachtig sterrekleed rustig over dat alles houdt uitgespreid.

En al de duizenden zijn weder uitgegaan, om zich tot afzonderlijke groepen te vormen en, ieder volgens zijn eigen godsdienstig gevoel, den heiligen avond door te brengen. Bijna allen dragen een ontstoken kaars in de hand. Hier knielt eene groep neder en bidt den rozenkrans; daar staat eene andere en zingt het *Magnificat*; ginds trekte eene processie om de grotkapel en daalt statig naar de stad af; daar weder zingt men liederen ter eere van de H. Moedermaagd of de litanie van O. L. Vrouwe. En dat kruist en slingert langs de berghellingen, omhoog en omlaag, beneden langs de grot en daar boven langs de Espélugues, in de versierde straten der stad en op de verlichte wegen daar buiten. Allen zijn vol geloof, vol hoop, vol godsvrucht, vol geestdrift; en allen doen den hemel een heilig geweld aan, om door boetvaardigheid en gebed de redding en het behoud van Frankrijk te verwerven.

Omstreeks elf uur trok de juichende menigte Lourdes weder binnen en ging uit een. In alle woningen werden vreemdelingen geherbergd, en de spoorwegmaatschappij had

hare gebouwen en treinen beschikbaar gesteld voor degenen, die geen huisvesting konden bekomen.

Des maandags ten acht ure las de bisschop van Agen, die reeds vertrekken ging, de H. Mis in de grot en hield eene korte afscheidsrede tot de verzamelde pelgrims, om ze tot volharding op te wekken.

„Op den dag,” sprak de godvruchtige prelaat, „waarop „gij de ingeving hebt ontvangen om naar Lourdes ter „beevaart op te gaan, op dien dag zijt gij apostelen ge- „worden. Gaat, onderwijst de natiën Gij zijt getuigen „geweest van groote wonderen; de genaden, die gij ont- „vangen hebt, brengt ze over naar de vier hoeken van „Frankrijk en van de wereld. Morgen zal men overal „weten, dat gij voor Frankrijk gebeden hebt. O welk „eene verhevene zending! Weet gij wat gij zijt? Gij „zijt de zuurdeesem van het Evangelie, dien eene vrouw „nam en met vele maten meels vermengde. Die vrouw is „Maria; die zuurdeesem zijt gij, die Maria neemt om de „volkeren te bekeeren. O gezegende zuurdeesem, met mijne „bisschoppelijke handen offer ik u op aan God! Gaat, „kinderen van Frankrijk, draagt dien goeden zuurdeesem „van Lourdes naar alle provincies heen; hij zal ze her- „vormen. Leve Jesus Christus! leve O. L. Vrouwe van „Lourdes!”

De lucht was betrokken en weldra viel een fijne regen neder, die belette de plechtigheden op het weiland te verrichten. De aartsbisschop zong dus de pontifikale Mis in de kerk op de Massabiella-rots, en Mgr. de la Bouillerie, bisschop van Carcassone, beklom na het evangelie den predikstoel, en hield eene schoone en krachtige redevoering

over het naturalisme in strijd met de bovennatuurlijke orde. Des middags werd het lof gezongen en trad pater Didon, van de orde der Dominikanen, op om het woord te voeren. Hij sprak over Maria en Frankrijk. Eerst bewees hij door feiten de betrekking tusschen Maria en Frankrijk; vervolgens toonde hij aan door de wijsgeerige redenen, welke Frankrijks geschiedenis en het ridderlijk karakter der Franschen aangeven, dat Frankrijk boven alle anderen de natie van Maria moet zijn; eindelijk de hoop op Maria voor Frankrijk was het besluit, dat door deze verhevene en schitterende beschouwingen werd voorbereid. Vooral de slotrede was treffend en prachtig: de redenaar riep O. L. Vrouwe van Lourdes aan in den naam van Frankrijk, in den naam van Pius IX, in den naam van haren goddelijken Zoon, en verteederde gansch zijn gehoor. Een triumflieder besloot de plechtigheid, als de waardige wederklank van het gesproken woord.

Alleen de afgevaardigden waren in de kerk toegelaten; de overige pelgrims hadden zich verdeeld en eene eigene godsdienstoefening aangevangen. In de cryptkapel voerde weldra een welsprekend priester het woord tot de verzamelde menigte; terwijl een Franciskaan in den regen voor de wondergrot aan honderden in gloeiende taal den lof van Maria verkondigde.

Waren reeds eenige processies in den loop van dezen dag vertrokken, nieuwe pelgrims waren ook weder aangekomen, zooals onder anderen, 900 van Périgord, vergezeld van vele priesters en aangevoerd door den aarts-priester der kathedraal van Périgueux. Ook 2000 pelgrims van Nantes kwamen terug naar Lourdes om te protesteeren tegen de beleedigingen, die zij ondergaan hadden.

Dinsdag was de dag van scheiding. De processie van Parijs trok voor de laatste maal de gotkerk in, om de Mis van dankbaarheid bij te wonen. De bisschop van Tarbes wachtte haar reeds op en sprak een hartelijk vaarwel tot de Parijzenaars, die zooveel godsvrucht hebben voor O. L. Vrouwe der Overwinning, en nu door zulk een sterken band ook gehecht zullen zijn aan O. L. Vrouwe van Lourdes.

„Ik bemerk”, dus luidde zijn laatste woord, „dat het „gevoel mij overmeestert: wij moeten scheiden. Hebt „dank! Vaartwel! Gij vertrekt: ik hoop dat onze gebeden „van God het behoud van Frankrijk zullen verkregen hebben. „Ik hoop het; en dan, als wij wederkomen, dan zal het „geen *Parce Domine* meer zijn, wat wij doen hooren, „maar het *Te Deum laudamus*, het *Magnificat*, „het *Deo gratias*, wat wij met juichende harten en „dankende zielen aanheffen. En nu nog eens: hebt dank! „nog eens: vaartwel! Brengt aan O. L. Vrouwe der Over- „winning de oprechte betuiging onzer dankbaarheid. Wij „zijn van elkander verwijderd door den afstand, maar blijven „wij vereend; onze handen en onze gebeden zullen zich „vereenigen over de bergen heen. Ik vrees nog slechte „dagen; alles is nog niet geëindigd: maar wat geeft dat? „Als God met ons is, kan niets inderdaad tegen ons zijn. „Het ergste wat ons kan overkomen, is geofferd te worden, „is te sterven: en sterven is herboren worden, want de „H. Paulus zegt: *Jesus Christus is mijn leven*, en de „dood is mij een gewin. Maar neen! gij zult leven om „God te zegenen, om een goed voorbeeld te geven; en na „Frankrijk behouden te hebben, zult gij u over Frankrijk,

„door u behouden, verheugen. Laat mij u zegenen bij uw „vertrek, opdat de zegen van God u vergezelle, en ik den „troost hebbe te vernemen, dat uw terugkeer even voorspoedig „is geweest als uw pelgrimstocht, en dat gij van hier een „vrede en eene blijdschap hebt medegenomen, die zich in „u zullen vestigen en u nooit verlaten. Sit nomen Domini „benedictum, etc.”

Nadat de pelgrims van Parijs vertrokken waren, zong de bisschop van Tarbes de pontifikale Mis, en preekte pater Hippolyte, overste der ongeschoeide Carmelieten van Bagnères, over het *Salve Regina*.

Ten slotte zegende de bisschop nogmaals allen, die vertrekken gingen. Nog een laatsten blik op de standaards geworpen, nog een laatst bezoek aan de cryptkapel en aan de grot gebracht, nog een laatsten dronk van het wonderwater uit de fontein genomen, nog een laatste groet aan het beeld der Onbevleete Ontvangenis in de grot gegeven, en men verlaat noode de bevoorrechte plaats, O. L. Vrouwe van Lourdes, om huiswaarts te keeren.

Ziedaar den veldslag, geleverd in de prachtige valleien van Lourdes. Dit feit is eenig in de geschiedenis van Frankrijk, wellicht in die der gansche wereld. Een geheel volk, dat gezondigd heeft, dat de straffende hand van God gevoelt, staat op uit zijne zonde en trekt in boete op, om zijne schuld uit te wisschen, om den vergramden God te verzoenen, om barmhartigheid en ontferming af te smeeken, om zich te reinigen en te heiligen, om zich ten geestelijken strijd aan te gorden, en van bedervers — apostelen der wereld te worden. Heeft dan Frankrijk het eerst en het zwaarst gezondigd; Frankrijk heeft ook het eerst boete

gepleegd en den naam des Heeren ingeroepen. En voorzeker zij, die de Toevlucht der zondaren is, zij in de valleien van Lourdes met zooveel heilige geestdrift, met zooveel innigheid, met zooveel volharding door de duizenden en tien-duizenden aangeropen, zij zal het terugkeerend Frankrijk aan haren goddelijken Zoon aangeboden, en de verrijzenis van de oudste dochter der H. Roomsche Kerk verkregen hebben. De geest van Jeanne d'Arc, van den H. Lodewijk, van Karel den Groote en van Clovis zal herleven, en met dien geest ook de glorie dier dagen.

XIV.

LOURDES.

Wat ligt Lourdes toch schoon! Als de spoortrein, na geheel Frankrijk van het noorden tot het zuiden te zijn doorgestoomd, ophoudt aan den voet der Pyreneeën en niet verder schijnt te kunnen gaan; aan het uiteinde der schoone en rijke vlakte van Bigorre, aan de eerste treden van het trotsch amphiteater der hooge steen- en sneeuwbergen, ziet men een ouden zwaren toren als een reusachtigen adelaar op de punt van een hooge ongenaakbare rots staan. Die rots staat daar als het middelpunt van zeven valleien, die zich aan haren voet ontmoeten; en het breede sterke kasteel daar boven verdedigt het vruchtbaar leven dier zeven zusters, en overschouwt ze als haar machtige heer en gebieder. Die citadel, zeer zeker reeds tweeduizend jaren oud, was het schoonste sieraad der graaflijke kroon van Bigorre, de sleutel van den Lavedan, de poort der Pyreneeën, 't is van vreemden of liever van gemengden bouwtrant, 't is het reuzenwerk der natuur, der Romeinen, der Saraceenen, der Engelschen en der Franschen. Steil en loodrecht staat de rots, en laat als met weerzin een smal voetpad om zich slingeren, dat naar het kasteel leidt, terwijl breede zware muren de afhellende westzijde omringen en ongenaakbaar

maken. Aan haar voet rolt en bruist de Gave over een steenen bed, en voert een eeuwigen strijd met de rotsblokken, die hare vaart belemmeren en haar dwingen met een breede bocht van het zuiden naar het westen te stroomen. En aan de drie andere zijden is de rots omgeven door vele woningen langs en op de steunheuvels gemetseld, vroeger met een dubbelen muur omwald, thans van poorten en schansen bevrijd.

En daar buiten: aan de noordzijde groenende heuvels, met boomen en vruchten beplant en met lusthuizen bebouwd, waar tusschen de spoorweg een gevaarlijke baan beschrijft; ten westen de bergstroom, die met klaterend geweld voortrolt naar Pau en den oceaan; ten zuiden de Espélugues en daar achter de hooge bergen van graniet en marmer, met hun bruine grillige kruinen; en aan de oostzijde, de Pyrenee'sche reuzen, die in het verschiët allengs hooger klimmen en met eeuwige sneeuw zijn bedekt. Beneden in de zeven dalen is alles groen en veelkleurig; daar grazen groote kudden prachtige schapen en klingelt het klokje, dat de ram of de steenbok om den hals draagt; daar staan vriendelijke bouwhoeven, omringd van goudgele maïsvelden en groene weiden; daar wordt het marmer uit de bergen gekapt en het graniet gehouwen; daar klepperen vele watermolens en zagen het hout en malen het graan; daar trekken honderden ossen de zwaar beladen steenwagens op en af de bergwegen; daar werkt en zwoegt, zingt en leeft een fier en schoon volk, de ontembare montagnards van weleer, de rustige en arbeidzame montagnards van thans. Dat is Lourdes.

Wanneer Caesar verhaalt, dat zijn veldheer Crassus in

de valleien van Lavedan een machtigen tegenstand ontmoette van de Sotiaten, die zich terugtrokken en verschansten in eene plaats, Lurda geheeten, evenzeer door de natuur als door menschen-arbeid en kunst versterkt, dan spreekt hij van Lourdes. Daar worden ook nog duidelijke sporen buiten de stad gevonden van eene Romeinsche legerplaats en van een Romeinschen doodenakker.

Ofschoon het zeker is, dat de Vandalen en Gothen ook in de Pyreneeën hebben huisgehouden en Novempopulanië verwoest, zoo heeft de geschiedenis daarvan evenmin zekere bijzonderheden bewaard, als van de Romeinsche overheersching.

Toen echter in 732 Abderames zelf in Aquitanië viel, toen bemachtigden de zonen van Ismaël, de kinderen der brandende woestijn van Arabië, geholpen door wilde horden van Afrika, de valleien van Bigorre en plantten het vaandel van het Islamisme ook te Lourdes, hoewel slechts voor korten tijd. Niet ver van Lourdes liggen velden, bekend onder den naam van Lannes-Morines (Landes des Maures). Nu verhaalt de legende :

Nadat Karel Martel in de vlakten van Tours de talrijke benden van den Emir verslagen had, trokken de woestelingen zich naar de Pyreneeën terug, bemachtigden vele versterkte punten van Bigorre en beproefden ook het kasteel van Lourdes te bespringen. Maar een priester van Tarbes wist het volk op te wekken ten heiligen krijg, en trok met hen uit, om het land en het geloof hunner vaders tegen de Saraceenen te verdedigen. De christen-held viel als martelaar onder de slagen der Muzelmannen. Maar zijn bloed was niet vruchteloos vergoten. Van uit den hoogen

hemel scheen hij de Bigorriers in den vreeselijken strijd te steunen, waartoe hij hen vroeger had aangezet. Met woede vielen zij op den vijand aan, om het priesterbloed te wreken, en behaalden zulk een schitterende overwinning, dat Lourdes voor altijd van de volgelingen van Mahomed verlost werd. Nog worden de schedels der Mooren in Lannes-Mourines gevonden.

Nog eene andere schoone legende wordt er van Lourdes verhaald.

In 778 had een zekere Mirat, een ongeloofige, het sterke kasteel Mirambel (Lourdes) weten te bemachtigen, en beheerschte met wreed geweld den ganschen omtrek. Karel de Groote, koning der Franken en Romeinsch keizer, trok op aan de spits van zijn dapper leger en vermeesterde de stad en het gansche graafschap van Horra, alleen Mirambel uitgezonderd. Reeds sedert langen tijd belegerde hij het kasteel en omsloot het van drie kanten, van de zijden van Ferragut, van Hyppolyte en van Saint-Georges; maar tevergeefs, het scheen onneembaar. Meermalen had hij Mirat aangeboden, de sterkte over te geven, zich te laten doopen en ridder van het keizerrijk te worden; maar altijd ontving hij het fiere antwoord, dat zoolang nog één steen den verdediger overbleef, hij zich aan geen mensch ter wereld overgaf. Karel dacht er ernstig aan het beleg op te breken. Maar de Moeder des Heeren, O. L. Vrouwe van Puy in Velay, onophoudelijk door de bewoners van den omtrek ingeroepen, verkreeg een wonder. Een adelaar vloog over het meer, greep met de klauwen een buitengewoon grooten visch, en bracht dien ongeschonden op een der hoogste torens van het kasteel, welke nog ten huidigen

dage de Steen des Arends ¹⁾ heet. Mirat zond den visch aanstonds naar den keizer met de hooghartige boodschap, dat hij ook niet door den honger tot overgaaf zou gedwongen worden, zoolang zijn vijver hem nog zulke vischen schonk. De keizer was verbaasd en ter nedergeslagen; maar de bisschop van Puy, als bij ingeving begrijpende wat er geschied was, sprak Karel moed in en zeide:

— „Prins! de Moeder van God, O. L. Vrouwe van Puy, begint wonderdadig ons te helpen.”

En de keizer antwoordde:

— „Amen! dat het zoo gebeure.”

Toen ging de bisschop, als trouwe dienaar en afgezant van O. L. Vrouwe van Puy, naar het kasteel en vroeg toegang tot den woesten heer. Toen hij was binnengeleid sprak hij op plechtigen toon:

— „Mirat! wanneer gij u niet wilt overgeven aan Karel den Groote, den doorluchtigsten sterveling van het heelal, wanneer gij geen meester boven u erkennen wilt, erken, dan ten minste eene meesteres, geef u dan over aan de edelste vrouw die ooit geleefd heeft, aan de Moeder Gods, O. L. Vrouwe van Puy. Ik ben haar dienaar; word gij haar ridder.”

Mirat, eensklaps door de genade verlicht, boog het hoofd en antwoordde:

— „Ik leg de wapens neer en geef mij met alles wat mij behoort aan de Moeder des Heeren, aan O. L. Vrouwe van Puy; ik wil ter harer eere gedoopt en haar ridder worden; maar ik wil overigens vrij blijven en mijn graaf-

1) Pierre de l'Aigle.

schap alleen van haar verheffen, zoo voor mij als voor mijne volgelingen."

De bisschop plukte een handvol gras op de plek, waar hij stond, en vroeg :

— „Zult gij dan niet iets aan de Moeder Gods ten teeken uwer hulde aanbieden? Offer haar ten minste deze handvol gras als een blijk dat gij haar vassal wordt."

Doch Mirat antwoordde :

— „Ik behoef van u geen raad daaromtrent te vragen; ik zal aanbieden wat ik verkies."

— „Dat het zoo gebeure!" hernam de prelaat.

Toen verliet de bisschop het kasteel, kwam voor den keizer en vroeg wat zijn begeeren was. Karel zijn raad vergaderd hebbende, gaf ten antwoord :

— „Ik wil dat de huldiging van den leenplicht alleen aan O. L. Vrouwe van Puy geschiede, en ik stem toe dat het aldus gebeure."

En de prelaat keerde naar het kasteel terug en bracht het woord des keizers over.

Mirat en al zijn soldaten bonden slingers van gras aan het ijzer hunner speren en zwaarden, ten teeken hunner onderwerping, trokken te voet naar O. L. Vrouwe van Puy en offerden daar de groene slingers aan de Moeder des Heeren. Mirat kreeg den titel van ridder voor zich en zijne zonen; hij ontving bij het doopsel den naam van Lorus, behield al zijne goederen en nam weder bezit van het kasteel Mirambel, dat hij nu naar zijn naam Lordum noemde. ¹⁾ Van dien tijd komt Lourdes voor als de ver-

1) Histoire religieuse de la Bigorre, par G. B. de Lagrèze.

blijfplaats der graven en gravinnen van Bigorre die het kasteel voortdurend versterkten, zoodat het door de gansche wereld voor onneembaar werd gehouden, en de begeerlijkheid van alle oorlogvoerende partijen opwekte. ¹⁾ Drie koningen en vele prinsen hebben het dan ook bemachtigd en beheerscht.

Uit de tiende en elfde eeuw heeft de geschiedenis ons niets van Lourdes bewaard ; slechts eenmaal wordt het vermeld in een charter van 1077. ²⁾ Maar toen in de twaalfde eeuw een lange strijd ontstond tusschen de steden, die naar de democratie overhielden, en den adel met zijn riddersgeest, toen speelde ook het kasteel van Lourdes een voornamelijk rol in het vaak bloedig drama van het zuiden.

Tijdens den kruistocht tegen de Albigenzen, sloeg Simon van Montfort het beleg om Lourdes. ³⁾ Na een hardnekkigen strijd werd hij meester van het kasteel, doch moest het weldra weder overgeven aan Gaston, een ijverig aanhanger der sekte. De koning van Aragon kwam eindelijk tusschenbeide, verzoende Gaston met den paus, en bewerkte dat hij van den grooten kerkelijken ban ontheven werd. Maar de inwoners van Lourdes waren zoo gemakkelijk niet over te halen, om hunne kettersche meening te verlaten ; zij wilden zich niet bekeeren noch overgeven, en

1) „*Levitaniae vice-comitatus caput est Lurda veteri arce munitissima insignis,*” zegt de geleerde historieschrijver der Vasconiërs, Oyhenart. Een oude Italiaansche schrijver noemt: „*Lurda piazza d'incredibile fortezza.*” Froissart getuigt: „*Lourdes est un chasteil impossible à prendre,*”

2) *La Féodalité dans les Pyrénées*, par G. B. de Lagrèze.

3) *Lo ric castel de Lorda me faria hom livrar*

E Bearne e Bigorra et la terre bailar.

behielden het kasteel ter veilige schuil- en verdedigingsplaats voor de Albigenen.

De dood van de beruchte gravin Petronille veroorzaakte een langen en bloedigen twist, waarin ons kasteel het levendigste aandeel nam. Esquivat IV, kleinzoon van Petronille, had bezit genomen van al hare goederen. Gaston van Bearn echter, zijn neef, deed zijn rechten gelden op het graafschap van Bigorre. Om zich tegen zijn neef sterker te kunnen verzetten; verklaarde Esquivat zich vassal van Hendrik III, koning van Engeland, ¹⁾ en wist den bisschop en het kapittel van Puy te misleiden, om aan Hendrik III hunne rechten op Lourdes te verkoopen voor de som van 3200 livers. ²⁾ Hiermede nog niet tevreden, schonk hij aan zijn neef Simon van Montfort, graaf van Leicester, al de landen van zijn graafschap als een gift bij levende hand, echter maar in schijn, daar hij van Simon de verklaring vorderde en ook verkreeg, dat deze de schenking slechts voor de leus zou aannemen en niet als werkelijk geschied zou beschouwen. Doch wat de haat en de afgunst hem hadden ingegeven, werd later zijn eigen ongeluk. Toen Simon van Montfort eenmaal den giftbrief in handen had, begreep hij ook als heer en meester het kasteel van Lourdes te kunnen in bezit nemen, en nestelde er zich in. Esquivat, bedrogen door zijn handlanger, trok op om zijn leengoed te herkrijgen, en ontstak de oorlogstoorts in gansch Bigorre. Tarbes verklaarde zich

1) 15 Juni 1254. De koninklijke brieven worden bewaard in het archief van Pau.

2) November 1253.

voor Esquivat, maar Lourdes bleef de zijde van den graaf van Leicester houden. Na vele bloedige gevechten kwam men eindelijk den 2^{den} Oktober 1260 tot een vergelijk, waarbij werd bepaald, dat Simon van Montfort op Driekoningen van het volgende jaar de stad en het kasteel van Lourdes zou verlaten. Tegenover Gaston van Bearn verbond zich Esquivat plechtig bij geschrifte, dat hij buiten zijne toestemming en die der Staten van Bigorre niets verkoopen of vervreemden zou.

Bij den dood van Esquivat in 1283 kwam Laura, burchtgravin van Turenne als erfgenaam op; maar ook Gaston van Bearn deed weder zijne rechten gelden ten behoeve zijner dochter Constance; terwijl Simon van Montfort bij zijnen dood in 1265 zijne rechten had overgedragen op Thibaut, koning van Navarre, die dan ook Garcie-Arnaud de Volente tot slotvoogd van het kasteel te Lourdes had benoemd. De twee princessen riepen de gemeentebesturen der voornaamste steden op, om uitspraak in haar geschil te doen; en dezen beslisten ten gunste van Constance. Ook de bisschoppen bevestigden deze uitspraak. Daar Laura hier niet mede tevreden was, brachten de princessen de zaak voor den koning van Engeland, die de zaak niet beter wist te eindigen, dan met het graafschap van Bigorre verbeurd te verklaren, en zich zelve het eigendom daarvan toe te wijzen.

Intusschen betwistte ook de kerk van Puy de geldigheid van den verkoop aan Engeland gedaan, waarom Jeanne, koningin van Navarre en Frankrijk, de zaak voor het Parlement bracht, dat eindelijk ten voordeele van den bisschop en het kapittel van Puy vonnis velde. Philips de Schoone

nam toen bezit van het kasteel en de stad, als behoorende tot het koninkrijk van Navarre, dat aan zijne vrouw als nicht van Thibaut ten erfdeel was gevallen. Het graafschap Bigorre werd alzoo in 1300 bij Frankrijk ingelijfd.

Wanneer koning Jan, door den Zwarten Prins overwonnen en in de gevangenis was geworpen, werd door het verdrag van Bretigny, 8 Mei 1360, geheel Bigorre met nog andere schoone en rijke provincies den Engelschen toegewezen; den 19den Juli 1363 legde de stad in de kerk van Sint Andreas te Bordeaux den eed van onderdanigheid en getrouwheid af aan den koning van Engeland, en verkreeg de koninklijke belofte dat hare voorrechten zouden geëerbiedigd worden.

De overheersching der Engelschen duurde lange jaren, maar werd niet zelden verontrust en gestoord; 't was voor den adel een tijdperk van glorie en geweld; voor het volk een tijdperk van ongeluk en jammer.

Pierre-Arnaud van Bearn, neef van Gaston-Phoebus was door den Zwarten Prins — dus werd de zoon van koning Eduard van Engeland geheeten — tot slotvoogd van het Lourdessche kasteel aangesteld; en geen trouwer edelman kon ooit met het bevel over de forteres worden belast. Intusschen hield de Engelsche prins schandelijk huis in Bigorre, perste en zoog het volk uit en bezwaarde het met ondragelijke lasten. Het volk schreeuwde wraak en riep de hulp van Frankrijks koning in. Eduard, ter verantwoording voor het hof der pairs gedaagd, begreep dat het eigenbelang hem gebood een zachteren weg in te slaan, riep zijn zoon terug en zond Jean de Grailly om Bigorre te besturen.

Intusschen rukten Fransche legertroepen allengs verder het zuiden in, en bedreigden de Engelschen van alle kanten. Arnaud van Bearn versterkte zich duchtig en riep eenigen zijner vrienden op het kasteel, om hem in de verdediging behulpzaam te zijn. Zoo nestelden zich daar zes edellieden, even dapper en onversaagd als woest en roofzuchtig, wier namen alleen de schrik des omtreks waren. Zij noemden zich Jean van Bearn, Pierre d' Anchin, Ernauton de Sainte-Colombe, Ernauton de Rostem, Le Bourg de Canillac en de gevreesde Mongat de St^e Bazile. Dagelijks trokken zij met hun manschappen uit naar verschillende streken, tot zelfs dertig uren ver; roofden, plunderden en moorden alles wat in hunne handen viel, en dat alles in den naam van den koning van Engeland; burchten en kasteelen waren voor hen niet gevrijwaard, en ook zelfs menige kleine stad werd door hen overvallen en uitgeplunderd.

Toen vereenigden zich langzamerhand eenige edellieden en riepen de weerbare mannen der omliggende steden op, om de gevreesde roovers te gaan bestrijden en, zoo mogelijk, het moordhol op de rots van Lourdes te vernietigen. Was het kasteel eenmaal aan de Engelschen ontnomen, dan waren dezen ook uit geheel Bigorre verdreven.

De hertog van Anjou, broeder van Karel V, vertrok den 14^{den} Juni 1374 van Toulouse, om zich met den conestabel Dugueselin te vereenigen en aan het hoofd van 15000 man tegen Lourdes op te rukken. De gansche adel schaarde zich onder zijne vanen. Na het kasteel van Mauvezin te hebben bemachtigd, sloeg hij het beleg voor Lourdes en nam het kleine stadje na vijftien dagen in. De Franschen vonden echter niets dan ledige straten en ledige huizen :

alle inwoners toch waren naar het kasteel gevlucht. Zich gemakkelijk vestigende in de verlaten woningen, beproefde het leger alles om de sterkte te bemachtigen of tot overgaaf te dwingen; bedreiging noch beloften, wapenen noch geld werden gespaard; maar alles tevergeefs. De roovers spotten met de Franschen, en velden menig krijger neer, die zich te dicht bij het kasteel had gewaagd. De hertog van Anjou, ziende dat hij hier vruchteloos zijn krachten verspilde, brak eindelijk het beleg op, maar stak eerst Lourdes aan vier hoeken in brand, en veranderde het stadje in een hoop puin en asch.

Wat de hertog niet door geweld van wapenen had kunnen bemeesteren, zocht hij nu door list te verkrijgen. Hij kocht Gaston-Phoebus den oom van Arnaud van Bearn om, en beloofde hem in het graafschap van Bigorre te herstellen, zoo hij zijn neef wist te bewegen om het kasteel van Lourdes over te geven, of zelf door verraad zich daarvan meester maakte. Gaston nam het aanbod aan, en de hertog van Anjou trok zich naar Toulouse terug, om daar de verdere gebeurtenissen af te wachten.

Gaston verzocht Pierre Arnaud bij zich te Orthez, om over belangrijke familie zaken te spreken. Arnaud, verraad duchtende, gaf het opperbevel aan zijn broeder Jean van Bearn over, hem doende zweren dat hij het kasteel voor den koning van Engeland trouw zou bewaren, en vertrok naar zijn oom. Daar werd hij drie dagen vorstelijk onthaald, en eindelijk onder de schoonste beloften en aanbiedingen tot de overgave van Lourdes aangespoord; doch als hij hardnekkig alles van de hand wees en getrouw bleef aan zijn eed, laaghartig door zijn oom met eene

dagge in het hart gestoken en vermoord. Zijn broeder Jean werd door den koning van Engeland als slotvoogd van Lourdes bevestigd ¹⁾ en bleef hem getrouw.

Intusschen werd de Engelsche heerschappij in gansch Aquitanië meer en meer bedreigd, en naderde allengs het oogenblik, waarop de Pyreneesche valleien het juk van den vreemdeling zouden afwerpen. Jean de Bourbon, graaf van Clermont viel de Engelschen aan, en vereenigde zich met den dapperen held Anger Coufritte, die aan het hoofd van den Baregeschen adel den vijand verdreef, zoodat alleen Lourdes nog in de handen van den vreemdeling overig was. Jean van Bearn verdedigde zich tot het uiterste en verwierf den eertitel van onoverwinnelijk te zijn. ²⁾ Maar eindelijk moest hij zwichten en het kasteel den Franschen overgeven op den 26sten Maart 1406. Eenige geschiedschrijvers geven de eer der overwinning aan den hertog van Berry, anderen aan Johan, graaf van Foix.

Na het vertrek der Engelschen mocht Lourdes gedurende eene eeuw rust en vrede genieten, welke eerst gestoord werden, toen de nieuwe godsdienst-leer omstreeks het jaar 1565 in Bigorre doordrong en de vaan des oproers ontplooidde. Een zekere Jean Guillen, smokkelaar van beroep, daagde op uit de bergen van Aure aan het hoofd van eene woeste bende sektarissen, liep de dorpen en kleine steden af, overal de katholieken vervolgende en de kerken plunderende; de abdij van Lescaledieu uitgemoord hebbende,

1) 20 Januari 1383.

2) Hij wordt nog altijd beschouwd als een held bij uitnemendheid, zoodat de meeste verhalen of legenden van dien ouden tijd beginnen met de woorden: En lo temps de capitaine.

vestigde hij daar zijn verblijf en werd de schrik der gansche bevolking. Het garnizoen van Lourdes trok tegen hem op onder het bevel van Ourout en den heer van Tillouse, belegerde Lescaledieu, verdreef de muiters en deed Jean Guillen een schandelijken dood ondergaan op het plein St. George te Toulouse.

Weldra echter verschenen in Bigorre drie andere mannen, die, hoewel van verschillenden godsdienst zijnde, het land niet minder onder hunne wreede slagen deden zuchten: Montgóméry het gevreesde hoofd der hugenooten, zijn tegenstander Tarride, en Montluc, de onverbiddelijke uitvoerder van het arrest van het parlement van Bordeaux, dat al de goederen van Jeanne d'Albert had verbeurd verklaard. Maar tegenover deze drie kon het kasteel van Lourdes drie andere dappere en onversaagde mannen stellen, die getrouw waren gebleven aan het geloof hunner vaders, het hardnekkig verdedigden, en van uit hun kasteel meermalen den protestanten op het lijf vielen en gevoelige slagen toebrachten: Frans van Bearn heer van Bonasse, Carrebaque en Poudens bijgenaamd de Griek.

De Bearnsche hugenooten verwoestten Tarbes en sloegen het beleg voor Lourdes in Juni 1573, namen de stad den 8sten der maand in, verbrandden een twintigtal woningen, plunderden de overige en namen vele burgers gevangen; het kasteel echter konden zij niet bemachtigen. Toen ging er een kreet van ontzetting, een kreet van wraak op en weerklonk door al de diepe valleien. De montagnards van Lavedan wapenden zich; de heeren van Vieuzac en Arras staken de oorlogstrompet, en Ourout, Estivaire, Casaubon en Pontac daagden met sterke henden op, ver-

volgden onvermoeid den vijand en dwongen den baron d'Arros met zijn hugenooten naar Bearn de vlucht te nemen.

Lourdes bleef dus aan de katholieken toebehooren maar had verschrikkelijk geleden, en geleek veel meer op een puinhoop dan op eene stad; zoodat de omliggende plaatsen en valleien moesten bijdragen om haar te herstellen.

Koning Hendrik van Navarre verlangde vurig de godsdiensttwisten in zijn rijk te stillen, en de gemoederen zijner onderdanen tot rust te brengen, waarin hij eindelijk na langdurige onderhandelingen slaagde, zoodat Bigorre tot de gehoorzaamheid aan zijne wettige overheid terugkeerde. Den 4^{den} Juli nam de Moissens bezit van het kasteel van Lourdes, ontving de sleutels uit handen van de Saint-Martin, syndicus van den Bigorreschen adel, en stelde Incamp als kastelein van Lourdes aan.

Incamp was even trouw en dapper als zijn voorgangers in het bewaren en verdedigen van het kasteel. Immers toen de Ligue het oorlogsvuur weder in den omtrek ontstak, en een duchtig leger naar Lourdes zond om de citadel te bemachtigen, wetende van hoeveel belang het was die sterkte in handen te hebben, verdedigde hij zich niet alleen met onbezweken moed, maar zond van tijd tot tijd nog soldaten naar de vlakten, om baron de Bazilhac in zijn strijd tegen de benden der edelen te steunen. Op den eisch des bevelhebbers, den markies Villars, om zich over te geven, zond hij dit schoone antwoord terug: „De „koning, mijn meester, heeft mij deze plaats ter bewaring „toevertrouwd, maar heeft mij niet de macht gegeven om „haar aan zijne vijanden over te leveren.” De vijand trok dan ook af. Toen later Hendrik IV zijne dwalingen had

afgezworen en tot het katholiek geloof was wedergekeerd, toen de Ligue overwonnen en uit elkander gejaagd was, toen daalde ook de vrede weder over Bigorre neder, kwamen de Staten van dat gewest den 22sten Januari 1594 te Lourdes ter vergadering bijeen met den kreet: „Leve de Koning!” en behoorde het schoone gewest voortaan weder tot de kroon van Frankrijk.

In de 17de eeuw nam het kasteel van Lourdes weder een werkdadig deel in den opstand der montagnards, ter gelegenheid der belasting op het zout, en werd eindelijk in de 18de eeuw van al zijn roem en glorie beroofd, toen het verlaagd werd tot de schande van dienstmaagd der Bastille, en den naam moest dragen van „koninklijke gevangenis.” ¹⁾ Van toen af begon voor die oude en eerbiedwaardige citadel, die zulk een roemrijk verleden had, eene geschiedenis van bloed en tranen, die met onuitwisbare letters op zijne breede muren staat gegrift ²⁾ Wreede slotvoogden, geen vijanden meer op het oorlogsveld te bestrijden hebbende, besteedden vaak al hun tijd aan het pijnigen en martelen der ongelukkigen, die als staatsgevangenen op het kasteel waren gekerkerd. En hoevele onschuldigen, slachtoffers van wraak of haat, en ook wier eenig misdrijf was dat zij een ander, die naar geld of rang haakte, in den weg stonden, hebben daar in ijzeren boeien gezucht, hun jeugd en mannelijken leeftijd zien verwelken,

1) Les prisons royales de Lourdes.

2) Chausenque zegt, dat het hem toescheen alsof er op geschreven stond *di colore oscuro*:

Per me si va nella città dolente.

Per me si va nell' eterno dolore.

om eindelijk met een vergeten dood het ellendig leven te eindigen ! Een enkel geheim bevel des konings, door list, bedrog of geld den minister afgetrocheld, was genoeg om iemand geheimzinnig te doen verdwijnen en voor altijd op de kale rots van de Pyreneeën vast te kluisteren. Vele treffende verhalen worden daarvan door de geschiedschrijvers bewaard, of leven nog onder het volk van Lourdes.

Gedurende de Fransche revolutie werd het kasteel voor korten tijd als staatsgevangenis opgeheven ; doch de eerste consul Napoleon sloot lord Eldgin daarin weder op, en vulde het gedurende het gansche keizerrijk voortdurend met staatsgevangenen. Bij de herstelling van het koningschap werd Lourdes aan het krijgswezen terug geschonken, en een klein garnizoen bezette weder het oude kasteel.

Nog met een kort woord moeten wij gewagen van de vele aardbevingen, die deze stad dikwijls geteisterd hebben. Gregorius van Tours verhaalt dat de bergen der Pyreneeën in 580 zoo geweldig schudden, dat menschen en vee daarhij omkwamen. Een Spaansch geschiedschrijver verhaalt hetzelfde van het jaar 1378. P. Kircher verzekert, dat in de maand Juli 1661 eene aardbeving een hoogen berg van Bigorre deed verzinken en een meer daarvoor in plaats stelde. Een ander schrijver zegt, dat in 1678 nieuwe aardbevingen in de Pyreneeën ontstonden, die dezelfde uitwerkselen hadden. Men meent algemeen dat de berg, waarvan hier sprake is, even buiten Lourdes lag, en men wijst u nog met zekerheid de plaats aan, waar hij zou gestaan hebben.

In 1750 werd eene aardbeving door gansch Frankrijk, en wel niet het minst in de Pyreneeën gevoeld. Den 24sten

Mei des avonds ten 9 ure werd een hevig gedruisch, als van een verren donder, in de vallei van Lavedan vernomen, welke werd gevolgd van een hevigen schok, die een minuut lang aanhield, en van wel dertig kleinere bewegingen. De dieren brulden en loeiden verschrikkelijk, de vogels vlogen krassend en gierend door de lucht en vielen dood ter aarde. De rotsen scheurden en spatten uit een; de zware muur van het kasteel viel om, de stallen van den kommandant stortten in en de kapel werd bijna geheel verwoest. Alle huizen stonden te waggelen en leden groote schade. Een rots rolde tusschen Lourdes en Pont-Neuf in de Gave. Den 27sten Mei herhaalde de aardbeving zich nogmaals. Het volk bad en kermde, smeekte den hemel om ontferming en stelde eene processie in, om Gods straffende hand te verbidden. Tot aan de Fransche revolutie bleef deze processie alle jaren uittrekken.

De *Gazette de France* van 20 Maart 1751 vermeldt eene aardbeving in de Pyreneeën op den 12^{den} Maart, welke verschrikkelijke uitwerkselen had. De vreeselijke ramp van Allerheiligen-dag te Lissabon liet ook de valleien van Bigorre niet ongedeerd. Den 14^{den} Februari 1807 had Lourdes nogmaals eene aardbeving door te staan, maar vooral ook den 22sten Mei des jaars 1814. 't Was zondag, en het volk was ter Hoogmis verzameld in de oude sint Pieter, waaraan men juist groote herstellingen deed. Eensklaps golfte de grond, zoodat de muren waggelen, en het steigerwerk met donderend geweld naar beneden stort. De gansche menigte ijlt naar de deuren en verdringt zich om het gebouw te ontvluchten, dat dreigde in te storten. Velen werden in het gedrang gekwetst, en half verstikt of vertreden weggedragen.

Ziedaar de korte geschiedenis van de stad Lourdes met haar oud kasteel. ¹⁾ Roemrijke dagen heeft zij beleefd, maar ook dagen van strijd en van wee; haar leven was zeer bewogen en eene afwisseling van grootheid en vernedering, van rijkdom en armoede, van oorlog en vrede, van droefheid en vreugde. De geschiedenis der wereld is ook hare geschiedenis in het klein. Maar heeft zij in de laatste eeuwen allengs haar roem en grootheid zien vergaan, was zij in de laatste 50 jaren arm en onbekend geworden: zij is weder eensklaps uit hare geringheid opgestaan, toen de vinger Gods haar heeft aangewezen als de plaats, waar Frankrijks redding en heil, Frankrijks overwinning en grootheid zullen herkegen worden.

1) Eene uitgebreide en zeer verdienstelijke geschiedenis van Lourdes heeft geschreven de heer G. B. de Lagrèze, conseiller à la Cour d'appel de Pau: *Chronique de la ville et du château de Lourdes*.

MIJN PELGRIMSTOCHT.

't Was November 1872.

De Nederlander, die den pelgrimsstaf opneemt, om eene bedevaart te ondernemen naar O. L. Vrouwe van Lourdes, gaat over Brussel naar Parijs en van daar naar Bordeaux. 't Is een aaneenschakeling van heiligdommen, beroemd door hun wonderen en voortdurend door pelgrims bezocht, die ge op uwen langen tocht van Parijs tot Bordeaux ontmoet.

Gedurende drie of vier uren stoomt gij door de vallei der Seine en het heerlijke dal van Orge; gij trekt voorbij Juvisy, Savigny, Epinay, en ontdekt in de verte een zwaren toren op een kegelvormigen heuvel gebouwd, die nog fier zijn spits ten hemel heft, niettegenstaande de zeven eeuwen, die hij reeds torsch. De H. Lodewijk vond daar weleer een veilige schuilplaats tegen zijne oproerige leenheeren. De legende verhaalt dat in overoude tijden, toen daar niets dan uitgestrekte bosschen waren, waarvan die van de H. Genoveva en van Fontainebleau de laatste overblijfselen zijn, toen het licht des Evangelies nog niet over de aarde was opgegaan, de Druïden daar in een geheiligd woud een beeld vereerden van eene maagd met een kind op den arm,

waaronder de voorspellende woorden stonden geschreven :
Virgini pariturae. De H. Dionysius, apostel der
 Galliërs, kwam hun later verklaren wie die Maagd was, en
 hoe zij had gebaar den Heer en Verlosser der wereld ;
 zond den H. Yon naar die streken om daar het Evangelie
 te verkondigen en eene kerk te bouwen, en schonk aan
 dat heiligdom een gedeelte van den sluier der H. Maagd,
 dat hij van de apostelen had ontvangen, en dat nog in
 de oude kerk van Longpont wordt bewaard. De tegen-
 woordige kerk dagteekent van de elfde eeuw ; immers in
 't jaar 1000 legde koning Robert de Godvruchtige, ver-
 gezeld van den bisschop van Parijs, den eersten steen. De
 heeren van Montlhéry droegen de kosten der stichting, en
 de heilige gravin Hodierna arbeidde zelve mede aan de
 oprichting van het heiligdom, waarin eenmaal haar over-
 schot zou rusten. Zij droeg het water aan voor de smeden
 en de metselaars. Eens had zij haren emmer aan den ingang
 eener smidse nedergezet en zich voor eene korte wijle
 verwijderd. Twee smeden beraamden het helsche plan om de
 godvruchtige edelvrouwe het werk te doen staken ; en zij maak-
 ten het ijzeren hengel gloeiend en boorden een wijd gat in
 den bodem. De gravin kwam terug, vatte het hengel
 aan zonder zich te branden, en droeg het water in den
 emmer alsof hij niet doorboord was ; maar zij voorspelde
 den snoodaards dat zij nog binnen het jaar zouden sterven,
 en dat er nooit een smid te Longpont zou kunnen wonen.
 Tot in de laatste jaren heeft er ook nooit een smid ge-
 woond, en de eerste, die er nu onlangs zich heeft gevestigd,
 is niet in gebreke gebleven zijne smidse en zijn huis eerst
 door den pastoor te laten wijden. Toen de kerk was ge-

bouwd, verzocht Hodierna den abt van Cluny om religieuzen en verkreeg er 22, die daar tot aan de revolutie den H. dienst waarnamen. Altijd was dat heiligdom in groote eere, en trok eene menigte van pelgrims. De H. Bernardus kwam daar bidden voor den goeden uitslag van het concilie van Etampes; de H. koning Lodewijk trok er dikwerf heen; zijn kleinzoon Lodewijk graaf van Evreux nam er het habijt aan; de pausen schonken het vele kostbare reliquieën en richtten er in de twaalfde eeuw een aartsbroederschap op, dat thans met nieuwen luister herleeft. Op Pinkster-dinsdag stoomen er duizenden bedevaartgangers naar toe, vooral van Parijs, om te bidden tot haar die heeft ontvangen van den H. Geest, die heeft gebaard en toch is Maagd gebleven.

De trein is intusschen reeds voortgestoomd tot Orleans, eens bevrijd door Jeanne d'Arc, en weldra ook tot Tours, zoo beroemd door den H. Martinus. De soldaat van Caesar werd de krijgsknecht van Christus en behaalde zulk een roemrijke overwinning, dat geen vijftien eeuwen in staat zijn geweest er de gevolgen van weg te nemen. Geen heilige wordt in Frankrijk zoo algemeen door het volk vereerd als de H. Martinus: zijn feestdag geeft het tijdstip aan, waarop de landpacht wordt betaald en nieuwe verbintenissen worden aangegaan, en 4000 kerken zijn hem in Frankrijk toegewijd. Gedurende vele eeuwen werd de baziliek van den H. Martinus door de gansche christenwereld vereerd: na sint Pieter, de kerk van het H. Graf te Jerusalem, en sint Jacobus van Compostella, trok sint Martinus de meeste pelgrims. De revolutie kwam als een doodende stormwind over het heiligdom en wierp het ter

aarde, maar een engel waakte over het graf des grooten heiligen en bewaarde het op wondervolle wijze. Wij naderen Poitiers, de stad der heilige Radegonda, koningin, abdis en bovenal eene heilige : de stad van den grooten kerkvader Hilarius, een der trouwste bewakers van de onfeilbare leer der Kerk ; en komen eindelijk aan Ligugé, een der oudste kloosters van Gallië.

Wij hebben te Bordeaux vertoefd, en stoomen de kale vlakten van Landes in. Daar ontmoet gij kleine herders, blootsvoets, met een knapzak op den rug, een bruin vest aan van schapenwol gemaakt en een Biskajer muts op het hoofd. 't Was een dezer arme kinderen uit de heide, hetwelk de goddelijke Voorzienigheid in de zestiende eeuw uitkoos, om geheel Frankrijk te hervormen en de christelijke liefde niet alleen met het woord maar vooral met de daad te prediken : den H. Vincentius van Paulo. Zoo vervolgt gij uwen pelgrimstocht, en bereikt, al biddende van het eene heiligdom tot het andere, het doel uwer reize, O. L. Vrouwe van Lourdes.

't Was woensdag-ochtend half elf, toen de spoortrein mij van Pau langs de Pyreneeën naar Lourdes heenvoerde. Reikhalzend zag ik uit naar het doel van mijn langen pelgrimstocht, en voelde het hart met feller slagen kloppen bij het naderen van de plaats, waar God op zulke wonderbare wijze zijne onbevleete Moeder heeft vereerd, en zijne oneindige barmhartigheid heeft getoond. De trein heeft zijn vaart gematigd en met schel gefluit ons naderen aan het station gebodschapt ; het hooge kasteel hebben wij reeds uit de verte begroet, een prachtige toren van wit bergsteen heeft ons oog sinds lang getrokken ; en daar,

daar zien wij eensklaps aan de overzijde van de Gave de heilige grot, waarin honderden toortsen branden, waarboven het beeld van de Onbevleete Ontvangenis is geplaatst, en waarvoor eene menigte van pelgrims ligt nedergeknield. Wij moeten de hand op den boezem drukken, om het onstuimig kloppen te bedwingen. Maar de trein gaat altijd voort en zet ons weldra af. De hôtels hadden hun rijtuigen aan het station ter opneming der reizigers gezonden : en daar ik verlangde dicht bij de Massabiella-rotsen te logeeren, stapte ik in den omnibus, waarop met groote letters stond te lezen „H ô t e l d e l a g r o t t e.”

't Was een nieuw hôtel aan het einde van de rue de la Grotte gebouwd en nog niet voltooid, maar kon toch gevoegelijk reeds vele gasten herbergen. Ik klom naar mijne kamer, verlangende na een spoorreis van schier 24 uren mij te verfrisschen, en begaf mij naar het venster dat open stond. Wie beschrijft mijne gewaarwording? wie mijn gevoel? Daar ontvouwde zich voor mijn gezicht een tafereel als ik nog nooit aanschouwd had. Met klaterend geweld bruiste de bergstroom beneden het venster over zijn oneffen bedding, en tuimelde over steenbrokken en rotsstukken heen ; een breede weg, met een zoom van houten winkels en kleine kraampjes, waarin men allerlei voorwerpen van godsvrucht verkoopt, is met gaanden en komenden als bezaaid en komt, als hij achter een rotsblok is verdwenen, daar ginds in de verte weder te voorschijn, om al klimmende eindelijk zich geheel aan het oog te onttrekken. Rondom bergen, hooge steenbergen, hier en daar begroeid met wilde rozelaren en doornstruiken, maar hoogerop kaal en bruin en met den top in de doorschijnende

wolken gestoken. En daar in de verte, waar het gezicht stuit op rots en steenheuvel, daar staat het blanke heilighdom en heft zijn ranke en fraaie torenspits langs de groeiende heuvels omhoog.

Het hart verlangt naar de wondergrot. De breede weg voert u met een fraaie steenen brug over de Gave, en langs steengroeven voorbij den molen des heeren de Laffite tot aan de Massabiella-rots. Daar leidt een bergweg u opwaarts naar de grotkerk, of een voetpad naar het missionarishuis, dat op de helling van den berg is opgetrokken, of eindelijk een tweede breede weg langs den muur, die den afgehouwen berg ontsluit, met een groote bocht naar de plaats, waar de Onbevleete Ontvangenis is verschenen.

Ziedaar mij aan de grot van O. L. Vrouwe van Lourdes. Vol aandoening kniel ik neder tusschen de velen, die op het ruine plein ter aarde liggen gebogen, en spreek een vurig dankgebed. De steile rots van blinkend steen heeft drie onregelmatige openingen, grillig boven elkander geplaatst, en van achteren in gemeenschap met elkander, op de wijze als de gaten eener spons. De beneden-opening is gelijk met den grond, en beschrijft een grooten vrij regelmatigen boog van ongeveer vier meters hoog en van twaalf tot vijftien lang. De diepte der grot zal bijna gelijk zijn aan haar breedte. Daar boven, meer aan uwe rechterhand, is een tweede opening smal en hoog, bij wijze van een spitsboog: 't is de grot, waarin de Onbevleete Ontvangenis is verschenen, en waarin thans het marmeren beeld prijkt, omgeven van de woorden: „JE SUIS L'IMMACULÉE CONCEPTION,” in zilveren letters. Ter zijde dezer grot, maar weder iets hooger, is de derde kleinere opening.

De benedengrot is gesloten met een hoog ijzeren hek ; maar de broeder, die in het kleine huisje naast de grot verblijft, opent het gaarne voor u, als er niet te veel aandrang van volk is. Onder het beeld hangt een gouden lamp, omgeven van ontelbare offers, door dankbare handen van herstellen daar opgehangen. Vooral het getal van krukken is verbazend groot. Een ijzeren monsterblaker draagt dag en nacht een vracht van geofferde kaarsen, en wordt, even als de kleinere standaard dieper in de grot, aanhoudend voorzien uit de twee groote kisten, die voortdurend door de pelgrims worden gevuld. Aan uwe rechterzijde, diep in de grot, is een soort van hoeknisje door den gril-ligen rotssteen gevormd, en daarin liggen duizenden briefjes, die de beden van smeekeende zielen tot O. L. Vrouwe van Lourdes bevatten. Wat al geheimenissen van diepen rouw en bitter leed, van oudermin en kinderliefde zullen daar niet verborgen liggen ! Wat al tranen en verzuchtingen van verbrijzelde harten en lijdende zielen, van zondaars en rechtvaardigen zullen uit dat verholen hoekje niet opwaarts gaan tot voor Maria's troon !

Meer naar de linkerzijde, achter in de grot waar het gewelf naar den grond duikt, daar is de plek, waar onder Bernadetta's vingeren de wonderbron is ontstaan en nog immer haar water blijft geven. 't Is een smalle goot, van slechts eenige weinige duimen diepte, afgesloten door een klein hekje van gevlochten ijzerdraad. Gij ziet niets opborrelen, niets stroomen : en toch geeft de fontein, buiten het hek geplaatst, meer dan honderd-duizend kannen daags. Aan den hoek van de oostzijde is dit kanaal ook van boven toegemetseld, en leidt het water naar de

fontein en de twee waterkommen in het huisje daarnear.

Buiten het hek staat de fontein van zwart marmer, en geeft uit drie metalen monden het wonderwater aan de vragende menigte. Tinnen kroezen en glazen staan daar altijd ten dienste der pelgrims; en een ieder drinkt en wast zich, of vult de blikken bus of de flesch, die hij heeft medegebracht. Een wit marmeren plaat geeft in vergulde letters de woorden te lezen, die de verschijning tot Bernadetta sprak:

ALLEZ BOIRE
A LA FONTAINE
ET VOUS Y LAVER.
FÉVRIER 1858. ¹⁾

Om den hoek van de rots, waar de verkorte molenbeek naar de Gave stroomt, en het breede plein voor de grot en de prachtige accasia-laan beginnen, is een groote steen in den muur gemetseld, waarop te lezen staat:

A L'ÉPOQUE DES APPARITIONS
LE RUISSEAU
QU'ON A DÉTOURNÉ ICI VERS LE GAVE
CONTINUAIT SON COURS
JUSQU' AU DELA DE LA GROTE.
CETTE PRIMITIVE DIRECTION
EST ACTUELLEMENT INDIQUÉE SUR LE SOL
PAR DEUX LIGNES NOIRES
ET DES INSCRIPTIONS. ²⁾

1) Ga drinken aan de fontein en u daarin wasschen. Februari 1858.

2) Ten tijde der verschijningen vervolgde de beek, die men hier naar de Gave geleid heeft, haren loop tot voorbij de grot Die eerste richting wordt thans aangeduid door twee zwarte strepen en opschriften.

Ter zijde dier zwarte strepen, zoo wat vlak voor de fontein, wijst een wit marmeren steen in den grond u de juiste plaats aan, waar Bernadetta op de knieën lag toen zij de eerste verschijning zag, met de woorden :

ICI

SE TROUVAIT BERNADETTE

LE 11 FÉVRIER 1858,

QUAND LA TRÈS SAINTE VIERGE LUI APPARUT

POUR LA PREMIÈRE FOIS. ¹⁾

Wat men aan de grot gevoelt kan ik niet uitdrukken, veel minder beschrijven. 't Is of een heilige ademtocht u omgeeft en de tegenwoordigheid van God en zijner onbevleete Moeder doet gevoelen ; bidden moet gij er, en bidden kunt gij er. Vraagt het aan de honderden, die ik daar van den vroegsten morgen tot den laten avond vond nedergeknield of gezeten op de banken van het ruime plein : en zij zullen u getuigen hoe de geest des gebeds u in de ziele vaart en bidden doet, zooals gij nog nooit hebt gedaan. De dag was vaak te kort, en slechts met moeite kon men bij het begin van den nacht de helder verlichte grot verlaten en het gebed onderbreken, om een weinig rust te nemen. En wat ziet gij er niet ?

Adellijken en armen, aanzienlijken en geringen, priesters en religieuzen, soldaten en burgers, mannen en vrouwen, grijsaards en kinderen, zieken en gezonden, allen knielen dooreen en bidden als om strijd en drinken van het water of wasschen zich in de hut. Hier zingt men de litanie

1) Hier bevond zich Bernadetta den 11den Februari 1858, toen de Heiligste Maagd haar voor de eerste maal verscheen.

van O. L. Vrouwe daar het Magnificat of een ander lied; ginds bidt men den rozenkrans of omgeeft men de draagbaar, waarop een verlamde edelman ligt uitgestrekt, die hier genezing komt vragen; daar weder wascht eene moeder haar ziekelijk kind, elders ondersteunt eene arme vrouw haar bleeken en uitgeteerden zoon, die zelf eenmaal de steun zijner moeder hoopte te worden; en hier leunt een gebrekkige op zijn krukken en steekt de dorre handen uit naar het beeld van haar, die reeds zooveel ongelukkigen heeft getroost en genezen.

Als ik op een laten avond in de grot zelve bij het licht der geofferde kaarsen mijn brevier zat te bidden, kwam een bejaard man, dien ik reeds meermalen had opgemerkt zoowel in de kapel daarboven als hier voor het beeld, naar mij toe, greep mijne handen en vroeg weenend:

— „Ik bid u, mijnheer! dank met mij O. L. Vrouwe, want ik ben genezen.”

Ik vroeg hem welke gunst hij van de heilige Maagd verkregen had.

— „Mijnheer!” zoo verhaalde hij: „sinds lange jaren leed ik aan een kwaal der ingewanden, en stond schier dagelijks vreeselijke pijnen uit. Geen dokter kon mij helpen of op den duur verzachting geven. Ik ben naar O. L. Vrouwe van Lourdes gekomen, ik heb hier drie dagen gebeden en van het water gedronken: en ziedaar mij genezen; ik gevoel geen pijn meer, ik kan alles gebruiken en heb zelfs voortdurend honger. Wat vermag de H. Maagd toch veel! Wat is zij toch goed en barmhartig!”

En daar lag hij weder aan mijne zijde op de knieën, weende overvloedig en sprak zijn dankgebed.

Van de stad komende gaat gij langs den bergweg opwaarts naar de kerk; maar ook van de grot kunt gij naar boven klimmen op een voetpad, dat meermalen langs de helling slingert en aan de achterzijde van het terras eindigt. De bovenkerk, die des zondag gebruikt wordt, is altijd geopend. In de crypt gaat ge de H. Mis lezen; de middelste kapel is den paters voorbehouden; de andere vier zijn ten gebruike der vreemde priesters. Dagelijks gaan daar ontelbaren ter H. Communie; voortdurend is de kapel gevuld met biddenden; altijd zijn de biechtstoelen bezet. Een prachtig seraphien-orgel van krachtigen toon staat tusschen de gekoppelde kolommen geplaatst, en wordt meesterlijk bespeeld door een schoonen jongen man met zwaren baard en van beschaafde manieren; waarneven eenige paters met welluidende stem de litanie der H. Moeder Gods zingen; en het „*Ora pro nobis!*” wordt telken male door al de aanwezigen met geestdrift geantwoord.

Tegenover het missionarishuis staat een soort van villa, door eene godvruchtige vrouw daar gebouwd en aan den bisschop van Tarbes ten geschenke gegeven. Dan komt men aan een kleine brug over de molenbeek; zij is van boomtakken gemaakt, en brengt u op de weide, waar het groote pelgrimsfeest van Frankrijk is gevierd. Daar stond de groote galerij of het ronde landelijk gebouw, dat door den heer Henri Lasserre ten behoeve der pelgrims was gebouwd, maar voor eenige jaren door een zwaren stormwind is vernield. 't Was een cirkel, in vieren afgedeeld om doorgang te geven, gemaakt van boomstammen, die bij wijze van kolommen het rieten dak droegen; 't was eene open galerij,

waarin 68 marmeren tafels waren geplaatst, met banken omzet; terwijl aan de oostzijde vier marmeren bladen aaneen gehecht de feesttafel uitmaakte. De geheele ruimte was met een ijzeren hek omsloten. Daar konden zeker duizend pelgrims plaats nemen, om te rusten en hun maaltijd te gebruiken. Op het groene gras van het middenveld was een fontein uit rotssteen sierlijk aangelegd, uit wier midden een voetstuk van denzelfden rotssteen zich verhief, waarop het beeld der verschijning ($\frac{3}{4}$ levensgrootte), gebeiteld door den heer Rafel te Parijs, was geplaatst, gekeerd met het gelaat naar de eeretafel. Onder het beeld had men een zwart marmeren blad aangebracht, omlijst weder met rotssteen, waarop in vergulde letters te lezen stond :

AD MAJOREM DEI GLORIAM ET LAUDEM VIRGINIS MARIAE.

LE DONATEUR

DE CETTE ROTONDE ET DE CE PONT RUSTIQUES,

DE CES TABLES ET DE CES BANCs,

DE CETTE FONTAINE ET DE CES OMBRAGES,

MR. HENRI LASSERRE

A EU L'INTENTION FORMELLE

QUE L'USAGE EN SOIT TOUJOURS

ABSOLUMENT GRATUIT

POUR LES PÉLÉRINS,

ET AUSSI

POUR LES MARCHANDS DE COMESTIBLES,

LES QUELS,

A L'ABRI DE TOUT MONOPOLE,

POURONT APPORTER LIBREMENT

AUTOUR DE CETTE ENCEINTE

DES PROVISIONS
POUR LES MULTITUDES.

L'OEUVRE DE NOTRE-DAME DE LOURDES
SE CHARGE D'ENTRETENIR
LA FONDATION DU DONATEUR. 1)

De parochiekerk, aan den H. Petrus toegewijd, is eene der oudste van den ganschen omtrek. Toen men voor eenige jaren het oude hoofdaltaar afbrak om een nieuw marmeren te stichten, vond men een steen waarop het jaartal 1003 gebeiteld was.

't Was duidelijk, dat zijoorspronkelijk in Romaanschen stijl is opgebouwd; maar voortdurend in de rampen des oorlogs moettende deelen, werd zij onophoudelijk hersteld en als eene forteres meer versterkt dan versierd. Van daar dat zij van binnen van alle beeldhouwwerk beroofd, van buiten met zware konterforten en eertijds ook met vijf dikke lompe torens voorzien was.

De kerk heeft tien kapellen, wier giftbrieven, opklimmende tot de veertiende eeuw, nog bewaard worden.

1) Ter meerder eere van God en lof van de Maagd Maria. De schenker van dit landelijk, rond gebouw en van deze brug, van deze tafels en banken, van deze fontein en belommering, de heer Henri Lasserre heeft de bepaalde meening gehad, dat het gebruik daarvan altijd volkomen vrij zal zijn voor de pelgrims, en ook voor de verkoopers van eetwaren die, gevrijwaard voor alle monopolie, vrijelijk rondom dit gebouw hunne waren zullen mogen brengen voor de menigten. — De vereeniging van O. L. Vrouw van Lourdes belast zich met de stichting des schenkers te onderhouden.

De graven van Bigorre waren gewoon onder den ouden olm, die voor den ingang der kerk stond, recht te preken; daar ontvingen zij ook de jaarlijksche hulde van den burchtgraaf van Asté, die verplicht was hun een sperwer op een tak zittende aan te bieden.

Het collatie-recht behoorde aan de gemeente, en het gemeentebestuur had ook recht op de offers der hooge feestdagen. Kasteel en ziekenhuis bezaten insgelijks hun kapellen; de eerste wordt niet meer gebruikt en is zeer in verval.

Het volk schijnt altijd zeer godsdienstig te zijn geweest; immers de pastoor van Lourdes schreef vóór de Fransche revolutie aan zijn bisschop, dat hij ongeveer 1400 communicanten in de parochie telde en slechts vijf kende, die hun eerste H. Communie niet gedaan hadden, namelijk drie jongens en twee meisjes, waarvan de jongens echter spoedig zouden aangenomen worden.

De bisschop zelf was gehouden een vreemden priester te benoemen, om in Lourdes de vasten te preken; de stad betaalde daaraan 120 livres en 6 stuivers, terwijl het ontbrekende door den bisschop moest aangevuld worden.

Buiten de stad ontdekt men hier en daar bouwvallen en overblijfsels van oude kapellen, waarvan eenige zich nog eens in het jaar sieren met groen en bloemen, als de processie der kruisdagen daar heentrekt. Het waren eertijds de kapellen van Notre-Dame des Bois, op den weg van Pontacq; Notre-Dame de Grâce, op den weg van Argelès; sint Joseph, ten noordwesten der stad; sint Jan bij de Gave, en sint Felix aan de linkerzijde van den bergstroom. Vele processies kwamen daar eene of andere gedenkwaar-

dige gebeurtenis vieren, of de dankbaarheid der geredde stad hernieuwen, of ook nieuwe zegeningen over haar afsmeecken. Zoo noemt men nog de processie van de HH. Fabianus en Sebastianus, die van Hemelvaartsdag, de processie van st. Jan, van st. Pieter, van st. Rochus, van Maria-geboorte en eindelijk die van 24 Mei, ter herinnering der vreeselijke aardbeving van 1750. De stad voorzag in de kosten dier groote processie en betaalde nog 15 livers, om alle zaterdagen het „*Salve Regina*” te doen zingen.

De kerk van Lourdes bezit nog drie zeer oude broederschappen: die van O. L. Vrouw, welke reeds 23 Januari 1448 bestond, toen Gaston de Foix als graaf van Bigorre, en Roger als bisschop van Tarbes de overeenkomst goedkeurden, die tusschen den pastoor van Lourdes en de broedermeesters van O. L. Vrouw gesloten werd, aangaande de offers op kerkwijding en H. Sacraments-dag en die van sint Eutropius en van het H. Kruis, welk eene nieuwe overeenkomst sloten met de stad den 20sten Augustus 1524. ¹⁾ Deze drie broederschappen werden later nog met vier vermeerderd; thans zijn zij nog aanmerkelijk in getal toegenomen. Bijna alle inwoners zijn lid van een of ander broederschap, maar de arbeidende klasse zonder uitzondering. De werklieden stellen hunnen arbeid onder de hoede en bescherming van den patroon der broederschap, en beoefenen onderling de christelijke naastenliefde. Wekelijks brengt de gezonde en sterke arbeider een klein offer in

1) Chronique de la ville et du château de Lourdes, par G. R. de Lagrèze.

de algemeene kas, om daarmede den ouden of zieken gildebroeder in kwade dagen te steunen. Iedere broederschap heeft haar eigen kapel, in wier onderhoud zij voorziet; twee broederschappen deelen zusterlijk het hoog-altaar. De arbeiders hebben Notre-Dame des Grâces; de leihakkers O. L. Vrouw van den berg Carmel; de metselaars O. L. Vrouw van Monsarrat; de kleermakers en naaisters de H. Lucia; de schrijnwerkers de H. Anna; de steenhouwers de kapel van 's Heeren Hemelvaart; de beambten en bedienden der kerken die van het H. Sacrament; en de broederschappen van sint Jan en van sint Jacobus bestaan uit al degenen, die den naam dragen van een dezer heiligen.

Het stedelijk ziekenhuis wordt bediend door de zusters van Nevers, die tevens goede scholen hebben en zich geheel aan de verzorging van armen en ongelukkigen wijden. Nog hebben de zusters der onbevleete Ontvangenis een nieuw en groot landhuis buiten de stad en even voorbij de Massabiella-rots gebouwd, ter herbergiging van zieke of zwakke vrouwen, die wenschen gedurende eenigen tijd in de nabijheid van O. L. Vrouwe van Lourdes te verblijven.

XVI.

MIJN EERSTE BEZOEK.

Mijn eerste bezoek in de stad bracht ik aan den waardigen en ijverigen man, die met zooveel vuur, opoffering en volharding de taak heeft volbracht, hem door de Onbevleete Ontvangenis op de schouderen gelegd; aan den man, die alles heeft beleefd, in de volle beteekenis des woords, wat er te Lourdes is geschied, en met ijzeren wil heeft voorbereid en uitgewerkt wat er thans gebeurt: — aan pastoor Peyramale. Ik heb u den toen reeds bejaarden en grijsen maar nog altijd sterken en krachtigen deken reeds vroeger geschetst.

Hij ontving mij hartelijk en was bereid mij alle inlichtingen te geven, die ik maar zou wenschen. Zijn huis stond voor mij open, en een altaar werd in de parochiekerk ter mijner beschikking gesteld. Ik heb dan ook een dankbaar gebruik van zijne goedwilligheid gemaakt en menig uur met den braven priester, soms in gezelschap van een zijner kapelaans, zitten praten over de verschijningen, over Bernadetta, over de wonderbare genezingen, over de grotkerk, over de bedevaarten, over de vervolgingen der H. Kerk, over Frankrijk, over godgeleerdheid, met

één woord; over alles wat mij belang inboezemde en de omstandigheden des tijds meebrachten. De Franschman sprak altijd luide in hem, maar deed hem toch volsrekt niet blind zijn voor de groote schuld, die zijn ongelukkig vaderland bij God op zich heeft geladen. De Pruisen echter mocht ik niet noemen; en zelfs de geleerdste en godvruchtigste Duitsche godgeleerden verwierp hij beslist.

Toen wij eens over Bernadetta spraken, vertelde ik hem dat in Nederland algemeen verzekerd werd, dat de familie van Bernadetta zeer veel voordeel uit die verschijningen getrokken had en thans in zeer goeden doen was.

— „Onwaarheid!” riep pastoor Peyramale verontwaardigd uit: „Schandelijke laster! De Soubirous zijn altijd arm gebleven en hebben nooit iets aangenomen van alles, wat hun is aangeboden. Schatten zijn hun, ik zeg niet aangeboden, maar opgedrongen: en zij hebben ze altijd volstandig geweigerd. Daar is niemand ter wereld, die kan getuigen dat ze ooit iets, het geringste ook, hebben aangenomen.”

— „Maar later zijn ze toch in betere omstandigheden gekomen,” bracht ik in.

— „Luister!” hernam de waardige man: „ik heb ze acht jaren beproefd. Ik zeg: acht jaren, dat ik ze arm en zeer hulpbehoevend liet, zoo min mogelijk ondersteunde en het deed voorkomen, alsof ik van alle armen mij het minst aan hen gelegen liet zijn. Toen ik na die acht jaren beproevens van hunne belangloosheid overtuigd was, toen eerst heb ik den bisschop voorgesteld, om iets ten hunnen behoeve te doen.”

— „En gij hebt ze tot goeden staat gebracht?” vroeg ik.

— „Volstrekt niet. Zij waren doodarm en werden oud: als ik ze derhalve in de gelegenheid stelde, om met hard en voortdurend werken een eigen stuk brood te verdienen, dan deed ik hun een groote weldaad en stopte te-gelijker tijd den lasteraars den mond. En zoo heb ik gedaan. Toevallig kwam er een oude korenmolen te koop, die niet meer dan 5000 francs kon gelden. De bisschop machtigde mij dien te koopen en aan de oude lieden te geven. Met dien molen hebben zij niet meer dan een zuinig stukje brood verdiend, want de molen was oud en afgewerkt. De zuster van Bernadetta drijft nu den molen en is volstrekt nog niet rijk; haar man is vrachtrijder, en moet met zijn verdiensten het inkomen van den molen stijven, willen zij niet tot armoede komen. Maar gij gaat ze immers zelf bezoeken? Ik zeg u dus niets meer; gij zult u met eigen oogen overtuigen.”

Nog vernam ik uit zijne gesprekken, dat de baron Massy, nadat hij op bevel des keizers zijn verbod had moeten intrekken, niet goed meer aan het hoofd van het departement der Hautes-Pyrénées kon blijven; hij werd dan ook verplaatst, maar helaas! om prefekt te zijn van het departement, waarin O. L. Vrouwe van Salette was verschenen. Hij, zoowel als de vrederechter Duprat, de maire Lacadé en de minister Fould hebben de aarde reeds lang verlaten, om daarboven het loon hunner werken te ontvangen.

De minister Rouland is uit het ministerie getreden en geplaatst aan de Fransche bank. De procureur Dutour is raadsheer aan het Hof, en de commissaris Jacomet hoofd-commissaris geworden in een der voornaamste steden van Frankrijk.

De waardige Peyramale mocht de voldoening smaken, dat zijn rusteloze ijver voor de verheerlijking der onbevleete Moeder-Maagd door den H. Stoel op hoogen prijs werd gesteld, en dat hij ten blijke daarvan door paus Pius IX tot zijn eerekamerheer werd benoemd. Gansch Lourdes was daarover in vreugde en vereerde hem schier als een heilige, wat vooral bleek na zijn dood in September 1877. Ongelukkig echter was de ijver van Mgr. Peyramale in de laatste drie jaren al te groot en zijn vertrouwen op de voortdurende offervaardigheid der pelgrims schier onbegrensd geweest. Immers toen alles, wat het heiligdom op de Massabiella-rotsen betreft, zoo voorspoedig en zelfs boven de stoutste verwachtingen was uitgevallen, toen meende hij nog verder te kunnen gaan en iets te mogen ondernemen, waartoe hij geen rechtstreeksche lastgeving des hemels had ontvangen. De parochiekerk was oud, leelijk en bouwvallig. Had hij eene prachtige basiliek ter eere der H. Maagd mogen bouwen, hij wenschte ook eene groote en kostbare parochiekerk te stichten ter eere van den prins der apostelen. Hij kocht den noodigen grond, deed een grootsch en kostbaar ontwerp teekenen en ving met moed den langen arbeid aan. Helaas! de liefde der pelgrims voor het heiligdom van de H. Maagd bleek weldra niet de liefde te zijn voor de parochiekerk van Lourdes. De inkomsten waren schraal en de inwoners konden de hooge kosten niet dragen. Maar 't was alsof de moeilijkheden den ijver van den ouden deken nog verhoogden, want met ijzeren wil zette hij het werk voort. De gemeente of de kerkekas wilde hij niet bezwaren, en nam daarom voor eigen rekening groote sommen gelds op,

niet lettende op het gevaar, dat daaruit noodzakelijk eens moest ontstaan. De crypte mocht hij voltooid zien, ook de bovenbouw bereikte reeds eene aanmerkelijke hoogte en de marmeren zuilen verhieven zich statig daar binnen; doch toen bezweek de krachtige man onder de te zware zorgen en drukkende lasten, en legde het moede hoofd voor immer ter ruste neder. Zijn stoffelijk overschot werd in de pas voltooide crypte bijgezet, en aanstonds begonnen eenigen het graf van hunnen ijervollen herder te bezoeken, niet zoozeer om voor zijne zielerust te bidden, dan wel om hem als een heilige te vereeren en aan te roepen.

De bisschop van Tarbes had de laatste onderneming van Mgr. Peyramale nooit goedgekeurd, en het altijd betreurd dat de oude man zich zoo diep in schulden daarvoor stak. Maar toen nu eene partij zich vormde met het kennelijk doel om den overledenen pastoor bovenmate te verheffen, alleen uit onedele gevoelens jegens de eerwaarde paters aan de grot; toen men een weekblad had opgericht, waarin processies naar en godsdienstige oefeningen bij het graf van den herder werden aanbevolen, toen verhief de kerkvoogd zijne stem en maakte een spoedig einde aan die betreurenswaardige ongeregeldheden. Aanstonds schreef hij aan den tijdelijken deservitor:

„Mijnheer de vikaris! — De gedragslijn, die gij te volgen hebt als bestuurder der parochie van Lourdes, tot aan de benoeming van een nieuwen pastoor, is u reeds aangewezen. Wij hebben echter gemeend de reeds gedane aanbevelingen nog eens uitdrukkelijker te moeten herhalen, met het oog op zekere gebeurlijkheden, die dreigen zich te zullen voordoen.

„Gij hebt u eenig en alleen bezig te houden met het „geestelijk bestuur der parochie, waarover gij voorloopig „gesteld zijt. Alles wat betreft de nieuw in aanbouw zijnde „kerk moet u volkomen vreemd blijven.

„Wij drukken u vooral op het hart alle betrekking te „vermijden met het weekblad, dat te Lourdes verschijnt „onder den titel van *L'Echo des Pèlerins*. Mis- „schien zullen wij op dat blad nog wel eens moeten terug- „komen; maar in afwachting dat wij daartoe genoodzaakt „worden moeten wij u verklaren, dat wij uitdrukkelijk af- „keuren en verfoeien den geest, de bedoelingen, den niet „christelijken toon van dat blad, zoowel als de meer dan „vreemde handelwijze van hen, die er de ziel van zijn. Wij „kunnen niet toelaten dat religieuzen, die niemand hinde- „ren, volstrekt onbesproken van levenswandel zijn en door „hun deugd en arbeid de algemeene achting verdienen, „aanhoudend wekelijks aan de minachting worden prijsge- „geven door genoemd blad, met een onedel doel dat zeer „licht te begrijpen is.

„Wij veroorloven niet dat in de crypte der nieuwe kerk, „of boven dien bouw godsdienstige plechtigheden plaats „grijpen, die tegenstrijdig zouden zijn met de voorschriften „der Kerk in gelijke omstandigheden.

„Wij veroorloven evenmin in de aangeduide plaatsen „de viering der heilige geheimen.

„Nog verbieden wij elke gemeenschappelijke handeling, „welke het karakter draagt van eene godsdienstige vereering, „zooals processies of bedevaarten, waarvan het graf van „Mgr. Peyramale het voorwerp zou wezen.

„Het zou te wenschen zijn dat men zich te Lourdes

„vóór alles bezig hield met de zoo aanzienlijke schulden, „welke Mgr. Peyramale uit overdreven ijver en vertrouwen „en alleen in het belang der parochie heeft aangegaan, „buiten ons weten en op zijn eigen naam. Dit is voorze- „ker eene zaak, die alle andere moet doen zwijgen.

„Wij meenen ook een woord te mogen mede spreken „in de keuze van eene begraafplaats voor den overleden „pastoor van Lourdes. Kan het welvoegelijk zijn later we- „der het werkvolk aan den arbeid te zetten boven het „stoffelijk overschot, dat daar in eene eerbiedige stilte be- „hoort te rusten tot den grooten dag der opstanding? „Ware het niet verkieselijker geweest eerst de voltooiing „van het gebouw af te wachten?

„Wij kennen genoeg, mijnheer de vikaris, uwen geest „van geloof en onderwerping, om de zekerheid te hebben, „dat gij u zult beijveren de voorschriften te doen opvol- „gen, die wij u hebben medegedeeld.

„Aanvaard enz.

„Tarbes, 12 October 1877.

† CAESAR VICTOR,
bisschop van Tarbes.”

Dit schrijven werd openbaar gemaakt door het J o u r -
n a l d e L o u r d e s van 3 November, en gaf tevens den
regel aan, die door den nieuwen pastoor zou gevolgd wor-
den. De keuze des bisschops viel op een priester van wien
de S e m a i n e c a t h o l i q u e getuigde dat hij een man
is „schitterend door deugd en verstand”, den eerw. heer
Barrère, hoogleeraar in de H. Schriftuur aan het groot
seminarie te Tarbes. De plechtige inhuldiging van den
nieuwen pastoor had plaats den 24sten November. Het

Journal de Lourdes van 1 December gaf daarvan het volgende relaas :

„’t Was groot feest te Lourdes Zondag laatstleden ; de parochie ontving haren nieuwen pastoor. Men kende hem reeds als een der uitstekendste leerlingen van het klein seminarie van st. Pé en een der geleerdste professoren. Men wist dat het groot seminarie van Tarbes levendig betreurde het vertrek van een zijner geachtste leermeesters ; en de stad Lourdes juichte met het gansche kerspel de gelukkige keuze van den bisschop van Tarbes toe.

„De gansche bevolking was in de kerk om den nieuwen herder te zien en te ontvangen. Mijnheer Lapeyre, maire van Lourdes, sprak hem het welkom toe met al de vrijmoedigheid van zijn warm en rechtschapen hart.

„De vicaris-generaal van Mgr. den bisschop van Tarbes, mijnheer Lamole verrichtte de plechtigheid der installatie omgeven van talrijke geestelijken, onder welke men opmerkte de priesters der parochie en van de grot, de bestuurders en vele professoren van het groot en klein seminarie, mijnheer Laffaille, kanunnik der kathedraal van Tarbes en mijnheer Dupas, deken en pastoor van Ossun.

„De redevoeringen van den groot-vikaris en den nieuwen pastoor vormden het glanspunt van den dag ; zij maakten een diepen indruk op het zoo godsdienstig volk van Lourdes, dat hen aanhoorde met eene levendigheid van geloof en met een betuiging van eerbied en liefde, welke ieder een diep moesten treffen.”

De schoone redevoering van pastoor Barrère begon aldus :

„Ik groet de kerk van Lourdes ! Het is mij zoet, mijne geliefde broeders ! u den groet te herhalen, dien de apostel

der natiën aan de geloovigen van Rome zond: Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. De genade van onzen Heere Jesus Christus is de grootste schat van hemel en van aarde. Ons die genade te verdienen, daarmede onze zielen te versieren en haar overvloedig in onze harten te storten, ziedaar het doel der menschwording van Gods Zoon, het doel van zijnen bloedigen dood aan het Kruis, en van zijne voortdurende tegenwoordigheid in het H. Sacrament des Altaars. De zichtbare wereld met al de verscheidenheid en rijkdom der ontelbare schepselen, die daarop leven, is geschapen voor den mensch; maar hij zelf, hij is geschapen voor de genade, voor het bovennatuurlijk leven, dat hem tot aangenomen kind van God maakt, bestemd om met Jesus Christus het erfdeel des hemelschen Vaders te bezitten. De katholieke priester heeft de zending dat bovennatuurlijk leven aan de zielen en aan de wereld mede te deelen; en het is daarom dat ik, met de gedachte aan hetgeen ik onder u verrichten kom, u allen, mijne geliefde broeders! de genade van onzen Heiland Jesus Christus toewensch.

„Onder de zaaiers van de genade en de onsterfelijkheid, zooals Tertulliaan hen noemt, is de eerwaarde en betreurde Mgr. Peyramale voor u een der schitterendste geweest. Op buitengewone wijze begiftigd met de gaven der natuur en der genade, bezat hij een innemend en vriendelijk uiterlijk; vlug en helder van geest, warm en edel van hart, was hij altijd bij uitnemendheid een buitengewoon werktuig van Gods oneindige goedheid en genade. Hij heeft haar dan ook met grooten moed en onvermoeiden ijver in stroomen over u uitgestort.

„Mgr. Peyramale was de man des geloofs, van het levendig en onwrikbaar geloof der oude tijden. Dat sterk geloof legde hem die krachtige uitdrukkingen in den mond, waarmede hij de trage en verdoolde zielen wist op te wekken en tot hare plichten terug te brengen. Zonder gevaar voor de gunst des volks, vervolgde hij met ontembare kracht het kwaad overal waar zijn doordringend oog het ontdekte. Zijn woord, scherp als een zwaard wanneer hij de ondeugd of het misbruik aanviel, was zacht en zalvend, als hij zich richtte tot de uitverkoren zielen, die deel uitmaken van uwe godsdienstige vereenigingen en broederschappen. Hij wist zich alles voor allen te maken, om allen voor Jesus Christus te winnen. Hoe groot is niet het getal zielen, welke deze uitstekende priester den hemel heeft ingevoerd!

„Voorzeker zijn geloof was groot, maar zijne liefde was niet minder groot, zij was onuitputtelijk. Zoo het mij geoorloofd ware, herinneringen te ondervragen, dan zoudt gij allen eenparig antwoorden, dat hij de liefde zelve was.

„Doch dit was niet genoeg. De onbevleete Moedermaagd zich gewaardigd hebbende op den gezegenden grond van Lourdes te verschijnen, was Mgr. Peyramale de pijl, welke God uit zijn koker nam om de vijanden van zijn werk te bestrijden. Die pijl vloog altijd, zonder door iets te kunnen worden gehinderd of tegengehouden, recht op het doel af en trof het altijd in 't harte. Deze glorie is inderdaad een der schitterendste in den herder, dien gij met zooveel recht beweent.” (1)

(1) Journal de Lourdes van 1 December 1877.

Het werk van Mgr. Peyramale is niet voltooid en de stilte van zijn graf is ongestoord gebleven; want de geldelijke moeilijkheden zijn nog niet uit den weg geruimd. Droevig staan daar de brokken muur te vergaan, en tevergeefs wachten de marmeren zuilen in hun houten kokers op de vracht, die zij bestemd zijn te dragen. Het heeft nu reeds al het uiterlijke van eene groote ruïne.

ANDERE BEZOEKEN.

't Was zondag-ochtend na de Hoogmis, toen ik de Sou-birous ging bezoeken. Aan de noordzijde en vlak aanden voet van de rots, waarop het kasteel zich verheft, in het laagste gedeelte der vallei loopt een smalle beek, die met geweld naar de Gave zich spoedt en hier eenige molens in beweging brengt, waaronder ook den molen dien ik verlangde binnen te gaan. Voor de kerk op de place du Porche openen zich twee wegen, die naar den molen geleiden. Men kan vlak daar tegenover de rue du Tribunal inslaan, vervolgens de tweede straat rechts, aan welker einde gij een rotsachtig en steil aflopend voetpad vindt, dat langs den molen loopt. Gij kunt ook de rue Basse kiezen, de kerk aan uwe rechterhand latende. Een weinig verder gaat ge eene brug over, slaat links om, en de tweede kleine straat, die ge dan aan uwe linkerhand ziet, is die van den molen.

't Is eene zeer nederige woning, breed maar laag, met leien gedekt en met witte kalk bestreken; daar zij allengs bouwvallig begon te worden, is men genoodzaakt er alle jaren wat aan te herstellen, dat — gelijk de jonge eigenaar mij verzekerde — hem ook alle jaren een aardig

sommetje kostte. Maar de molen wordt er beter door. Ter wederzijde van de deur is één venster, daar boven telt gij er drie, evenals ook drie dakvensters tusschen de schaliën. De eenige deur van deze eenvoudige woning brengt u in den molen zelven, die met zijn raderen twee derden gedeelten van het huis inneemt; dan bemerkt gij aan uwe linkerhand eene deur, en deze openende zijt gij in de woning van vader Soubirous, thans betrokken door zijne dochter Marie, die met Bernadetta hout sprokkelde toen deze de eerste verschijning zag. 't Is eene kleine, smalle kamer, gelijkvloers, voorzien van eene slaapplaats, een klein houten kastje, eene tafel en vier of vijf stoelen; een groote schoorsteen staat vlak tegenover de deur, en slechts één klein venster geeft uitzicht op het voetpad. Langs den wand zijn vele heiligen-prenten opgehangen, ook eene kleine photographie van Bernadetta als zuster van Nevers, en op het kastje staat een Moeder-Godsbeeldje omringd van eenige bloempotten.

Ik vond daar de zuster van Bernadetta — eene vrouw van omstreeks 25 of 26 jaren — gehurkt aan de wieg, waarin haar eenig kindje, eene gezonde frissche meid van 4 jaren, lag te dartelen, de kleine Bernadetta, het peetekind harer tante ¹⁾. De echtgenoot is een flink jong man, met een rond en vroolijk gelaat, die maar ééne weelde kent: — zijne vrouw met zijn kind. Wij spraken natuurlijk over de gebeurtenissen der grot, en Marie vertelde mij in kinderlijke eenvoudigheid alles, wat zij had bijgewoond, gezien en beleefd. Haar moeder is overleden den 8sten

1) Geboren in October 1868.

December 1866, haar vader nog slechts kort geleden. Zij heeft twee broeders; de oudste was toen ongeveer 19 jaren oud en is bij de paters missionarissen te Garaison. De jongste was 12 jaren oud, had zijne eerste H. Communie gedaan, en ging nog ter schole hij de broeders van de christelijke leer.

Ik mocht niet verzuimen ook de zusters van Nevers ¹⁾ te bezoeken, bij wie Bernadetta is ter schole gegaan en later zes jaren heeft gewoond, alvorens als novice naar het moederhuis te vertrekken. De waardige overste ontving mij beleefd en minzaam, en toonde zich aanstonds bereid om de weetgierigheid van den Hollandschen pelgrim te bevredigen. Bernadetta is nog twee jaren bij hare ouders gebleven, en bezocht de school der zusters. De toevloed van bedevaartgangers, die meest allen ook het bevoorrechte kind wilden zien en spreken, werd allengs zoo groot, dat de pastoor het geraden achtte het arme kind aan de nieuwsgierigheid te onttrekken, en voor de bekoring van ijdelheid en zelfbehagen te behoeden. Zij werd daarom door de zusters opgenomen, en verrichtte bij haar het huiswerk. Zes jaren bleef zij daar, altijd dezelfde kinderlijke eenvoudigheid en zedigheid bewarende, maar iederen dag in teedere godsvrucht, in vurige liefde en in geduld en lijdzaamheid toenemende. De zusters hadden haar lief, bewonderden hare deugd, en verlangden niets vuriger dan dat ook zij eenmaal den sluier zou aannemen. In Juli 1866 vertrok Bernadetta naar Nevers en trad het moederhuis der zusters als novice in.

1) Dames de Nevers.

De belofte, door de H. Maagd aan Bernadetta gedaan, dat zij het kind gelukkig zou maken in de eeuwigheid maar niet in den tijd, werd ongetwijfeld in haar vervuld: zij leed dikwijls en zeer veel van het asthma en van hartkloppingen. Den 8sten April 1867 schreef de overste zelfs: „deze waarde novice is zeer belangwekkend, maar van eene „uiterst zwakke gezondheid. Zij heeft hare professie nog „niet gedaan, en God alleen kent het geheim harer toekomst, zoo dikwijls bedreigd door hevige aanvallen van „eene hartkwaal die alle plannen vrijdelt.” ¹⁾ Zij heeft toch hare geloften mogen afleggen, is 30 October van hetzelfde jaar geprofest, en droeg den naam van zuster Marie-Bernard. Eene maand geleden — 7 Januari — was zij 29 jaren oud geworden; zij nam de bediening waar van ziekenzuster, en wist zichzelve te vergeten en op te offeren, om — ofschoon zelve dikwijls lijdende — de kranke zusters met liefde en voorkomendheid te verzorgen. Eene zuster schreef over haar: „’t is altijd een bevallig „kind, godvruchtig als een engel, zacht als een lam en „onschuldig als eene duive. God geve, dat zij ons lang „gespaard blijve: zij doet ons zooveel goed!” ²⁾ Den 28sten Juni 1869 schreef eene aanzienlijke vrouw: „ik heb zuster „Marie-Bernard gezien. Dat ging niet gemakkelijk: maar „toch, ik heb ze gezien, ik heb ze gesproken.... en ik „ben voldaan. Welke zoetheid! welke zachtmoedigheid!

1) Cette chère novice est fort intéressante, mais d’une santé excessivement faible. Elle n’a pas encore fait profession, et Dieu seul connaît le secret de son avenir, compromis souvent par de violentes crises d’une maladie de coeur, qui empêche tout projet.

2) Annales de N.-D. de Lourdes, 30 April 1868.

„Voeg daarbij de uitdrukking van smart, verspreid over al „hare gelaatstrekken. Goed schepsel, zeide ik bij mij- „zelve haar aanziende, ik heb een groot vertrouwen in uwe „gebeden.” ¹⁾

Als ik aan de eerwaarde moeder mijn voornemen te kennen gaf, op de terugreis naar Nevers te gaan en zuster Marie-Bernard te bezoeken, begon zij te glimlachen en raadde mij aan, dien grooten omweg niet te maken. 't Zou toch tevergeefs zijn. Als de overste al eene uitzondering voor mij wilde toestaan op den algemeenen en strengen regel, dan zou zij misschien in de verte naar eene zuster heenwijzen en zeggen: dat is zuster Marie-Bernard; maar tot haar toegelaten worden of haar spreken zou mij niet veroorloofd worden. Als ik naar de reden daarvan vroeg, antwoordde zij:

— „Bernadetta heeft hare gewichtige zending volbracht, zij heeft hare openbare taak afgewerkt, en zich nu teruggetrokken en de eenzaamheid, de verwijdering der wereld opgezocht. Eerbiedigen wij die rust en die stille verborgenheid; ontnemen wij haar niet het beste deel dat zij verkozen heeft; en vooral, stellen wij ons nooit bloot aan het gevaar van hare zedigheid, hare nederigheid en hare onschuldige eenvoudigheid te kwetsen. Zij is er innig van overtuigd, dat de onbevleete Moeder-Maagd door de gebeurtenissen van Lourdes moet grooter, maar zij, hare nederige dienstmaagd, moet kleiner worden.”

Niemand zal tegen deze redenen iets kunnen inbrengen, maar allen zullen den maatregel, door de algemeene overste van

1) Eugène Boyer, une visite à Bernadette.

Nevers op aanraden des bisschops genomen, moeten goedkeuren. Te meer is het noodzakelijk geworden Bernadetta buiten allen omgang te stellen, omdat God vaak op wonderdadige wijze zijn welbehagen in deze brave religieuse openbaarde en van haar een wonderkracht deed uitgaan, waarvan zij zich niet het minste was bewust. Mij werd onder anderen het volgende te Lourdes verhaald en als waarheid verzekerd.

Eene vrouw in de nabijheid van Nevers had een meisje van vier jaren, dat na eene hevige hersen-ontsteking volstrekt niet meer sprak, zij was ontroostbaar en wendde alle middelen aan, die genezing konden geven, maar vruchteloos. Eensklaps komt in haar de gedachte op: „als Bernadetta het kind aanraakt dan zal het genezen zijn;” en deze gedachte vestigde zich zoo sterk in haar, dat zij weldra eene zekere overtuiging werd. De vrouw ging dan ook, welgemoed en als verzekerd van de genezing, met het meisje naar Nevers en meldde zich aan het zusterhuis aan. De overste echter wilde er niets van weten, en weigerde bepaald zuster Marie-Bernard te laten roepen.

— „Zuster Marie-Bernard heeft volstrekt niet de gave van wonderen te doen,” zeide zij: „en waarom zullen wij hare stille verborgenheid storen of hare nederigheid in bekoring brengen? En als zij uw kind heeft aangeraakt en het is niet genezen, dan is uw godsdienstig vertrouwen geschokt en de goede zuster misschien in opspraak gebracht.

Hoe wijs dit woord der overste ook was, de moeder wilde het volstrekt niet aannemen, en bleef met innige overtuiging verzekeren dat het kind zeer stellig zou genezen, als Bernadetta het maar even aanraakte; wat de eerste

daar tegen ook inbracht, 't was alles vruchteloos. Daar de vrouw maar niet vertrekken wilde, bedacht de verstandige overste eene list, om der vrouw genoeg te geven en toch zuster Marie-Bernard te sparen. Zij ging met het kind de kamer uit, riep Bernadetta en zeide tot haar :

— „Zuster, ga eens even in den tuin wandelen met dit kind, terwijl ik de moeder ga spreken.”

Bernadetta nam het meisje bij de hand en vroeg, niet wetende dat het kind niet sprak :

— „Kom, lieve ! willen wij in den tuin wat gaan spelen ?”

— „Als 't u belieft,” antwoordde het kind en bleef met Bernadetta spreken.

De overste was weder in de spreekkamer teruggekeerd, zag door het venster naar den tuin en bemerkte terstond dat de zekere verwachting der moeder was vervuld. Zij verborg echter hare ontroering, stond op en zeide kortaf dat de vrouw niet langer blijven mocht, maar verzocht werd dadelijk te vertrekken. Verstomd van smart en met gebroken ziel volgde haar de weenende vrouw tot aan de huisdeur. Toen riep de overste aan de zuster in den tuin, dat zij het meisje zou terug brengen, en duwde moeder en kind zacht de deur uit. De moeder wist niet dat Bernadette haar kind had gebracht, en Bernadetta wist niet dat het kind sprakeloos was : maar van dat oogenblik sprak het kind. Thans weet de moeder dat Bernadetta met het jonge meisje in den tuin heeft gewandeld, en verhaalt het aan iedereen ; Bernadetta echter heeft nooit geweten, dat God door haar zulke buitengewone zegeningen schonk.

De missionarissen, aan wie de bediening der grotkerk door den bisschop van Tarbes is opgedragen, zijn leden

van de congregatie der Onbevleete Ontvangenis, eene congregatie, welke sinds lange jaren in de stad Tarbes heeft bestaan en nu te Garaison gevestigd is en vooral in de laatste jaren zeer in bloei en aanzien is toegenomen. Zij was nog niet goedgekeurd te Rome, maar toch meermalen in apostolische brieven met lof vermeld; bestaat bijna uitsluitend uit priesters van het bisdom, en geeft missiën in de dorpen en kleine steden. Zeven paters bewoonden het huis, dat voorloopig op de helling van de Massabiella-rots was gebouwd; thans hebben een twintigtal het nieuwe klooster betrokken, waarbinnen evenzeer als vroeger de deugd van gastvrijheid volkomen wordt beoefend. De weinige tijd, die hun van de geestelijke verzorging der tallooze pelgrims overschiet, wordt besteed aan de studie en het uitgeven der annalen van O. L. Vrouw van Lourdes, tot welker verzameling zij eene zeer drukke en zeer uitgebreide briefwisseling moeten onderhouden. Ik had de eer meermalen aan hun gullen disch aan te zitten, en veel van den overste te vernemen aangaande de wonderen, die nog dagelijks door de voorspraak van de H. Moeder-Maagd verkregen worden.

— „Bijna geen dag gaat er voorbij,” verzekerde hij mij, „of ik krijg kennis van een of ander wonder.”

Ook belasten zij zich volgaarne met het zenden van water uit de wonderbron, en rekenen het zich tot eene eer, als zij u naar de grotten der Espélugues mogen vergezellen, of aanwijzen wat er nog op de rotsen moet gebouwd worden, en noemen het eene uitspanning, wanneer zij met u de Pyreneeën ingaan, om als echte montagnards de bergen op te klimmen en onverschrokken

in de diepten af te dalen. Juist was daar ook de algemeene overste der congregatie uit Garaison, dien ik hebben kennen als een zeer verstandig voorzichtig en ernstig man, die met veel kennis van zaken over den toestand van Europa en vooral van Frankrijk sprak.

Louis Bourriette was de eerste, die de wonderkracht der bron van Lourdes mocht ondervinden, hij leefde nog: hem moest ik bezoeken. Ter zijde de Beestenmarkt in eene achterbuurt woonde de oude man, die toen zeventig jaren telde. Ik trof hem te huis met zijne vrouw, zijne gehuwde dochter en haar kinderen. 't Was er niet rijk, maar net en vriendelijk. Bourriette was nog een krasse, opgeruimde man, die alle dagen hard werkte in de steenhouwerij om een schamel stuk brood te verdienen, terwijl de oude vrouw nog eenen kleinen handel in kaas dreef. Zoodra ik over zijne wondervolle genezing begon, kwam de zuidelijke Franschman boven, en vol leven, vol vuur, vol gebaren verhaalde hij mij omstandig de gebeurtenis.

— „En hebt gij later nooit weder hinder aan het oog gehad?” vroeg ik.

— „Nooit, mijnheer!” antwoordde hij schielijk en sloeg zich met de platte hand op het oog. „Zie maar eens, het is gezond en sterk, geen haartje ontbreekt er aan. En dat is gelukkig ook, want ik heb beide mijne oogen nog hard noodig om mijn brood te verdienen.”

— „Gij zult dan wel veel van O. L. Vrouwe houden?” hernam ik weder.

— „Sterven voor O. L. Vrouwe van Lourdes!” riep hij uit en onderdrukte een paar groote tranen, die in het genezen oog opwelden.

Ook Justus Bouhohorst heb ik opgezocht. 't Was daar wel arm in die achterbuurt. Maar dat ziekelijk, dat mismaakt en stervend kind van twee jaren oud zag ik daar voor mij staan als een flinken, gezonden, sterken jonkman van 17 jaren, wien levensvreugd uit de donkere oogen straalde en een glans van vergenoegen en gezondheid op het gelaat lag verspreid. Men ziet het hem aan, dat het der H. Maagd niet berouwen kan, aan hem een wonder te hebben gewrocht, want hij is braaf, hij is godsdienstig, hij is arbeidzaam; voor zijne ouders is hij een steun en een troost, voor zijne zuster een liefhebbende broeder, en voor O. L. Vrouwe van de grot een ijverig vereerder. Geen wonder dan ook, dat zijne moeder, met de haar eigene voortvarendheid en levendigheid, niet genoeg vertellen kon van haren Justus, dien zij, schier waanzinnig, een kwartier lang in het koude water van de bron gedompeld hield, en als verreezen uit den dood naar huis mocht dragen.

En de inwoners van Lourdes? Zij bezitten de goede hoedanigheden en ook de gebreken der montagnards. Zij zijn eenvoudig, rechtschapen, godsdienstig en zeer trouwe burenen; maar ook fier, ruw en vaak onverzettelijk zoowel in haat als in vriendschap. De oude zeden echter en de nationale kleederdracht beginnen allengs te verdwijnen, om plaats te maken voor de hedendaagsche fijnere manieren. Een uitstekend onderwijs wordt er gegeven; en des zondags ten half negen zijn de onderwijzers met al de schooljongens in het koorgestoelte achter het hoogaltaar der parochiekerk gezeten, en zingen de Hoogmis. Men spreekt daar het patois der Pyreneeën, dat is Fransche woorden

met Spaansche uitgangen ; met de vreemdelingen spreken zij echter hunne zuivere moedertaal.

Godsdienstig is Lourdes altijd geweest. Wanneer in vroegere tijden de donder tusschen de bergen ratelde, dan werd de klok geluid, en de pastoor was verplicht, zoowel in het holle van den nacht als bij dag, naar de parochiekerk te gaan en eene processie te houden, om het even of er volk opdaagde of dat hij met den klokluiders alleen bleef.

Tot aan de Fransche revolutie, gingen de monniken van de Ermitage alle vrijdag-nachten door de straten van Lourdes, op langzamen en treurigen toon uitroepende :

Vous qui dormez, ne dormez pas si fort,
Que plus ne vous souvienne de la mort ! ¹⁾

Bij het ten doop dragen der kinderen heeft niets bijzonders plaats ; alleen ziet men een troep jongens en meisjes de doopborgen volgen naar de kerk, verschrikkelijk hard schreeuwende in een onverstaanbaar patois. Werpt men echter een zak met suikergoed of wat koperen munt onder het kleine volkje, dan ligt het terstond op de straat te grabbelen en vergeet den doopeling.

Van ketelmuziek bij het trouwen hielden de inwoners van Lourdes buitensporig veel. Huwde iemand voor de tweede maal of buiten zijn stand, was het een of ander aan te merken op bruidegom of bruid, men was er van ver-

1) Gij die slaapt, slaapt niet zoo hard, dat niets u meer herinnert aan den dood ! Ook in Toulouse had men in de zestiende eeuw nachtwakers, die des nachts riepen :

Réveillez vous, vous qui dormez !
Priez Dieu pour les trépassés.

zekerd dat de ketelmuziek niet zou achterblijven, al gold het zelfs den aanzienlijkste der stad. Nog ten huidigen dage, als een vreemdeling, hetzij man of vrouw, met iemand van Lourdes huwt en zich daar met ter woon gaat vestigen, dan vereenigen zich aanstonds de bureu, om bij zijne aankomst de zoogenaamde Hegge (Sègue) te vormen. Een roode band wordt dan voor de deur der nieuwe echtgenooten vastgehecht. Twee rijen van jongelieden scharen zich aan beide zijden van de deur, om doortocht te verleenen aan de bruiloftsgasten. Zoodra bruid en bruidegom aankomen, worden hun bloemruikers aangeboden, en eindelijk voor de deur een blad, waarop een flesch wijn en een glas staan. Wanneer nu de bruidegom den eerewijn drinkt, en volgens zijn stand een goede gift op het blad legt, waarvoor de nieuwe bureu zich een vroolijken avond kunnen verschaffen, dan wordt het roode lint weggenomen, en kan hij vrijelijk binnen treden. Terwijl hij dan aan de bruiloftstafel met zijn gasten is gezeten, houden ook de bureu feest en drinken op het geluk zijns echts. Maar wee hem, als hij zich gierig of karig betoont of ook maar wil onderhandelen met de jongelieden van de hegge: dan wordt hij vereerd met een verschrikkelijk ketelmuziek, en vindt nooit een goeden of vriendelijken buur.

Een buur, zegt men te Lourdes, is bijna een aanverwant; en in den regel zal men meer dienst en hulp van een goeden buur ontvangen, dan van een lid der familie, vooral in tijd van nood. 't Is daarom niet meer dan billijk, meenen zij, dat een nieuwe buur zijn goeden wil toont en lid wordt van het groote gezin, dat de buurt vormt. Men zal dan ook zelden eene stad aantreffen, waar bureu-

plicht zoo hoog staat aangeschreven en met zooveel geweten wordt vervuld, als te Lourdes.

Eindelijk de inwoners gedoogen niet dat iemand, die te Lourdes overleden is, op eene andere plaats begraven wordt. Waar men geleefd en gewerkt heeft, moet men ook rusten. Zelfs de vreemdeling, die toevallig daar komt te sterven, mag niet vervoerd worden; en meermalen is de gansche stad in oproer gekomen, als men daarop inbreuk wilde maken.

Ik ben zes dagen te Lourdes verbleven, en heb het stadje lief gekregen, om de bijzondere genaden en weldaden, welke de Onbevleete Ontvangenis daar aan zooveel duizenden en ook aan mij heeft geschonken; om het levendig geloof, het onwrikbaar vertrouwen, de innige godsvrucht, de hooge deugd, de heilige opoffering, die ik daar aanschouwd heb; en ook om de brave, oprechte en godvruchtige inwoners van Lourdes, die allen ijverige kinderen en ver eerders zijn van O. L. Vrouwe van de Grot.

Te Lourdes gaat ge bezoeken de wonderschoone grotten der Espélugues, met haar onderaardsche gangen en zalen, en vooral de merkwaardige grot du Loup; zij zijn dicht bij de Massabiella-rots gelegen. Ook het oude kasteel is de beklimming overwaardig, en een vriendelijke gids geleidt u naar de merkwaardigste punten van die eeuwenoude sterkte. Ook mag ik u aanraden een klein spoorreisje door de Pyreneeën te maken; bijvoorbeeld: naar Pierrefitte, waar ge de sneeuwbergen kunt beklimmen, Agos met zijn marmergroeven, Vidalos, vooral Argelès, een prachtig schoon dorp, welks witte huizen meestal van kleine en grillige torentjes zijn voorzien, en eindelijk het

heerlijke lustoord Canterets met zijn heilbronnen en warme baden. Gij zult u den dag, dien gij daaraan besteedt, niet beklagen. Zijt gij een minnaar van wandelen, ga dan den bergweg op, die langs de grotkerk loopt, en waag er een paar uren aan : gij zult genieten het prachtigste landschap, dat door hooge steenbergen en diepe smalle dalen, door vruchtbare valleien en groenende steenrotsen kan gevormd worden. Nog moet ge het meer van Lourdes gaan zien, dat boven op het plat van een berg gevonden wordt. Het heeft een omtrek van 6 kilometers en een diepte van 9 meters, levert des zomers een kostbaar vischwater en des winters een heerlijke jacht. De inwoners van Lourdes verhalen u dat daar eertijds eene stad heeft gestaan, die om hare goddeloosheid en gruwelen door God is verwoest en in de diepte gezonken ; en vroeger gingen er op sint Jansavond velen heen, om te luisteren naar de kerkklokken der verdronken stad, die dan onder het water nog de eerste vespers luiden.

XVIII.

DE VELE WONDEREN TE LOURDES.

Gods wondermacht wordt ten stelligste door de H. Schriftuur geleerd, zoowel in de boeken des Ouden als des Nieuwen Verbonds, en alle christen-volkeren hebben haar altijd erkend en gehuldigd. De waarheid dezer stelling is zoo overtuigend, dat zelfs een der felste bestrijders van het christendom, J. J. Rousseau schreef: „kan God wonderen doen? Dat is zooveel alsof men vroeg: kan Hij eene uitzondering maken op de wetten, die Hij zelf gesteld heeft? Deze vraag, in ernst gedaan, zou goddeloos zijn zoo zij niet ongerijmd ware; en zoo iemand haar ontkennend beantwoordde, dan zou men hem te veel eer bewijzen met hem als een goddelooze te straffen; het was voldoende hem als een krankzinnige achter slot te brengen. Men moet een Hebreër zijn om te kunnen betwijfelen of God zijn volk kon spijzigen in de woestijn.” ¹⁾

Voortdurend zijn er wonderen geschied bij het volk Gods; zij waren noodig als tastbare bewijzen voor de standvastige waarheid der heilige schriften, der afgezanten Gods,

1) Lettres de la Montagne, 1, 3.

en der profeten. Maar ook in de H. Kerk van Christus zijn voortdurend wonderen geschied, ten teeken dat de goddelijke belofte aanhoudend vervuld wordt: „zie Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld.” ¹⁾ De Heilige Geest verwijderd zich nooit van zijne bruid, maar stort zonder ophouden zijne in- en uitwendige gaven over haar uit; en Hij wrocht wonderen in haren schoot, om door zinnelijke, waarneembare feiten voortdurend de onschendbare heiligheid der katholieke Kerk te toonen en bewijzen. Doch daar breken tijden aan in de geschiedenis der wereld, waarin die uiterlijke gaven des H. Geestes, waarin de wonderen glansrijker en veelvuldiger geschonken worden aan de Kerk; waarin zij zich vertoonen slag op slag, met meer luister en in een overvloed als in voorafgaande of volgende eeuwen niet worden waargenomen.

Het tijdvak van Moyses, de verlossing der Israëlieten uit de slavernij van Egypte mag hier in de eerste plaats genoemd worden. Wij zien Moyses, bekleed met de almacht Gods, het gansche rijk van Pharaö slaan en tot tien malen slaan met de vreeselijkste plagen, zooals de aarde nog niet kende, om eindelijk al die voortdurende wonderen te bekronen met het grootste wonder, dat ooit gewrocht is. Op een teeken van zijnen wil verdeelt zich de Roode-Zee, bewogen tot in hare diepste afgronden, in tweeën; hare wateren, van een gescheiden, vormen twee sidderende maar ijzervaste reuzenmuren, waar tusschen een volk van zesmaal honderdduizend strijdbare mannen droogvoets heentrekt, gevolgd van even zooveel vrouwen en kinderen, met de

1) Matth. XXVIII, 20.

lastdieren en de reisbehoefden, welke voor een geheel volk noodig zijn. Op dit wonder, eenig in de geschiedenis, volgt onmiddellijk een ander, niet minder ontzettend en zelfs nog van veel meer beteekenis. Pharao verhardt zich tegenover al de wondervolle plagen; hij trekt met zijn leger uit om het volk te achterhalen, dat hem ontsnapt; hij zit den Israëlieten reeds op de hielen en zal ze verpletteren en vernielen in de Roode-Zee. Op dat verschrikkelijk oogenblik plaatst zich een wolkzuil, licht aan de voorzijde en donker aan de achterzijde tusschen de Israëlieten en de Egyptenaren. Met hare lichtzijde verhelderde zij voor het volk Gods den weg door de diepten der geopende zee en doet het veilig den tegenovergestelden oever bereiken. Met hare donkere zijde spreidt zij een duisteren nacht achter zich uit, waardoor de Egyptenaren zich in dezelfde diepten der weder neergevallen wateren werpen om een ellendigen dood te sterven.

De vestiging en eerste verbreiding van het christendom vroegen een tweede tijdvak van tallooze en schitterende wonderen. Het geheele leven van den Godmensch op aarde was een voortdurend wonder; de leerlingen ontvingen de bovennatuurlijke macht om in den naam van den Heere Jesus Christus overal wonderen te verrichten, en de leerlingen der apostelen ontleenden van hen dezelfde goddelijke kracht; zoodat het van den eersten Pinksterdag te Jeruzalem gedurende drie eeuwen wonderen geregend heeft over al de werelddeelen der aarde.

Toen in de 15de eeuw de heidensche kunst en letterkunde allengs begonnen te herleven; toen de kinderlijke gehoorzaamheid der natiën aan het goddelijk gezag der

Kerk begon te verflauwen; toen de eerbied der vorsten voor het pausdom begon te verzwakken, en er eene algemeene neiging ontstond om zich aan de voogdij van Christus' stedehouder te onttrekken; toen het noodlottig tijdstip allengs naderde, waarop het Katholieke Credo, tot dus verre in Europa van noord tot zuid eenstemmig gezongen, dreigde zijne verhevene eenheid te verliezen en wellicht voor altijd verbroken te zien: toen verwekte de Heer der Kerk een wonderdoener, zooals de wereld nog nooit aanschouwd had, in den onsterflijken Spaanschen Dominikaan den heiligen Vincentius Ferrerius. De gaaf der talen, de gaaf van voorspelling, de gaaf van genezing der zieken, de gaaf van opwekking der dooden, al de gaven, aan de apostelen medegedeeld, waren hem geschonken. Met dezelfde kalme gemakkelijheid, waarmede de kleine beek uit haren oorsprong vloeit, ontvloten de wonderen aan zijne hand. Hij deed ze niet in het geheim maar in de tegenwoordigheid van groote scharen, zelfs van meer dan twintigduizend getuigen, die hem vaak van de eene stad tot de andere volgden. Was hij vermoeid, dan zond hij een ander uit om ze in zijne plaats te verrichten. Het getal zijner wonderen — verhalen de geschiedschrijvers — was zoo verbazend groot, dat het onmogelijk is ze te tellen veel minder er eene nauwkeurige lijst van te geven. De bulle zijner heiligverklaring kent hem 860 wonderen van de hoogste klasse toe. Daar is geen stad in Europa door hem bezocht, geen heerlijkheid of dorp waar hij verbleef, die niet getuige was van zijn wonderdoende macht. Een zijner geschiedschrijvers noemt het een wonder, als hij in het openbaar verscheen en geen wonder wrochtte. Gedurende

veertig jaren doorkruiste dit wandelend wonder onvermoeid al de gewesten van Europa, dat sidderde onder zijn machtig woord.

En thans, thans is het vierde tijdvak aangebroken, waarin God een overvloed van groote en schitterende wonderen aan zijne Kerk schenkt op de voorbede van Haar, die zich aan de Massabiella-rotsen geopenbaard heeft als de Onbevleete Ontvangenis. Reeds 30 jaren lang schittert een zichtbaar wonder als de regenboog aan den horizon van Europa, zonder ooit te verdwijnen, en brengt een oneindig getal van andere wonderen voort. Het is een wonder zonder wederga en van een aard, dat het ongelooflijk moet schijnen. Een klein, onwetend, arm kind uit de valleïen der Pyreneeën verklaart dat de H. Maagd haar is verschenen en haar heeft toegesproken. En ziet: op dat kindwoord stroomen duizenden en tienduizenden van elken ouderdom, van alle standen, van allè landen, van alle gewesten der oude en nieuwe wereld, niettegenstaande groote vermoeienissen en kosten, naar de plaats der verschijning; en allen keeren huiswaarts overtuigd, genezen of bekeerd. Die bedevaart duurt reeds 30 jaren voort en groeit immer met schitterenden luister aan. Het wonder van Lourdes is als eene vruchtbare moeder geworden en baart aanhoudend ontelbare wonderen. Immers onder den vingerdruk van dat kleine, onwetende, arme kind, aangetrokken door de Moeder Gods, ontspringt eensklaps uit een rots van graniet een bron van water, die altijd vloeit en meer dan honderduizend kannen dagelijks geeft. Van het eerste oogenblik afaan is die bron een onuitputtelijke fontein van wonderbare genezingen geworden, die bij duizenden geteld wor-

den; en wel verre dat zij hare bovennatuurlijke heilkracht verliest, verdubbelt zij, gewoon natuurlijk water als zij is, hare oogenblikkelijke geneeskracht, trekt dagelijks ontelbare zieken tot zich, om hun de gezondheid weder te schenken. Van 21 tot 23 Augustus 1875 werden tachtig kranken aan de bron oogenblikkelijk genezen.

Vragen wij naar de reden, waarom God van tijd tot tijd zulk een macht van wonderen aan zijn uitverkoren volk schenkt, dan vinden wij in het wonder der Roode-zee het antwoord gegeven. De goddelijke Voorzienigheid weifelt nooit; alles wat gebeurt, geschiedt op zijn tijd; alles wat God doet is wijsheid en liefde, is barmhartigheid en gerechtigheid. De wolkzuil aan de Roode-zee was ten heil der Israëlieten, ten verderf der Egyptenaren. Jesus Christus, de Godmensch was ten val en ter opstanding van velen; Vincentius Ferrerius was ten schrik der halfgeloovigen en ter bevestiging der trouwe kinderen van de Kerk; de bron van Lourdes is ter beschaming der ongeloovige wereld en ter opwekking en verlevendiging van het katholiek geloof.

De groote dwaling der zestiende eeuw is gekomen tot hare laatste gevolgtrekking: — het volslagen ongeloof; en zoo zijn zij, die buiten de Kerk staan, tot het heidendom teruggekeerd. Ja, tot het heidendom: maar tot een heidendom zonder persoonlijken God of goddelijke geesten; zonder onsterfelijke ziel en eeuwige straf of belooning; zonder dogma, bepaalde zedeleer of eeredienst; zonder afhankelijkheid van goddelijk of menschelijk gezag; een heidendom, dat zooveel goden telt als er hoovaardige warhoofden op de aarde leven; dat het geweld van den sterkste als

hoogste recht erkent, dat het volk op den troon plaatst en de vorsten tot zijn slaven maakt ; dat het hoogste geluk des stervelings stelt in het voldoen aan alle begeerten der bedorvene natuur, en daarom niets zoozeer haat als het Christendom, hetwelk de verloochening dier begeerlijkheden predikt ; een heidendom, dat de menschelijke rede met onfeilbaarheid omkleedt, alle geloof als waanzinnigheid bespot, met zedigheid en deugd den draak steekt en de edelste neigingen van 's menschen hart vermoordt.

Over de gansche breedte der aarde trekken die vijanden van het Christendom met hunne ontzaglijke legerdrommen tegen de Kerk op. Alles kan hun dienstbaar zijn en alles is in hunne rijen opgenomen. Wij treffen daarin keizers en koningen aan ; vorsten, prinsen en edelen ; staatsdienaren en ambtenaren, afgevaardigden en burgers ; vrouwen, maagden en zelfs kinderen ; armen en bedelaars, handelaars en werklieden ; geleerden en onwetenden, fatsoenlijken en misdadigers ; alles is soldaat tegen de Kerk van Christus. En ook alles, wat 's menschen brein ooit heeft kunnen uitvinden om den evenmensch met onfeilbare zekerheid te overwinnen en te vernietigen, is bij groote hoeveelheden in dat wereld-leger aanwezig en wordt met het uiterste beleid in werking gebracht. Stoffelijke kracht en geld, zedelijke macht en invloed, haat, leugen, laster en bedrog, revolutie en oproer, oorlog en vrede, armoede en misdaad, moord en diefstal, alles, alles levert wapenen, vernielende wapenen aan het leger der wereld. En 't zijn duchtige aanvoerders, die het tegen Rome leiden ; aanvoerders vergrijsd in haat tegen de Kerk, volleerd in de school van den opstand en die het gezworen hebben, het rijk van den Chris-

tus van de aarde te zullen verdelgen. Ziedaar het leger der Egyptenaren.

En het uitverkoren volk Gods trekt door de Roode Zee naar het beloofde land. De Moyses van het Nieuwe Verbond treedt voorop met den standaard des kruises, volmoed en vertrouwen, verzekerd van de overwinning, want de Kerk van Christus zal niet vergaan en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen. Gelijk de goddelijke Meester in kruis en lijden de verlossing der wereld voltrok, zoo moet ook de Kerk in kruis en lijden die verlossing aan de wereld mededeelen. Dat is een groot geheim: een geheim van almachtige kracht verborgen onder den schijn van zwakheid, van goddelijke zegepraal verscholen onder menschelijke vernedering, van verrijzenis ten eeuwigen leven bij het ingaan van den tijdelijken dood. Dat is een geheim, hetwelk aanving met den Godmensch zelven, die door lijden en kruis hel, wereld en dood heeft overwonnen; een geheim, dat opnieuw plaats greep in de heiligen, apostelen en martelaren en in de bloedige vervolgingen der eerste eeuwen, dat voortdurend in de Kerk zal terugkeeren, zoolang de aarde bestaat.

Gelijk het leger der wereld zijn oorlogskreet heeft: „Dood aan den Christus!” zoo heeft ook het leger van God zijn wachtwoord: „w a a k t e n b i d t!” De wondervolle afkondiging van het leerstuk der pauselijke onfeilbaarheid heeft een vuurbaak ontstoken, wier lichtstralen niet kunnen gedoofd worden en met onbetwistbare zekerheid den weg naar het beloofde land aanwijzen. En om de zegepraal van het heilig leger nog schitterender te doen zijn, sluit hij, die het in den naam van God aan-

voert, een verbond met de hemelsche machten. De vorsten sluiten bondgenootschap met elkander, rijken en vorstendommen insgelijks, ten einde sterker te zijn in den strijd; en de paus sluit een verbond met de machtige Koningin der engelen en der menschen, met haar die niemand boven zich kent dan God alleen, met haar die onsterfmoeder is gegeven onder het kruis, en wier maagdelijke voet den kop van het serpent heeft verplet. Door haar, onder de daverende toejuiching der gansche katholieke wereld, onbevlekt in hare ontvangenis te verklaren, heeft hij het laatste loover aan hare kroon gehecht en haar aan de strijdende Kerk verplicht. Nog roept hij den man ter hulp, die eens op aarde met vaderlijk gezag was bekleed over den Zoon van God, en huldigt den H. Joseph als den beschermmer van Jesus' Kerk op aarde.

En nu, nu alles zijn weg bedorven heeft, nu de verwarring der hel over landen en volkeren nedergedaald is, nu de ongeloovige wereld zich werpt op het volk van God; nu verschijnt te Lourdes de lichtzuil andermaal, die den geloovigen bij het helder licht der goddelijke openbaring den weg naar het beloofde land onfeilbaar aanwijst, die hen bemoedigt en versterkt door de openbaring van de zekere hulp des hemels; maar aan de andere zijde duisterten nacht verspreidt over het leger der ongeloovigen en ze aan hun eigen bedorven zin overlevert. De regen van wonderen te Lourdes heeft waschdom en vruchtbaarheid gegeven aan de uitgestrekte akkers der Kerk, maar de velden van die buiten haar zijn vernield en verpletterd en met onvruchtbaarheid geslagen. Evenals in de vorige drietijdvakken kondigt de tegenwoordige overvloed van won-

deren te Lourdes een strijd aan, die grooter, algemeener, vreeselijker en hardnekkiger is dan in gewone tijden; eene maatschappelijke afscheiding tusschen de kinderen des lichts en die der duisternis, welke volkomener en scherper is dan anders wordt opgemerkt. 't Is weder de wolkszuil der woestijn, lichtend en helder voor Israël uitgaande, en de verharde vijanden in een dieperen nacht van onge-loof dompelende.

En wat zal de uitkomst zijn van dien strijd op leven en dood tusschen de Kerk en de wereld? Dezelfde van de drie vorige tijdvakken. De Kerk zal uit deze nieuwe en vreeselijke beproeving te voorschijn treden, zooals zij te voorschijn trad na vroegeren strijd, met den palm der overwinning. Zij moge soldaten verliezen, geld, bedrog en verraad mogen hare gelederen dunnen: maar van zichzelf zal zij niets verliezen, dat wil zeggen: van het goddelijk erfdeel, waarvan zij de draagster, de bewaarster is. Zij zal niets verliezen: noch een enkel harer leerstukken, noch een enkel harer sacramenten, noch een enkele schakel in hare hiërarchie, noch het geringste van haar goddelijk gezag. Onfeilbaar is haar zegepraal; zegevierende voor zichzelf, zal zij zegevieren voor hare trouwe en strijdende kinderen. De vervolgers daarentegen zullen in de duisternis hoe langer hoe meer afdwalen en eindelijk omkomen in de diepe afgronden, welke zij zichzelf gegraven hebben. De geschiedenis leert dat dit laatste even onfeilbaar volgen zal als het eerste.

Maar als de overwinning voor de Kerk zeker is, dan moeten wij ook, ieder voor zich zelven, zorgen in die zegepraal te deelen. Zijn derhalve de vele wonderen van

Lourdes het teeken van de bijzondere hulp des hemels in deze dagen van bloedigen strijd, zij geven dan ook tevens de groote en zware plichten aan, die wij te vervullen hebben.

Immers, indien God toelaat, dat wij vervolgd worden, dan is dat niet omdat wij christenen zijn, maar omdat wij niet genoeg christen zijn. Onze eerste plicht is bijgevolg, dat wij in deze dagen van algemeen ongeloof meer christen moeten zijn dan ooit. Dit is voor ieder onzer eene vraag van leven of dood. Geen zelfmisleiding: gewone moed, gewone deugd zijn niet voldoende in den huidige strijd tusschen God en de wereld. Tegenover al de godslasteringen, verloocheningen, ergernissen, verleidingen, bedreigingen en algemeene zedeloosheid moet met vaste hand het wapen worden gehanteerd, dat de wereld overwint, — het geloof. ¹⁾

Maar het moet 't geloof zijn der eerste christenen. Die bewonderingswaardige kinderen van de Kerk der Catacomben leefden in dezelfde omstandigheden, waarin wij verkeeren; te midden eener wereld die niet christen was, die niet wilde christen worden; die ten bloede vervolgde allen die christen waren of het wilden worden, die geen anderen oorlogskreet kende dan: „de christenen voor de wilde dieren!” *Christianos ad leones*. En wij, wij leven te midden eener wereld, die zichtbaar ophoudt christen te zijn, die niet langer christen wil zijn, die ook op alle mogelijke wijzen de geloovigen zoekt te verleiden en ontrouw te maken, zoowel door beloften als door bedreiging; die insgelijks vervolgt, nu eens in het geheim dan weder in het

1) 1 Joan. V 4.

openbaar, die de katholieke Kerk aanwijst als de oorzaak van alle rampen en ongelukken, welke het menschdom treffen, en als oorlogskreet heeft aangenomen: „dood aan de Kerk en haar volgelingen!”

Het geloof onzer vaderen moet ons geloof zijn: een geloof dat bidt, een geloof dat spreekt, een geloof dat handelt; bijgevolg een geloof, sterk en eenvoudig als het hunne, verlicht en levendig als het hunne.

Een sterk geloof: onwrikbaar als de steenrots, die tevergeefs gebeukt wordt door de woedende baren; ijzervast als het „non possumus” van den Opperherder, dat alle aanslagen der niet-christelijke wereld verijdelt; onkwetsbaar als dat der martelaren, die juichend hun bloed vergoten voor den Heer der heerscharen.

Een eenvoudig geloof, als dat van het kind, dat niet twijfelt, niet redetwist; een geloof, hetwelk met onderwerping het woord der Kerk aanhoort en rechtstreeks op het doel afgaat, dat door haar is aangewezen.

Een verlicht geloof, dat de wetenschap niet schuwt maar ijverig raadpleegt, de natuur, den hemel en de aarde ondervraagt, om te beter de geheimen van Gods almacht en wijsheid en liefde te kennen en te begrijpen. Helder licht als de middagzon zal het de schaduwen van mensche-lijke dwaling en waanwijsheid verdrijven, om met een stalen griffel de eeuwige grondwaarheden van den godsdienst in onze zielen te schrijven.

Een levendig geloof: het geloof dat niet handelt is dood. Als de vlam in een bussel stroo was het geloof onzer vaderen, dat hen geheel verteerde. Leven wij geheel door het geloof; dat al onze gedachten, begeerten, gevoelens, woorden en gesprekken het geloof ademen, hetwelk

ons bezielt; dat wij als mannen des geloofs handelen, werken, arbeiden, strijden, lijden en sterven. Eendracht maakt macht. Verre van ons alles wat verdeelt: partij-schap, eigenbelang, onverschilligheid, gemakzucht, vrees voor gevaar of nadeel, persoonlijke voor- of tegeningemenheid, zij mogen onder ons niet aangetroffen worden. Eén van hart en één van geest, vol moed en offervaardigheid, vormen wij het leger, dat door God is ten strijde geroepen, door den Koning van Golgotha wordt aangevoerd, door de onbevleete Moedermaagd wordt verlicht en versterkt en door den Voedstervader van den Godmensch wordt beschermd; het leger, waaraan door den onfeilbaren mond van Jesus Christus de overwinning is verzekerd.

EERSTE HOOFDSTUK.

Bernadette.

Het is onmiskenbaar de leiding der Goddelijke Voorzienigheid, dat van af de eerste verschijning van O. L. Vrouw aan Bernadette, deze zelve en verder alle verschijningen, genezingen en wondervolle voorvallen onder toezicht hebben gestaan van geneeskundigen.

De geneesheeren hebben altijd en overal Bernadette gevolgd en nagegaan tot in de kleinste bijzonderheden. Hare familie, kindschheid, opvoeding: alles is uitgevorscht en aan den dag gebracht; geen uur van haar leven, dat niet onderzocht en streng beoordeeld is. *Zou iemand tot in de kleinste bijzonderheden zóó bestudeerd zijn als dit kind?*

En hoe verschillend zijn de oordeelvellingen? Dr. Diday van Lyon verklaart, dat zij lijdt aan zinsbegoochelingen; Dr. Voisin van de Salpêtrière ¹⁾ te Parijs vertelt dat zij in een krankzinnigengesticht is opgesloten; aan Dr. Dozous van Lourdes is het een genot al haar gaven en goede hoedanigheden van verstand en hart te beschrijven. Deze verwerpt

¹⁾ Eene groote instelling voor zenuwziekten.

alle onderstellingen, welke gemaakt worden, of hare geestvermogens wel in orde zijn.

Daarin wordt hij ondersteund door Dr. Vergez. Zonder eenige afspraak komen tallooze geneeskundigen van verschillende landen en godsdiensten getuigen zijn van de eerste wondervolle gebeurtenissen en verhalen de buitengewone genezingen, welke bij hunne zieken hebben plaats gehad.

En deze wetenschap der geneeskunde, zoo prat op hare overwinningen, die meent met alle kwalen ook het geneesmiddel daarvoor te kunnen aanwijzen, — zij moet het aanzien, dat feiten gebeuren, ziektegevallen genezen worden buiten haar, en dat op eene wijze, welke spot met hare waarnemingen en bevindingen, welke lijnrecht staat tegenover al wat zij leert en doet.

Juist aan deze wetenschap heeft Lourdes het grootst succes te danken. Want van de eerste verschijningen af, toen geen sprake meer kon zijn van bedrog of van tuschenkomst des duivels, hadden de „geleerden” van Lourdes, de verlichte mannen van den Lavedan de verklaring van alle wondere voorvallen gegeven, dat n.l. Bernadette leed aan vallende ziekte, hallucinaties (zinsbedrog).

Toen deze verzinselfen onwaarheid bleken te zijn, werd door de geleerde wereld gesproken van hysterie, hypnotisme, suggestie, auto-suggestie, waardoor dezelfde verschijnselen van ziekten konden worden voortgebracht, dezelfde genezingen bewerkt.

Maar die tegenspraak en strijd tegen Lourdes, en dat klakkeloos beweren van eenigen in die wetenschappen ingewijden, leidde er toe, dat meer algemeen en ernstiger studien werden gedaan over hypnotisme, suggestie enz., dat ook de meest onverschilligen van nabij die vraagstukken

bestudeerden, alle verschijnselen nagingen, die met elkander vergeleken, dat allen met eigen oogen wilden zien, en niet partijdig doch naar bevinding wenschten te oordeelen.

We zullen in het verloop dezer bladzijden zien, hoe de wetenschappelijke mannen, ongeloovigen en geloovigen beiden, luide of zwijgend hebben moeten erkennen, dat noch bij Bernadette, noch bij de wonderdadig genezenen sprake was van zenuwkwalen onder welken vorm ook, en dat noch de wonderlijke voorvallen der verschijningen, van het ontstaan der bron, enz, noch de genezingen, toen en later geschied, aan hypnotisme, suggestie enz. zijn toe te schrijven.

I.

Moet men, vraagt Dr. Boissarie, de gestrengheid betreuren, waarmede door de overheid, justitie en politie, tijdens en na de verschijningen is opgetreden? Volmondig antwoordt hij: *neen*. Want, zegt hij, dan zouden we gemist hebben het *onwraakbaar getuigenis* van velen, die door hunne gestrengheid meenden een goed werk te doen, en dat ook werkelijk hebben gedaan, terwijl bovendien aan hunne eerlijkheid niet te twijfelen valt.

Dezelfde commissaris van politie, die tot Bernadette sprak van gevangenis, en aan haar verbood naar de grot te gaan, hij, de wakkere politieman, die allermint geloofde in de verschijningen, maar van deze zaak eene flinke bevordering tot belooning verhoopte, hij moest later, alreeds den 5 October van hetzelfde jaar, zijne verontschuldiging aanbieden wegens de moeilijkheden en den last, door hem veroorzaakt.

De vereerders van O. L. Vrouw, ja de geheele Katholieke wereld zou gemist hebben de verklaring van den Keizerlijken procureur Dutour: „Met de middelen, waarover wij

„te beschikken hebben zouden wij al den eersten dag het „geheim der verschijningen gevonden hebben, evenals de „beweegredenen, die dat kind en hare familie deden handelen, indien die beweegreden en dat geheim in de „hand van menschen waren geweest.”

En zou het onderzoek naar hare geestvermogens hebben plaats gehad, en de waarnemingen en naspeuringen tot in de kleinste bijzonderheden van een, tot dan ongeloovigen dokter Dozous, van eene commissie doktoren?

Dit alles, deze allen hebben aan Lourdes de grootst mogelijke zekerheid gegeven.

De verschijningen waren voorbij, de wondere bron vloeide; dagelijke kwamen genezingen voor, en alle vragen, alle twijfelingen werden door de mannen der wetenschap beantwoord met het een enkel woord: *zinsbedrog* (hallucinatie). Hallucinatie (zinsbedrog of zinsbegoocheling) is een soort van droom in wakenden toestand: een ziekelijk verschijnsel van de hersenen.

De verschijningen, de woorden der H. Maagd, hare bevelen: het waren niet anders dan droomen van Bernadette! Inderdaad, die aan hallucinatie lijdt ziet beelden, hoort klanken, zonder dat eenig voorwerp aanwezig is, waardoor die worden voortgebracht. Doch geene andere woorden, klanken, beelden kunnen door den lijder gezien, gehoord, geene andere gevoelens worden waargenomen, dan die hij *vroeger* heeft gezien, gehoord, gevoeld, enz. Nimmer, nooit kan dergelijk, aan zinsbegoocheling lijdend persoon iets zien, hooren, enz., wat hij *vroeger nooit* gezien, gehoord heeft. Vandaar dat een blindgeborene nooit zinsbegoochelingen kan hebben door iets te zien; noch een doofstomme door

iets te hooren. En zij, die aan zinsbegoocheling lijden, die b.v. meenen God, O. L. Vrouw, Heiligen te zien, zullen die altijd zien in de gedaante, den vorm, waarin zij die elders hebben voorgesteld gezien; b.v. in de kerk, in boeken, beelden, platen.

Toetsen wij nu hieraan de verschijningen van Bernadette. De voorstellingen, welke zij geeft, zijn geheel ongewoon en ongekend: het ongeleerd kind geeft eene juiste voorstelling van de Verschijning, beschrijft die tot in de geringste bijzonderheden; duizende malen ondervraagd, blijft zij immer bij dezelfde beschrijving; eene ongekende schoonheid, reinheid, zoetheid openbaart zij aan Frankrijks grootsten kunstenaar Fabisch, belast met het beeld der Verschijning te maken. Hoe kon het begrip van een kind zoo hoog stijgen, dat het een zoo rein ideaal beschreef, dat de uitstekende kunstenaar het niet in beeld kon brengen; hoe, als dat kind niet met haar lichamelijk oog gezien had, wat het geestesoog des kunstenaars niet vermocht te vatten?

Zinsbegoocheling zal nimmer de gevolgen hebben, welke de Verschijningen aan Bernadette gehad hebben. De woorden der H. Maagd heeft zij kort en bondig en juist overgebracht, en de bevelen welke die woorden bevatten zijn nagekomen. Bernadette herhaalt de woorden, die zij niet verstaat, om die aan den pastoor over te brengen. Zóó weinig begrip heeft zij van het pas uitgesproken geloofspunt der Onbevleete Ontvangenis van Maria, dat zij het woord: „Conception” slecht uitspreekt en het blijft herhalen om het niet te vergeten. Want die naam der H. Maagd: „ik ben de Onbevleete Ontvangenis”, was nog nimmer uitgesproken.

Het alles: Zinsbedrog!? verkondigt de zoogenaamde geleerde wereld.

Maar dan de prachtige basiliek, welke op de Massabielle-rots verrees; de ontzagelijke beweging onder de katholieken der geheele wereld, gelijk sinds de Kruistochten niet meer gezien was; — de millioenen, welke daar elkander verdringen; — de tallozen, dáárheen getogen om redding en genezing van afzichtelijke en doodelijke, ongeneeslijke kwalen; — de talrijke processies, welke van alle oorden naar Lourdes komen; — dit alles volgens de woorden der Zienster; — wèl eene wonderbare zinsbegoocheling, die zulke uitwerkselen heeft, die plotseling een arm kind overvalt en na zes weken verdwijnt om nimmer terug te keeren!!

Waar vindt men bij deze zinsbegoocheling de opgewektheid, welke haar gewoonlijk, zelfs in gewone droomen vergezelt.

De geestverrukking van Bernadette bij de verschijningen ontnam haar noch hare persoonlijkheid, noch haren wil, noch hare gemoedsrust. Wanneer Bernadette opstond na de verschijning, dan was haar pols normaal, dan was geen spoor van zenuwachtigheid, vermoeidheid of afgematheid bij haar te bespeuren. De verschijningen hadden niet plaats waar en wanneer zij wilde. Dikwijls kwam zij bij de grot om te bidden, tweemaal zelfs was zij uitgenoodigd door de Verschijning, zonder dat deze verscheen. Binnen twee maanden heeft zij achttien verschijningen, na dien houdt alles op en Bernadette treedt in het gewone leven terug: nooit meer, zoolang zij leeft, heeft zij nog verschijningen.

Van ziekelijke geestverrukking, gewaande verschijningen

kan geen sprake zijn; evenmin van begoocheling van *al* hare zintuigen: zeker niet van haar gehoor of gezicht, zooals blijkt uit de wijze waarop, en de omstandigheden waarin zij de bronwel vond.

Als toch begoocheling plaats had van haar gehoor, zoodat dus haar gehoor scherper was dan in gewonen toestand, dan had zij het murmelen van het onderaardsch water gehoord, en zou zij zich dus gewend hebben naar dien kant, waar zij dit hoorde. Het tegendeel gebeurde. De Verschijning zeide haar te gaan drinken en zich te wasschen aan de bron. Bernadette, volgens het getuigenis van Dr. Dozous, stond op en begaf zich naar de rivier de Gave, die juist aan den anderen kant ligt. Hadde dus Bernadette iets gehoord van eene opborrelende bron, dan zou zij zich niet zoo erg vergist hebben. Het was dus, om aan het gegeven bevel te gehoorzamen, dat zij vol verbazing naar het binnenst gedeelte der grot, iets naar de bovenzijde zich moest begeven

Noch ook kan hier gedacht worden aan een versterkt gezicht, gelijk dat meer voorkomt bij geestverrukkingen. Aan elken bewoner van Lourdes was het bekend, dat in de Massabielle-rots geen water te vinden was, allermintst eene bron. Dit kon ook niet onbekend blijven aan de tienduizenden, welke voortdurend tijdens de Verschijningen als het ware de wacht hielden bij de grot. De politie had drie nachten de grot doen bewaken en onderzoeken. Dr. Dozous had zelf den grond doorzocht en verklaard: dat de grot overal droog was, behalve daar, waar Bernadette een kuiltje had gemaakt. — Hoe dan ook in geestverrukking, kon Bernadette onmogelijk de plaats zien, waar de bronwel ontstond; terwijl van den anderen kant haar oog ook niet

de bron kon zien, daar deze ontstond diep-binnen, dus in een duister gedeelte der grot. De wetenschap heeft dus niets verklaard door zinsbedrog, begoocheling aan te geven als oorzaak van de gebeurtenissen, welke door bemiddeling van Bernadette Soubirous te Lourdes plaats hadden. Maar ook, wanneer al de zintuigen van Bernadette aan zinsbegoocheling ten prooi waren geweest, dan had haar geest daarvan de sporen moeten vertoonen, daar zij dan noodzakelijk krankzinnig had moeten worden.

II.

„Dit kind is krankzinnig, lijdt aan vallende ziekte; eer eene maand voorbij is, zal zij haar verstand geheel verloren hebben.” Bij deze uitspraak bleven de meeste ambtsbroeders van Dr. Dozous. Door deze voorbarige voorspelling komt het bovennatuurlijke van Bernadette's geestverrukkingen en der verschijningen aan haar te meer uit. Immers natuurlijke verschijnselen van dezen aard hadden haar noodzakelijk krankzinnig moeten maken.

Overigens is gebleken, dat Bernadette nimmer krankzinnig was, daar zij tijdens en na de verschijningen eene eenvoudigheid, bescheidenheid, vooral wijsheid en bevattelijkheid aan den dag legde, welke niet overeenkwamen met hare jaren, noch met hare geestvermogens of opvoeding. Dr. Dozous, die Bernadette overal volgde en bestudeerde, heeft dan ook de verklaring afgelegd, dat nimmer eenige storing van geestvermogens bij haar viel waar te nemen. Dit getuigenis wordt bevestigd en versterkt door het verslag, dat eene commissie van drie doktoren over haar uitbracht. Deze commissie was aangesteld door den Prefekt van het departe-

ment of der provincie, waarin Lourdes ligt, met het uitgesproken doel, om Bernadette in een krankzinnigengesticht te plaatsen. Welnu; dit verslag, door drie ongeloovige dokters geteekend, erkent, dat de geestestoestand van Bernadette gezond en normaal is. Gedurende acht jaren blijft Bernadette nog te Lourdes. Men ziet, men hoort haar alle dagen; tallooze vreemdelingen komen haar hooren en zien en ondervragen, doch nimmer kwam het woord krankzinnigheid bij iemand in de gedachte, veel minder op de lippen. Dat was, naar het scheen, weggelegd voor de mannen der „wetenschap”.

Zonder ooit Bernadette gezien of gehoord, of eenig onderzoek aangaande haar ingesteld te hebben, komt in Juni 1872 Dr. Voisin van de Salpêtrière te Parijs verzekeren, dat Bernadette in het Krankzinnigen-gesticht te Nevers wordt verpleegd. — De dokter had zeker niet bedoeld, nieuwe bewijzen bij te brengen voor de waarheid der gebeurtenissen te Lourdes, toch deed hij het zijns ondanks. De stelling immers, welke hij aan zijne hoorders voorhield, en voor welker waarheid hij Bernadette ten bewijze aanvoerde, was: dat alle hallucinaties uitloopen op krankzinnigheid.

Maar Bernadette was niet krankzinnig: maar dan waren hare geestverrukkingen, verschijningen ook niet natuurlijk.

De Bisschop van Nevers richtte in de Univers een open brief aan Dr. Voisin, waarin hij

1° ontkent, dat Bernadette Soubirous zich bevindt in het krankzinnigengesticht, door de Urselinen bestuurd

2° zegt, dat zij lid is van de Congregatie der Zusters van Liefde, en zich in genoemde stad en klooster be-

vindt, doch niet opgesloten, maar geheel vrij, zich wijdend aan het onderwijs der jeugd en het verplegen van zieken;

3°, dat zij, wel verre van in hare geestvermogens gekrenkt te zijn, iemand is, die uitmunt door wijsheid en kalmte.

De Bisschop noodigt verder Dr. Voisin uit, zelf te komen zien en onderzoeken, en belooft, hem daarbij te vergezellen en alle diensten te bewijzen

De bisschop ontving geen antwoord!

Inmiddels had zekere heer Artus verschillende brochures in het licht gegeven tegen allen, die het bovennatuurlijke en het wonder niet aannamen.

In eene dezer, die tot titel had: „Publieke uitdaging” en welke aan Dr. Voisin gericht was, schrijft Artus: Ik heb 10.000 franken bij mijn notaris ter beschikking gesteld voor hem, die kan bewijzen, dat Bernadette ooit bij de Urselinen te Nevers werd verpleegd.

Dan vervolgt hij: ik zal u niet met rust laten; ik eisch van u: of eene bekentenis;

of een zwijgen, dat gelijk staat met bekennen;

of een onderzoek, dat u beschamen zal.

Deze brief werd in de grootste bladen van Frankrijk opgenomen, doch Dr. Voisin zweeg.

Dan richtte Artus een tweede brief tot den dokter, met dezelfde uitdaging, doch de dokter bleef zwijgen.

Nu richtte Artus de volgende strenge woorden tot Dr. Voisin:

Duld, Mijnheer, dat ik ten slotte eene opmerking richt tot u en tot allen, die evenals gij door woord of schrift spreekt tot het publiek. Elk, die in deze omstandigheden feiten van zoo groot belang erkent of loochent, zonder ze gezien of bestudeerd te hebben, begaat eene mis-

daad jegens de maatschappij, want hij vervalscht of brengt in verwarring het geweten van tallooze menschen, die noch den tijd, noch de bekwaamheid hebben om zelf een onderzoek in te stellen, en die zich moeten verlaten op hen, die zich opwerpen als hunne voorlichters."

Zou dit zwijgen van den Dokter niet minstens evenveel kracht van bewijs hebben, als eene schriftelijke herroeping van zijn beweren?

De president van den geneeskundigen Kring van het departement der Orne, richtte een schrijven tot den president van denzelfden Kring der Nièvre te Nevers, van wien hij omtrent Bernadette deze inlichtingen ontving.

Nevers, den 3 Sept. 1872.

Geachte Collega,

Ge hadt geen beter adres kunnen kiezen, om inlichtingen te hebben omtrent het jonge meisje van Lourdes, thans Zuster Maria Bernarda geheeten. Ik ben de geneesheer van het moederhuis, en als dusdanig heb ik al lang mijne zorgen aan de jonge Zuster besteed, wier zwakke gezondheid ons vaak bezorgdheid inboezemde. Thans is haar toestand veel verbeterd, zoodat zij van mijn zieke mijne ziekenoppaster is geworden, die zich met ijver van hare taak kwijt.

Zij is niet groot, met een ziekelijk uiterlijk en 27 jaar oud. Van nature kalm en zacht verzorgt zij hare zieken met verstand, zonder ooit eenige voorschriften te verzuimen; zij is zeer gezien en geniet van mijn kant het grootste vertrouwen.

Gij ziet dus, waarde Collega, dat deze jonge Zuster ver van krankzinnig is: ik zeg meer: haar zachte, een-

voudige en bedaarde aard toonen niet den minsten aanleg daartoe.

Ik acht het een voorrecht met u over deze zaak te hebben kunnen spreken, en u een dienst te bewijzen, door u deze inlichtingen te verstrekken.

(was geteekend)

ROBERT SAINT-CYR.

President van den geneeskundigen
kring der Nièvre.

Wat schitterend getuigenis omtrent Bernadette's verstand en hart en edele hoedanigheden wordt in dezen brief gegeven door hem, die haar kende, met haar omging, hare diensten genoot!

Hoe verdwijnt daarbij in het niet het zeggen en beweren van zoovelen, die haar niet kenden, zelfs niet zagen, veel minder haar bestudeerden!

En toch dit laatste wordt door de „groote wereld” als verlicht en wetenschappelijk gehuldigd. — Hoe moet het dan wel met de geestvermogens dier „groote wereld” uitzien?

Maar allen, die met Bernadette in aanraking kwamen, al hare tijd- en stadgenooten, alle ontwikkelde mannen hebben haar den tol moeten betalen van deze hulde, dat zij, die daar zoo eensklaps een eerste rol vervulde in de wereld, en het voorwerp was, waarmede elk zich bezighield, dat zij in de hoogste volmaaktheid heeft weten te behouden de zoo moeilijke en zeldzame deugden van eenvoud en belangeloosheid.

De doktoren gaan uit van het beginsel, of liever: zij zetten de stelling voorop, dat alle of althans zeer vele uitingen en beoefeningen van godsdienstig leven moeten toege-

schreven worden aan zenuwkwalen, en wèl aan zoo ernstig en hardnekkig zenuwlijden, dat het gewone leven er in opgaat; — en dit zenuwlijden heerscht vooral in de kloosters en wordt vaak verward met hysterie.

Bij zulke vooropgezette stellingen, is het wonder dat zij, die deze aanhangen of voorop stellen, naar de oorzaak der gebeurtenissen te Lourdes zoeken en blijven zoeken; — in naam der wetenschap allerlei oorzaken aangeven; maar daarbij gezond verstand, oordeel en de wetenschap zelve verliezen? Want, om van dit laatste alleen één staaltje en één bewijs te geven: Prof. Imbert-Gourbeyre verdedigt tegen de boven aangehaalde stelling: dat hysterie zeer zelden optreedt bij een waarlijk godsdienstig leven, hetzij dat geleid wordt in een klooster of daarbuiten.

III.

Evenmin als de geestverrukkingen en verschijningen van Bernadette kunnen toegeschreven worden aan zinsbedrog (hallucinatie); evenmin zijn zij het gevolg van hysterie.

Hysterie is eene vrouwenziekte, ofschoon ze ook wel eens bij mannen voorkomt, die moeilijker in haren aard te beschrijven, dan uit de haar vergezellende teekens te onderkennen is.

Vele en zeer vele geneesheeren hebben Bernadette onderzocht, nagegaan, bestudeerd, doch — allen erkennen het volmondig — geen enkel spoor of teeken van deze ziekte, hysterie, bij haar waargenomen.

Hysterische personen zijn eigenzinnig, grillig en wonder-vreemd.

Het leven echter van Bernadette en haar karakter geven

juist het tegendeel te zien: namelijk het meest kalme en geregelde leven.

Nog acht jaren na de verschijningen bleef Bernadette te Lourdes; en niettegenstaande zij zoozeer bekend was en duizende land- en stadgenooten en vreemdelingen zich om haar verdrongen, en haar naam op de lippen was van de geheele geloovige en ongeloovige wereld, is zij even eenvoudig gebleven, was geen spoor van ijdelheid bij haar te zien. Als kloosterlinge was zij een voorbeeld van zachtzinnigheid en gehoorzaamheid. Bedenkt men daarbij de beproevingen, welke zij onderstaan heeft, dan moet men haar karakter bewonderen. Zij wordt bedreigd en geplaagd door de politie, voortdurend lastig gevallen door tallooze bezoekers, die haar ondervragen, en er op uit zijn, haar in hare antwoorden te vangen; — en toch, geen klacht komt over hare lippen over den last en de vermoeidheid, welke men haar aandoet — hetgeen toch niet meer dan natuurlijk zou geweest zijn.

Duizendmalen herhaalt zij hetzelfde verhaal, zonder ooit hare bedaardheid te verliezen, of aan de beleefdheid te kort te doen.

Alle belangrijke daden uit het leven van Bernadette dragen den stempel van ernst en wijsheid. Ten einde toe heeft zij deze haar ernst en wijsheid doorgevoerd, als zij Lourdes en de wereld verliet, en daarmede aan alle ijdelheid vaarwel zeide, en zich in een klooster aan het gebed en liefdadige werken wijdde voor haar geheel leven.

Geen enkel teeken van hysterie is in het karakter of in de daden van Bernadette waar te nemen, waardoor het onwraakbaar getuigenis geleverd is, dat zij niet aan hysterie leed.

Hiermede is dan ook bewezen, dat de geestvervoeringen van Bernadette niet aan die ziekte kunnen worden toegeschreven.

De beroemde Dr. Charcot der Salpêtrière zegt te dezer zake: „Geestvervoering, voortkomende uit hysterie heeft geen enkel bijzonder teeken, waardoor men ze van andere soorten van geestvervoeringen kan onderscheiden. Om de hysterische extasen te kennen moet men de persoon, die deze heeft, bestudeeren tijdens zij die niet heeft; en vervolgens de verschijnselen nagaan, welke zich voordoen vóór en na de geestvervoering. Als men dan teekenen van hysterie waarneemt en verschijnselen, welke bij hevige aanvallen van vervoering plaats hebben, dan eerst is men zeker omtrent den waren aard — want het uiterlijke der gelaatstrekken bewijst niets omtrent den aard.

Dewijl echter bij Bernadette nimmer teekenen van hysterie vielen waar te nemen, en dewijl zij die hevige aanvallen nimmer had, zijn wij door Dr. Charcot verzekerd, en kunnen wij het dus luide verkondigen, dat de geestvervoeringen van Bernadette niet van hysterischen aard waren.

Toch hebben de belagers en vijanden van Lourdes getracht munt te slaan uit de opzienbarende proeven en bevindingen, welke genomen en ondervonden zijn van het hypnotisme. Hierdoor tracht men de geestverrukkingen van Bernadette te verklaren. Men meent vele punten van overeenkomst te bespeuren tusschen hypnotische (slaap-wandelende) personen en de verschijningen van Lourdes.

Doch die „punten van overeenkomst” leveren juist het

bewijs van het tegenovergestelde. De persoon, die in slaap gemaakt is (in hypnotischen slaap verkeert) is geen meester meer over zijne persoonlijkheid of over zijnen wil; hij is in de macht van hem, die hem in slaap gemaakt heeft; hij is iemand, van wien een ander zich naar willekeur kan bedienen. Bernadette nu, wij zeiden het boven reeds, had vrije beschikking over haren wil, had het gebruik van al hare zintuigen; tal van daden, welke zij tijdens de Verschijningen verrichtte, toonden, dat zij meesteres van zich zelve was.

Bij den gehypnotiseerde (in slaap gebrachte) doen zich dezelfde verschijnselen voor als bij gehallucineerden (aan zinsbegoocheling lijdenden) nl. steeds dezelfde, als zij in dezelfde omstandigheden verkeerden. Tot recht verstand voegen we hier een geval van hypnotisme in, door Dr. Boissarie medegedeeld, waaruit het groote verschil zal blijken tusschen een gehypnotiseerden persoon en Bernadette.

De gehypnotiseerde persoon geraakte in geestvervoering als men hare handen vouwde tot het gebed, en toonde dan ook godsvrucht en aandacht. Dit verschijnsel had niets opvallends, maar als men haar den blik deed richten op zekeren hoek van de zoldering, dan aanschouwde zij aanstonds O. L. Vrouw van Lourdes, die zij, behoudens eenige afwijkingen, juist beschreef: o. a. gaf zij Haar een blauw kleed aan in plaats van een wit. Dit was eene geestvervoering, welke aangeleerd was, met zinsbegoochelingen, welke haar waren voorgezegd. Deze vrouw zei eene les op; bij haar ging alles werktuigelijk, gekunsteld of opgelegd.

Op hare gelaatstreken was wel een weerschijn van innerlijke gemoedsbeweging te zien; doch dat had niets natuurlijks, was niet ongedwongen, niet vrijwillig: als zij

ontwaakte, wist zij van niets. Die hoek aan de zoldering gaf immer O. L. Vrouw van Lourdes te zien; tijdens hare vervoering was de hypnotische slaap duidelijk. Zij was dan aan de wereld onttogen: en al hare uitingen werden door derden uitgevorscht of waren van buiten geleerd. Men behoefde deze zieke maar bij haren hoek van de zoldering te brengen, om haar naar believen verschijningen te doen hebben.

Zooals wij boven zeiden: de gehypnotiseerde zal, in dezelfde omstandigheden geplaatst, ook dezelfde verschijnselen doen plaats hebben.

Hoe geheel anders bij Bernadette!

Zij heeft in twee maanden achttien verschijningen. Meer dan achttien malen ja dagelijks ging zij naar de grot; en toch had zij dikwijls geene verschijningen. Tweemaal was zij door de Verschijning gedrongen om naar de grot te gaan: en toch verscheen deze niet.

En als Bernadette in het gewone leven is teruggekeerd, dan blijft zij naar de grot gaan, en toch heeft ze nimmer meer geestverrukkingen noch verschijningen.

De bovengenoemde slaapster zegt een les op, ziet en beschrijft dingen, die zij vroeger meermalen aanschouwde.

Maar Bernadette openbaart aan de verbaasde wereld het toonbeeld eener Maagd, die onder den naam: „Ik ben de Onbevleete Ontvangenis”, tot dusver geheel onbekend is; — brengt de woorden dier Maagd over, en deze dragen den stempel, dat ze van God komen.

IV.

Wetenschappelijk kunnen de verschijningen en geestvervoeringen van Bernadette niet verklaard worden.

Kan men met grond twijfelen aan hare waarheidsliefde; kan Bernadette niet geveinsd, voorgewend hebben bovennatuurlijke dingen te zien?

Indien dit het geval kon zijn, dan heeft Bernadette de geheele geschiedenis van Lourdes 1° zelve verzonnen, of 2° vertelt zij wat haar voorgezegd was. Noch het een, noch het ander is geschied: een derde is onmogelijk.

Bernadette was niet bekwaam, om dergelijk comedie-spel uit te denken.

Zij was een kind van middelmatigen aanleg, nauwelijks dertien jaren oud, kon lezen noch schrijven, sprak zelfs het fransch slecht, kende niets dan de volkstaal. En in godsdienstige zaken was zij al even weinig onderwezen als in maatschappelijke.

Onmogelijk dus, dat iemand, die zoo geringe opvoeding en onderwijs genoten had, in staat was een tooneelstuk samen te stellen, dat zoo ordelijk in elkander zat en zoo geregeld afliep, om dan te eindigen in het tot dan toe ongewone en onbekende: „ik ben de Onbevleete Ontvangenis.”

Een weinig bekendheid met de menschelijke natuur doet inzien, dat hier onmogelijk sprake kan zijn, alsof Bernadette eene van buiten geleerde les zou opgezegd, of eene opgelegde rol zou gespeeld hebben.

Zij was een kind, zij werd bedreigd en schrik aangejaagd door een commissaris van politie; zij vond geen de minste hulp of steun bij hare ouders, noch bij de geestelijkheid; en zoo zou zij dus niet lang hare rol hebben kunnen spelen zonder de eene of andere onvoorzichtigheid

te begaan, of zich versproken te hebben — en zij zou dus weldra hare bedriegerij hebben moeten bekennen.

Bovendien, Bernadette was arm; als zij dus hare rol gespeeld had, had zij er ook voordeelen van moeten behalen; want goud en eer worden toch door niemand versmaad, dan door.... Bernadette.

Gedurende de acht jaren, dat zij nog in Lourdes gebleven is, hebben tallooze bezoekers haar goud en eer aangeboden, doch zij heeft standvastig alles geweigerd.

Indien dit arm kind rijk had willen zijn, zegt haar levensbeschrijver Dr. Dozous, rijker dan zij, die haar lasterden, dan had zij slechts de goudstukken behoeven aan te nemen, die rijke familien haar schonken, en die gelukkig zouden geweest zijn, als zij iets hadden kunnen bijbrengen, om den armoedigen toestand van Bernadette en de haren te verbeteren.

Zelfs geene voortbrengselen der natuur wilde zij als geschenken aannemen.

Het was treffend, zegt dezelfde, de smart te zien der eenvoudige menschen, die allerlei natuur-voortbrengselen in hunne korven medebrachten en aan Bernadette en hare ouders aanboden; — als geen enkel daarvan werd aangenomen.

Deze hare onbaatzuchtigheid werd geëvenaard, misschien overtroffen door hare eenvoudigheid en door haar wars-zijn van alle ijdelheid.

Zij, die haar ondervragen en haar bewonderen, worden door haar beantwoord in duidelijke en juiste bewoordingen; zoo noodig herhaalt zij hetzelfde, zonder ooit eenige verstoordheid te toonen, maar nimmer spreekt zij een woord over haar zelve.

Hare persoonlijkheid verdwijnt in 't niet Lij de schoonheden der Vrouwe.

Het zachtzinnig meisje toont dan slechts eenige levendigheid, als iets wordt gezegd, dat geheel in strijd is met de waarheid; en dan nog komt zij daartegen op met slechts een enkel krachtig woord

Zelfs in godsdienstige voorwerpen had zij eene zekere voorliefde voor de eenvoudigste. Het volgend voorval wordt daaromtrent medegedeeld door Dr. Dozous. Een edelman, Rafaël Ginnasi was opgetogen over de manieren van Bernadette: over hare onschuld, oprechtheid, bescheidenheid, vooral over de flinkheid, waarmede zij antwoordde, als de juistheid van haar verhaal in twijfel werd getrokken. Hij bood dan haar een rijken rozenkrans aan, die door den Paus gewijd was, en verzocht haar dien aan te nemen als eene hulde aan de Onbevleete Ontvangenis bij gelegenheid dezer verschijningen — en hem in ruil daarvoor te geven den rozenkrans, welke zij gebruikte, toen zij tegenover de Verschijning zat.

Bernadette beschouwde tamelijk onverschillig den schoonen rozenkrans, en weigerde hem aan te nemen, want zeide zij, *hij is te schoon voor mij*; en ook: zij wilde zich niet ontdoen van dien, welken zij in tegenwoordigheid der Hooge Vrouwe in handen had, doch zij wilde dien zorgvuldig bewaren, daar niemand en niets haar zoo levendig konden herinneren aan de gunsten, welke zij van de H. Maagd ontvangen had, en aan de plichten, welke haar waren opgelegd

Zoo was Bernadette gedurende acht jaren de Apostel der H. Maagd, offerde zich geheel aan die taak, ging daarin op, begaf zich in alle jaargetijden, soms meer dan

cens daags naar de vochtige oevers der Gave, waar zij de kiemen opdeed van de ziekte, welke haar ten grave voerde.

Hierbij bepaalde zij zich niet, maar, om haar leven geheel aan gebed en afzondering te wijden besloot zij hare verdere levensdagen in een klooster door te brengen, werwaarts zij dan ook uit vrije beweging en met een vreugdevol hart henentoog.

En nooit, nimmer heeft Zuster Maria Bernarda ook slechts voor één oogenblik haar klooster willen verlaten, om de groote dingen te zien, welke in Lourdes zijn tot stand gekomen, of om den luister te aanschouwen van den grootschen tempel, opgericht ter plaatse, waar zij eenmaal zoo vurig bad.

Evenmin als de genezingen te Lourdes is Bernadette in hare zinsvervoeringen en verschijningen een wetenschappelijk vraagstuk; — men vindt het mirakel overal. Geen verstand of wetenschap vermag aan Lourdes het geheimzinnige en bovennatuurlijke te ontnemen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

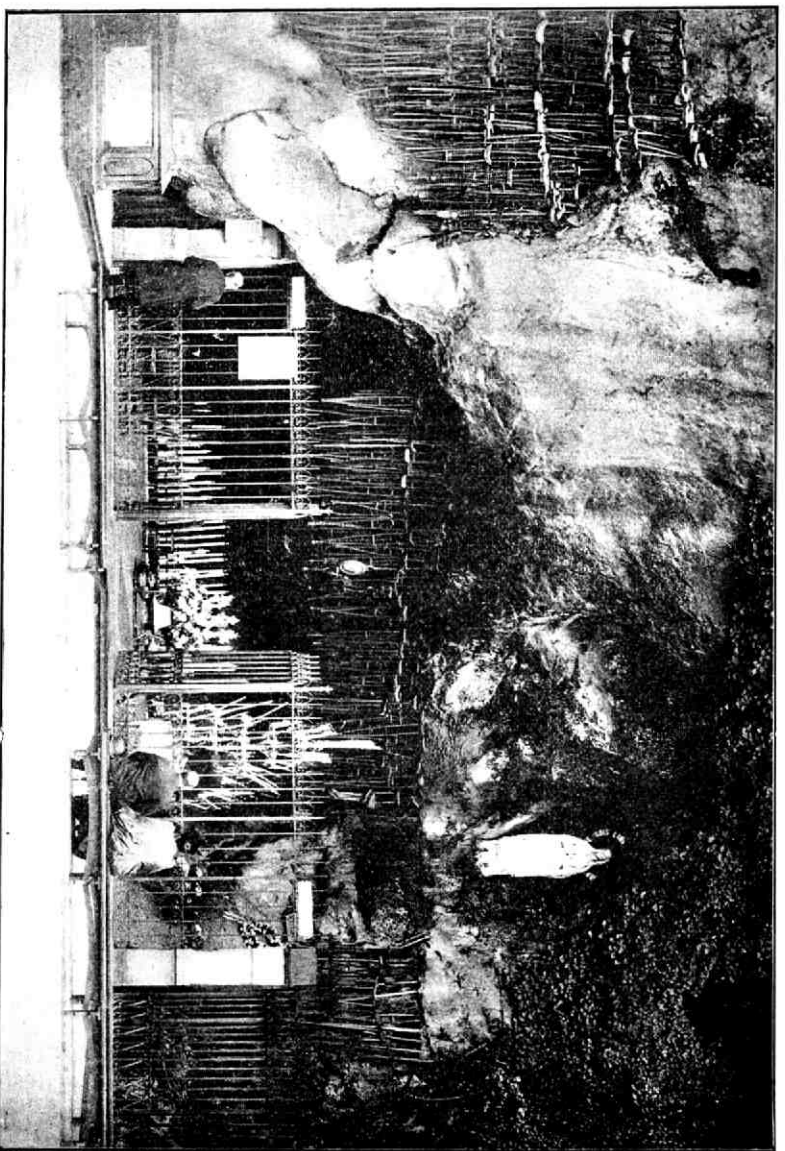
De wonderbare genezingen te Lourdes.

Veertig jaren regeerde de eeredienst van het stof oppermachtig: alles is zinsbedrog behalve hetgeen gemeten, gewogen, geteld kan worden; behalve feiten en cijfers.

De wetenschap zou alle vraagstukken oplossen: natuurlijke, bovennatuurlijke, die van gene zijde des grafs, verlichtsels, sprookjes, die men het arme menschedom op den mouw had gespeld. — Aldus de groote mannen der wetenschap, Littré, Berthelot, Charcot.

Met een schaterlach werden dan ook de „vertelsels”, de „sprookjes” van en over Lourdes ontvangen, en de eerste pelgrims met hoon en smaad en verachting bejegend.

Na eenige jaren slechts staan mannen op als Claude-Bernard, Pasteur, Goubeyre, Dubois-Reymond en anderen. Zij verklaren, dat er in de natuur *veel* is, wat 's menschen bevassing te boven gaat, ja dat er vraagstukken bestaan, waarvan wij de oplossing niet weten, noch ook zullen weten. En zij, die beweerden slechts oog en oor te hebben voor feiten, zijn het juist, die deze ontkennen.

De Grot der Verschijningen.

Geloofden zij al niet aan de beweringen van Bernadette of aan de Verschijningen: zij moesten toch geloof slaan aan hetgeen daarop gevolgd is. Bij deze feiten en cijfers kunnen geloof en geestdrift ter zijde worden gesteld; verstand en wetenschap zullen uitspraak doen. Want de eischen van geloovig-wetenschappelijke mannen zijn veel hooger gesteld dan van de ongeloofigen. Gene deelen slechts de feiten mede, gelijk ze zijn, zonder van wonderen te spreken of eenige verklaring te geven; — deze willen alles uitleggen door- en toeschrijven aan suggestie; — gene onderzoeken en werken in het volle daglicht, ten aanschouwe en ten aanhoore der geheele wereld; — deze doen uitspraak, oordeelen en veroordeelen, zonder zelve gezien of onderzocht te hebben. Zoo hebben Charcot en de mannen der Salpêtrière van Parijs en Nancy en der ongeloofige Universiteiten gehandeld.

Maar de wetenschap is gedwongen, om rekening te houden met Lourdes. En de aanraking van Lourdes met allerlei wetenschappelijke menschen, heeft haar er toe gebracht, om op de hoogte te zijn van alle vorderingen, bevindingen en uitvindingen der nieuwere wetenschap. Groot is het getal beoefenaars der geneeskundige wetenschap, die naar Lourdes gaan; de groote menigte kan nog niet besluiten, maar is geschokt; er komt beweging in. — Blijft over eene vijandige minderheid, die in staatkunde en godsdienst onverzoenlijk is, die niet te genaken zijn, omdat zij alles onder denzelfden hoek zien; en daarin is nu eenmaal geene wijziging te brengen; want deze geneesheeren, zegt Brunétière terecht, matigen zich aan, dat zij alleen een juist inzicht hebben: zij hebben niets vergeten, maar ook niets geleerd. Hun uurwerk staat nog

op hetzelfde uur als voor dertig jaren, onschokbaar als zij zijn in hunne onverdraagzaamheid en vooroordeelen.

I.

De genezingen te Lourdes zijn onbetwistbaar zeker.

Heden ten dage kan niet meer betwijfeld worden, of er te Lourdes genezingen gebeuren. Alle geneesheeren zijn het over de waarheid der genezingen eens. Niet echter zijn zij het eens over de verklaring dier genezingen, doch wèl getuigen zij eenparig, dat te Lourdes genezingen kunnen gebeuren.

De geheele wereld trouwens kan dat getuigen; en bij gelegenheid der nationale bedevaart van Frankrijk in 1897, moesten de verslaggevers der groote ongeloofige Couranten: der Gaulois, van den Figaro, Gil Blas, enz., luide dit feit verkondigen.

* * *

Ook omtrent de echtheid der zieken is alle twijfel onmogelijk, daar deze voor het grootste gedeelte afkomstig zijn uit de gasthuizen van Parijs of der provinciën. Niet ook zijn deze zieken uitgezocht, om den tocht naar Lourdes te maken, en daar genezing te vinden; — want, ofschoon in gering getal, er zijn zieken, die te Lourdes sterven.

De bedevaarten van zieken zijn allen aan denzelfden regel onderworpen. Het eenig verschil is het grooter of kleiner getal zieken.

Als voorbeeld stellen wij de groote fransche nationale bedevaart. Elk jaar voert deze in de maand Augustus ongeveer 1000 zieken aan van allen leeftijd, kunne, aan allerlei ziekten lijdenden.

Al deze zieken hebben een getuigschrift bij zich omtrent de ziekten waaraan zij lijden, onderteeekend door vakmannen.

Bij hunne aankomst worden de zieken aanstonds vervoerd naar de gasthuizen, welke te Lourdes zijn.

Dáár heeft elk geneesheer, geloovig of ongeloovig, vrijen toegang op vertoon van zijn kaartje, en kan de zieken zien, onderzoeken en bestudeeren.

Op sommige uren van den dag worden zij overgebracht naar de badplaats bij de grot. Ook dáár kan elk hen zien en nagaan.

Zij, die de zieken naar de grot dragen en hen bij het baden helpen, zijn mannen, uitmuntend door liefde en opofferingsgezindheid, en komen voort uit alle standen. Geen andere eisch wordt hun gesteld dan goeden wil en toewijding aan hunne vrijwillig op zich genomen taak.

Door deze dragers derwaarts gevoerd, worden de zieken op betamelijke wijze ontkleed door hen, die zich als badbedienden aangeboden hebben, en onder voortdurend toezicht van een of meer geneesheeren in het bad gelaten.

Gelijk in de gasthuizen, zoo hebben de geneesheeren ook vrijen toegang tot de badplaats.

Dagelijks ook, gewoonlijk in den namiddag, heeft er

eene processie met het H. Sacrament plaats. Die processie wordt gehouden tusschen de zieken door, die in twee rijen meest vóór de Rozenkrans Kerk geschaard zijn, omringd van eene groote menigte biddende bedevaartgangers en tal van nieuwsgierigen.

Uit het gezegde begrijpt een ieder, dat de zieken voortdurend gezien en gadegeslagen kunnen worden, en er dus geen sprake kan zijn van bedrog.

Dewijl nu de meeste genezingen gebeuren bij de grot, in de badplaats of bij de processie, zijn ook deze openbare feiten, waarover elk kan oordeelen, die door een ieder nagegaan kunnen worden.

II.

Wat is het geneeskundig bureau te Lourdes?

Sommige menschen meenen, dat dit bureau als het ware eene fabriek is, waar jaarlijks de buitengewone genezingen worden uitgegeven, voorzien met het zegel van geloovige dokters, die daarom al reeds van overdrijving verdacht zijn.

Grooter dwaling is wel niet mogelijk, daar dit bureau eigenlijk niets anders is, dan een inschrijvings-bureau.

Het bestaat uit den voorzitter, Dr. Boissarie, en alle aanwezige geneesheeren. Deze voorzitter, bij alle doktoren der wereld gekend, was eertijds geneesheer in een der gasthuizen van Parijs, is allezins op de hoogte der wetenschap en heeft als geneesheer een grooten naam gemaakt. Hij is het toonbeeld van een geneesheer, kalm, berekend en beredeneerd, ontoegankelijk voor theoretische begrippen.

Van nature afkeerig van al wat op zenuwziekte gelijkt, weet hij zich gauw van dergelijken lijder af te maken. Sommige geneesheeren vinden, dat hij de angstvalligheid wel wat ver drijft.

Dr. Boissarie ontvangt vriendelijk en hartelijk de vreemde geneeskundigen, want het is hem een genot, tal van ambtsbroeders rondom zich vereenigd te zien, vooral als de meeste ongeloofig zijn.

Zeker is, dat dit bureau altijd open staat voor elken geneesheer, en dat allen er met open armen ontvangen worden.

Welk is de taak van het geneeskundig bureau?

Vooraf moeten wij bemerken, dat geen enkel genezene verplicht is, zich op dat bureau aan te melden. Daarom worden er nog al aangetroffen, die daar niet komen, hetzij dan dat zij zich niet willen onderwerpen aan de soms onbescheiden navorschingen van vreemde geneesheeren, of wel dat ze liever onopgemerkt blijven en daarmede hunne vrijheid behouden om hun innerlijk geluk te smaken en hunne dankbaarheid te uiten.

Wanneer een zieke, die beweert genezen te zijn, op het geneeskundig bureau komt, wordt hij aanstonds in het publiek ondervraagd, waarbij alle geneesheeren het woord kunnen voeren.

Het door hem medegebracht getuigschrift, onderteekend door zijn geneesheer, wordt insgelijks publiek voorgelezen.

Nu wordt een verslag opgemaakt, waarin de verklaringen van den zieke en het medegebrachte getuigschrift zijn opgenomen, en al wederom in het publiek.

Als er reden toe is, gaat de zieke in eene kleinere

kamer, waar elke geneesheer hem kan bestudeeren en den toestand kan staven, waarin de zieke zich op dat oogenblik bevindt.

Deze bevindingen des geneesheers worden bij het bovenvermelde verslag gevoegd.

De zieke wordt vervolgens ontslagen en, als het ziektegeval nog al merkwaardig is, of als de een of andere dokter hem gaarne nog eens zou zien, verzocht terug te komen

Hieruit ziet men, dat het geneeskundig bureau eigenlijk slechts inschrijvingswerk verricht.

Het heeft slechts te boeken het getuigschrift, afgegeven door den geneesheer des zieken, dezes verklaringen en bevindingen alsmede die der aanwezige geneesheeren omtrent den huidige toestand, waarin de zieke is.

De taak van het bureau is dus juist omschreven en daarom is alle betwisting uitgesloten.

De bespreking en uitlegging van het feit (der genezing) kunnen eerst dan geschieden, als de dokter, die het eerste getuigschrift heeft afgegeven, den zieke terugziet. Dan eerst, als deze geneesheer zijn gevoelen heeft uitgesproken, wordt de genezing opgenomen onder de gebeurtenissen van Lourdes: mirakel wordt het nimmer genoemd, als zijnde dit geen woord, in de geneeskunde bekend.

III.

Wat wordt verstaan door buitengewone genezing?

Hiertoe wordt vereischt:

1°. Dat de genezen zieke gezien, onderzocht en verzorgd

is geworden door den geneesheer, die het eerste getuigschrift heeft geteekend;

2°. Dat zijne genezing gestaafd is door de geneesheeren van het geneeskundig bureau van Lourdes;

3°. Dat de eerste geneesheer bevestigt, dat de toestand van den zieke bij zijn terugkeer van Lourdes geheel veranderd is;

4°. Dat hij een behoorlijke proeftijd onderga, zoodat het onmogelijk is, dat hij weder instorte.

5°. Bovenal, dat de genezing niet kunne verklaard worden door de gegevens der geneeskunde.

Deze punten staan vast voor alle gevallen. Wij zullen nu de genezingen daaraan toetsen, en doen zien en bewijzen, dat al de aangevoerde opwerpingen tegen de genezingen niet vermogen ze te loochenen.

1.

DE GENEZINGEN TE LOURDES KUNNEN NIET WORDEN TOEGESCHREVEN AAN DE DELFSTOFFELIJKE (MINERALE) EIGENSCHAPPEN VAN HET WATER DER GROT, NOCH AAN DE GENEESKUNDIGE BEHANDELING MET KOUD WATER.

Ten tijde der Verschijningen was er te Lourdes een apotheker, die beweerde, dat het water der grot delfstoffen bevatte. (Zie bladz. 97 en 122).

Ook later hebben zich enkelen opgedaan, die hetzelfde beweerden, omdat zij er een handels-artikel van wilden maken.

Aan deze bedriegerij werd al dra een einde gemaakt door de rechtbank, daar de ontleedkundige Filhol het water met de grootste zorg en nauwkeurigheid ontleedde en getuigde, dat er geen het minst verschil was tusschen het water der grot en dat der Gave.

Eene eenvoudige bemerking zal de waarheid hiervan doen inzien.

Wateren, die delfstoffen bevatten, hebben hunne eigen samenstelling, en zijn dan slechts geschikt voor een bepaald soort zieken, aan wie de geneeskunde die voorschrijft.

De genezing nu van verschillend soort zieken bewijst dus, dat die niet kan zijn uitgewerkt door de delfstoffelijke eigenschappen van het gebruikte water.

2

DE BEHANDELING DER ZIEKEN MET HET KOUD WATER DER GROT KAN AL EVENMIN DEZE GENEZINGEN VERKLAREN.

Het is toch een bewezen feit, dat vele zieken genezen zijn buiten de badplaatsen. Sommige herkregen de gezondheid in hunne kamer, anderen vóór de grot, of bij de processie met het H. Sacrament; tehuis, in hun hôtél, op de terugreis, enz.

Men mag dus vrij besluiten, dat de geneeskundige behandeling met het koude water der grot hier niets afdoet, dat dus de genezingen te Lourdes niet kunnen verklaard of toegeschreven worden aan de gewaarwording, welke men ondervindt bij de plotselinge indompeling in het koude water.

SUGGESTIE ¹⁾ GEEFT OOK GEENE VERKLARING VAN DE BUITEN-
GEWONE GENEZINGEN

Wij zagen alreeds, hoe slecht het de suggestie er afbracht, om de verschijningen, welke Bernadette had, te verklaren. Deze leer was inderdaad onmachtig om een wetenschappelijke uitleg daarvan te geven.

Wij gaan nu aantoonen, dat door haar al evenmin kunnen verklaard worden de zeldzame genezingen, welke te Lourdes gebeuren.

Professor Charcot ¹⁾ wist bij ondervinding, dat de genezingen te Lourdes waar waren; zijn geheel leven is hij bezig geweest, om die te verklaren.

Zijn wetenschappelijke geest verzette zich tegen die uitingen van het boventuurlijke, en hij zou, kostte wat 't koste, er de verklaring van vinden en geven uit de natuurwetten.

Toen hij, de fijne kenner van zenuwziekten, niets beters vond, legde hij de verklaring er van neer in een volzin, die er op berekend was, om veel beweging te veroorzaken, en daardoor hare ledigheid, en niets beteekenende te verbergen: het geloof geneest hen.

Ziedaar nu al den uitleg, dien de wetenschap met Charcot aan 't hoofd weet te geven.

¹⁾ Suggestie, niet uit te drukken met een hollandsch woord, bestaat hierin, dat invloed uitgeoefend wordt op de hersens van een ander, die niet gehypnotiseerd (in slapenden toestand gebracht) is, hetzij door woorden, bevelen, gevoeligen indruk enz.

¹⁾ Bestuurder van de Salpêtrière te Parijs.

En deze ontdekking is nog slechts de gevolgtrekking uit de leer der suggestie.

Op twee manieren geneest het geloof de zieken te Lourdes.

1°. Zij worden genezen, omdat zij onder sterken invloed verkeerden, die op hen uitgeoefend wordt door de openbare gebeden, de zangen, de smeekingen, toespraken, indrukwekkende plechtigheden, de geestdriftige menigte volks — hetwelk alles eigenlijk slechts middelen zijn, om de zieken te suggereeren (onder den indruk te brengen).

2°. De zieken genezen, omdat zij zich opwekken tot een vast en onwrikbaar vertrouwen; en ziedaar de auto-suggestie (sterke inbeelding, voortkomende uit het onwrikbaar vertrouwen, waarin zij meenen genezen te zijn).

Deze vernuftige leer heeft werkelijk verklaring gegeven der genezing van zenuwlijders; maar daartoe is zij niet in staat, ja zij stelt zich kinderachtig aan, als het gaat over lichamelijke verwondingen, die een ieder kan zien.

Charcot voelde zelf, dat zijn leerstelsel in deze niet opging; en daarom gaf hij voor den vorm een voorbeeld, dat eenige overeenkomst vertoonde met de genezingen van Lourdes.

Na veel zoeken vond hij één enkel geval, dat nl. van Mej. Coirin, die vijftien jaren leed aan eene wonde in de borst, en genezen werd door er een weinig aarde aan te doen, welke genomen was van het graf van den diaken Pàris.

Voorzeker is dit een belangrijk geval, want het bewijst, dat de zenuwen eene groote rol kunnen spelen bij het al- of niet genezen eener wond; doch men merke wel op, dat dit slechts kan voorkomen bij personen,

die duidelijke kenteekenen van zenuwziekte vertoonen.

Dit was het geval met Mej. Coirin, bij wie alle mogelijke zenuwziekten zijn waargenomen.

Overigens is het zeldzaam, dat bij eene zenuwkwaal eene wond ontstaat; — ja, zeer zeldzaam, zegt Dr. Boissarie, daar Prof. Charcot, om één geval te kunnen aanhalen genoodzaakt was, om 150 jaren terug te gaan in de jaarboeken (1731). Dan nog; dit ééne geval, dat gebruikt wordt, om het tegenover de talrijke genezingen van Lourdes te stellen, heeft niets buitengewoons, want de wetenschap weet zeer goed er de verklaring van te geven. Want om dit geval van Dr. Charcot op zijn juiste waarde te schatten, moet er bijgevoegd, dat de wonde van Mej. Coirin eerst na twintig dagen genezen was, en zij zelve eerst na vier en veertig dagen het gasthuis mocht verlaten.

Van geheel anderen aard zijn de genezingen te Lourdes, daar deze plotselings gebeuren en bij personen, die geen enkel teeken van zenuwlijden vertoonen. De gelijkenis is dus oogenschijnlijk, en met de haren er bijgetrokken om eigen zaak en hardnekkig vastgehouden meening schijn van waarheid te geven.

De leer der suggestie komt slechts van pas bij zenuwlijders. Genezing op plotselinge wijze verkregen van wonden, gezwellen enz. blijven onverklaarbaar, als de lijder geen teekenen van zenuwziekten vertoont.

Wij zullen daarvan eenige voorbeelden geven.

Eerst moeten we eene vraag beantwoorden, die in betrekking staat tot de leer der suggestie.

Opdat de suggestie gunstig werke, moet hij, op wien

die wordt toegepast, in staat zijn om te begrijpen wat hij doet, en wat aan hem gedaan wordt.

Uit het volgend voorbeeld blijkt, dat dit niet altijd opgaat.

Den 24 Juni 1896 werd naar Lourdes gebracht de kleine Yvonne Aumaitre. Dit kind, 22 maanden oud, was lichame-
lijk goed gevormd en van gezond gestel, gelijk zijne ouders.

Dr. Aumaitre, een der meest bekende geneesheeren van Nantes zag, dat zijn kind sporen van eene bekende ziekte vertoonde. De verklaring, door Dr. Aumaitre zelf in het register geschreven, behelsde, dat zijn dochttertje een dub-
belen horrelvoet had.

Zij had op dat oogenblik leelijk uitziende beenen en hare
voeten kronkelden onder haar ineen.

Ook de knieën stonden buiten verband en geleken hant-
worst-knieën, die heen en weer bewogen konden worden.

Al de middelen, welke de geneeskunde voor dergelijke
kwalen aan de hand doet, werden aangewend; de wond-
heelkunde beproefde ook het hare en nam de inlatingen van
de stekers der beide buikstukken weg.

Doch ook deze behandeling was te vergeefs. De genees-
heeren gaven dan aan Dr. Aumaitre te verstaan, dat, als
Yvonne ooit zou kunnen loopen, het toch eerst na zeer
langen tijd zou zijn. De vader besloot zijn kind te voorzien
van een toestel, dat bij misvormde voeten gebruikt wordt;
en wachtte inmiddels op de geringe kans, welke op beter-
schap bestond. In die omstandigheden werd besloten naar
Lourdes te reizen.

Dr. Aumaitre, ofschoon een geloovig man, had slechts
op aandrang van zijne familie er in toegestemd naar Lourdes
te gaan, doch verwachtte geene genezing.

Yvonne werd dan door haar vader naar het geneeskundig

bureau gebracht, en de toen dáár aanwezige geneesheeren zullen zich nog wel het aanvallig kindje herinneren, dat onder alle opzichten zoozeer de belangstelling wekte.

De kleine Yvonne werd den 25 Juni, vóór zij nog een bad genomen had, door de geneesheeren onderzocht, en allen getuigden, dat de verklaringen van Dr. Aumaitre juist waren.

Elken dag werd zij in het ijskoude water der grot gedompeld en — om van suggestie te spreken — zij had een afschrik van dat koud bad. Dat duidde genoeg het schreeuwen aan, als men met haar bij de badplaatsen kwam.

Zoo nam Yvonne eenige baden, zonder dat iets bijzonders viel waar te nemen. Na het derde bad werd zij, als gewoonlijk naar hare kamer in het hotel teruggebracht.

De kindermeid, die met hare verzorging belast was, nam haar op om ze te kleeden, en zonder zich rekenschap te geven van wat zij deed, zette zij haar rechtop in het bed.

Hoe verbaasd stond ze, als zij zag, dat de kleine rechtop bleef staan.

Geheel van haar stuk door hetgeen zij zag, leidde de meid het kind naar de kamer van haar grootvader, den Heer Pergeline, oud-president van de Kamer van Koophandel, die vol verbazing zijn kleinkind naar zich zag toelopen.

Yvonne deed daar hare eerste schreden.

Van dit oogenblik af ging en liep dit kind alsof het zulks altijd gedaan had en behield zelfs in de moeilijkste bewegingen het evenwicht. Toch had de vader uit voorzichtigheid nog niet het zwaar en hinderend toestel aan de beenen durven wegnemen.

Twee zaken vallen hierbij vooral op te merken.

1°. Yvonne Aumaitre is plotselings beginnen te loopen, hetgeen anders slechts langzamer hand kan aangeleerd worden.

2°. Dit kind was nog te jong om te beseffen wat het deed, of wat het gedaan werd; en toch, na een koud bad heeft het eensklaps geloopen, zonder dat het zich zelf er rekenschap van kon geven, zonder ook dat het kan verklaard worden.

Dit is wel de onherroepelijke veroordeeling van de leer der suggestie.

4.

DE GENEZINGEN TE LOURDES ZIJN BEWEZEN DOOR OVERTUIGENDE BEWIJSSTUKKEN.

Joachima Dehant, wonende te Velaine in België, was al twaalf jaren ziek, toen zij besloot naar Lourdes te gaan.

Haar geneesheer, Dr. Froidbise, gaf haar een getuigschrift, waarin hij verklaarde, dat zij leed aan eene verettering, welke voor tweederde het uitwendige van het rechterbeen had aangetast.

Joachima neemt plaats in den trein. Wij kunnen haar voet voor voet volgen tot aan hare genezing, dank het onderzoek, dat ingesteld is door Dr. Royen en Simon Deploige, professor aan de Universiteit van Leuven.

Aan de fransche grenzen kwam een beambte der inkomende rechten in den wagon, om hare reiskoffers na te zien, maar de vreeselijke lucht, welke het been uitwasemde, deed hem terugdeinzen en den wagen verlaten.

Degene, die de ongelukkige Joachima vergezelden op hare reis, ondervonden ook weldra de gevolgen van den ondragelijken stank: zij werden ziek en misselijk.

Een priester te Parijs raadde haar aan, de reis niet voort te zetten.

Te Paray-le-monial maakte zij van de gelegenheid, dat de trein eenigen tijd ophield, gebruik om het been te verbinden. Iemand, die toen de wonde zag, verklaarde, dat het haar onmogelijk werd Joachima langer te verplegen, dewijl zij ziek werd van de besmettelijke lucht, welke het been afgaf.

Te Agen moest een nieuw verband gelegd worden. Onder de andere reizigers, die op het perron vóór het station er bij stonden, kon men inmiddels de volgende gesprekken hooren: die persoon moet wel onnatuurlijke ouders hebben, dat ze haar in zulken toestand naar Lourdes laten gaan! Bij zulken stank zullen wij nog de cholera in den trein krijgen.

Joachima laat te Agen tastbare bewijzen van haren doortocht achter in den vorm van stinkende doeken, vol stukken rottend vleesch, van welke zij zich ontdoet.

Dit is het eerste bewijsstuk.

De zieke plek aan het been is door de reis geheel ontstoken: een doek, zestig maal om het been gewonden, is in één uur zoo doortrokken, dat het vuil er uit druppelt.

Eindelijk komt ze te Lourdes aan en neemt haar intrek in het hotel Latapie, No. 35 aan den weg naar Pau.

Twee personen zijn er bij, toen des avonds te 10 ure het laatste verband gelegd werd.

De ongelukkige begeeft zich ter ruste, en de hotelhouder verklaart, dat des nachts de beddelakens doortrokken waren en door andere moesten worden vervangen.

Tweede bewijsstuk.

Joachima kon niet slapen, stond daarom vroeg op, om aan de grot een bad te gaan nemen.

Dit eerste bad had geen de minste uitwerking; omtrent 9 ure nam zij een tweede.

Tijdens deze tweede indompeling was hare pijn zoo hevig, dat Joachima op de tanden knarste en zich op de tong beet.

De vriendin, welke haar hielp aankleeden, bemerkte dat bij het verlaten van het bad alle pijn verdwenen was. Maar Joachima, zeide zij, het schijnt dat gij geen pijn meer hebt aan het been. Wat dunkt u, willen we de zwachtels er af doen? Zij deden het en zagen tot hunne verbazing, dat de wonde dicht was; het been was blauw en rood; later werd het langzamerhand bleek.

De arme zieke, buiten zich zelve van vreugde, roept uit: Leve O. L. Vrouw van Lourdes! Zij heeft niet alleen nieuwe huid aan mijn been teruggegeven, maar zelfs vleesch en de kuit.

De tijding dezer genezing was weldra verspreid; talrijke pelgrims verdrongen zich rondom Joachima, om de buitengewone gebeurtenis te zien en te bespreken.

Zij begaf zich naar het hotel, waar talrijke getuigen de volkomen genezing konden staven. Onder hen waren de twee, die 's avonds te voren er bij waren geweest, toen het laatste verband om het been gedaan werd.

Joachima kon nog in een hoek der kamer laten zien de stukken dood vleesch, die zij er 's morgens afgetrokken had.

Ziedaar het derde bewijsstuk.

Geheel genezen keert Joachima naar België terug. Bij hare tehuiskomst onderzoekt Dr. Froidbise het been, en verklaart dat de wond geheel genezen is.

Na het onderzoek wordt hem gevraagd, of hij dacht, dat die wonde op natuurlijke wijze had kunnen genezen?

Neen, antwoordt hij: den 6 Sept. was het enkel vleesch, en den 19 bedekte de huid de geheele oppervlakte der wonde; en die huid was droog en gezond.

Tien jaren daarna schrijft Dr. Marique: Omstreeks het jaar 1880 heb ik mij in Velaine gevestigd en gedurende al dien tijd ben ik de huisdokter geweest der familie Dehant. Toen ik daar kwam, was het reeds enkele maanden geleden, dat Joachima genezen was, — hiervan ben ik dus geen getuige geweest; maar wèl kan ik verzekeren, dat zij voortdurend de beste gezondheid geniet.

Deze opzienbarende genezing, die zeker wel onder de schitterendste van Lourdes mag gerekend worden, biedt een nieuw soort van bewijsgronden.

Het zijn stommige getuigen, die hier optreden: stofelijke bewijzen, maar die onafwijsbaar zijn ter bevestiging der genezing.

IV.

De genezingen te Lourdes kunnen niet veroorzaakt zijn door de natuurlijke eigenschappen van het water der bron.

Een Parijsche dame, Joanna Gasteau, is ter behandeling geweest bij drie geneesheeren, en alle drie hebben op dezelfde wijze de ziekte onderkend.

Gedurende vijf jaren hebben de geneesheer van Neuilly, Thuvien, en de Parijsche dokters Mennessier en Chateaubourg getracht, om door eene bijzondere geneeswijze de jammerlijke gevolgen der vreeselijke ziekte tegen te houden of te genezen.

IJdele pogingen! De ruggegraat wijkt af en er vormt zich weldra eene verzwering, een duidelijk teeken van verettering der wervelbeenderen. Dit gezwel, ontstaan ter hoogte van het lendengedeelte der wervelkolom, ter hoogte van de nieren, zakt rechts af, waar het een grooten buil vormt. Hier is de klank volkomen gedempt, de wand van het gezwel is verdikt, het gezwel zelve gevuld met eene vochtige massa.

De geneesheeren wilden dit gezwel doorsteken, doch de toestand van de zieke is zoo ellendig, dat zij de familie aanraden, haar naar het St. Jozefsgasthuis te laten overbrengen, om daar de operatie te doen.

In dit gewichtig en beslissend oogenblik aanvaardt Joanna de reis naar Lourdes, en komt daar aan na drie dagen reizens, terwijl zij niets genuttigd had dan een halve liter bouillon.

Des middags neemt zij een bad, doch wordt zoo mogelijk nog zieker.

Op dat oogenblik vangt de processie met het H. Sacrament aan. Op een matras, met het gelaat wit als was, dat nog sterker uitkomt bij het blauw kleed, waarover het lint als Congreganiste, ligt zij daar neer, onbewegelijk, sprakeloos; en wacht aldus haar Redder af.

Het H. Sacrament nadert.

Toen, zeide zij, hoorde ik eene stem in mijn binnenste, die me toesprak: sta op, sta op! een gekriewel doorliep als een vlam mijne leden en daarna gevoelde ik niets meer.

De pijn, die ik zonder ophouden in de zijde voelde, is eensklaps verdwenen; deze zijde zoo gespannen en opgezet, is op eens ingezonken; — ik richt mij van mijne matras op, ik stap door al de rijen van ziekendragers die vóór mij waren, en ga recht naar de grot.

Mijne moeder had een oogenblik naar den anderen kant uitgezien; als zij nu de oogen werpt op mijne matras, ziet zij die verlaten, en een onuitsprekelijk gevoel maakt zich van haar meester. Weldra krijgt ze mij in het oog en ziet mij tusschen de zieken gaan onbelemmerd, vlug met loshangende kleederen; dicht bij de grot haalt zij mij in. De armen over elkaar gekruist, blijf ik daar een half uur op mijne knieën zitten bidden, zonder dat ik eenige vermoeyenis gewaar word; en toch: ik had gedurende die driedaagsche reis geen rust gehad en nauwelijks eenigen bouillon gebruikt.

Joanna Gasteau begaf zich nu naar het Geneeskundig bureau, waar al de aanwezige geneesheeren haar met de grootste nauwkeurigheid onderzochten. Dr. Serres drukt met alle macht op hare schouders, doch hij kan niet merken dat zij pijn heeft.

Dr. Mennessier, die haar het eerste getuigschrift medegegeven heeft, ziet haar te Parijs terug en erkent dat zij genezen is.

In een langdurig onderhoud, dat hij met Dr. Boissarie had, legde hij vooral nadruk op de etterige verzwering, die hij zoo goed met zijn vinger gevoeld had, en waarnaar hij nu herhaalde malen te vergeefs zocht.

Van dien tijd af is Joanna altijd gezond geweest; verscheidene jaren nog kwam zij op het geneeskundig bureau; en thans is zij kloosterling bij de Dominicanessen.

Ziedaar nu een voorbeeld van die genezingen, welke het H. Sacrament bewerkstelligt, zonder dat het gebruik van het water van Lourdes iets daartoe heeft bijgebracht.

V.

Al wat er tijdens de pelgrimstochten bij de Grot gebeurt doet niets af bij de buitengewone genezingen, die te Lourdes gebeuren.

Drie geneesheeren hebben onderzocht en in behandeling gehad Petrus de Rudder.

Een vierde heeft dit belangrijk geval slechts onderzocht, doch allen geven het ziektegeval op dezelfde wijze aan. Ziehier de bijzonderheden.

Petrus de Rudder, schrijft Dr. Van Hoestenbergh, geneesheer te Stalhille in België, is bij zijn werk door den val van een boomstam, die op hem viel, het scheen- en kuitbeen vermorzeld.

De stukjes waren zoo talrijk, dat als men dat lichaamsdeel bewoog, men de beenderen hoorde rammelen als een zak noten. Zij zijn nooit meer vast geworden, ofschoon hij op kosten van den graaf Dubus zes maanden in behandeling is gebleven.

De man voelde zich veroordeeld en verlaten, en was wanhopig; als wanneer ik de gelegenheid kreeg, het been te onderzoeken.

Een langdradige beschrijving is onnoodig: de onderste helft van het been bengelde aan het boveneinde van het been, zoodat ik met den voet meer dan één cirkel kon beschrijven op de loodrechte as van het been; deze beweging werd alleen beperkt door de weeke deelen.

In dien droevigen toestand besloot de Rudder naar Lourdes-Oostacker, eene Belgische bedevaartplaats, dicht bij Gent, te gaan, waar ook eene grot is, naar die van Lourdes gemaakt.

Op zijn geheele bedevaart werd de man letterlijk voet voor voet gevolgd en nagegaan.

Te vergeefs had Dr. Royen, die dit onderzoek ingesteld heeft, Dr. Mottard van Haunut, een volslagen ongeloofig geneesheer, uitgenoodigd en verwacht; eindelijk vond hij een getuige in een ongeloofigen koopman. Aldus waren de getuigenissen omtrent het been van de Rudder, zooals dat door Dr. Van Hoestenbergh beschreven was, eensluidend.

Hiermede stemmen nog in de tolgaarder, bij wien de Rudder uitrustte, alvorens hij naar het station ging, en de spoorwegbeambten, die hem in den trein hielpen.

De laatste getuige is de koetsier, die den ongelukkige van Gent naar Oostacker vervoerde en die hem het rijtuig in en uit hielp, zeggende: „Ziedaar iemand, die zijn been verliest.”

Petrus de Rudder dronk een weinig water, zette zich dan neder voor het beeld der H. Maagd en bad Haar hem de gezondheid terug te geven, om voor zijn huisgezin den kost te kunnen verdienen.

Hij verloor het bewustzijn, en dan, verhaalt hij, ben ik opgestaan, heb mij op de knieën gezet, zonder te denken wat ik deed of naar mijne krukken om te zien. Als ik dan op mijne knieën zat, begon ik er erg in te krijgen, dat ik genezen was; ik ben toen weer opgestaan en liep zonder krukken.

De talrijke getuigen, die bij het onderzoek ondervraagd werden, hebben eenstemmig de verklaringen van De Rudder bevestigd.

De geneesheeren, die den ongelukkigen werkman behandeld hebben, legden hetzelfde getuigenis af. Een dezer, het been onderzoekende, liet er een paar dikke tranen op vallen en riep uit: ja, gij zijt volslagen genezen; uw been is als van een pasgeboren kind. Geene menschelijke middelen waren

bij machte; maar wat de dokters niet konden, dat kon Maria!

Deze geestdriftige verklaring werd ook onderteekeend door Dr. Van Hoestenbergh, iemand veel minder bevooroordeeld dan zijn ambtsbroeder.

Het zal goed zijn, hier in herinnering te brengen, dat Dr. Van Hoestenbergh de onderteekeenaar was van het eerste getuigschrift.

Toen Petrus de Rudder, schreef deze, ter bedevaart toog, sleepte hij al acht jaren zijn been achterna, terwijl hij zeer moeilijk met krukken kon gaan. Het derde deel van het been hing er als een vod bij.

Denzelfden avond is de Rudder zonder krukken en dansende teruggekomen; van dien dag af, maakt hij verscheidene mijlen te voet, gelukkig dat hij zich weer kon oefenen in het loopen, dat hij zoo langen tijd niet meer had kunnen doen.

Ik ben hem gaan bezoeken, en ik wil wel bekennen, dat ik aan die genezing niet geloofde.

En wat heb ik bevonden? Een been, waaraan niet het minste letsel; en als ik het te voren niet onderzocht had, zou ik niet geloofd hebben, dat er ooit eenig letsel aan geweest was.

Inderdaad, als men met de vingers over het vleesch van de kuit strijkt, kan men niet de minste onregelmatigheid gewaar worden; men kan van boven naar beneden over de oppervlakte strijken; alleen ontwaart men lichte litteekens op de huid.

Deze plotselinge genezing van een in acht jaren niet gezette breuk, is geheel onverklaarbaar onder geneeskundig opzicht.

Na verloop van tijd is ze ook niet gelogenstraft, want de Rudder is tuinman en bleef steeds werkzaam.

De genezing van de Rudder bewijst kort en goed dit: De oorzaak der genezingen te Lourdes moet niet gezocht worden in het water, noch in hare ligging, noch in de plechtigheden welke daar plaats hebben.

Besluit.

Als we nu een terugblik werpen op het gezegde over de genezingen te Lourdes, dan komen wij tot deze gevolgtrekkingen:

1°. Elk erkent de waarheid en werkelijkheid, dat te Lourdes merkwaardige genezingen plaats grijpen.

2°. De wetenschap is niet bij machte die te verklaren.

3°. De leer der suggestie kan niet meer ter verklaring gebruikt, na de genezing van Yvonne Aumaitre.

4°. Die genezingen zijn bevestigd door officieele en overtuigende bewijsstukken.

5°. Het water noch de ligging van Lourdes, noch de daar plaats hebbende plechtigheden kunnen de oorzaak der genezingen zijn.

6°. De oorzaak dier buitengewone feiten ligt dus bij eene ongekende, maar met verstand begaafde kracht, die zijne macht openbaart door ongeneeslijken te genezen, tot wier herstel een vurig gebed, smeekingen, baden, waschingen op zichzelf niets vermochten.

Als die onbekende macht kunnen wij dus geen andere aannemen dan die van de Kracht der Krachten, van God.

Het is dus geheel overeenkomstig het gezond verstand, dat zij erkennen, dat die God de God der Christenen is, die de gebeden zijner geloovigen verhoort.

In die zooveel opspraak makende genezingen te Lourdes,

waarbij de natuurwetten als buiten werking gesteld worden, erkennen wij de Almacht van God.

Dien almachtigen God, den Eeuwigen Vader, Schepper der wereld aanbidden wij. Wij erkennen Gods goedheid en barmhartigheid, waarmede Hij in deze teekenen zijne zorg voor den mensch openbaart aan allen die gelooven, maar ook aan allen die door de bevindingen en den vooruitgang der wetenschap op een dwaalspoor zijn gebracht.

Heft dan, Katholieken, de hoofden omhoog, juicht en jubelt.

Want het moge verdienstelijk zijn en heldhaftig, pal te staan in het geloof tegenover de bespottingen der wetenschap in onzen tijd; — het is allervertroostends, dat ons *Credo* steunt op zichtbare teekens, die door de Wetenschap en de Rede nog bevestigd en versterkt worden.

Gij, die ter goeder trouw twijfelt; gij allen die u aftobt over de vraag, wat buiten en boven deze wereld is; — komt te Lourdes dit alles bestudeeren; gij zult er troost, vrede en waarheid vinden. Weg daarentegen met u allen, partijmannen, die uit vooroordeel of op een wachtwoord uw kracht zoekt in alles te ontkennen; — noch wetenschap, noch gezond verstand zijn uw deel.

DERDE HOOFDSTUK.

Lourdes in 1898.

Wat is er in- en om Lourdes veel veranderd, sinds Pastoor Van der Horst vóór 25 jaren in zijn: „O. L. Vrouw van Lourdes” eenige bijzonderheden inlaschte omtrent de stad, hare bewoners, enz.

Hoe zou een inwoner van Lourdes opzien, en nauwelijks zijne geboorte- en woonplaats herkennen, als hij nu, na 50 of 25 jaren daar terugkeerde, en de trotsche stichtingen en de bijna algeheele omwenteling aanschouwde, welke daar plaats heeft gehad! Hij zou zijne oogen niet gelooven, als hij de verandering aanstaarde, welke Lourdes heeft ondergaan, en waardoor stad en landstreek schooner zijn geworden dan misschien eenige ter wereld.

De tallooze pelgrims, welke volgens het verlangen der H. Maagd, op de stem der arme Bernadette Soubirous naar Lourdes zijn heengetogen, en die nog dagelijks van de uiteinden der aarde derwaarts trekken, hebben niet alleen aan de stad een geheel ander aanzien gegeven, maar als 't ware eene nieuwe stad doen verrijzen.

In die eertijds woeste, onbekende en eenzame streken

heerscht thans levendigheid en bedrijvigheid; dáár, waar vroeger slechts de stem van den herder en het dof geloei der Gave gehoord werden, weerklinken thans de beden en zangen in alle talen en tongvallen.

Tevens zijn reusachtige werken uitgevoerd, die aan den geheelen omtrek een uiterlijk hebben gegeven van natuur- en kunstschoon, zooals men te vergeefs elders zoekt.

De Gave is verlegd en ingedijkt, verbeterd of regelmatig gemaakt; wegen zijn aangelegd, van andere de richting veranderd; — kleine beken zijn overwelfd; — heuvelen lager en effen gemaakt; — dalen opgehoogd, ravijnen gevuld; — galerijen en tunnels in de rotsen uitgehouwen, deze geëffend, om tot voetstuk aan gedenkteeken te dienen. De eertijds sombere bergen zijn met groen en loover gesierd; paleizen van marmer en hardsteen hebben de plaats der vroegere hutten ingenomen; bloeiende kloosters vormen als een krans rondom de Basiliek, die den geheelen omtrek beheerscht als een fiere koningin, de kroon in top der spits van haren ranken toren. ¹⁾

Ofschoon de Grot en haar uitgestrekt terrein het middelpunt van alle godsvruchttoefeningen is, en derwaarts de bedevaartganger het eerst en het meest zich getrokken ge-

¹⁾ (Aanmerking. De ontkenneren en bestrijders van het bovennatuurlijke in de Verschijningen en genezingen te Lourdes, kunnen onmogelijk de hierboven gemelde feiten ontkennen.

Maar als dit alles is tot stand gekomen op de stem van een arm, onwetend kind, welke verklaring geven zij hiervan? Nemen zij zelve dan niet een grooter wonder aan dan de Katholieken, die daarin Gods hand en inwerking zien, zonder welke dit alles kortweg onmogelijk zou zijn.

voelt; — zullen we toch, om wille der orde, eerst eene beschrijving geven:

I. van de stad Lourdes, hare bevolking, bestuur, nijverheid, merkwaardigheden enz.; — vervolgens den lezer begeleiden naar

II. de Grot en de haar omringende heiligheden en andere gebouwen; — waar we dan tevens

III. de *geestelijke oefeningen* bijwonen en de geschiedenis er van vermelden.

I.

Lourdes.

De stad Lourdes is gelegen op eene hoogte van 400 meters boven de oppervlakte der zee, tien meter lager dan het punt van aankomst, het station.

Niet ver van Lourdes bevindt zich de golf van Gascogne. De Gave-vallei baant een gemakkelijken doortocht voor de uit zee stijgende dampen; bovendien, de bergen, waarvan Lourdes omgeven is, trekken de wolken aan.

Daarbij kruisen verscheidene dalen elkander te Lourdes, dat daardoor vaak tegenovergestelde luchtstroomingen krijgt; vandaar dat de luchtgesteldheid dikwijls en plotselings verandert, dat er vele stortregens voorkomen en vreeselijke onweders. Van den anderen kant echter maken de vele regens en winden de lucht frisch en zuiver, zeer ten gerieve en voordeele der bewoners.

Want het klimaat is er zeer gezond; de thermometer daalt gewoonlijk slechts tot 2 graden onder- en stijgt zelden hooger dan 28 graden boven nul.

Dat het klimaat er gezond is blijkt wel hieruit, dat slechts

zelden aanstekende ziekten daar heerschen, behalve een enkele maal mazelen en pokken. Gevallen van koorts, kroep enz. zijn toevallig en zelden.

Lourdes telt dan ook eene menigte bewoners van hoogen ouderdom: talrijk zijn de t a c h t i g jarigen; niet zelden die van negentig en hooger.

* * *

De bevolking van Lourdes, die in 1856 bedroeg 4282, is gestegen tot bijna 10,000 zielen. Die aanwas is heel natuurlijk. Behalve eene menigte vreemdelingen, die zich sinds 1864 aldaar gevestigd hebben, hebben de bewoners over het algemeen hunne aartsvaderlijke zeden behouden. De grootste eer der gehuwden is, zich omringd te zien van een talrijk kroost. Zeer vele huisgezinnen tellen 9, 10 tot 15 kinderen. Vijf tot acht is het gewone getal, vooral onder den werkmansstand.

De bevolking is hoofdzakelijk in vijf standen te verdeelen: in burgers, kooplieden, ambachtslieden, landbouwers en arbeiders. Adellijke famillën bezit Lourdes weinige of geene: daarvoor zijn vreemdelingen in de plaats gekomen.

Ook weinige zijn de burgergezinnen, n.l. van renteniers en dergelijken, die geen bepaald vak of stiel uitoefenen. Zij zijn zeer eenvoudig, behulpzaam, voorkomend. Door de bevolking worden zij en vooral hunne vrouwen zeer geacht, daar zij aan het hoofd van alle werken van liefdadigheid staan, en zich in de liefde der armen mogen verheugen.

Het aantal kooplieden, industrieelen, en ambachtslieden is in de laatste jaren zoozeer toegenomen, dat deze de meest overwegende standen zijn.

Daarvan komen op de eerste plaats de herbergiers en logement- of hotelhouders.

Vóór 1858 bestonden er in Lourdes 2 herbergen en 30 koffiehuisen. Thans zijn er 28 herbergen en 158 koffie-, wijn- en andere dergelijke huizen.

Behalve deze kan men in vele bijzondere huizen ook kamers huren; men kan daar ook ontbijt, middag- en avondmaal krijgen tegen zeer matige prijzen, terwijl bij sommige families het bepalen der spijzen aan de gasten wordt overgelaten, en deze dan door de keukén goed worden bereid.

De herbergen of hotels 1e klas zijn zeer geriefelijk en schoon, soms prachtig en weelderig ingericht. Toch zijn de prijzen niet bovenmate hoog. Gewoonlijk betaalt men per dag 10 tot 13 franken; in die der 2e klas: 7 à 8 franken. De meeste hotels zijns tevens restaurant, alwaar men tegen matige prijzen zich allerlei spijzen kan verstrekken.

Bakkers en slaggers zijn in gelijke verhouding als de bevolking sterk toegenomen.

De eersten zijn evenzeer als de tweeden gebonden aan een vasten prijs, welke alle veertien dagen, na afloop der markt te Tarbes, wordt vastgesteld.

De veemarkten, welke te Lourdes gehouden worden zijn druk bezocht, daar Lourdes, op een kruispunt van vier dalen gelegen, als de stapelplaats is van het geheele haar omgevend gebergte.

Het talrijkst zijn wel de winkels, vooral die godsdienstige voorwerpen verkoopen. De meesten vindt men op den Boulevard en in de Avenue de la Grotte. Daaronder zijn wel eenige, die in het eigen huis gehouden worden; de meesten echter zijn op stadsgronden gevestigd, worden

verhuurd door de stad, en brengen haar jaarlijks eene som op van 45,000 tot 60,000 franken.

Een andere tak van handel is die in kaarsen, welke veelal te koop worden geboden door vrouwen en kinderen. Is het al, dat deze wel wat al te druk en opdringend hunne waar venten, toch is het geld, dat men dezulken laat verdienen, goed besteed, daar zij meestal hulpbehoevende moeders zijn, die de schrale inkomsten van het huisgezin op deze manier trachten te vermeerderen.

*
*
*

In de stad Lourdes worden weinigen aangetroffen, die zich met landbouw bezig houden. Die daartoe gerekend worden, zijn eigenlijk groenten-, vruchten- en wijnverbouwers.

Het land is daartoe wel geschikt, doch de eigendom is er, alsook in den omtrek, zeer verbrokkeld. Het zijn meestal stukken van een tot vier journalen ¹⁾). Niet dus op groote schaal kan de landbouw uitgeoefend worden. Maar ziedaar ook de reden waarom het land duur is, men betaalt: 5000 tot 6000 franken per bunder voor goeden grond, welke prijs stijgt naar gelang de grond dichter bij de stad gelegen is. Want voor den tuingrond, waartoe bijna alles gebruikt wordt, betaalt men 300 franken huur per journaal.

De weinige bouwboeren hebben hunne landerijen buiten de stad tegen de bergen en heuvels.

Tarwe, maïs, gerst en aardappelen zijn wel de voor-

¹⁾ Naam eener landmaat, in Frankrijk nog gebruikelijk. Ruim 5 journalen is één bunder.

naamste veldvruchten, want vlas wordt niet dan tot eigen gebruik geteeld.

De veestapel der boeren staat hiermee gelijk. Tien, twaalf koeien, die meestal voor de melkerij dienen, daarbij een of twee paar ossen als lastdieren en eene kleine kudde schapen maken den veestapel eener groote boerderij uit. Van paardenfokkerij wordt bijna geen werk gemaakt. Behalve van ossen, maken de boeren het meest gebruik van muilezels tot het vervoer van lasten, terwijl de ezels het meest geschikt zijn om de bergen te bestijgen.

Toch worden voor deze dieren nog betrekkelijk hooge sommen betaald: voor een paar ossen 800—1000 franken; voor een schoonen muilezel 400, voor schapen tot 65 franken het stuk.

Wel een teeken van voorspoed of welstand is, dat de arbeidsbevolking even als de boeren zich toelegt op het mesten van varkens, waarvan er niet zelden twee of drie in één gezin geslacht worden.

Het gevogelte: kippen, duiven, eenden, ganzen enz., als ook het wild, dat in den omtrek van Lourdes in menigte gevonden wordt, dient 't meest, om op de markt verkocht te worden.

Men zou niet denken, te Lourdes veel visch te vinden; toch is het zoo. De Gave is vischrijk, als ook de zijriviertjes de Nez en de Capaca: vooral echter het meer van Lourdes. Zalm, paling, voorn, snoek en forellen zijn de bewoners dier wateren.

Leveren de bergen en heuvels veelal een goeden teelgrond aan de oppervlakte; van binnen zijn zij niet minder winstgevend. Mijnen en groeven, in de bergen gegraven, leveren een schoon soort marmer, leien, marmerkalk en schilfersteen.

Alle gebouwen, welke men op het terrein der grot en in de stad ziet, zijn opgetrokken van marmer, uit de nabijzijnde bergen gegraven.

Dit marmer is moeielijk te bewerken en daardoor zeer duur, 80 tot 150 fr. per □ meter. De meeste groeven van marmer en leien behooren aan de stad, die, door deze te verhuren eene rijke bron van inkomsten bezit. Meer dan 300 mijnwerkers vinden er een ruim bestaan, daar zij 3 tot 7 franken per dag kunnen verdienen.

Boven deze bezittingen heeft de stad nog in eigendom twee groote wouden, 516 en 404 bunders groot. Het hout dezer bosschen, meest eik en olm, wordt vooral als brandhout uitgevoerd en levert der stad een jaarlijksch inkomen van 8 tot 10,000 franken.

* * *

Het bestuur der stad Lourdes bestaat uit een burge-meester (maire) en twee wethouders (adjuncten), die aan het hoofd staan van den gemeenteraad. Deze wordt bij algemeen stemrecht gekozen ten getale van drie en twintig, die om de vier jaren aftreden.

De andere beambten der gemeente zijn: de secretaris, bijgestaan door een onder-secretaris en een politieagent; — de gemeente-ontvanger, — de stadsarchitect; — de keurmeester van vleesch en andere eetwaren; — de commissaris van politie, die zes agenten en twee veldwachters ter zijner beschikking heeft.

De inkomsten en uitgaven der stad zijn ten gevolge der bedevaarten ontzettend gestegen. In 1858 bedroegen de inkomsten 34,000 franken, terwijl ze thans 150,000 bedragen,

waartegenover staat eene uitgave van 140,000 franken.

Als men van den eenen kant bedenkt de bronnen van inkomsten, welke wij boven vermeldde, en de veranderingen, verbeteringen, welke zijn aangebracht en nog jaarlijks aangebracht worden, kan men zich over deze hooge cijfers allerm minst verbazen, te minder daar het in Frankrijk geoorloofd is, van wege de gemeente bijdragen te verleen tot godsdienstige doeleinden.

Bovendien bezit Lourdes als hoofdplaats van een arrondissement eene rechtbank, bestaande uit een president, twee rechters, een plaatsvervangend rechter, een procureur der Republiek, een griffier en een commies-griffier.

Van de negen vrederechters, welke het Kanton Lourdes vroeger bezat, is er thans nog één overig.

Vermelden we nog, dat er te Lourdes gevestigd zijn twee notaris-kantoren en twee bankinrichtingen, welke laatste den vreemdeling groote gerieven bieden voor het innen van wissels en wisselen van geld, enz. tegen kleine winsten.

* * *

Het onderwijs te Lourdes wordt gegeven van wege den Staat en der Kerk.

Het eerste omvat twee scholen, ééne voor jongens en ééne voor meisjes, aan wier hoofd een onderwijzer en onderwijzeres met vijf hulponderwijzers en hulponderwijzeressen staan.

Het vrije- of katholiek onderwijs wordt gegeven voor de jongens door de Broeders van den H. Jozef. De waarlijk grootsche stichting, aan alle eischen van onderwijs, opvoedkunde en gezondheidsleer beantwoordende, dankt de stad aan den Bisschop Mgr. Billière van Tarbes.

De meisjes der stad worden op de katholieke scholen onderwezen door de Zusters van het moederhuis te Nevers. Bovendien besturen deze zusters nog eene kostschool en een weeshuis.

De Zusters van den H. Jozef besturen eene school voor vrouwelijke handwerken, alsmede kostschool, waaraan eene klas voor behoeftige kinderen is toegevoegd en nemen, als het noodig is, ook de verpleging van zieken op zich.

De Zusters Assomptionisten hebben tegenover de Grot eene prachtige inrichting van onderwijs en opvoeding voor gegoede families. De ligging van dit huis is zeker de meest schilderachtige van Lourdes, en de inrichting geheel naar de eischen des tijds.

Bij alle onderwijzers en onderwijzeressen bestaat heden nog het oud gebruik, de kinderen hunner scholen op Zon- en feestdagen te geleiden naar de Hoogmis en naar de Vespers, welke ten 2 ure gezongen worden. Vandaar dat de kerken op die dagen en tijden steeds goed gevuld zijn.

Liefhebbers van lezen vinden daartoe te Lourdes gelegenheid in de drie bibliotheken: 1°. der parochiekerk, welke 1728 deelen telt; 2°. in die der stad, bestaande uit 740 boekwerken; terwijl 3°. de leekenschool er eene volksbibliotheek op nahoudt van 116 boeken.

Verder genieten de bewoners van Lourdes uitspanning, en voor de jongelieden afleiding en bezigheid in de beide muziekgezelschappen: de fanfare en het strijkorkest, die alle veertien dagen uitvoeringen geven op het Marcadal-plein of der Promenades.

Voor den vreemdeling zal niets nuttiger zijn dan te weten, hoe te Lourdes het post- en telegraafwezen is ingericht.

Het post- en telegraafkantoor, nabij de oude kerk gelegen, is het belangrijkste van geheel Zuid-Frankrijk. Niet minder dan twee millioen wordt er omgezet; dagelijks worden 700 tot 800 telegrammen verzonden; 300 tot 400 ontvangen.

Het post- en telegraafkantoor levert in den zomer misschien de grootste verscheidenheid van Europa: alle talen hoort men er spreken; alle kleederdrachten aanschouwt men er.

Van den morgen tot den avond worden alle loketten belegerd, alle tafels bezet. Overal en op alle wijzen wordt geschreven; op banken, tafels, tegen den muur, op de knieën; men vecht om papier, pennen, inkt: een onbeschrijfelijk tooneel.

Het personeel bestaat uit een directeur, die twee ontvangers onder zich heeft: een op het kantoor en een aan het station.

De ontvanger aan het hoofdkantoor heeft ter zijner beschikking in den winter een hoofd-commies met vijf commiesen, die in den zomer met acht helpers versterkt worden. Bovendien zijn er vijf telegram- en vijf briefbezorgers voor binnen de stad; tien voor buiten, een chef-brievengaarder en een bezorger voor den dienst der treinen aan het station.

In de voornaamste en drukste straten en pleinen der stad zijn bussen geplaatst; — o. a. aan de Basiliek: een hulpbureau, dat telephonisch verbonden is met het hoofdkantoor.

De voornaamste hotels hebben in het hoofdkantoor afzonderlijke bussen voor de brieven enz. hunner gasten, die bij aankomst van elken trein gelicht worden.

Het post- en telegraafkantoor is geopend van des morgens 7 tot 's avonds 9 ure, ook op Zon- en feestdagen.

De brieven worden dagelijks acht- tot tienmaal verzonden van het hoofdkantoor; — de bussen in de stad vier à vijfmaal geledigd.

De verzending in de richting Parijs — Nederland geschiedt tweemaal daags, omtrent 11 ure voormiddag en 3 ure namiddag.

* * *

Eene tweede zaak van belang voor den vreemdeling, zijn wel de vervoermiddelen: het spoor en de rijtuigen.

De spoorweg omringt Lourdes, en doorsnijdt bijna alle wegen.

Het station ligt ongeveer tien minuten gaans van de stad, bestaat uit een hoofdgebouw met twee vleugels; aan het einde van den oostelijken vleugel is de uitgang voor bedevaartgangers.

Overgroot is de drukte, die hier vooral in de zomermaanden heerscht. Een, tot tien, zelfs vijftien speciale treinen komen hier per week aan. Het bedevaartsjaar van Lourdes begint Mei en eindigt October. Gedurende de jaren 1886—1892 kwamen te Lourdes aan 101, 107, 97, 139, 161, 175, 192 expres-treinen.

Zeër veel gemakken en voordeelen zijn door de spoorwegmaatschappijen aan de pelgrims en pelgrimstochten naar Lourdes toegestaan; verschillend naar de afstanden en het getal pelgrims.

Een flink plein vóór het station is bestemd voor rijtuigen, die bij aankomst van alle, maar bijzonder van expres-treinen

in groote getale daar aanwezig zijn. Lourdes zelve telt 140 rijtuigverhuurders, die 200 à 300 rijtuigen ter beschikking der reizigers kunnen stellen. Daarenboven komen in de maanden Mei tot October vele vreemde verhuurders, vooral van Pau en Tarbes.

Voor een vreemdeling zal het moeielijk te onderscheiden zijn, of hij met een Lourdschen dan wel met een vreemde rijtuigverhuurder en koetsier te doen heeft. Allen echter zijn onderworpen aan, en hebben zich te gedragen naar de gemeentelijke verordening, waarvan de voornaamste bepalingen hier volgen.

Elk koetsier moet op aanvraag het tarief toonen, en heeft geen aanspraak op fooien: alleen op de aangegeven prijzen:

1°. Van het station naar de stad; 2°. van hier naar de grot; elke reis 0.30 fr.; 3°. van het station naar de Grot: 0.60 fr.

Hoedendozen en reiszakken behoeven niet betaald te worden; alle goederen zijn onderworpen aan een tarief van 0.15 fr.

Een rijtuig, dat onderweg genomen wordt, moet betaald worden per uur; binnen Lourdes en een kleinen omtrek 2 fr. voor een calèche; — 3 fr. voor een landauer.

12 kilometers buiten dien omtrek 3 fr. voor een calèche; — 4 fr. voor een landauer.

Het uur is echter verdeeld in 4 kwartieren; het eerste uur moet men altijd geheel betalen, al maakt men ook minder dan een uur gebruik van het rijtuig. Voor de volgende uren kan men per kwartier volgens bovenstaand tarief rekening houden.

Wil men een reisje maken naar verder afgelegen plaatsen, bv. Caunterets, Gavernie; dan moet men daarvoor trachten overeen te komen met de koetsiers, dewijl voor dergelijke tochten geen tarief bestaat,

Gewoonlijk wordt voor een rijtuig met 2 paarden 20 à 25 fr., met 4 paarden 40 à 50 franken gevraagd, waarop men echter kan afdingen.

II.

De Grot en de haar omringende heiligdommen.

Lourdes! Aan wien over de geheele wereld is het niet bekend?

Maar gekend is: geliefd!

Doet deze naam niet onwillekeurig in ons trillen een gevoel van verlangen, maar ook van genegenheid.

De Grot, de Basiliek niet alleen zijn elken Katholiek dierbaar; de stad zelve, hare bewoners, hare instellingen, gebruiken, leefwijze wekken onze belangstelling; niet het minst zeker de godsdienstige toestand. Want in dit opzicht zijn we, omdat het Franschèn geldt, minstens achterdochtig. Er is reden voor. Doch vergeten wij daarbij niet, dat we Frankrijk al te lichtvaardig beoordeelen naar hetgeen we van Parijs, Lyon en dergelijke groote steden te hooren krijgen, en dan nog slechts over de toonaangevende kringen; terwijl toch in Frankrijk, onder de bevolking der groote steden zelfs veel goeds, vooral veel heldhaftigs gevonden wordt, waaraan wij Nederlanders niet durven denken.

Tot bewijs behoef ik mij hier niet te bepalen tot de om hun geloof geroemde bewoners van Bretagne en de Vendée. Wie in het afgeloopen jaar 1898 te Lourdes mocht ontmoeten

de bedevaart van het bisdom Rhodéz, zal daar aanschouwd hebben 8000 mannen en vrouwen in even grooten getale, onder leiding van 400 priesters en hun Bisschop. Voorzeker een hartverheffend schouwspel. En als men van hen hoorde, hoe in de bergstreken over het algemeen er slechts weinigen gevonden worden, die met Paschen en op de Zon- en feestdagen hunne christelijke plichten verzuimen, dan moet men tot het besluit komen, dat in meer dan eene streek van Frankrijk nog veel goeds is; — en voor ons vaderland bidden: „die staat zie toe dat hij niet valle.”

Het vervult ons hart van vreugde en verhoogt onze hartelijke genegenheid voor Lourdes, waar we van hare bewoners onder dit opzicht veel goeds kunnen mededeelen.

De bevolking van Lourdes en aangrenzende dorpen is zeer gehecht aan hun geloof en zeer godsdienstig.

Dewijl de parochiekerk te klein is ¹⁾, maken de meesten gebruik van de Basiliek, de Rozenkranskerk, en de Krypto om Mis te hooren op de Zon- en feestdagen, aan welke verplichting bijna allen voldoen, evenzeer als aan den Paaschplicht; op den eersten Paaschdag b. v. telt men gewoonlijk 1000 tot 1200 communiën, alleen van mannen ²⁾; — 300

¹⁾ Ik was in de gelegenheid op te merken, dat op verscheidene plaatsen in Frankrijk Missen, preken, communiën plaats hadden alleen voor mannen. Of dit gebruik algemeen is, durf ik niet zeggen.

²⁾ Weldra zullen de bouwwerken aan de nieuwe Kerk, door

à 400 op het feest der Eeuwigdurende Aanbidding (6 Januari); zeer velen op de groote feesten door het jaar.

Ook den eersten Zondag van elke maand gaan vele mannen en kinderen ter H. Tafel, en dit getal groeit immer aan.

Van de vrouwen zijn er bijna geene die hare plichten verzuimen: op de Zon- en feestdagen gaan zij bij honderden te Communie, terwijl vele wekelijks en ook op dagen in de week ter H. Tafel naderen.

Aan het hoofd der parochie Lourdes, dus der oude Kerk staat de Zeereerw. Heer Deken en Pastoor Barrère, bijgestaan door één Onderpastoor en twee Kapelaans, terwijl over het gasthuis en de gevangenis een Aalmoezenier is aangesteld.

Wel een bewijs voor den godsdienstzin der Lourdsche bevolking is, dat dagelijks in de kerk het rozenhoedje wordt gebeden en de zegen met het H. Sacrament gegeven. Bovendien wordt alle dagen der maanden Maart, Mei, Juni en October eene preek of eene geestelijke lezing onder het Lof gehouden.

De Missen beginnen des Zondags ten 5, 7, 8½, 10 en 11½ ure.

's Namiddags der Zon- en feestdagen worden de Vespers gezongen, als wanneer de kerk meestal vol, soms overvol is. Hiertoe brengt niet weinig bij, zooals we elders vermeldden, dat de onderwijzers hunne kinderen derwaarts begeleiden en met deze de vespers zingen, waartoe zij van een der geestelijken en van den organist onderriicht ontvangen.

* * *

Pastoor Peyramale begonnen, hervat worden, daar onlangs door Henri Lasserre daarvoor is geschonken 100,000 franken, waarbij de stad eene gelijke som heeft gevoegd. Zie bl. 326.

De wijze, waarop in Frankrijk de groote feesten des Heeren, van Maria, der Heiligen gevierd worden, wijzen op een Katholiek land, waar de feestviering der Kerk is doorgedrongen tot- en vereenzelvigd met het volk: een kerkelijk feest is daar een volksfeest, gelijk ten onzent het kerkelijk feest een huiselijk feest.

Het feest der feesten voor de bevolking van Lourdes wordt den 8 December gevierd: het feest der Onbevleete Ontvangenis.

Dit zoete woord, die liefelijke benaming is op deze plaats van de lippen der Onbevleete gevloeid: geen wonder, dat dit feest met zooveel geestdrift gevierd wordt. De geheele bevolking spoedt zich dien dag van 's morgens vroeg naar de Basiliek, woont de H. Diensten bij, welke gewoonlijk door den Bisschop van Tarbes worden gevierd. Dien dag verzuimt niemand een bezoek te brengen aan de Grot en van het bronwater te drinken. Verscheidene broederschappen, die den naam van Maria dragen, begeven zich dan met muziek en ontplooiden vanen naar de Grot, waar voor hen de H. Mis wordt opgedragen.

Den avond van dien dag zijn alle gebouwen aan de Grot en alle openbare gebouwen en bijzondere huizen verlicht.

Dien dag komt te Lourdes van heinde en verre zooveel volk als ooit in den zomer.

Evenveel luister worden aan de andere feesten des jaars bijgezet: klokkenspel, muziek en zang, versiering en verlichting.

Aldus op Paschen, als wanneer men zich van 's morgens vroeg verdringt aan de Biechtstoelen en Communiebank.

Voor al geliefd bij de bergbewoners is het Kerstfeest, als wanneer zoovele mannen als met Paschen de H. Com-

munie ontvangen. Na het Kerstfeest komt elk dorp op zijne beurt jaarlijks den priester een wit lam aanbieden, dat daartoe met groen en bloemen uitgedoscht is.

Omtrent de viering van H. Sacramentsdag bevatte de *Revue Catholique* van Tarbes de volgende mededeeling: „De processie op H. Sacramentsdag was te Lourdes schitterend. Tusschen de onafzienbare rijen van kinderen, leden van Congregaties en broederschappen werden prachtige vaandels gedragen, speelde de fanfare hare schoonste stukken. Op de openbare pleinen waren smaakvolle eerebogen en rustaltaren opgericht, terwijl het volk de grootst mogelijke ingetogenheid en godsvrucht aan den dag legde.”

De viering van het Patroonsfeest was eenigszins in verval geraakt, doch sinds eenige jaren is het weer in eere hersteld.

De gemeenteraad woont gezamenlijk de Hoogmis bij op St. Petrus feestdag, alsmede de pompiers in ambts-gewaad.

Aan de armen worden brood en vleesch uitgedeeld; er hebben muziekkuitvoeringen en volksspelen plaats, zoodat dit Kerkfeest gevierd wordt zooals het behoort: ook als volksfeest.

Op het feest der Ten-hemelopneming van Maria wordt allen luister bijgezet. De terreinen der Basiliek zijn versierd; de geheele bevolking begeeft zich in processie biddend naar de Grot. De zangen der Congreganisten in hunne eenvoudige kleederdracht (blauw kleed met witten sluier) worden begeleid door de muziekgezelschappen; des avonds is alles schitterend verlicht; het volk viert feest, juicht en jubelt: *Gaudemus omnes*: laten wij ons allen verblijden!

Juichen met de Kerk maar ook met haar treuren; dat

was weleer, dat moest nog de geest des volks zijn, gelijk deze te Lourdes heerscht.

Is Allerheiligen in vreugde doorgebracht, dan zingen allen de Vespers voor de Overledenen meê, waarna alle aanwezigen onder het luiden aller klokken in processie naar het kerkhof trekken.

Allen, van het kind tot den grijsaard nemen er deel aan; allen, mannen en kinderen, ernstig gestemd, treurig, biddend. Daarop volgen de geestelijken en de vrouwen met hare zwarte kappen bekleed (een soort van falie) den rozenkrans biddend. De geestelijken zingen onderweg de *Miserere* en de *Profundis* met de zangers.

Op het kerkhof aangekomen wordt eerst gezamenlijk gebeden vóór het groote Kruisbeeld; dan verspreiden de aanwezigen zich over de graven. Ook de geestelijken gaan het kerkhof rond, hier en daar biddende bij en met de familieleden, die zich bij het een of ander graf hunner afgestorvenen vereenigd hebben. In den avond noodigen de klokken wederom ter kerke, waar tot laat voor de overledenen gebeden wordt. Op den dag van Allerzielen beijvert een ieder zich om de plechtige Mis bij te wonen en ofschoon geene openbare godsdienstoefeningen meer plaats hebben, gaan toch velen het kerkhof bezoeken, voor de overledenen bidden, troost zoeken en zoete hoop opwekken.

Het grootst bewijs voor den godsdienstigen geest in, en om Lourdes is wel de bloei van het vereenigingsleven op godsdienstigen grondslag.

De ambachtslieden, werklieden, arbeiders, zoowel mannen

als vrouwen, allen hebben hunne vereeniging, waarvan sommige een eigen altaar van hun Patroon, terwijl allen het jaar- of Patroonsfeest vieren en bij die gelegenheid gezamenlijk ter kerke trekken met ontplooide banieren, niet zelden de muziek aan het hoofd.

Al die vereenigingen en broederschappen op te sommen is niet wel doenlijk; het zou van geen nut zijn, alle 22 burgerlijke, godsdienstige en gemengde genootschappen te noemen.

Eenige bijzonderheden toonen den goeden, christelijken en liefdadigen geest der bevolking,

Op St. Jozefsdag is het feest bij de Zusters-Assomptionisten. Alsdan wordt aan den arme een maaltijd aangeboden door de deftige dames der stad, die dan zelve de armen aan tafel dienen.

Wanneer een man of vrouw op sterven ligt worden zes of vijf kort-afgebroken slagen op de groote klok gegeven.

Elk lid van eene vereeniging wordt door zijne medeleden ten grave geleid, ontvangt van de vereeniging een of meer Missen voor de rust zijner ziel, waarbij ook alle medeleden moeten tegenwoordig zijn. Van daar dat de begrafenissen van zoo groote menigte, ten getale van 300 tot 1000 en 1200 personen vergezeld zijn.

Dit alles toont een geest van liefdadigheid en vereering jegens levenden en dooden; het toont een geest van geloof, waaruit dit alles voortkomt.

Voor alle vrienden van Lourdes eene reden tot ware vreugde.

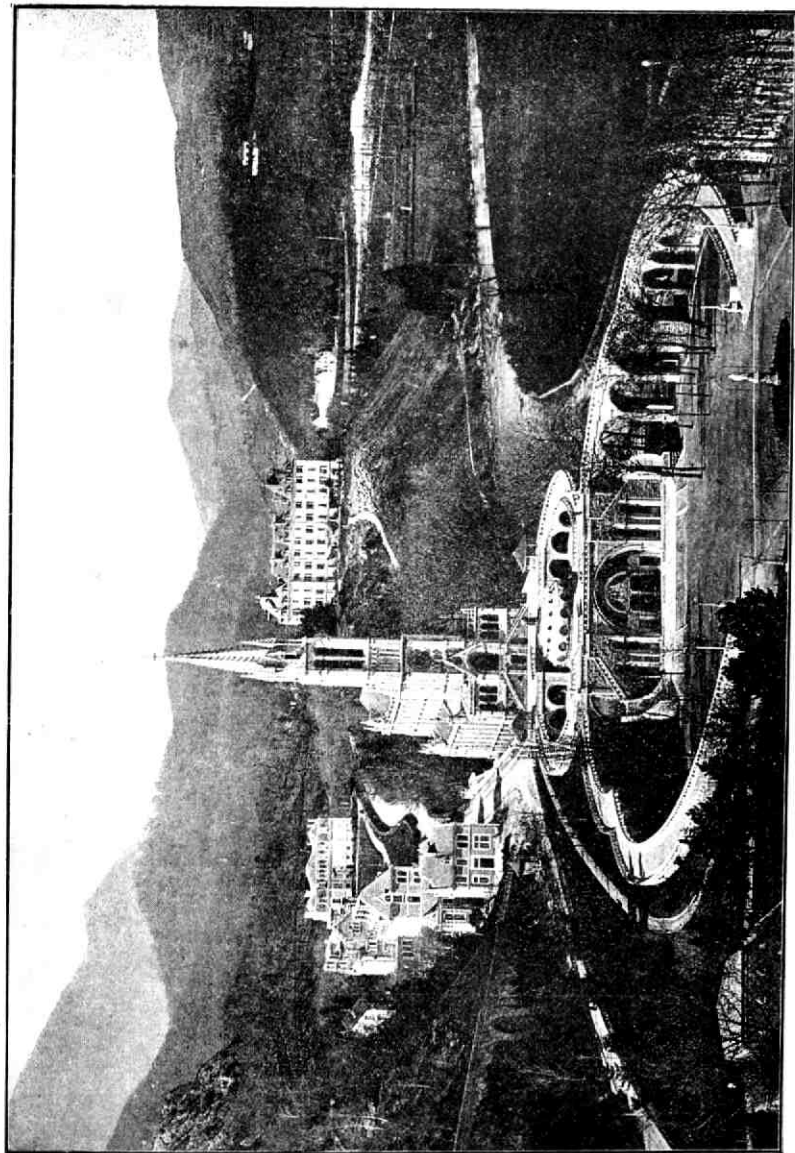
Als de pelgrim of reiziger voor den eersten maal aan het station te Lourdes afstapt, staat hij verbaasd over het prachtige landschap, dat nu voor hem ligt.

Aan zijne voeten is de stad verborgen; niets is er te zien dan de grijze daken en het oude kasteel. Daarachter rijst de ranke toren der Basiliek op tegen den donkeren achtergrond der Pyreneën, wier toppen sneeuw en ijs, wier voet groene velden zijn.

Verrukkend is het schouwspel, dat natuur en kunst bieden, als men, de stad doorgewandeld, gekomen is op de brug du Boulevard. Een ontzaggeijk groot en toch zoo lief park doet zich dan aan het oog voor. De Gave vormt aan twee zijden de natuurlijke grenzen van dit bedevaartterrein.

Niets kan eene gedachte geven van de drie als boven elkander gestapelde kerken: de Krypte of onderkerk op de oude rots; daarboven de Basiliek van witten steen, wier ranken toren met de bergen wedijvert in hoogte, — daarvóór de prachtige Rozenkranskerk, waarvan de koepels tot aan de onderkerk der Basiliek reiken. Alleen een kunstenaar, een genie kon dit plan opvatten, waarvan de grootsche uitvoering de bewondering aller eeuwen zal wekken.

Tot nu toe had enkel de Basiliek Massabielle's rots bekroond. Doch de steeds grooter wordende menigte pelgrims eischte meer ruimte, maakte een grooter heiligdom noodzakelijk. Ten andere moest men van de Grot tot de Basiliek eene hoogte beklimmen van 40 tot 50 meters, bijna 200 trappen. Dan nog gevoelde men behoefte aan een uitgestrekt plein, die de ontzaggeijkle menigte kon bevatten, en waarop de processies zich konden ontwikkelen. Door het verleggen der Gave had men alreeds een uitgestrekt terrein verkregen vóór de Basiliek, hetwelk toeliet de Rozenkranskerk in den

Basiliek en Rozenkranskerk,
(Gezien komende van de stad).

vorm van een grieksch kruis op te richten. De toegang tot de Basiliek, eerst slechts langs trappen te bereiken, bestaat in twee half-cirkelvormige zeer breede wegen, gebouwd op achtereenvolgens hooger wordende gewelven. Deze reiken tot aan de koepels der Rozenkranskerk, loopen er rondom heen, en vormen een grootsch balkon.

Het St. Pieterplein te Rome geeft eenig gedacht van dezen reusachtigen bouw: alleen de afmetingen zijn grooter.

Binnen in de kerk meent men nog te Rome te zijn, doch niet meer in St. Pieter, doch in het Pantheon. Gelijk dáár, valt ook hier het licht door de koepels, hetzelfde zacht, stemmend licht, dat de kerk tot een vroom heiligdom maakt, en tot bidden opwekt. 't Is dan ook, na de grot, de meest geliefkoosde bedplaats der pelgrims, en is er als de voorzaal van. Want van de badplaatsen aan de grot kan men langs een trap van slechts eenige treden zich begeven naar dit heiligdom, zoodat het verblijf van Jezus in Zijn H. Sacrament en van Maria aan de Grot maar één uitmaken.

Dient de Rozenkranskerk aldus tot schuilplaats der zielen bij Jezus en Maria; zij biedt die ook aan de lichamen der pelgrims. Immers, bij regen, onweder bezit zij ruimte genoeg, om gansche bedevaarten te bevatten, die dan daar hunne gebeden of oefeningen kunnen voortzetten.

Wat den bouw dezer kerk betreft; de bouwstijl is een mengsel van alle bouwstijlen: alle groote gedenkstukken van den ouden en nieuwen tijd hebben motieven geleverd aan dezen reuzenbouw.

Toch kan men niet genoeg bewonderen de schoonheid der koepels, die met zulke eenvoudige lijnen verkregen zijn, de ruimte der kruisbeuken, de welgelukte plaatsing der 15 kapellen bezijden en rond het hoogaltaar, de schoone in-

richting van het priesterkoor, met zijne in eikenhout vervaardigde koor- en preekstoelen.

Allerprachtigst is het hoofdaltaar dezer kerk: alle bestaande marmer- en metaalsoorten zijn er aan gebruikt; het geheel is ééne zinnebeeldige voorstelling der H. Maagd, harer deugden en voorrechten, van den Rozenkrans, enz. De beschrijving van dit altaar blijft altijd beneden de werkelijkheid.

Van meer belang is het te weten, dat dit altaar is opgericht tot eerherstel aan de H. Maagd voor den smaad en hoon, Haar aangedaan door een man, wiens naam te noemen in een boek over O. L. V. van Lourdes alreeds eene beleediging aan de Onbevleete zou zijn. De inschrijving werd door de Paters der Onbevleete Ontvangenis geopend voor het hoofdaltaar en voor het orgel op het einde van 1894. Binnen het jaar bedroeg zij 128,000 franken, waarvan de Belgen 5000 franken bijdroegen.

In de 15 kapellen, welke het hoogaltaar omgeven zullen de Geheimen van den Rozenkrans in beeld en mosaïek worden voorgesteld. Nog weinigen zijn voltooid; doch het korte tijdsbestek in aanmerking genomen, alsmede de godsvrucht en de mildadigheid jegens O. L. Vrouw van Lourdes, mag men verwachten, dat ook deze krans van kunstschoon binnen weinige jaren aan O. L. Vrouw zal aangeboden zijn.

Eene prachtige bloem in dien krans is het altaar der Geeseling, het 7e Geheim, door de mildadigheid en godsvrucht der Hollanders aan Maria geschonken. Dit altaar uit verschillende marmersoorten, verguld koper en mozaïek opgetrokken, koste 11,500 franken en werd in Mei 1897 in gebruik genomen. Ongetwijfeld zal ook de kapel niet lang op hare voltooiing behoeven te wachten.

Den 7^{den} Augustus 1889 werd de Rozenkranskerk ingewijd door den Aartsbisschop van Auch, in tegenwoordigheid van den Kardinaal-Aartsbisschop van Parijs en 16 andere Bisschoppen. In 1883 was de eerste steen gelegd van dit grootsch werk, dat in betrekkelijk korten tijd is voltooid, en waaraan niet minder dan 3½ miljoen is ten koste gelegd.

Dat aan zulken grootschen tempel de meubels gelijkvormig moeten zijn, spreekt wel van zelfs. Het eerste en tweede meubel, het orgel en het hoofdaltaar, zijn der kerk waardig.

Het orgel is even als het altaar een meesterstuk van den Parijschen orgelmaker Cavaille—Coll; maar kost dan ook 80,000 franken. Vóór nog het altaar voltooid was, wijdde de Bisschop van Tarbes het orgel aan den dienst van God op Zondag den 30 Mei 1897.

Reeds 4 maanden zong het orgel Jezus en Maria ter eere, als ook zijn gezelschap, het altaar, zich daarbij voegde, om samen een verheven lofied op de Onbevleete aan te heffen. Rozenkrans-Zondag van het 25ste jaar der Verschijning van O. L. Vrouw met den Rozenkrans was wel de meest geëigende dag voor dit feest.

De groote toevloed van pelgrims liet niet toe, het altaar te consacreeren. Mgr. de Bisschop van Monaco zegende het altaar, het Kruis, het beeld der H. Maagd, waarna de pontificale Mis eene aanvang nam ¹⁾). Het orgel hief nu een blijden lofzang aan als om het altaar te begroeten, dat even als hij zou dienen om „de barmhertigheden des Heeren in eeuwigheid te verkonden”.

Het laat zich aanzien, dat het overige der Rozenkrans-

¹⁾ Annalen 1897, Oct., bl. 217.

kerk in overeenstemming zal komen met deze twee, de voornaamste meubels. Trouwens daarvoor spreken borg de koorbanken, welke het altaar omgeven; gelijk ook de 15 kapellen, welke nu reeds van een prachtig marmeren altaar voorzien zijn, en waarin het Geheim van den Rozenkrans, dat ze voorstellen, in mozaïek bewerkt is.

Treden we de Rozenkranskerk uit, het gezicht naar de stad gekeerd, dan hebben we tusschen de half-cirkelvormige opgangen naar de Basiliek een ontzaggelijk groot plein, waarop 35,000 menschen plaats vinden, en in de verlenging daarvan het grootsche park tot aan de *Pont du Boulevard*. De ingang hiervan wordt als 't ware bewaakt door den Aartsengel Michaël, wiens beeltenis in brons naast het monumentale Kruis der Bretagners in een perk zich verheft. Aan het einde van het park, vlak vóór het plein der Rozenkranskerk staat het door Z. H. Pius IX gekroonde beeld van O. L. Vrouw, omgeven van een kunstig gesmeed hekwerk in een smaakvol aangelegden bloementuin.

* * *

Begeeft men zich van de Rozenkranskerk naar de Grot, dan heeft men links de kade op te gaan, welke tusschen de bruischende Gave en de Massabielle-rots is aangelegd. Zich omkeerende naar die zijde, krijgt men aanstonds in het oog een kolossaal groot gebouw van drie verdiepingen, waarin gewoonlijk eene menigte menschen zijn. Het is de „*abri des pèlerins*”; eene schuil- en verblijfplaats voor alle pelgrims. Dit gebouw is opgericht ter vervanging van dat hetwelk in ronden vorm eertijds door Henri Lasserre werd geschonken. De onderverdieping be-

staat bijna geheel uit ééne groote zaal, waarin tafels en banken geplaatst zijn ten gerieve en gebruike van een ieder. Vooral in de dagen der bedevaarten wordt veelvuldig gebruik hiervan gemaakt, en biedt het dag en nacht huisvesting aan talrijken, daar een ieder er gratis kan zijn en blijven.

Ter zijde van dit pelgrimsgebouw bevindt zich een kantoor, dat dient tot gemak der pelgrims. Van 8 tot 11 ure vóórmiddag en des namiddags van 2 tot 7 ure zijn hier altijd aanwezig twee Paters en andere geestelijke wier taak is, aan de pelgrims inlichtingen te verschaffen omtrent gevonden voorwerpen, aangekomen brieven, waarvan het adres moeielijk te vinden is.

Het Journal en de Annalen van Lourdes zijn in 13,000 exemplaren de twee spreekbuizen, waardoor Maria's lof tot aan de uiteinden der aarde verkondigd wordt. Zij worden geschreven door de Paters. Het Journal bevat korte en eerste berichten omtrent al wat merkwaardigs te Lourdes gebeurt. Het tweede, de Annalen, bevatten de officieele tijdingen en berichten over de bedevaarten, zieken, genezingen, — deze laatste met de echte stukken, getuig-schriften enz.

Het Journal kost buiten Frankrijk 8 frs; de Annalen 3 frs. per jaar.

In ditzelfde vertrek kan men zich doen inschrijven in de Broederschappen der Onbevleete Ontvangenis en van den Rozenkrans.

Aan dit gebouwtje is ook eene brievenbus gehecht, welke dagelijks zooveel malen gelicht wordt door het hoofdpostkantoor als de andere brievenbussen in de stad. Ook is dit kantoor telegraphisch met dat der stad ver-

bonden, zoodat men aan de Basilië telegrammen kan afgeven, welke van daar aan het hoofdbureau worden overgeseind.

Ofschoon de op bogen gebouwde opgangen naar de Basilië verscheidene doorgangen hebben, zoo worden de achterste benuttigd voor verschillende doeleinden.

In eene dier bogen is het geneeskundig bureau gevestigd. Het gebouw, daartoe ingericht volgens alle eischen, welke redelijkerwijze kunnen gesteld worden, is in den laatsten tijd nog met een laboratorium begiftigd.

Het doel van dit geneeskundig bureau hebben we vroeger uiteengezet, alsook de middelen, waarover het beschikt en welke aan elk ten dienste staan. Boven alles wordt door vriend en vijand of tegenstander geroemd de groote vrijheid, waarmede elk geneesheer de onderzoekingen kan nagaan, woordenstrijd daarover inleiden of er aan deelnemen.

De geschiedenis van deze instelling vermeldt Dr. Boissarie in de November-aflevering 1898 der *Annales van Lourdes*.

In den beginne hielden de Paters de registers der zieken en genezenen aan de Grot. Hunne taak bepaalde zich tot het inschrijven der getuigschriften, welke de zieken medebrachten van de dokters, onder wier geneeskundige behandeling zij waren en geweest waren; waaraan dan later werd toegevoegd het getuigschrift dierzelfde geneesheeren na hunne genezing. Dit alles bewerkstelligden zij onder toe-

zicht en met medewerking der geneesheeren Dozous en Vergez te Lourdes.

Geen de minste verdenking kan vallen op de gedurende 15 tot 20 jaren ingeschreven genezingen. Want die getuigschriften zijn afgegeven door geneeskundigen van de meest uiteenloopende richtingen, vaak tegen hunne bedoeling, van alle landen en volken der aarde, die eensklaps zich geplaatst zagen voor uitkomsten, welke zij niet verwacht, laat staan voorzien hadden.

Het was eerst bij gelegenheid der nationale fransche bedevaart van 1883, dat 5 geneesheeren eenigen bijstand verleenden aan de Paters bij het opmaken van de verslagen der genezenen.

In 1884 richtte de Belgische dokter St. Maclou het eigenlijk gezegd geneeskundig bureau op, gelijk het thans nog bestaat. Tot 1891 bleef hij aan het hoofd daarvan en werd toen opgevolgd door den tegenwoordigen bestuurder Dr. Boissarie.

Van 1884—1891 werden slechts 50 verslagen per jaar opgemaakt; dit getal is gestegen tot 230 in 1887—88. Terwijl het getal geneesheeren in 1891 hoogstens 35 bedroeg, die het geneeskundig bureau bezochten, plaatsten in 1897—98 230 doktoren hun naam op de lijsten van het bureau. Eertijds was hun werkkring beperkt tot den tijd dat pelgrims-tochten te Lourdes aanwezig waren; nu heeft het bureau zitting van den 15 April tot 15 October. Soms zijn 60 tot 80 dokters tegelijk aanwezig en volgen met de grootste belangstelling de onderzoekingen. Deze onderzoekingen strekken zich uit over 25 tot 30,000 getuigschriften, welke de zieken medebrengen, — over 12 tot 15,000 geneesheeren, welke die afgegeven hebben; — bijna alle doktoren der wereld zijn er

bij betrokken; — meer algemeen, minder verdacht en partijdig kan geen onderzoek zijn, dan hier te Lourdes plaats heeft. Bovendien worden deze onderzoekingen nagegaan door deskundigen van allerlei volk en geloofsbelijdenis; openbaar gemaakt door nieuwsbladen van elke richting; zoodat onmogelijk eenige redelijke verdenking of mistrouwen er op vallen kan. In de laatste jaren is dan ook een nieuwe geest ontstaan onder de geneesheeren: zij zijn niet meer zóó bevooroordeeld als weleer; — niet alleen uit nieuwsgierigheid gaan zij derwaarts, of als mannen der wetenschap; zij z e l v e zijn er gekomen als z i e k e n , hebben er hunne lijders, niet zelden hunne dierbaarste betrekkingen heengezonden en zijn als genezenen, naar lichaam en ziel beiden, teruggekeerd.

Wat langen en moeielijken weg is in die jaren bewandeld en doorloopen. Het w a s alles:-ingeving, aandoening, zenuwziekten. En thans? Leeraars en leerlingen der Universiteiten moeten gelijkelijk erkennen, dat er eene grens is aan hunne vooropgezette stellingen, eene grens, die te Lourdes alleen overschreden wordt.

Voor een niet gering gedeelte heeft dit geneeskundig bureau zijn naam te danken aan den tegenwoordigen bestuurder Dr. Boissarie.

Deze dokter, heden door de geheele wereld bekend, wordt beurtelings toegejuicht, aangerand; ondervindt nu eens goedkeuring dan afkeuring, wordt geacht en veracht, bewonderd en gesmaad, besproken en geëerd. Een onpartijdige beoordeelaar zal hem volgen in de rustige studiën, waarmede hij de Annalen vult, in de onderzoekingen en bewijsvoeringen van zijn bureau, in de voordrachten, welke hij jaarlijks in de eene of andere groote stad van Frankrijk houdt. Want hij is inderdaad eene g r o o t e t w i j f e l a a r ,

zoals deze groote geloovige terecht wordt bijgenaamd. Deze man, die de geneeskunde kent als geen tweede, die woord en pen tot zijn dienst heeft, wiens patienten over de geheele wereld verspreid zijn, begint altijd met twifelen. Terughoudendheid, aarzeling, stilzwijgendheid, ziedaar zijne voorname eigenschappen maar ook zijne groote kracht.

Maar als na jaren van studie en proeven zijne overtuiging gevestigd is, dan spreekt hij die kloekmoedig uit, verdedigt ze tegen alle aanvallen: feiten en omstandigheden verhalende, daarmêe den vijand in de engte drijvend, hem dwingend tot den terugtocht of tot bekentenis zijner onmacht.

* * *

Verder gaande in de richting der Grot, ziet men een gebouwtje naast het bureau, dat dient tot magazijn of winkel van alle soort godsdienstige voorwerpen als: rozenkransen, kruisjes, beelden, prenten, platen, boeken enz. Deze winkel wordt bediend door, en is het eigendom der Paters, die de Grot en hare heiligdommen bedienen. De winsten, welke zij daarmede behalen strekken ten voordeele van de werken der Grot, voor welke groote sommen benoodigd zijn, om ze te onderhouden, en om aan de al grooter wordende behoeften te gemoet te komen.

* * *

Achter de linkerzijde der grot, onder de Basiliek zijn de rotsen verborgen achter de gebouwen van het bureau, het magazijn en der *piscines* of badplaatsen.

Korten tijd na de Verschijningen werd door de steen-

werkers het water der bron, die onder Bernadetta's hand ontsprongen was, opgevangen in een bak, gehouwen uit den rotsgrond. Weldra werd deze vervangen door de zwart-marmeren fontein, welke door drie kranen het water aan de vragende menigte schenkt. O. L. Vrouw had echter gezegd: dat „men zich wasschen zou aan de bron.” Hoe dit op te volgen? Wel had men daarneven twee water-kommen in eene hut gemaakt, doch voor de duizende zieken welke naar Lourdes stroomden, bleken deze alras onvoldoende te zijn. Nog in 1892 heeft men er toe moeten overgaan, om de badplaatsen te vergrooten en in te richten gelijk ze thans zijn. De badplaats bestaat nu uit drie kamers of zalen: eene voor mannen, eene voor vrouwen; de derde, voor kinderen, is ook ingericht om zit- en voetbaden te nemen. In de twee eerste kamers zijn drie badkuipen geplaatst; en deze kamers zijn verbonden met twee kleinere voor hen en haar, die belast zijn of zich belast hebben met het baden der zieken. Het geheele gebouw is tegen de rotsen, waarop de Basiliek prijkt, opgetrokken in Lourdschen steen.

Op den voorgevel van den middenbouw zijn de woorden in gulden letters gehouwen, welke de H. Maagd tot Bernadette sprak: „Ga drinken en u wasschen aan de bron.”

* * *

De verzorging der zieken is aan goede handen toevertrouwd, n.l. aan hen en haar, die zich vrijwillig daarvoor aanbieden. En geene gemakkelijke of eeretaak nemen deze daarmee op zich, maar eene moeilijke en moeizame. Van het oogeblik af, dat zij de reis naar Lourdes aanvaardden tot dat zij hen weder teruggevoerd hebben naar huis, zijn de ver-

plegers en verpleegsters in het gareel; geen oogenblik laten zij de ongelukkigen alleen, aan wier dienst zij zich gewijd hebben. Behalve de vermoeiende diensten, welke zij bewijzen; wie zal zeggen hoevele ontberingen, opofferingen van allerlei aard zij zich moeten opleggen of getroosten?

Wat veelvoudige taak! Bij het instijgen, of liever, bij het indragen der zieken in den trein zijn het voornamelijk de verplegers, die hunne krachtige hand leenen. Op reis zijn het allereerst de verpleegsters, die de arme zieken van alles voorzien, hen bij het kleeden, wasschen, eten, drinken behulpzaam zijn, voor behoorlijke en gemakkelijke ligging zorgen evenals voor de verpleging, reiniging hunner wonden. Doch daarmede hebben de verplegers geen rust, want hunne hulp kan maar zelden ontbeerd worden.

Te Lourdes aankomende spannen zij zich letterlijk in. Op bedden en stoelen worden de zieken uit de wagens getild, op draagbaren gelegd, in kleine rijtuigjes geplaatst. Verplegers en verpleegsters voorzien zich van draag- of trekbanden en nu begint een voortdurende en onophoudelijke tocht naar het Gasthuis der Zusters van Nevers, ook wel dat der Zeven Smarten genaamd.

Van hieruit naar de Grot, de Bron; vanwaar de zieken weer terugkeeren naar het Gasthuis, om spijs en drank te nemen, uit te rusten, en onder allerlei opzicht verzorgd te worden. Dan keeren zij straks terug naar de Grot, de Rozenkranskerk, om de processie met het H. Sacrament bij te wonen, den zegen te ontvangen; of om in de H. Mis tegenwoordig te zijn, gebed te worden enz., om met hunne landgenooten en medepelgrims te bidden.

Wie die een weinig nadenkt, is niet vol bewondering voor zooveel opofferende liefde, voor de bereidvaardigheid, waar-

mede zij die zieken bijstaan en verzorgen, en zichzelven daardoor veel geestelijk en lichamelijk genot ontzeggen.

Te Lourdes bestaat voor de ziekenverplegers en verpleegsters eene soort broederschap, hetwelk de Belgische bedevaartgangers aldra nagevolgd hebben. In het Belgisch Tijdschrift over O. L. Vrouw van Lourdes (jaarg. 1895—96 bladz. 38) vindt men de Regels van den Hospitaaldienst. Deze vereeniging is ontsproten aan het *Genootschap van O. L. V. van het Kruis*, dat een eigen ziekenwagen te zijner beschikking heeft, waarin alle gemakken zijn aangebracht, welke men in het best ingerichte gasthuis nauwelijks zal aantreffen. Behalve rust- en slaappleatsen voor de zieken bevat de zoogenaamde *witte* wagon keuken, kapel, apotheek met toebehooren.

Ofschoon de Hollandsche bedevaart naar Lourdes nog niet zoo gelukkig is, zoo wekt de verpleging hunner zieken toch de bewondering van landgenoot en vreemdeling. Alleszins verdiend zijn de loftuitingen, welke bovenstaand Belgisch Tijdschrift daarover bevat (jaargang 1896—97):

„Eene bijzondere melding moet hier gemaakt worden ten voordeele der Hollandsche dames. Immers zij waren van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bij de zieken, om hen te kleeden, te voeden, op te passen in het gasthuis, en hen verder aan de grot en de badplaatsen te verzorgen. De geestdrift en christelijke liefde voor hare lijdende medepelgrims stegen met den dag; en toen na het vertrek der Belgen eene oproeping gedaan werd om de talrijke zieken der bedevaart van Angers te ontmoet te gaan, te helpen uitstappen aan het station en te vervoeren naar het gasthuis, boden tal van dames zich aan om, bij gebrek aan genoegzaam mannelijk personeel, de zieken te vervoeren en de ontbre-

kende berriedragers en rijtuigvervoerders te vervangen."

„Dit feit strekt der Nederlandsche vrouwen tot eer, terwijl het den lof van alle aanwezige Franschen en andere vreemdelingen inoogste."

En niet de vrouwen alleen. Vele Nederlanders, zegt hetzelfde *Tijdschrift*, maakten zich verdienstelijk bij het baden der zieken, terwijl vele jongelieden hen hielpen vervoeren en verzorgen.

Zoo was 't; — zóó is 't nog — zal elk deelnemer aan den Nederlandschen pelgrimstocht naar Lourdes getuigen en bevestigen.

* * *

Alvorens de Grot te bereiken, gaan we een gebouwtje voorbij, dat in twee afdeelingen verdeeld is. Het eene daarvan is bestemd tot verkoop van kaarsen en blikken kruiken, om daarin het water der bron mede te nemen; het andere ingericht tot Sacristie ten behoeve van het altaar der Grot.

Nu gaan wij het groote waterbekken met zijne 13 kranen, waarin het water der bron zich uitstort, voorbij en bevinden we ons vóór

de Grot.

Zij is ongeveer dezelfde gebleven, gelijk ze was in 1886. 't Is hetzelfde beeld met zijne zoo ernstige uitdrukking, in wit Cararisch marmer uitgehouwen onder Bernadette's oogen. De nis der Verschijning is donkerder geworden. Aan den voet staat nog altijd de vermaarde witte rozelaar, die men in het leven houdt door de toegevoegde, achter een traliehek verborgen aarde. De bovenste wanden der rots zijn zwart geworden even als de reien van duizende kruiken,

banden, hulpmiddelen, ex-voto's, door de genezenen als zoovele lof- en dankbetuigingen aan Gods barmhartigheid en Maria's machtige hulp daar achtergelaten. De oorzaak is niet ver te zoeken, als men den blik slaat op de tallooze kaarsen, welke daar dagelijks branden.

Twee zaken zijn binnen de Grot veranderd. Het vroegere altaar is vervangen door een zilveren, dat in zijn kleinen omvang niets wegneemt van de schoonheid der Grot. Binnen het gesmeed ijzeren hek, dat de Grot in de geheele breedte afsluit, is ter zijde de oude preekstoel vervangen door een prachtigen nieuwen, uit Lourdsch marmer vervaardigd.

De Grot en haar uitgestrekt plein; ziedaar het middenpunt van alle godsvrucht te Lourdes!

Daarheen wordt elke pelgrim als door eene onzichtbare macht gedreven, derwaarts keert hij telkens terug; 't is van daar dat hij niet dan noode scheidt: de hoop, daar weder terug te keeren bemoedigt hem, blijft hem immer bij!

Ten westen der Grot bevindt zich de weg, welke in den vorm eener M tegen de rotsen is aangelegd en achter het priesterkoor der Basiliek heenloopt om aan de andere zijde neer te dalen. Ook deze is dezelfde gebleven: de weelderige plantengroei der Pyreneën heeft de vroegere struiken bijna tot boomen doen groeien, tot een boschje gevormd. De vorm der M, welke zoo bevallig van onder naar boven de Basiliek omslingert, is alleen nog van boven af te zien, en komt nog uit bij de tallooze lichten van eene fakkelprocessie, welke langs dezen weg door groote bedevaarten gehouden wordt.

Dezen weg volgende om de Basiliek te bereiken, slaan

we eerst den weg naar de Spelonken in, om het Huis der Paters te bezoeken en eenige bijzonderheden omtrent de bewoners te vernemen.

Een twintigtal Paters der Onbevleete Ontvangenis van Garaison zijn de bestuurders der Grot en harer heiligdommen.

De Congregatie dezer Paters werd gesticht door Mgr. Laurence van Tarbes. Zij heeft ten taak het geven van missiën. Bovendien werd zij geroepen om aan het hoofd te staan en de leiding te hebben van alle werken, welke God zou wrochten door de hand Zijner Moeder.

Alle godsdienstige werken, welke ook, worden door deze Paters geleid; en al het aangename en schoone wat men op- en om de terreinen der Grot bewondert is door hen tot stand gebracht.

Hun werkkring is groot; grooter misschien hunne werkracht. Want zij zijn en blijven bij al hunne werkzaamheden tijdens de bedevaartsmaanden, de Missionarissen van stad en land, waar zij, nu meest in den wintertijd, hunne missies, triduums enz. geven.

Verscheidene werkzaamheden hebben we bereids vermeld, als: de bediening der heiligdommen van de Grot, der Krypte, der Basiliek en Rozenkranskerk, en dat niet slechts voor het geestelijk, maar ook voor het stoffelijk gedeelte; — de uitgave van het Journal en der Annalen; — bediening der magazijnen en verschillende kantoren, ten nutte der pelgrims. Hier bij hun klooster zijn tal van werkplaatsen, waar bijna alle ambachten worden uitgeoefend onder medewerking of toezicht der Paters en Broeders, daarbij geholpen door werk- en ambachtslieden. Er zijn daar werkplaatsen voor smeden, voor beeld- en steenhouwers, voor schilders, mozaïekwerkers; zelfs eene kistenmakerij

treft men daar aan. De plaats, waar deze kistjes vervaardigd worden om daarin flesschen, kruiken, bussen met water van Lourdes te verzenden, is tevens het expeditiekantoor, vanwaar dit naar alle streken verzonden wordt. Voorzeker kan elk zich aan de Grot van zooveel water voorzien als hij verkiest, doch niet ieder is zoo gelukkig het zelf aan de bron te kunnen nemen. De Paters belasten zich tegen vergoeding der kosten met de verzending van het water. Voor eene kist met 12 flesschen water b. v. betaalt men 3,50 frs.; met 20 flesschen 5,50 frs.; alles aan het station te Lourdes; zoodat men buitendien de vracht naar, b. v. Nederland te zijnen koste krijgt.

Men mag in deze zaak wel voorzichtig zijn, daar de Paters geen depôt hebben waar ter wereld ook: noch van water der bron, noch van gewijde voorwerpen (medailles enz.), noch van zoogenaamde relieken der Grot.

Elk wachte zich dus voor bedrog en schade!

Een gebouw met het opschrift: bureau, vlak bij het klooster gelegen, dient om aanvragen of bestellingen van water op te nemen, giften en intenties te ontvangen

De schoone Spélugues (Spelonken), waarover we reeds gesproken hebben, zijn in kapellen veranderd en maken deel uit der andere Heiligdommen van O. L. Vrouw van Lourdes.

De toegangen zijn afgesloten; en een bewaker is er over aangesteld.

De grondslag of vloer is lager en gelijk gemaakt; men heeft buizen aangebracht, waar langs het water uit de gewelven kan wegvloeien: geene beenderen of versteeningen worden er meer aangetroffen; deze zijn allen naar museums overgebracht.

In de kapel links, de grootste, is een altaar opgericht, waarop de Afdoening van het Kruis prijkt; verder ziet men er de Kruisiging met Maria en Joannes onder het Kruis.

Buiten deze grot heeft men in de vooruitstekende rotsen een preekstoel uitgehouwen, waarvan bij groote processies gebruik wordt gemaakt.

In de Spelonk of grot daarnaast verrijst een beeld van de boetvaardige Maria Magdalena. Als groote pelgrimstochten te Lourdes aanwezig zijn, worden hier wel eens godsdienstoefeningen gehouden. Verder op aanschouwt men op het hoogste punt het beeld van den Gekruiste, waaronder de beelden van Maria en Joannes. Deze groep draagt den naam van: „Frankrijks Christus.”

Moge Hij genadig op Frankrijk nederzien!

Zooals vroeger is gezegd, heeft elke pelgrimstocht zijne eigene ziekenverzorgeren en dragers. Behalve dezen bestaat er te Lourdes eene vereeniging van mannen en vrouwen, die zich edelmoedig ter beschikking van de directeurs der pelgrimstochten stellen. Onderafdeelingen van deze Hospitaliers en Hospitalières bestaan door geheel Frankrijk en België. Deze ziekenverzorgeren en dragers voegen zich bij elke bedevaart, die zieken medebrengt. Bij de aankomst van den trein zijn zij op hun post aan het station, aan het Gasthuis en aan de Grot. Dan nog, als geene bijzondere bedevaarten te Lourdes zijn, komen eenige dezer verplegers naar de badplaatsen en verblijven daar van 's morgens 8 ure tot 11, en 's middags van 2 tot 5 ure, om hunne diensten te bewijzen aan wie ze noodig heeft. Deze vereeniging heeft haar bureau in eenige vertrekken

onder de bogen der Rozenkranskerk, welke tot opschrift hebben: „Hospitalité”, Daar komen de ziekenverzor- gers samen, bespreken de maatregelen, welke het belang der zieken eischt.

Kan men zich eene meer uitgestrekte en algemeene liefde denken? — het is wel die, welke de H. Paulus beschrijft: „de liefde is geduldig, welwillend..... niet trotsch..... zoekt niet haar eigen belang..... zij duldt alles, zij onder- staat alles..... de liefde kent geen einde: omvat alles en allen.”

* * *

Zoo zijn we teruggekeerd tot ons punt van uitgang: het plein vóór de Rozenkranskerk, aan den zuidelijken opgang naar de Basiliek.

Geen pelgrim verzuime van hieruit den Kalvarieberg te beklimmen, (eene hoogte van honderd meters), al was het slechts om hier te genieten van het prachtige overzicht en vergezicht, dat men van de stad en het land van Lourdes geniet

Van den weg bij de Basiliek leidt een voetpad, deels in de rotsen uitgehouwen, deels op bogen aangelegd naar boven. Daar splitst de weg zich in tweeën, die in tegen- overgestelde richting den buitenkant des heuvels volgen; dáár waar ze bijeenkomen, vormen ze als 't ware een krans, te midden waarvan zich op het hoogste punt verheft een kolossaal kruis, waartegen een cederhouten kruis uit Jeru- zalem vastgemaakt is. De Kruisweg, welke hier aangelegd is, bestaat nog slechts uit houten kruisen, waarbij de num- mers en opschriften der Staties op planken zijn aangebracht.

Het geheel wordt beheerscht door een reusachtig kruisbeeld. Tusschen dit kruisbeeld en het boven gemelde kruis van Jeruzalem zijn de 14 Staties aangelegd, terwijl ter zijde van het laatste kruis een altaar van steen is opgericht, waarop slechts éénmaal de H. Mis werd opgedragen.

Slaan we nu hier den blik rondom, dan zien we de geheele heilige stede omgeven van eene kroon, uit godsyrucht en liefdadigheid gevlochten: het Klooster der blauwe Zusters of der Onbevleete Ontvangenis, in wier kapel de Eeuwigdurende Aanbidding van het H. Sacrament des Altaars gevestigd is; — dat der Karmelitessen, der Assumptionisten, der Dominicanessen met hare werken van onderwijs en opvoeding der jeugd, der geheele verzorging van weezen; — met hare werken van boete, gebed en overweging. En aan deze Maria's sluiten wonderwel de Martha's der leiders en bestierders van de levende en niet levende tempels van den H. Geest: de Paters der Onbevleete Ontvangenis van Garaison.

VIERDE HOOFDSTUK.

De Geestelijke Oefeningen.

Vraagt men den pelgrim, waar hij te Lourdes zijne dagen doorbrengt, hij zal het niet juist kunnen zeggen. Ik heb gebeden, zal hij zeggen, ik ben aan de Grot geweest, in de Basiliek, in de Rozenkranskerk, aan de badplaatsen, bij de processie.... Ziedaar alles. Hoe snel vliedt hier de tijd voorbij.

Bidden is de groote zaak te Lourdes.

Men bekommert zich gedurende de dagen, die men daar vertoeft, al weinig over de wereld. Al het tijdelijke heeft men aan kant gezet, om met de belangen zijner ziel bezig te zijn: 't is eene ware geestelijke afzondering.

't Is een onbekend leven, het aardsche leven zonder de hindernissen en bekommelingen des lichaams: een hemelsch leven, dat men ten volle tracht te genieten

Het gebed vervult de ziel met genaden en vertroosting.

De H. Maagd verrukt den geest door haar beeld en de geheimzinnige en vrome herinnering aan Hare verschijningen.

De Grot bezit de aantrekkingskracht van den magneet. Men gaat er heen, men is, men blijft er, gedreven door eene geheimzinnige macht. Men blijft er uren lang geknield in het gebed, de oogen gericht op het witte beeld, gelijk Bernadette op diezelfde plaats geknield bleef liggen in verrukking, de schoone Vrouwe aanschouwend.

Allen bidden en leeren elkander bidden.

De ongeloovige vindt er het geloof weder; de lauwe ziel ijver, de ijverige wordt apostel.

Geene onverschilligheid is bestand tegen de geweldige kracht van Gods overvloedige genade, welke daar werkt op de weerbarstigste harten. Hoevele harten werden en worden daar getroffen; hoevele wonderen van bekeering er gewrocht!

* * *

Ontzaglijk groot is het getal priesters, die naar Lourdes hunne geloovigen vergezellen of daar ten tijde der pelgrims-tochten aanwezig zijn.

Niet zelden gebeurt het dan ook, dat zij na 12 ure des

nachts reeds beginnen de H. Mis te lezen aan de ruim 40 altaren der Basiliek, Rozenkranskerk en Krypte: in het jaar 1898 b. v. werden 35,500 Missen opgedragen.

Maar ga ook in den vroegsten morgenstond naar de Grot, gij zult deze reeds ingenomen zien door de pelgrims; de kerken opgepropt van volk, de biechtstoelen belegerd.

Op de knieën neerliggend of staande met ontblooten hoofde, de handen samengevouwen zijn zij daar, aan de Grot, biddend, zingend, luisterend, hetzij dan de zon de volheid harer stralen over hen uitgiet, hen bijna blakert, hetzij de regen neervalt en den grond doorweekt, waarop ze staan.

Tien- en honderdtallen reppen en spoeden zich naar de Grot, naar de kerken, om daar te bidden, de H. Mis bij te wonen, de H. Communie te ontvangen: het is een stroom van menschen, welke tegen de Massabiellerots aan-dringt, om door de Moeder tot den Zoon te naderen, om de voorbede der Moeder krachtiger te doen zijn; om zich eerst met den Zoon te vereenigen en dan de Moeder tot voor-sprekeres te hebben. Wordt de kracht van het Offer des Zoons, het H. Misoffer wel ergens beter gevoeld dan hier, om zoo te zeggen onder de oogen der Moeder? Wordt wel ooit gesmaakt: „hoe zoet de Heer is” als in de H. Communie, herinnering aan de Eerste H. Communie, hier onder Moeders oog ontvangen?

Hier voelt men in al hare uitgestrektheid de kostbare gave, welke Jezus schonk op Kalvarië, als Hij van de hoogte des Kruises de troostvolle woorden deed hooren: Ziedaar uwe Moeder — Ziedaar uw Zoon.

Te Lourdes beter dan elders roept het lijden de liefdadigheid in. Deze werkt te Lourdes in alle vormen: de geringste en verhevenste; de schranderste en meest werkdadige.

Zagen we elders, hoe de zieken en gebrekkigen op reis zich in de voorliefde hunner medereizigers mogen verheugen; hoe onder dezen een geheele hospitaaldienst is ingericht ten bate hunner lijdende medebroeders; — zelfs personen, aan wie volgens de regels van den hospitaaldienst verboden is zware diensten te verrichten, weten in vindingrijke liefde toch iets er op te vinden om de liefdadigheid te beoefenen. Zij leiden de blinden en hen, die nog in staat zijn te gaan, halen water voor de zieken aan de Grot, dienen hen aan tafel, zijn voor dag en dauw reeds aan het Gasthuis der Zeven Smarten, om behulpzaam te zijn in het kleeden en wasschen der ongelukkigen; zij nemen den dienst van schrijver waar voor de ongeletterde, gebrekkige zieken; — op reis en te Lourdes beijveren zij zich de zieken ter wille te zijn, hun zelfs versnaperingen te brengen: „de liefde is vindingrijk, is medelijdend.”

Dat medelijden strekt zich zoowel uit tot de geestelijke als tot de lichamelijke behoeften der ongelukkigen.

Geen enkele behoefte te klagen, dat hij „geen mensch” heeft om hem in het heilzame water van dit Bethsaida te dragen; maar evenmin, dat hij de geestelijke spijs van het gebed, het Woord Gods, het Heilig offer, der H. Communie moet missen. Terwijl toch in het vroegste morgen-uur de gezonden zich reppen, hebben ook de Engelen van liefde hunne vleugelen aangebonden, om zich te spoeden naar de dierbare zieken en dezen deelachtig te doen zijn aan het hemelsch Manna, dat ook voor hen van den hemel daalt, — om hen gereed te maken voor de bruiloft des Lams.

De optocht, soms als zonder einde, der rijtuigjes met opgetrokken zwarte kappen begint. Daarbij sluiten zich aan de berries, dan de blinden, kreupelen, door edele heeren en dames getrokken, gedragen, geleid, vergezeld.

Men zou zeggen, dat deze processie van menschenlijke ellenden afkeer moest wekken. Die aangezichten vermagerd en bleek, de oogen half gesloten, de hoofden kwijnend naar den schouder gebogen, alles teekent smart en lijden. En toch, hunne oogen, ten hemel gericht, onverschillig voor de nieuwsgierige blikken der menigte, drukken vertrouwen uit. Tevredenheid ligt over die gelaatstrekken, door lupus verwoest, door vallende ziekte vertrokken, — over het vermagerd en ingevallen gelaat dier teringlijders. Zij weten echter, dat zij allen niet zullen genezen, al zetelt de hoop in hunne ziel en ligt die over hun wezen verspreid.

Maar, wat God ook beschikke; zedelijke kracht zullen zij zeker verkrijgen: overgeving aan Gods H. Wil, geduld in het verdragen hunner smarten.

De ziekenbedienden plaatsen hunne lijders op zijde voor de Grot: de banken worden ingenomen, de berries neergezet, de rijtuigjes daarachter opgesteld; daarnaast staan of knielen de verplegers.

Aan het zilveren altaar in de Grot begint de H. Mis. Met wat vurigheid wordt door en voor hen gebeden!

Velen zijn voor den eersten keer te Lourdes; ontroering maakt zich van hen meester: zij hebben moeite om hunne tranen te weerhouden.

De H. Mis wordt voortgezet, terwijl godsdienstige gezangen weerklinken. De H. Communie nadert. Elke zieke ontvangt de H. Hostie, die hij weet dat is het Brood des levens, de kracht voor lichaam en ziel. Eene wereld van

geneugten, de zoete aandoening zijner eerste H. Communie vervullen zijne ziel. Hij aanbidt den God zijns harten, legt Hem zijne kwalen bloot, den dringenden nood, waarin hij zich bevindt: hij smeekt Hem om genezing, om hulp: „Heer, indien Gij wilt, kunt Gij mij genezen”; hij vraagt Hem de noodige genaden voor de ziel, als het den goddelijken wil niet behaagt hem de gezondheid des lichaams te verleen: „Uw wil geschiede”!

* * *

Niet zelden zijn aan de Grot en hare heiligdommen honderde, soms meer dan duizend zieken aanwezig. De fransche nationale bedevaart voerde in 1898 alleen 961 zieken aan; terwijl er bijna geene enkele processie meer komt zonder dat een kleiner of grooter getal zieken daarvan deel uitmaakt.

Hoever Nederland ook verwijderd zij, nam toch de Nederlandsche bedevaart van 1898 een zestigtal zieken mede naar Lourdes; België in ditzelfde jaar 487.

Telt men nu daarbij de tienduizende pelgrims, die zoo groot getal zieken vergezellen, en waarvan niet één van Lourdes terugkeert zonder tot de HH. Sacramenten der Biecht en Communie genaderd te zijn, dan kan men zich een denkbeeld vormen van de drukten, welke in den morgenstond aan Biechtstoel en Communiebank heerschen. De drukste maanden zijn Mei, Augustus en September, waarin 53, 80 en 120 duizend H. Communiën werden uitgereikt; terwijl dit getal in het geheele jaar 1898, 390,000 bedroeg. Er zijn dan ook in 1898 te Lourdes gedurende de bedevaartsmaanden, dat is van April tot October officieel aangegeven 130,000 pelgrims.

* * *

Na eenige uren van rust en ontbijt is de tijd daar, waarop de zieken ter badplaats gevoerd, en in het wonderwater neergelaten worden. Honderde, duizende personen bewegen zich op het plein voor de grot en de badplaatsen. De rijtuig- en berriedienaars houden de menigte terug, sluiten de rijen der ongelukkigen af met een koord. Daarbuiten wisselen onder het volk gebed en zang elkander af.

Gewoonlijk worden gebed en zang geleid door een priester, die zich daartoe op een predikstoel bij de Grot plaatst, het volk toespreekt, opwekt tot vertrouwen en den Rozenkrans voorbidt. Vaak wordt dit laatste gebed onderbroken door teedere, geloof- en hoopvolle uitroepen als: „Jezus, Zoon van David, ontferm U mijner”; — „Behoud der zieken, bid voor ons”. „Heer, indien Gij wilt, kunt Ge mij genezen.”

Treffend zijn de uitingen van geloof en hoop, welke men daar aanschouwt als groote bedevaarten aanwezig zijn. Dan worden gebed en zang herhaaldelijk onderbroken door het bevel: „de armen gekruist, ten hemel geheven”; -- „op de knieën”; — „Kust den grond” — en als waren zij allen slechts één, heffen ze de handen ten hemel, werpen zich ter aarde, en kussen den grond.

Biddend en smeekend, koortsachtig, smachtend richt de blik der ontzaggenlijke menigte zich op het wit-marmeren beeld, dat van zijn rozentron op hen neerziet.

Inmiddels beginnen de verplegers en verpleegsters der zieken dezen de badkamers binnen te voeren en te ontkleeden, waarna deze in het ijskoude water der wonderbron worden neergelaten. Tijdens dat baden blijven de pelgrims bidden, warmer, vuriger, luider, alsof zij den hemel willen dwingen een wonder te wrochten.

Aan het gaan en komen schijnt bij groote bedevaarten geen einde. Blinden met een oogenschijnlijk ongevoelig voorkomen trekken voorbij, geleid door jeugdige meisjes of kinderen, najverig op de liefdediensten, welke hunne oudere en sterkere medepelgrims beoefenen. Zieken keeren gelaten naar hun rijtuigje terug, reeds gebaad, doch niet genezen; maar ook niet ontmoedigd, want vurig bidden zij met de menigte mee. Daar draagt men eene berrie weg, waarop de ongelukkige de handen hoopvol ten hemel heft en zóó betrouwvol Maria aanroept, dat allen er door bewogen zijn.

In de badplaats aanschouwt men de treffendste tooneelen. Het wonder is daar immer; is het niet van lichamelijken, dan van geestelijken aard.

Al die lijders laten zich in het water neer met een vertrouwen, dat den toeschouwer soms vrees inboezemt, en hem eer aan roekeloosheid doet denken. Zij treden in het water, zij bidden, zij voegen de handen samen. Het water is ijskoud, het veroorzaakt pijnlijke trekkingen, scherpe steken als het in de wonden dringt. Zij blijven er ongevoelig voor, vol verwachting als ze zijn, of hunne leden zich niet uitrekken, of hunne wonden zich niet sluiten, of hunne oogen zich niet openen: of aan hen geen wonder gewrocht wordt.

Niets! Heilige Maagd, is het mogelijk?!

Die man had zooveel geloof, — vertrouwen!

De arme zieke komt uit het water in wanhoop of moedeloos? Wonder! Hij hoopt meer dan ooit hij gevoelt zich sterker in het lijden, geheel onderworpen aan den goddelijken Wil, volkomen tevreden.

Wat geestdrift en vervoering heerscht er, wanneer een

zieke, de krukken in de hoogten heffend de badplaats verlaat, of een stomme uitroept: „ik ben genezen.” Dan is het volk als krankzinnig van vreugde; uitgelaten vallen vreemdelingen elkander om den hals; men dringt aan en op, om den gelukkige te zien, te hooren; men begeleidt hem naar het geneeskundig bureau.... en in vervoering heffen die vaak duizende kelen in onbeschrijfelijke vreugde, geestdrift en dankbaarheid het Magnificat aan.

„Verhef”, juich, jubel, mijne ziel den Heer”, die daar op de nederige bedden van deze Zijne dienaren en dienaressen heeft neergezien, „Die den zwakke heeft verheven”.... „den hulpelooze uit het slijk heeft opgenomen”.

Machtig indrukwekkend, ontzettend grootsch klinkt en davert de juichtoon van het kunstvol orgel der mensche lijke stem, door duizenden bespeeld. Heuvels en bergen vangen die klanken op, geven ze weer; de geluidsgolven, eerst weerhouden, verwijderen zich, stijgen immer hoger tot boven de hoogste toppen der Pyreneeën, die daarom schijnen tot den hemel te reiken, opdat Gods Engelen te gemakkelijker de vertolking van ontelbare dankbare, jubelende harten zouden aannemen en neerleggen voor den troon van den Algoeden Hemelvader en Zijne Onbevleete Dochter.

* * *

De meest aangrijpende godsdienstoefening bij de bedevaarten te Lourdes gehouden, is de processie met het H. Sacrament, waaronder of waarna de zegening der zieken plaats heeft.

De processie met het H. Sacrament herinnert aan, brengt

het tafereel voor den geest, dat zoo menigmaal uit het Evangelie vernomen is.

Jezus, bij eene stad komende, vindt daar aan de poort, langs den weg eene menigte kwijnenden, gebrekkigen, bezetenen, blinden. Allen wachtten den Wonderdoener, den Profeet van Nazareth; allen weten, dat Hij goed, liefderijk, medelijdend is, maar ook allen zijn overtuigd, dat Hij kan genezen.

De processie met het H. Sacrament levert misschien het krachtigst bewijs, dat niet het water, noch zijne natuurlijke kracht genezing aanbrengt; maar dat de genezingen te Lourdes uitgewerkt, het werk zijn van God zelven, den Heer van leven en dood, die het geloof en vertrouwen der Zijnen ter eere der Onbevleete-ontvangen Moeder-maagd beloont naar Zijn goddelijk welbehagen.

Hieraan dankt deze processie haren oorsprong ¹⁾.

In Augustus 1888 had slechts zelden de Magnificat weerklonken ²⁾.

Een godvruchtig Geestelijke opperde het denkbeeld, van Jezus in het H. Sacrament te midden der zieken te brengen en vervolgens in processie rond te dragen. Waarom zou men Hem niet de beden toestieren, welke de Joden tot Hem richtten, toen Hij in hun midden was?

Het denkbeeld werd door den Z.E.W. Pater Picard gunstig opgenomen; die aanroepingen werden in der haast gedrukt, rondgedeeld; en des namiddags van den 21sten Augustus zou de eerste processie plaats hebben. Te 4 ure verliet het

¹⁾ De volgende bijzonderheden zijn mij door eene vrienden-hand verstrekt.

²⁾ Het zingen van dezen Lofzang is een teeken, dat eene wonderbare genezing heeft plaats gehad.

H. Sacrament het Tabernakel der Basiliëk. Nadat het Lof aan de Grot gehouden was, begonnen de aanroepingen. Inmiddels zette de processie zich in beweging; 5 a 6000 menschen namen er aan deel en riepen met hart en mond: „Hosanna den Zoon van David” „Heer om de verheerlijking van uwen Naam, genees ons”

Ééne wonderbare geneezing had er plaats.... Het volk was vol geestdrift. Den 22 zag men het schouwspel van Judea vernieuwd: honderde zieken lagen geschaard langs den weg, dien Jezus van Nazareth volgen zou.

Jezus verschijnt: het H. Sacrament wordt langs de zieken gedragen: twee van hen staan van hun smartleger op en volgen den goddelijken Meester, die Zijn triomftocht vervolgt tot aan de Grot, en dáár worden op eens verscheidene zieken genezen: zij staan op uit hunne rijtuigjes, voegen zich bij de biddende, juichende, jubelende menigte.

Ziedaar de korte, eenvoudige geschiedenis van het ontstaan der indrukwekkende en aandoenlijke plechtigheid, der Processie en Zegening met het H. Sacrament.

't Is twee uur in den namiddag. Van alle kanten dagen zieken en gezonden op: allen richten zich met opgewekt gevoel en versnelden stap naar de Rozenkranskerk; een levendig geloof en vast vertrouwen bezielt hen allen. Plechtige stilte heerscht onder de talloze menigte. Elk is in stille overdenking, bezig met God, met God alleen. Verwanten, vrienden, vreemdelingen, Kerk.... niets bestaat meer! Oog en hart zijn op God alleen gevestigd, Wiens barmhertigheid evenmin einde heeft als Zijne macht. Tot Hem worden de liefdepijlen der evangelische aanroepingen gericht, herhaald door duizende harten, blakend van liefde tot Hem.

Hoe zou het mogelijk zijn, dat Zijn liefderijk Hart niet werd getroffen, of door het aanschouwen der menschelijke ellende niet werd bewogen?

Aangrijpend is het, de zieken te zien geschaard op het groote plein in het halfroond der bogen.

Tering- en kankerlijders; lammen, kreupelen, blinden; ziet men hier bijeen. Mannen, vrouwen uit de hoogste en laagste standen; kinderen, nauwelijks voor het leven ontwaakt. De meesten van hen, — zij zijn het zich bewust, — gaan sterven. En toch; nooit kwam het leven hun zoo aantrekkelijk voor als nu; — zij allen leven op door de hoop van te genezen. Zij hebben ouders, echtgenooten, dierbare betrekkingen, vrienden; zij hebben illusies, plannen ontworpen, werken begonnen; — hoe heerlijk koestert hen nu de zon; wat zijn de bloemen schoon; wat genot en genoegten bereidt hun nog de komende lente! Leven, leven willen zij, zullen zij; doch daartoe is een wonder noodig; want alle menschelijke wetenschap moet voor hen zwijgen maar ook, dat wonder, allen verwachten het met stellige, onwrikbare hoop; want Jezus van Nazareth zal voorbijgaan en hen zegenen.

De processie stelt zich in beweging: van de hoogten der Basiliek of uit de Rozenkranskerk daalt zij af, Kardinalen, Bisschoppen, alle aanwezige priesters in koorkleed, mannen, bidden vurig en smeeken voor de dierbare zieken.

En de zieken; zij hebben oor noch oog voor al den luister, waarmede de Kerk haren goddelijken Stichter omringt: hun zwak, kwijnend oog tuurt, speurt tusschen die duizenden lichten, door de pelgrims gedragen, naar den éénen drager van het Licht der wereld.

Daar nadert hij, de Bisschop, Prelaat, priester, dragende in zijne handen Hem, die het lot aller menschen in Zijne

hand heeft; — Hem, voor Wien een wonder slechts kinderspel is, die op Zijn wenk de zieken geneest, de dooden doet oprijzen uit het graf.

En nauwelijks hebben zij Hem bespeurd, of onbeschrijfelijke hoop ontvoert als 't ware hunne ziel aan het lichaam. Met den priester bidden, smeeken, herhalen zij: „Heer, genees onze zieken!": „Jezus, Zoon van David, ontferm U mijner." — „Indien Gij wilt, kunt Gij mij genezen." — „Hosanna, den Zoon van David, Gij zijt de Verrijzenis en het Leven"! juichen zij den Verlosser toe — verbidden Hem: „Heer, maak dat ik zie! Heer, spreek slechts één woord en ik zal genezen zijn"! Heer, red ons, wij vergaan"!

„Onze lieve Vrouw van Lourdes", wenden zij zich nu weer tot de Moeder des Heeren, „heb medelijden met ons..... bid voor ons"!

Op het oogenblik dat de priester met het Allerheiligste elken zieke in het bijzonder zegent, verdubbelt de menigte hare aanroepingen: de zieke zelf hijgt, smachtend van verlangen en bange hoop, naar het zoozeer begeerde wonder; hij strekt de handen uit naar Jezus, tracht de monstrans te omvatten, wringt de handen tot de H. Hostie, die onbewegelijk schijnt, en toch Hem onder hare gedaante verbergt, die zijn droom tot werkelijkheid kan maken, die zijne kwalen kan doen verdwijnen, die hen allen genezen kan doen oprijzen — zij die misschien al zoovele jaren het leven als aflegden.

De menigte ligt inmiddels aanbeddend neergeknield, maar neigt gretig en reikhalzend om te zien: vóór, achter, bezijden..... houdt niet op immer onvermoeid en altijd vuriger, te bidden, te smeeken, te dringen: „Jezus, Zoon van David,

ontferm U mijner"; — „Heer, indien Gij wilt, kunt Gij mij genezen."

* * *

Een schitterend mirakel werd door het H. Sacrament bekomen den 8 Sept. 1897. Het is opgenomen in de Annalen van Sept. '98, omdat op dien dag de genezene zich vertoond heeft op het Geneeskundig Bureau, hetwelk andermaal heeft verklaard, dat na de genezing van verleden jaar, geen spoor van ziekte bij haar aanwezig is.

Het was Mejuffrouw Jeannette Tulasne van Tours, 20 jaren oud, lijdende aan eene ongeneeslijke ziekte (verrotting der wervelbeenderen of Pottkwaal der beenderen) welke in zoo hevige mate verergerd was, dat genezing onmogelijk voorkwam aan de vijf dokters, die haar behandeld hadden.

Met de grootste moeite en op levensgevaar af was genoemd meisje naar Lourdes gevoerd. Zij stelde zich immer levendig voor, dat O. L. Vrouw haar zou genezen. Tot viermalen in het wonderwater der bron gebaad, was geen de minste verandering te bespeuren. Toch behield zij haar onwrikbaar geloof en vertrouwen.

Des namiddags van dien dag voor de Rozenkranskerk neergelegd met 150 harer lotgenooten, wachtte zij biddend de komst van den goddelijken Meester af.

De Aartsbisschop van Tours droeg het Hoogwaardig; de zieke kennende en innig medelijden met haar gevoelende, verwijlde Z. D. H. eenigszins langer bij het geven van den zegen. Aller oogen, aller genegenheid en medelijden had de arme zieke op zich vereenigd. Men wachtte, dat de Almachtige het woord spreken zou: *sta op en wandel!* te vergeefs:

„Zijn uur was nog niet gekomen”. Het H. Sacrament verwijderde zich. De Aartsbisschop wendde zich tot den tweeden en derden zieke, terwijl hij haar op hartverscheurende wijze hoorde roepen: „Jesus, indien Gij wilt, kunt Gij mij genezen, ja, Gij kunt mij genezen! — Heer, geef dat ik wandel.....” Bijna uitgeput, riep ze nog met vuur en klem: dat ik wandel!

De Aartsbisschop keerde bij den derden zieke zich andermaal naar haar, en zegende haar nog eens. En zie! op hetzelfde oogenblik voelt zij zich genezen, zij wil opstaan en zich voor Jezus' voeten werpen. Men belette dit, doch naar het Gasthuis overgebracht liep zij naar de Kapel om God te danken, en vertoonde zich aanstonds daarna aan meer dan 2000 menschen, die haar derwaarts gevolgd waren.

Geloofd zij Jezus Christus in het hoogheilig en aanbeddelyk Sacrament des Altaars.

In eeuwigheid, Amen. Alleluja!!

* * *

Als de avond gevallen is en de sterren zich aan het uitspansel vertoonen, in de zomermaanden omstreeks 9 uren, trekken wederom gansche scharen pelgrims naar de heiligdommen van O. L. Vrouw. Een priester bestijgt den preekstoel bij de Grot, spreekt eenige woorden tot Maria's lof aan de menigte, noodigt hen uit tot, en geeft de richting aan voor de flambouwenprocessie, begint den rozenkrans of heft het welbekende lied aan van O. L. Vrouw van Lourdes.

De menigte groeit aan, de kaarsen, waarvan elk zich voorzien heeft, worden ontstoken; de pelgrims scharen zich

bijeen, de processie wordt geregeld, en weldra weerkaatsen duizende lichten in de wateren der Gave en tegen den donkeren hemel. De pelgrims beklimmen nu de Mvormige wegen tot boven bij de Basiliek, dalen langs den zuidelijken boog der Rozenkranskerk, vervolgen dien nog in zijne verlen-
ging door het park tot aan het standbeeld van den Aartsengel Michaël, en keeren dan terug langs den oever der Gave, van waar zij zijn uitgegaan.

Was in den beginne het gezang geregeld en ordelijk; al dra is het verdeeld over verscheidene groepen: sommigen beginnen, anderen eindigen hun lied; de stemmen kruisen elkander; toch levert het geheel geen wanklanken: het is het ontzaggelijk geroep van een volk, dat op alle mogelijke wijzen bidt en zingt. Lieder en in alle talen der beschaafde wereld mengen zich ondereen, smelten ineen en brengen een grootsche hulde aan God en Zijne Moeder.

Heerlijk is de aanblik, welken men over de flambouwenprocessie geniet van de hoogten, welke de terreinen der Grot omgeven. Het is alsof men twee lijnen van vuur ziet, welke door het park heen als eene kroon vlechten om het Kruis der Bretagners en welke voor het Gekroonde Beeld van O L. V. als eene zee van vuur vormt, waaruit de Maagd van Lourdes oprijst.

Na de flambouwenprocessie verspreiden zich de pelgrims: de eene naar de stad; anderen blijven nog eenigen tijd aan de Grot; de meesten echter begeven zich naar de Basiliek of Rozenkranskerk, waar men gewoonlijk ten 10 ure aanvangt met

De Nachtelijke Aanbidding.

Deze godsvruchtoefening is sedert weinige jaren te Lourdes in zwang gekomen en wordt aan bijna elken pelgrimstocht toegestaan. Het komt daarbij op aan, dat de bedevaart, die eene nachtelijke Aanbidding aanvraagt, genoeg leden telt, die bij het H. Sacrament verwijlen.

Toen in Mei van het vorig jaar (1898) de Hollandsche bedevaart te Lourdes vertoefde, werd deze gunst ook aan haar toegestaan. Als men de ernstigste zieken uitzondert, dan waren het slechts eenige zeer zwakke personen, die er geen deel aan namen.

De Nachtelijke Aanbidding bestaat, gelijk de naam alreeds te kennen geeft, in de Aanbidding van het H. Sacrament gedurende eenige uren van den nacht.

Het H. Sacrament werd dan voor de Hollanders uitgesteld in de Rozenkranskerk des avonds ten 10 ure, terwijl bepaald was, dat de Aanbidding zou duren tot 2 ure na middernacht.

Omgeven van bloemen en licht prijkte het Hoogheilig Sacrament op den troon van het tabernakel des Hoogaltaars; terwijl de geheele kerk verlicht was als bij dag. Alle pelgrims waren ten bepaalden ure aanwezig. Al aanstonds betrad de Z. Eerw. Heer Deken van Maastricht den preekstoel en leidde de Aanbidding in door een opwekkend en het geloof sterkend woord. Bezijden het Hoogaltaar had zich een koor van dames en heeren opgesteld, die het gebed afwisselden door hun keurigen, maar vooral stichtenden zang. Zóó vlogen in godsdienstige zangen, in gebed en overweging de twee uren vóór middernacht voorbij.

Daar kondigde het klokkenspel der Basiliek het naderen

van middernacht; en daarop dreunden twaalf zware slagen door de stilte van den nacht.

Als bij tooverslag waren de kaarsen aan alle altaren der Rozenkranskerk ontstoken, en tegelijk met de H. Mis aan het Hoogaltaar werd door 15 priesters het Misoffer aangevangen.

Zelden zal men zoo groot geloof en liefde gevoelen; zoo groote vurigheid; zoo innig aandoenlijke herinneringen; zoo zoete vreugde smaken als bij deze nachtelijke Mis. Het genot der nachtelijke Kerst-Mis kan niet daarbij halen; onwillekeurig komen de herinneringen en aandoeningen der eerste H. Mis den priester voor den geest.

En de innige godsvrucht en diepe ingetogenheid der pelgrims toont, wat in hun hart omgaat bij deze middernachtelijke Communie.

Want ook de overige pelgrims hebben het voorrecht aanstonds na 12 ure te mogen communiceeren, op deze ééne voorwaarde, dat zij (gelijk ook de priesters) na 8 ure geen spijs of drank meer genut hebben ¹⁾. Werden die mannen, vrouwen op gevorderden leeftijd, die jongelieden niet teruggevoerd tot den onvergetelijken dag hunner eerste H. Communie?

Nauwelijks was de H. Communie uitgedeeld of van uit het hart tot het hart sprak Mgr. Lans van den preekstoel de dankzegging uit. Niemand en niets werd vergeten; geen nood, geene behoefte, of Warmond's President legde ze neer aan de voeten van het genuttigde Lam Gods; geene

¹⁾ Het voorschrift of de wet van nuchter te zijn bij het ontvangen der H. Communie is eene kerkelijke wet, welke door den Paus kan gewijzigd, opgeheven worden, zooals ze b.v. opgeheven wordt voor zieken, in doodsgevaar verkeerend.

gevoelens konden die harten bezielen, welke hij niet in eenvoudig-verheven taal den goddelijken Bruidegom aanbood.

En als dan de eene H. Mis door de andere gevolgd werd, zang en gebed elkander afwisselden, waren ook deze laatste twee uren van geestelijk genot weldra vervlogen, en verlieten de pelgrims niet dan noode de liefelijke tabernakelen, en na eerst den zegen des goddelijken Meesters ontvangen te hebben.

Zij hebben gezien en geproefd, „hoe zoet de Heer is” — „Zij hebben het gesmaakt, hoe één dag doorgebracht in 's Heeren woontenten te verkiezen is boven duizende jaren.”

AANHANG.

I.

De Nederlandsche Bedevaart naar Lourdes.

Onder leiding van den Zeereerw. Pater Reuser S. J. had in September 1883 de eerste bedevaart uit Holland plaats naar O. L. Vrouw van Lourdes.

Deze reis werd genomen over Rheims, waar de pelgrims zeer hartelijk ontvangen werden door den Aartsbisschop dier stad, den tegenwoordigen Kardinaal Langénieux.

Bij de Franschen moest het bewondering wekken, dat uit het in hun oogen protestantsche Nederland 500 pelgrims zoo groote, moeilijke en kostbare reis durfden ondernemen.

In de heenreis werd overnacht te Limoges, gelijk ook later meermalen gebeurde. Op deze eerste reis deed men inmiddels eene tweede bedevaart naar Paray-le-Monial, ge-

heiligd door de verschijningen van Jezus' H. Hart aan de Zalige Kloosterzuster Maria Margaretha Alacoque.

Na een verblijf van 5 dagen bij Maria's heiligdommen, aanvaardde de exprestrein de terugreis over Tours. Niet alleen om te overnachten werd deze stad van Midden-Frankrijk bezocht, doch tevens om het H. Aanschijn te vereeren.

Al aanstonds zag men in, hoe de taak, door Pater Reuser ondernomen, bij alle hulp, welken hij had van medepelgrims, toch te zwaar was voor zijne reuzenschouders. Men dacht er dus aan, de werkzaamheden over meer personen te verdeelen en eene vaste Commissie samen te stellen.

Te Paray-le-Monial kwam deze tot stand en bestond uit den Z. Eerw. Pater Reuser, de Z. Eerw. Heeren van Rooy, Pastoor te St. Willibrord en Sarton, Kapelaan te Maastricht; — alsmede uit de W.Ed. Heeren Hermans van Antwerpen, Kersten van Tilburg, en Hollman van Maastricht.

Deze eerste Commissie is in den loop van jaren aangevuld geworden door eenige leden, terwijl sommigen door anderen vervangen zijn, waaronder Pater Reuser zeker het meest gemist en betreurd wordt.

Heden ten dage maken deel uit van de Commissie der Nederlandsche Bedevaart naar Lourdes:

De Zeereerw. Pater M. H. Reuser, als eerelid.

President: Mgr. J. A. van Rooy, Eerekamerheer van Z. H. den Paus, Pastoor te St. Willibrord.

Directeur: Leon. Hermans te Antwerpen.

Secretaris-Penningmeester: Ch. Hollman te Maastricht.

Directeur der Ziekenverpleging: Ernest Laane te Rosendaal.

Leden:

De Zeereerw. Heer J. Th. Wouters, Deken te Ravestein.

De Hoogeerw. Heer A. Schellekens, Plebaan te Breda.

De Zeereerw. Heer L. Sevriens, Deken te Maastricht.

Mgr. M. J. A. Lans, President van het Groot-Seminarie te Warmond.

De Weleerw. Heer P. B. Vismans, Pastoor te Nederhorsteden-Berg.

De Weleerw. Heer J. R. van Groeningen, Pastoor te Hasselt.

De Heer J. Kerstens van Leeuwen te Tilburg.

De Heer W. Diepenbrock te Amsterdam.

Door de goede bemoeiingen dezer Commissie zijn de kosten en de duur der reis zeer ingekrompen. Bij een verblijf van 5 dagen te Lourdes moest gevoegd de tijd voor de heen- en terugreis benoodigd, die den eersten keer bedroeg 7 dagen: 4 dagen ter heenreis, ongeveer 3 dagen om terug te keeren; terwijl de kosten beliepen 85, 60, en 35 gulden voor de drie klassen.

Na een jaar tusschenpoozen ondernam de Commissie in het voorjaar van 1885 hare tweede bedevaart. Een zelfde succes als de eerste maal genoot zij voor hare moeiten en zorgen.

Het daarop volgende jaar 1886 ondernam de Commissie eene bedevaart naar de Graven der HH. Apostelen Petrus en Paulus te Rome. Aan haren oproep beantwoordden 150 Nederlanders. Dit oogenschijnlijk klein getal werd ruimschoots vergoed, doordat onder de pelgrims hadden plaats genomen H.H. D D. H.H. de Bisschop van Breda, Mgr. Leijten, de Bisschop van Roermond, Mgr. Boermans, Mgr. Hoefnagels, President van het Groot-Seminarie te Roermond en andere hooggeplaatste Geestelijken en Leeken.

In de daarop volgende jaren 1887 en 1888 hadden zich

in Zuid- en Midden-Europa, ja zelfs in ons noordelijk gelegen vaderland gevallen van cholera voorgedaan. De vreeselijke ziekte weerhield velen om zich van huis te begeven; ook vrees voor besmetting elders hield hen terug. Daardoor namen niet zoovelen deel aan den ontworpen pelgrimstocht en moest men afzien van een exprestrein, en zich de meerdere moeite getroosten, welke een gewone trein met vele personen noodzakelijk meebrengt.

In 1892 weerklonk weer de oproep der Commissie ter bedevaart naar Lourdes. De reis werd nu gedaan over Tours en Poitiers; bij welke gelegenheid zij de beroemde bedevaartplaats bezochten, waar zich het huis bevindt van den H. Vincentius a Paulo.

Op verzoek van Nederland's Doorluchtig Episcopaat ondernam de Commissie eene tweede bedevaart naar Rome. Het was bij gelegenheid van het gouden Bisschopsjubilé van onzen H. Vader Leo XIII, in 1893.

De langdurigheid en kostbaarheid der reis in aanmerking genomen, werd door velen van deze gelegenheid gebruik gemaakt, waaronder H. H. D. D. H. H. de Bisschoppen van 's Bosch, Mgr. van de Ven — van Breda, Mgr. Leijten — terwijl zich bij de pelgrims te Rome aansloten Mgr. Snickers, de Aartsbisschop van Utrecht met zijn Secretaris, thans Mgr. van de Wetering.

De kosten dezer reis bedroegen voor de 1e klas f 300, voor de tweede f 250.

Zeer velen, die gaarne eene bedevaart naar O. L. Vrouw van Lourdes deden, werden afgeschrikt door den langen tijd, dien zij van hunne familie, zaken, betrekkingen moesten afwezig zijn. Nauwelijks was aan de Commissie

dit bezwaar bekend gemaakt of zij zon op middelen om hieraan te gemoet te komen.

In 1894 werd dan voor 't eerst den tocht rechtstreeks naar Lourdes aanvaard. Den eenen dag van Roosendaal vertrokken, kwamen de pelgrims des anderdaags reeds te Lourdes.

Deze reis, welke natuurlijk ook zijne ongemakken heeft, is echter over het algemeen zoo goed bevallen dat de Commissie besloten heeft, niet meer om de twee of meer jaren, maar telken jare een pelgrimstocht naar Lourdes samen te stellen.

Het beste bewijs, dat de Commissie hierdoor handelt in het belang van het algemeen, is wel, dat sinds deze regeling, het getal pelgrims jaarlijks is toegenomen.

Omdat in 1897 het derde eeuwfeest van Nederland's grooten H. Petrus Canisius te Freiburg in Zwitserland gevierd werd, en vele Nederlanders gaarne hunnen heiligen landgenoot wilden huldigen, besloot de Commissie een driedubbelen pelgrimstocht te houden: eene rechtstreeks naar Lourdes, een dergelijke naar Freiburg, een derde over Freiburg naar Lourdes. Het groot getal deelnemers heeft aan de Commissie een even groot getal dankbare harten bezorgd.

In 1898 namen 460 pelgrims deel aan de bedevaart. Telken jare werden door de Commissie zieken aangenomen, en zorg gedragen, dat ook arme zieken konden worden medegenomen. Dank zeker de mildadigheid van de Nederlandsche Katholieken, konden dit jaar 60 zieken de reis aanvaarden.

Elders beschreef ik reeds de liefderijke behandeling der zieken op reis en te Lourdes door de aanzienlijkste Dames-

en Heeren-pelgrims, ook in het buitenland gekend en geroemd.

Op het voorbeeld der Franschen, hebben deze nu onder elkander een vasten gasthuis- of ziekendienst ingericht. En dat deze goed is ingericht en de bediening niets te wenschen overlaat, kunnen behalve de 60 zieken van 1898, zoovelen getuigen, als onder het getal pelgrims van dat jaar hebben behoord.

Behoefde de Commissie geen zorg te dragen voor de verpleging der zieken; erger was het voor haar een geschikt vervoermiddel te krijgen. Hare liefde was echter vindingrijk: voor 't eerst legde zij een ambulance-wagen in den trein, waarin de zwaarste zieken werden vervoerd, die de reis in liggende houding moesten afleggen.

Zou de tijd wel nog verre zijn, dat wij aan onze Belgische Broeders hun zieken-wagen moeten benijden? Zullen ook de Nederlandsche Katholieken niet bereid gevonden worden „om hunne geringe geldstukjes, hunne zilverstukjes, hunne tientjes, hunne briefjes en brieven te doen omzetten in sterke planken, snelle wielen, machtige assen, zachtwerkende veeren, mollige legersteden, om de lijdende ledematen van Jezus Christus op te nemen en te voeren aan de voeten der Machtige Maagd van Lourdes' Grot?

De slaap- en restauratiewagens in de huidige treinen voeren de weelde, macht en rijkdom door de wereld; — maar deze zieken-wagen voert door België en Frankrijk — zal voeren eenmaal ook van Holland uit — de smart en het lijden, geleid door de christelijke liefdadigheid. — *Zóó zij het in niet te lang tijdsverloop!!*

Voor dit jaar, 1899, is de oproeping reeds geschied, de reis en de kosten daarvan aangegeven, zijn alle hetzelfde als in 1898, behalve de dagen van vertrek en terugkomst.

Deze zijn voor dit jaar bepaald op 1 en 9 Mei, terwijl de pelgrims wederom acht dagen te Lourdes vertoeven. Ook is de gelegenheid opengesteld om voor arme zieken eene kleinere, grootere of geheele bijdrage (f 60) te storten, opdat ook dezen deel kunnen nemen aan den pelgrimstocht, en zoo al niet de gezondheid des lichaams, dan toch bevestiging en versterking in het geloof, onderwerping en overgiving aan den wil van God te erlangen.

Mogen de arbeid en zorgen der Commissie beloond worden door eene talrijke deelneming aan deze elfde Nederlandsche Bedevaart naar Lourdes!

II

Wij mogen niet nalaten gewag te maken van eene tweede Commissie, welke zich in ons vaderland heeft samengesteld, om de bedevaarten nog meer te vergemakkelijken.

Deze tweede *Commissie voor goedkoope bedevaarten* bestaat uit de W.Eerw. Heeren, President: L. E. A. Dekkers, Kapelaan te Teteringen, bij Breda.

De Z.Eerw. Pater Arn. Claesen, Prior te Utrecht, bestuurslid.

De W.Eerw. Zeergel. Heer Dr. J. v. d. Brink, Kapelaan te Nispen bij Rosendaal, bestuurslid.

De Heer G. L. Derksen, te Tilburg, bestuurslid.

De Heer P. N. Brouns, te Tilburg, Secretaris.

De W.Ed. Heer Charles Kieckens, Ridder der Piusorde, Directeur, eveneens te Tilburg ¹⁾.

Deze Commissie beijvert zich vooral om aan het verlangen

¹⁾ De zetel dezer Commissie is gevestigd te Tilburg.

van den Paus te voldoen: „dat jaarlijks een groot getal Zijner Hollandsche kinderen zich om Zijn troon zou scharen”.

Het moet gezegd, dat de leden dezer Commissie geene moeite ontzien, om deze bedevaart naar Rome zoo aantrekkelijk en goedkoop mogelijk te maken. Want niet slechts zorgt zij voor de gewone reis, maar alle behoeften: eten, drinken, nachtverblijf, zelfs uitstapjes neemt zij ten haren laste, en wel tegen zoo geringen prijs, dat men de kosten voor eigen rekening nemende, veel meer zou betalen.

De Commissie mocht dan ook hare bemoeiingen met een goeden uitslag bekroond zien, ja zelfs van Z. H. den Paus en Zijner Heiligheids Vertegenwoordiger in Nederland, Z. E. Fr. Tarnassi, de aanmoediging ontvangen om op den ingeslagen weg voort te gaan.

Betrekkelijk talrijk was de deelneming voor de eerste Bedevaart naar Rome, van 3—14 Mei 1897 gehouden, n.l. 78 pelgrims, die zoo heerlijke reis konden maken voor de luttele som van f 185.

Ten tweeden male deed de Commissie eene oproeping ter bedevaart naar Rome in 1898. Voor slechts f 200 voorzag zij in alle geestelijke en lichamelijke behoeften der 67 deelnemers.

Aangemoedigd door dit succes ondernam de Commissie in September van hetzelfde jaar eene bedevaart naar Lourdes. En ook deze slaagde naar wensch. Want als men bedenkt, dat in Mei reeds 480 personen hunne hulde hadden gebracht aan O. L. Vrouw te Lourdes, dan moet gezegd, dat het getal 198, die hieraan deelnamen groot, en de som van f 75, waarvoor de Commissie in de reis- en verblijfkosten voorzag, zeer gering was, te meer daar zij hun nog een kijkje in en om Parijs verschaften.

Ieder, die het wèl meent met de zaak der bedevaarten zal het toejuichen, dat zoovele ijverige en edele mannen alle middelen aanwenden, om aan den wensch der H. Maagd te voldoen: „ik wensch dat hier veel volk kome”.... dat er processies worden gehouden”

En wie zal niet van harte toejuichen, dat de Vader der Christenheid getroost worde door de liefde Zijner kinderen, die van zoo verre komen om Hem hunne hulde, hunnen eerbied en aanhankelijkheid te betuigen.

Eere en dank aan de leden der beide Commissien, die zoo zware lasten op zich nemen, zoovele moeiten zich getroosten, zichzelven zooveel moeten ontzeggen, om de aloude godsvrucht tot Maria en aanhankelijkheid aan den Paus levendig te houden, te bevorderen.

Het groot getal deelnemers aan hunne ontworpen bedevaarten getuigt het beste, hoe zij beiden hunne taak glansrijk volbracht hebben ¹⁾.

Maria's en 's Pausen zegen zij hun deel!

III.

Naar Lourdes!

Naar Lourdes! is de kreet, die sedert 40 jaren eerst door Frankrijk weerklonk, door geheel Europa weergalmde,

¹⁾ Omdat dit werk over de bedevaarten naar Lourdes handelt vermelden we hier slechts in het voorbijgaan, dat de derde jaarlijksche bedevaart naar Rome zal gehouden wor-

ook in ons vaderland werd vernomen. En van den opgang der zon tot den ondergang, van het Noorden tot het Zuiden, maakten millioenen zich op om gevolg te geven aan den wensch der H. Maagd, door Haar aan Bernadette uitgedrukt: „*ik wil dat hier veel volk kome.*” Is die wensch geen bevel, geen gebod, door onze Moeder gegeven niet aan dezen of genen, maar aan allen die zich hare kinderen noemen en zijn? Zij allen zijn uitgenoodigd, om vereenigd door ééne gedachte van geloof en godsvrucht Haar *openbare hulde* te brengen, toen de H. Maagd tot Bernadette zeide: „ik wil, dat hier volk *in processie* kome”.

Hadde Onze Lieve Vrouwe niet zoo uitdrukkelijk deze uitnoodiging gedaan, dan bleef nog het feit der herhaalde Verschijningen en der talrijke wonderen reden genoeg, om zich op te maken ter bedevaart naar Lourdes.

De Vader der Christenheid, onze roemrijk regeerende Paus Leo XIII spreekt in Zijn Algemeenen Zendbrief over den Rozenkrans over het houden van bedevaarten. Dringend beveelt de H. Vader aan, bedevaarten te *houden naar vermaarde heiligdommen*. En als men nu het onderwerp van zijn rondschrijven, alsmede het doel (in het openbaar voor elkander te bidden) en zelfs de eigen woorden des Pausen vergelijkt met de woorden en het verlangen der H. Maagd, moet men dan niet zeggen, dat Christus' Plaatsbekleeder,

den van 9 tot 24 April. Kosten van reis en verblijf, rijtoeren enz. *a l l e s i n b e g r e p e n*, bedragen Ie klas f 280; IIe klas f 237.

En voor het jaar 1900 zal dezelfde Commissie eene werkliedenbedevaart samenstellen IIIe klas, aan welke men voor f 90 kan deelnemen; terwijl deze 5 dagen in het Vaticaan zullen verblijven.

toen Hij die woorden richtte tot de wereld, daarbij vooral Lourdes op het oog had?

Heeft ook de H. Vader niet aan het beeld der zoogenaamd „gekroonde Maagd” de kostbare kroon geschonken, welke het siert?

En om niet te spreken van den schat der aflaten, welke de Paus geopend houdt voor hen, die eene bedevaart naar Lourdes ondernemen; — hoe menig gunstbewijs is aan Lourdes, aan de bedevaarten en pelgrims geschonken, welke geene bedevaartplaats ter wereld bezit.

Wij willen hier slechts melding maken van het kostbare borstkruis, dat Pius IX z. g. aan O. L. Vrouw van Lourdes vermaakte; van de kostbare kroon, welke de H. Vader schonk, terwijl hij een Kardinaal afvaardigde om daarmede het Beeld namens Hem te tooien. Van algemeene bekendheid is het, hoe aan de door Maria gevraagde „Kapel” weldra den titel van Basiliek ten deel viel. De Processie en Zegening met het H. Sacrament, de nachtelijke Aanbidding, het Mis-lezen, het Communiceeren aanstonds na middernacht; het zijn zoovele zeldzame gunsten, aan Lourdes alléén toegestaan.

Waarom deze, nog niet eens volledige optelling? Om te doen zien, hoe geliefd deze plaats, waar Maria in 1858 de uitspraak van hare Onbevleete Ontvangenis kwam bevestigen; hoe geliefd en dierbaar aan den Plaatsbekleeder van Christus deze bedevaartplaats is. En zouden we in deze daden en woorden niet den wil van God erkennen? Duidelijk is het, dat God deze plaats heeft uitgekozen, om Zijne barmhartigheid aan de menschen naar ziel en lichaam te bewijzen.

Verkeerdelijk zien zij, die het geluk niet hadden het

gezegend Heiligdom van Lourdes te bezoeken, in deze bedevaart niets dan wondere genezingen en buitengewone bekeeringen. Het ontgaat hun vaak, dat het gesteld is met de wonderen te Lourdes als met die welke de goddelijke Verlosser wrochtte in het Joodsche land. „Ik heb dien man genezen”, sprak de Zaligmaker, „opdat gij overtuigd zoudt zijn van Mijne macht, opdat gij zoudt weten, dat Ik ook macht heb, om de zonden te vergeven.”

Daar worden te Lourdes misschien meer, zeker grootere wonderen gewrocht aan de ziel dan aan het lichaam.

Want de H. Maagd heeft gewild, dat er veel volk zou komen. Voorzeker, om te bidden en veel boetvaardigheid te doen. De pelgrimstocht naar Lourdes moet zijn, en is ook inderdaad een zekere geestelijke afzondering.

De geheele bedevaart naar O. L. Vrouw van Lourdes bestaat in overweging en gebed, in Mis-hooren, biechten en de H. Communie ontvangen. Moet men daarom de oogen sluiten voor de prachtige gezichten, vooral in het Zuiden van Frankrijk, voor de schilderachtige helling der bergen, met hunne steden, dorpen, kerken, oude kasteelen? Wie of wat verbiedt u, de vermakelijke gevallen gade te slaan, die altijd voorkomen op eene langdurige reis met talrijke medereizigers.

De bedevaart kan toch godvruchtig zijn.

En allen, die het geluk hadden, eene bedevaart naar Lourdes te doen; zij getuigen het: van het oogenblik, dat de pelgrimstocht begint, gevoelt een ieder zich bezielde met de innigste godsvrucht, het hart vervuld van vreugde.

Immers zij gaan daarheen op uitnoodiging der H. Maagd: „ik wil, dat hier veel volk kome..... ik wil, dat men in processie kome;” opdat die velen even als Ber-

nadette: „zouden gaan drinken, en zich wasschen aan de bron”, waardoor zinnebeeldig is gezegd, dat men veelvuldig biechten en Communiceeren zou, dat men zich zou zuiveren en versterken.

Gaan wij verder de woorden na, die de Onbevleete Ontvangenis tot het arme kind richtte, dan zien wij deze bewering bevestigd

Boetvaardigheid beval de Hemelkoningin tot drie-maal aan; — zeker wel de boetvaardigheid bij uitstek: het H. Sacrament van boete, berouw en vergeving, die Zij toezegt aan de zondaars: bid voor de bekeering der zondaars. Een feit is bovendien, dat niet slechts bekeeringen van groote zondaars voorkomen; maar dat niemand er van terugkeert, die niet beter geworden is in geloof, godsdienstigheid; die zich niet sterker gevoelt in de deugd, in het vervullen zijner plichten.

Niet het minst dankt hij dit voorzeker aan het H. Sacrament der Biecht en des Altaars.

„Ga tot de priesters zeggen”, gelaste O. L. Vrouw, „dat men mij hier eene kapel bouwe”.

Waartoe eene Kapel of Kerk, tenzij opdat daar het H. Sacrament zou zijn als dank-, smeek- en zoenoffer; tenzij opdat het H. Sacrament daar zou zijn op zijn troon van genade; opdat Het zou zijn de spijs der zielen in de H. Communie.

De verloopende 40 jaren hebben door de tallooze dáár opgedragen H. Missen en ontvangen Communiën alleszins beantwoord aan den wil en wensch der H. Maagd en van haren Goddelijken Zoon.

Wie kwam ooit te Lourdes, zonder tot de HH. Sacramenten der Biecht en Communie genaderd te zijn? En aan God alleen is het getal bekend van hen, die hierdoor tot het

christelijk, godsdienstig leven en de beoefening der deugd zijn teruggekeerd.

„Eene Kapel"! Waartoe, tenzij tot prediking van het Woord Gods?

Nergens ter wereld misschien, waar dit Woord zoo grooten indruk maakt als aan den voet der Massabielle-rots, van welker hooge nis de H. Maagd zoo luide tot het hart spreekt door den mond des priesters.

„Wij zijn te Lourdes", zeide de Hoogeerw. Heer Lans tot de Nederlandsche pelgrims van 1898, „om te bidden niet alleen, maar ook om te leeren". En hij gaf hun door Maria les in onthechting van de wereld.

Een ander prediker, de W.Eerw. Heer Mutsaers, gaf enkele lessen ten beste, door Maria hier gegeven: De wereld stelt zich tegen het gezag: Maria kwam hier de uitspraak des Pausen omtrent Hare Onbevleete Ontvangenis bevestigen. — Genot en weelde jagen de menschen na. — Maria zegt tot driemaal toe: boetvaardigheid! — Geld, eer, geluk, aanzien zijn heden de grootste goederen: Maria kiest een arm kind, belooft het geluk, niet in deze maar in de andere wereld.

Hoe zou zulk woord, als 't ware van de H. Maagd zelve, kunnen nalaten indruk te maken?

En tot bevordering der godsvrucht van den Rozenkrans is de bedevaart naar Lourdes zeker het allermeeest geschikt en geëigend. Van het oogenblik dat men ter bedevaart vertrekt, ja te voren reeds, gedurende de voorafgaande Noveen is de Rozenkrans het gebed van allen, voor allen. Op reis naar Lourdes en naar huis; aan de Grot en bij de badplaatsen; in de kerken en op wegen en pleinen — 't is immer het gebed, aan Maria zoo dierbaar, het gebed

dat zij zelve bad en Bernadette deed bidden, het gebed van den Rozenkrans, waarmede versierd zij aan het kind verscheen, dat niets kende dan het zoo eenvoudige Rozenkransgebed.

Naar Lourdes dan, derwaarts door Maria genoodigd!

Naar Lourdes, de verzamelplaats van alle kinderen der Katholieke Kerk over den geheelen aardbol!

Naar Lourdes, de oefenschool van geloof en godsvrucht, van deugden en bidden!

Naar Lourdes, waar elk mensch zich verheft met te knielen; waar elk, die knielt opstaat, grooter in liefde tot Maria, in getrouwheid aan haren Goddelijken Zoon, in moedig en onverschrokken belijden en beoefenen van het H. Geloof.

EINDE.

IMPRIMATUR.

LOOSDUINEN,
die 28 Februarii 1899.

P. A. DE BRUIJN,
LIBR. CENS.